

TL

Økonomiske analyser

Statistisk sentralbyrå
Bibliotek
8. SEP. 2002

Statistics Norway

Statistisk sentralbyrå

Konjunkturtendensene

- Utviklingen i norsk og internasjonal økonomi
- Prognoser for norsk økonomi for 2002-2004

Artikler

- Har det vært et fall i kvaliteten på norsk utdanning?
- Produksjon og ressursbruk innenfor høyere utdanning i Norge
- Kan vi stole på utslippsdata?

£ 320.5
Ø5a

Statistisk Sentralbyrå

000226VLR

4/2002

Økonomiske analyser

Økonomiske analyser

4/2002

21. årgang

Innhold

Konjunkturtendensene	3
Internasjonal økonomi	4
Norsk økonomi	8
<i>Torbjørn Hægeland:</i>	
Har det vært et fall i kvaliteten på norsk utdanning?	22
<i>Astrid Oline Ervik, Erling Holmøy og Torbjørn Hægeland:</i>	
Produksjon og ressursbruk innenfor høyere utdanning i Norge	28
<i>Kristin Rypdal:</i>	
Kan vi stole på utslippsdata?	34
Forskningspublikasjoner	40
Innholdsfortegnelse for Økonomiske analyser og Economic Survey de siste 12 måneder	46
Tabell- og diagramvedlegg	
Konjunkturindikatorer for Norge	1*
Nasjonalregnskap og prognoser for Norge og utvalgte OECD-land	17*
Makroøkonomiske hovedstørrelser for Norge, regnskap og prognoser	56*

Redaksjonen ble avsluttet onsdag 4. september 2002.

Spørsmål om konjunkturutviklingen i:

- Norge: Torbjorn.Eika@ssb.no, tlf. 21 09 48 07
- utlandet: Andreas.Benedictow@ssb.no, tlf. 21 09 47 98

Konjunkturtendensene og artiklene er tilgjengelig på internett: www.ssb.no/oa/

Redaksjonen: Ådne Cappelen (ansv.), Helge Brunborg, Annegrete Bruvoll, Torbjørn Eika, Erik Fjærli, Kristian Gimming, Audun Langørgen, Erling Røed Larsen og Li-Chun Zhang

Redaksjonssekretær: Aud Walseth, tlf.: 21 09 47 57 (artikkelstoff),

Lisbeth Lerskau, tlf.: 21 09 48 06 (konjunkturoversikter mv.) telefaks: 21 09 00 40

Redaksjonens adresse: Statistisk sentralbyrå, Forskningsavdelingen, P.b. 8131 Dep., N-0033 Oslo

Salg- og abonnementservice: N-2225 Kongsvinger, tlf.: 62 88 55 00, telefaks: 62 88 55 95,
e-post: salg-abonnement@ssb.no

Trykk: Statistisk sentralbyrå/1400

Økonomiske analyser

utgis av Forskningsavdelingen i Statistisk sentralbyrå. Forskningsavdelingen ble opprettet i 1950 og har ca. 70 ansatte. Ca. 40 prosent av virksomheten finansieres av eksterne oppdragsgivere, hovedsakelig forskningsråd og departementer. Avdelingen er delt i 8 grupper og ledes av forskningsdirektør Ådne Cappelen.

- Gruppe for skatt, fordeling og konsumentatferd
Forskningsleder Thor Olav Thoresen
- Gruppe for energi og miljøøkonomi
Forskningsleder Annegrete Bruvoll
- Gruppe for makroøkonomi
Forskningsleder Per Richard Johansen
- Gruppe for arbeidsmarked og bedriftsatferd
Forskningsleder Torbjørn Hægeland
- Gruppe for offentlige finanser
Forskningsjef Nils Martin Stølen
- Gruppe for kommunal og regional økonomi
Forskningsleder Audun Langørgen
- Gruppe for økonomisk vekst og effektivitet
Forskningsleder Brita Bye
- Gruppe for petroleum og miljøøkonomi
Forskningsleder Knut Einar Rosendahl

**Økonomiske analyser utkommer med 6 nummer i året.
Neste utgave publiseres i slutten av oktober 2002.**

Standardtegn i tabellen	Symbol
Oppgave mangler	..
Tall kan ikke offentliggjøres	:
Null	0
Foreløpige tall	*

Konjunkturtendensene

Det kvartalsvise nasjonalregnskapet viser at norsk økonomi vokste i moderat tempo i første halvår i år. Både nivået på BNP i alt og BNP for Fastlands-Norge lå bare litt over tilsvarende nivået i andre halvår 2001. For fastlandsøkonomien var veksten på om lag 1 prosent årlig rate regnet fra foregående halvår. Nivået for bruttoinvesteringer og eksport var lavere enn i forrige halvår, mens konsumetterspørselen både i husholdninger og offentlig forvaltning økte klart. Det at påsken i år var plassert i et annet kvartal enn i fjor, vanskeliggjør tolkningen av de sesongjusterte nasjonalregnskapstallene for årets to første kvartaler, men månedsstatistikk underbygger inntrykket av at veksten i norsk økonomi på mange områder har vært ganske moderat hittil i år. Dette bildet stemmer også overens med en svakere utvikling i arbeidsmarkedet. Det er imidlertid ikke rimelig å karakterisere situasjonen i norsk økonomi som en lavkonjunktur. Snarere har konjunkturedgangen som startet etter at konjunkturtoppen ble passert i 1998, fortsatt i moderat tempo.

Internasjonal økonomi er derimot kjennetegnet av å være på vei ut av en klar konjunkturedgang. BNP-veksten hos våre handelspartnere - som var knapt 1,5 prosent i 2001 - kan bli litt høyere i år, men tendensen har gått i retning av nedjustering av vekstratene for innværende og neste år. Fortsatt bygger anslagene på en antakelse om økt vekst i USA, men usikkerheten om dette synes å ha økt. Rommet for ytterligere ekspansjon av pengepolitikken i USA er begrenset og tidligere store overskudd på føderale budsjetter er snudd til underskudd, dels pga. diskresjonære tiltak og dels som følge av konjunkturutviklingen.

Kombinasjonen av lav internasjonal vekst og stor usikkerhet i de internasjonale finansmarkedene om den videre utviklingen framover har sammen med et høyt norsk rentenivå ført til at den norske kronen har styrket seg kraftig det siste året. Dette har bidratt til at import- og eksportprisene har falt betydelig målt i norske kroner. Utviklingen i importprisene er i rimelig overensstemmelse med utviklingen i kronekursen og i tråd med tidligere analyser, som tyder på et raskt gjennomslag av valutakursendringer i importprisene regnet i norske kroner. Så langt har imidlertid gjennomslaget fra lavere importpriser til norske konsumpriser vært relativt beskjedent. Enda mindre gjennomslag har kroneappreieringen fått i lønningene. Regnet i felles valuta, har lønningene steget kraftig siste året.

Vurderingene av utsiktene for norsk økonomi er nå i stor grad knyttet til hva man antar om utviklingen i kronekursen. Skulle kronekursen forbli sterk i tiden framover, delvis som følge av norsk politikkinntretning, men også som følge av internasjonale forhold, er det rimelig å regne med et gradvis sterkere gjennomslag fra importpriser til norske konsumpriser. Skulle kronekursen derimot relativt raskt begynne å svekke seg, kan gjennomslaget til konsumprisene bli begrenset.

Den importveide kronekursen har holdt seg sterk gjennom hele sommeren. I våre anslag for norsk økonomi framover, har vi lagt til grunn at norske kroner svekker seg noe i forhold til nivået i begynnelsen av september, men likevel ikke mer enn at den importveide kronekursen er vel 6 prosent sterkere i 2004 enn den var i 2001. At ikke svekkelsen blir sterkere, er en viktig forutsetning for at inflasjonsmålet skal kunne nås dette året, gitt den sterke innenlandske kostnadsveksten Norge er inne i for tiden. Hovedbildet vi tegner av utviklingen i norsk økonomi framover, er preget av en fortsatt moderat produksjonsvekst som over tid vil føre til økende arbeidsledighet. Dette vil normalt bidra til lavere pris- og kostnadsvekst. I tråd med dette regner vi med - slik også markedsaktørene forventer - at pengemarkedsrentene kan synke noe gjennom 2003 fra dagens nivå. Det gjør det mulig ifølge våre beregninger å nå inflasjonsmålet etter 2004 uten vesentlige ytterligere endringer i kronekursen.

Internasjonal økonomi

Det er stor usikkerhet knyttet til styrken i omslaget i verdensøkonomien. I USA bremset veksten kraftig opp i 2. kvartal, etter et sterkt 1. kvartal. Vi forventer svak vekst i USA inneværende år, og legger til grunn at veksten vil ta seg gradvis opp utover i 2003, understøttet av en fortsatt ekspansiv pengepolitikk. Også i euroområdet har veksten stagnert. Appresieringen av euroen har svekket industriens konkurranseevne og etterspørselsimpulsene fra verdensøkonomien er svake. Skattelette, høy lønnsvekst og lavere inflasjon bidrar til økt privat konsum. Vi legger til grunn en forsiktig økning i BNP-veksten frem mot årsskiftet og at veksten tiltar neste år etter hvert som den økonomiske aktiviteten tar seg opp internasjonalt. I Japan er vekstutsiktene fremdeles dårlige. Stigende arbeidsledighet, svak lønnsutvikling og deflasjonstendenser gir lite håp om drahjelp fra privat konsum. Det er imidlertid tegn til en positiv utvikling i industrien, og økt eksport ventes å bidra til at veksten tar seg noe opp i Japan neste år.

Vekstanslagene er nedjustert noe både for USA og euroområdet siden forrige publisering av Konjunkturtendensene i juni. Ifølge Consensus Forecasts forventes det nå en BNP-vekst i USA på 2,3 prosent i år og 3,1 prosent neste år. For euroområdet er de tilsvarende tallene henholdsvis 1,1 og 2,5 prosent. For Japan anslås BNP å vokse med 1,1 prosent neste år, mot en nedgang på 0,4 prosent i år. Hos våre viktigste handelspartnere er det utsikter til en samlet BNP-vekst på rundt 1,4 prosent i år, mot 1,2 prosent i fjor. For 2003 er anslaget på 2,6 prosent. Dette representerer en nedjustering av anslagene for 2002 og 2003 med henholdsvis 0,1 og 0,2 prosentpoeng sammenliknet med anslagene lagt til grunn i Konjunkturtendensene i juni.

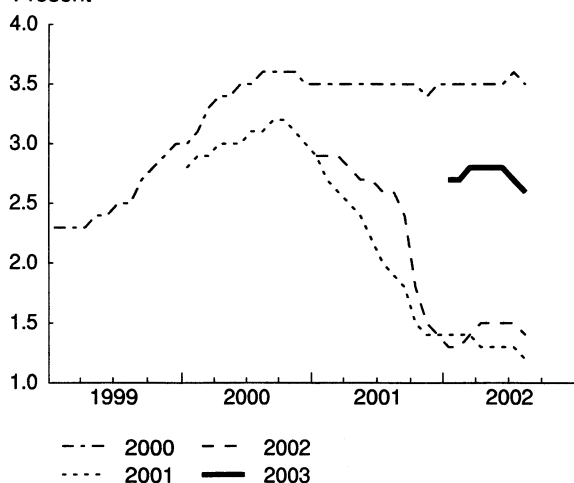
Utviklingen i oljemarkedet

Spotprisen på Brent Blend steg fra 19-20 dollar per fat ved årsskiftet til om lag 26 dollar mot slutten av mars. Som gjennomsnitt over årets første åtte måneder har prisen vært noe under 24 dollar fatet, mot om lag 24,5 dollar per fat i 2001. I begynnelsen av september lå oljeprisen på om lag 27 dollar fatet.

Den viktigste årsaken til prisøkningen gjennom første kvartal var at OPEC vedtok å redusere produksjonen med 1,5 millioner fat daglig fra og med 1. januar, samtidig som enkelte andre land vedtok å redusere eksporten eller produksjonen med til sammen i underkant av 0,5 millioner fat per dag. Med den siste reduksjonen har OPEC vedtatt produksjonskutt på til sammen 5 millioner fat per dag de siste 19 månedene. OPEC har i gjennomsnitt maktet å oppfylle noe under 75 prosent av de varslede kuttene. I tillegg har spekulasjonene om at USA ville angripe Irak og urolighetene i Midtøsten bidratt til det relativt høye prisnivået.

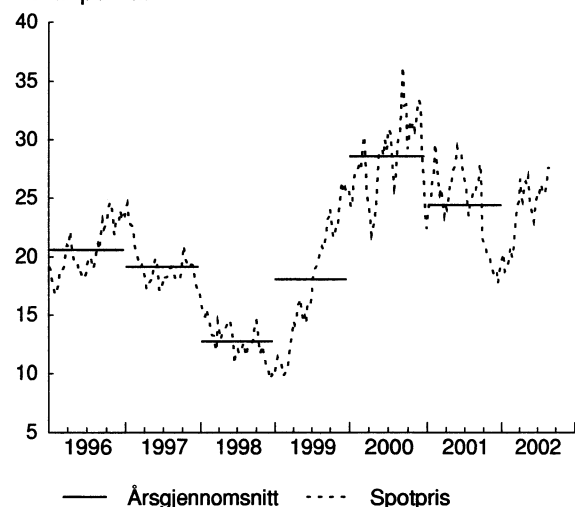
Ifølge International Energy Agency (IEA) er lagrene av råolje og ferdigprodukter i OECD-området nå noe over gjennomsnittet for de siste fem årene. IEA har skrevet ned sine anslag for den globale oljeetterspørselen for inneværende år, samtidig som de forventer en sterkere økning i etterspørselen neste år enn i 2002. Av landene utenfor OPEC ser det bare ut til å være Oman som viderefører begrensningene på sin oljeproduksjon ut året. Dette betyr at selv om OPEC ikke øker kvotene på sitt neste ordinære ministermøte i Japan i september, vil lagrene av både råolje og fyringsolje kunne være tilstrekkelig store til å tilfredsstille etterspørselen til vinteren.

BNP-vekstanslag for Norges handelspartnere for årene 2000 - 2003 gitt på ulike tidspunkter
Prosent

Kilde: Consensus Forecasts.

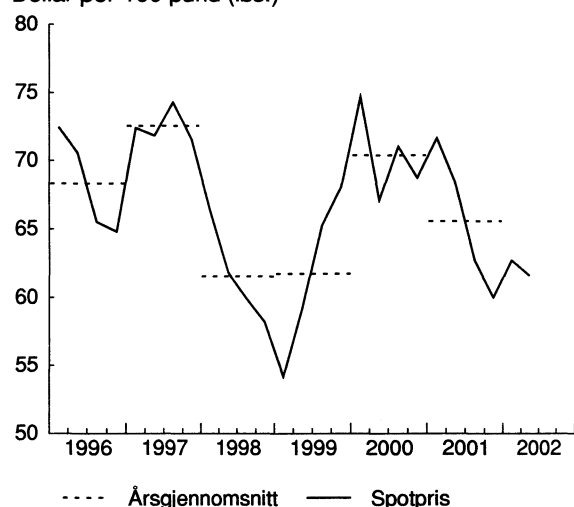
Spotpris på råolje, Brent Blend
Dollar per fat

Kilde: Norges Bank.

Spotprisen på aluminium. 1996-2002

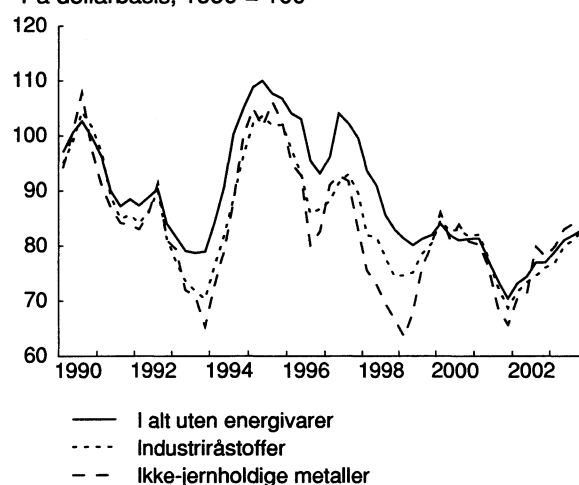
Dollar per 100 pund (lbs.)

Kilde: IMF.

Indekser for råvarepriser på verdensmarkedet. 1990 - 2003

På dollarbasis, 1990 = 100

Kilder: HWWA-Institut für Wirtschaftsforschung og AIECE.

Irak har i perioder i år produsert mindre olje innenfor olje-for-mat-avtalen med FN enn i fjor. Likevel har ikke den samlede produksjonen til kartellet og Irak variert i like stor grad, fordi OPEC i perioder har økt produksjonen tilsvarende. OPEC har signalisert at de i fremtiden vil sørge for å øke produksjonen dersom Irak i kortere eller lengre perioder skulle falle helt ut av oljemarkedet.

Dersom OPEC viderefører produksjonskuttene ut året og kartellet fortsetter å oppfylle om lag 75 prosent av de varslede kuttene, ser det derfor ut til at oljeprisen kan holde seg på dagens nivå i tiden fremover. En slik utvikling er betinget av at ikke kreftene i OPEC som ivrer for en produksjonsøkning vinner frem med sitt syn. OPEC produserer om lag like mye som for 6 år siden, selv om de samlede inntektene er større fordi oljeprisen er høyere.

Råvarepriser

I fjor falt råvareprisene som følge av den reduserte veksten i verdensøkonomien. Siden årsskiftet har råvareprisene steget, og foreningen for europeiske konjunkturinstitutter (AIECE) anslår at de vil fortsette å stige i høst og utover i 2003. Også metallprisene falt kraftig i 2001, og tok seg noe opp i første kvartal i år. I andre kvartal stagnerte metallprisene, og vi legger til grunn at de fremover vil holde seg om lag på dagens nivå målt i norske kroner.

USA

Etter fjorårets resesjon tok den amerikanske økonomien seg godt opp igjen i første kvartal i år, hjulpet av ekspansiv penge- og finanspolitikk og sterk produktivtetsvekst. I kjølvannet av regnskapsjuks, uinnfridde resultatlofter og konkurser, har tilliten til økonomien både blant husholdningene og i næringslivet sunket, noe som kan ha bidratt til at BNP-veksten dabbet av i andre kvartal. Lavere aksjekurser og en svekket dollar

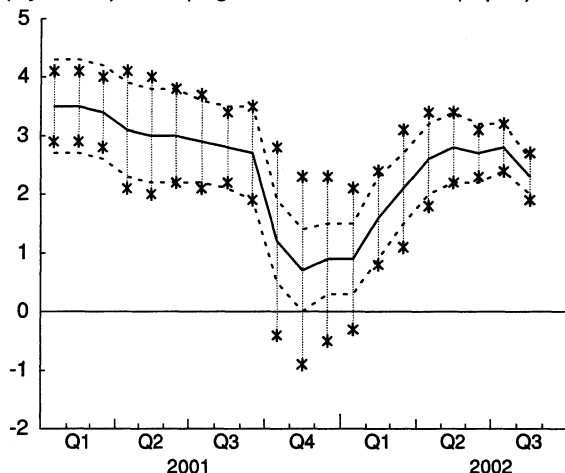
gjenspeiler svekkede forventninger om fremtidig vekst.

Fjorårets resesjon var mild, og det er fremdeles ubalanser i den amerikanske økonomien: Husholdningenes sparerate er fremdeles lav, boligprisveksten høy og underskuddet på handelsbalansen stort. Behovet for en korreksjon av disse ubalansene bidrar til å øke faren for en «double-dip».

Privat konsum holdt seg godt oppe gjennom fjorårets resesjon, og var en viktig årsak til at nedturen ble kortere og mildere enn mange fryktet. Spareraten har steget noe hittil i år, men er fremdeles svært lav. En viktig forklaring på det høye konsumet er trolig den sterke prisstigningen på boliger i USA. For amerikanere flest er bolig den viktigste formuesplasseringen, og stigende boligpriser har fått folk til å føle seg rikere, tross for den negative utviklingen på børsen. Boligpriser pleier normalt å stagnere eller falle i en lavkonjunktur. Den siste lavkonjunkturen falt imidlertid ikke sammen med høy inflasjon, som ville tvunget sentralbanken til å sette opp renten, og dermed kvele boligprisveksten. Nedgangen falt derimot sammen med lav inflasjon, og den amerikanske sentralbanken kunne dermed raskt sette renten kraftig ned for å stimulere etterspørselen, og boligprisene skjøt ytterligere fart. I sommer har trenden flatet ut, men boligmarkedet holder seg fremdeles godt. Faren er at redusert tillit og nye fall i aksjemarkedet fører til at boligmarkedet klapper sammen. En kraftig korreksjon i boligmarkedet kan føre til oppbremsing av privat forbruk og redusert økonomisk vekst.

USA har hatt et underskudd på handelsbalansen på rundt 4 prosent de siste årene. Raskere vekst i innenlandsk etterspørsel enn hos handelspartnerne gjør at underskuddet forventes å øke ytterligere neste år. Produktivtetsveksten i USA er fortsatt relativt høy, og

BNP-vekstanslag for USA for 2002 på ulike tidsp.
Gjennomsnittsanslag (linje) med +/- 2 standardavvik (stjernenepunkter) og +/- 2 "normalt" avvik (stiplet)

Kilde: Consensus Forecasts.

så langt har den nødvendige kapitaltilgangen for å finansiere det store underskuddet vært til stede. Skandalene i næringslivet og uroen i finansmarkedene kan ha medført økt usikkerhet blant utenlandske investorer, men har ikke manifestert seg i omfattende investorflukt. Svekkelsen av dollaren kan virke positivt gjennom bedret konkurranseevne og bidra til å redusere handelsunderskuddet. Vi legger til grunn at dollaren stabiliserer seg om lag i paritet med euroen. Det er på linje med anslaget i Consensus Forecasts, og utgjør en noe sterkere depresiering av USD mot euro enn vi la til grunn sist.

Det er betydelig usikkerhet knyttet til de realøkonomiske konsekvensene av fallet i aksjemarkedet. Følgene av et eventuelt amerikansk angrep på Irak er også beheftet med stor usikkerhet, og kan ramme både oljeprisen og utenlandske investeringer i USA.

Vi venter at den amerikanske sentralbanken viderefører den ekspansive pengepolitikken fremover og at privat konsum holder seg oppe, og vurderer det som mest sannsynlig at den amerikanske økonomien unngår en ny resesjon. Vekstanslagene er imidlertid noe nedjustert sammenliknet med forrige Konjunkturtendensene i juni, både for i år og neste år. Det ventes svak vekst frem mot årsskiftet og vi legger til grunn at veksten tar seg opp i 2003.

Europa

Veksten i euroområdet stagnerte i 2. kvartal i år, og det ser ikke ut til at omslaget har fått et bredere feste. Privat etterspørsel har falt både i Italia og Tyskland, som til sammen utgjør nær halvparten av euroøkonomien. Børsfallet i USA smittet over på europeiske børser. Det virker negativt på investeringsmulighetene og rammer tilliten både i næringslivet og husholdningene. Samlet innenlandsk etterspørsel er lav i euroom-

rådet, og det er fortiden lite drahjelp å få fra verdensøkonomien. Både privat forbruk og investeringer viser lav vekst, og ledigheten er på vei oppover. Gjennom 2000 og 2001 bidro en svak euro til å holde den økonomiske veksten oppe. Gode tider for eksportnæringene har veid opp for lavt privat konsum i store deler av euroområdet. Euroen har i den senere tid styrket seg, og industriens konkurranseevne er svekket. Appresieringen bidrar imidlertid også til lavere inflasjon, som sammen med høy lønnsvekst og skattelette vil bidra til å styrke privat konsum.

Gjenoppbyggingskostnadene etter sommerens flomskader i Europa er anslått til å ligge rundt 100 milliarder kroner. Infrastruktur som veier, jernbane og boliger er trolig hardest rammet. Gjenoppbyggingen gir økte muligheter blant annet for den tyske byggebransjen, som har slitt med overkapasitet og konkurser de siste årene. Privat konsum og investeringer vil delvis omdirigeres til reparasjoner og gjenoppbygging. Mange enkeltforetak i de flomskadede regionene er rammet, og for forsikringsnæringen vil flommen bli merkbar. For et lite land som Tsjekkia utgjør skadene en betydelig andel av bruttonasjonalproduktet, mens for Tyskland er kostnadene av langt mindre betydning. For Europa sett under ett blir den økonomiske veksten i liten grad påvirket.

En særeuropeisk konjunkturoppgang er lite sannsynlig. Mye avhenger dermed av hvordan det går i USA. Finanspolitikken begrenses av dårlige statsfinanser i flere sentrale land og av stabilitets- og vekstpakten som begrenser underskuddet på statsbudsjettet til 3 prosent av BNP. Inflasjonen har avtatt noe, men vi forventer at den europeiske sentralbanken vil opprettholde signalrenten på 3,25 prosent frem mot årsskiftet.

Vi legger til grunn at BNP-veksten i euroområdet tar seg opp fremover, drevet av økt privat konsum, og økt eksport etter hvert som situasjonen bedrer seg internasjonalt. Det ventes en forsiktig oppgang i høst, og en sterkere utvikling neste år. Consensus Forecasts anslår en vekst på 1,1 prosent for 2002 og 2,5 prosent neste år.

Utenfor euroområdet er det utsikter til at Sverige går mot en moderat konjunkturoppgang. Industrien ser ut til å øke aktiviteten, og god lønnsvekst har bidratt til økt privat etterspørsel. Sysselsettingen holdt seg godt oppe gjennom lavkonjunkturen, og inflasjonen har falt ned mot Riksbankens mål på to prosent. Det ventes en BNP-vekst på 1,8 prosent i år og en økning til 2,9 prosent neste år.

Storbritannia er blant de europeiske landene med størst vekst. Årsveksten falt imidlertid fra 1. til 2. kvartal. Svekkelsen skyldes i første rekke en nedgang i industriproduksjonen. Det sterke pundet har bidratt

Makroøkonomiske anslag ifølge ulike kilder

Årlig endring i prosent

	BNP-vekst					Konsumprisvekst				
	1999	2000	2001	2002	2003	1999	2000	2001	2002	2003
USA										
NIESR	4,1	4,1	1,2	2,5	2,9	1,6	2,7	1,9	1,4	2,0
ConsF	4,1	3,8	0,3	2,3	3,1	2,2	3,4	2,8	1,6	2,4
EU-kom	4,1	4,2	1,2	2,7	3,1	2,2	3,4	2,8	1,4	2,4
OECD	4,1	4,1	1,2	2,5	3,5	2,2	3,4	2,8	1,8	2,4
Japan										
NIESR	0,7	2,2	-0,5	-0,1	2,1	-0,5	-1,0	-1,6	-1,7	-0,6
ConsF	0,7	2,4	-0,6	-0,4	1,1	-0,3	-0,7	-0,7	-1,0	-0,6
EU-kom	0,7	2,4	-0,5	-0,8	0,6	-0,3	-0,7	-0,5	-0,9	-0,1
OECD	0,7	2,4	-0,4	-0,7	0,3	-0,3	-0,7	-0,7	-1,2	-1,2
EMU										
NIESR	2,7	3,5	1,4	1,2	2,5	1,1	2,4	2,5	2,3	1,7
ConsF		3,4	1,5	1,1	2,5		2,2	2,7	2,1	1,8
EU-kom	2,7	3,4	1,6	1,4	2,9	1,1	2,4	2,5	2,2	2,0
OECD	2,7	3,5	1,6	1,3	2,9	1,1	2,4	2,5	2,0	1,9
Handelspartnere										
NIESR	3,0	3,6	1,3	1,5	2,5	1,2	1,8	2,0	1,9	1,6
ConsF	3,0	3,5	1,2	1,4	2,6	1,4	2,2	2,5	2,0	2,0
EU-kom	3,0	3,5	1,3	1,6	2,8	1,2	2,0	2,4	2,0	1,9
OECD	3,0	3,5	1,4	1,6	2,8	1,4	2,2	2,5	2,0	2,1

Kilder: NIESR fra juli 2002, Consensus Forecasts fra august 2002 og OECD fra juni 2002. Alle prisanslagene fra NIESR og OECD gjelder konsumdeflatoren.

til nedgangen i industrien. Tilbakegangen i aksjemarkedene bidrar til å holde veksten og inflasjonen nede, men på grunn av den sterke boligprisveksten har Bank of England nølt med å sette ned rentene. Veksten i privat konsum har avtatt noe, men er fortsatt solid og arbeidsledigheten ser ut til å holde seg på et lavt nivå. For 2002 forventes en BNP-vekst på 1,7 prosent. Neste år ventes veksten å ta seg opp til 2,7 prosent.

Japan

Japan sliter fortsatt med stigende arbeidsledighet samtidig som lønnsveksten avtar. Dette bidrar til svak tillit til den økonomiske utviklingen og til lavt privat konsum. Det har vært en positiv utvikling i eksportnæringene. Imidlertid har yenen styrket seg mot USD med rundt 10 prosent siden mars. Det bidrar til å styrke deflasjonstendensene i økonomien, samtidig som eksporttetterspørselen dempes. Banksektoren sliter fortsatt med store mengder misligholdte lån. Det ventes likevel en noe bedre utvikling neste år, basert på økt etterspørsel fra Europa og USA og en moderat yen-svekkelse.

Norsk økonomi

Tallene fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR) viser at norsk økonomi vokste i moderat tempo i første halvår i år. Både nivået på BNP i alt og BNP for Fastlands-Norge ligger bare litt over de tilsvarende nivåer i andre halvår 2001. Nivået for bruttoinvesteringer og eksport er lavere enn i forrige halvår, mens konsumetterspørselen både i husholdninger og offentlig forvaltning har økt. Konsumveksten i husholdningene er imidlertid moderat sett i relasjon til den sterke realinntektsveksten, som skyldes høy lønnsvekst og lav konsumprisvekst. Sysselsettingsveksten er lav og presset i arbeidsmarkedet er avtakende. Den gradvise nedgangen i norsk økonomi, som startet etter at konjunkturtoppen ble passert i 1998, har derfor fortsatt.

Kombinasjonen av lav internasjonal vekst og stor usikkerhet i de internasjonale finansmarkedene om den videre utviklingen framover har, sammen med et internasjonalt sett høyt norsk rentenivå, fått den norske kronen til å styrke seg kraftig det siste året. Særlig sterk appresiering opplevde en fram til og med juni i år. Dette har bidratt til at import- og eksportprisene har falt kraftig målt i norske kroner. Så langt har imidlertid gjennomslaget til norske konsumpriser vært relativt beskjedent. Enda mindre gjennomslag har kroneappresieringen fått i lønningene, som regnet i felles valuta har steget kraftig siste året. Rapporter fra lokale lønnsoppgjør gjennom de siste månedene, tyder imidlertid på at lønnspresset kan være avtakende.

Makroøkonomiske hovedstørrelser

Vekst fra forrige periode. Prosent

			Sesongjustert			
	2000	2001	01.3	01.4	02.1	02.2
Realøkonomi						
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	3,5	2,5	0,7	0,0	1,3	0,6
Konsum i offentlig forvaltning	1,2	2,0	0,2	0,8	1,3	1,0
Bruttoinvesteringer i fast kapital	-1,5	-4,6	-3,2	2,4	-3,5	2,3
- Fastlands-Norge	3,4	-0,3	-3,9	0,3	-0,4	-0,3
- Utvinning og rørtransport	-31,6	7,2	13,2	18,9	-18,8	-3,6
- Tjenester tilk. utvinning	..	..	..	..	..	..
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ¹	2,9	1,8	-0,3	0,3	1,0	0,5
Eksport	2,9	4,2	3,3	2,6	-5,8	4,4
- Råolje og naturgass	6,6	5,2	10,5	-1,1	-7,8	11,5
- Tradisjonelle varer	1,7	4,0	-3,9	6,5	-2,3	2,7
Import	3,2	0,0	-1,8	2,4	-3,5	0,5
-Tradisjonelle varer	2,6	4,0	-3,1	2,7	1,8	-2,6
Bruttonasjonalprodukt	2,4	1,4	0,8	0,4	-0,3	0,8
- Fastlands-Norge	1,9	1,2	0,2	0,7	0,5	-0,7
Arbeidsmarkedet²						
Utførte timeverk	-1,1	-1,0	-0,7	-0,8	-0,8	1,1
Sysselsatte personer	0,4	0,5	-0,2	0,6	0,0	0,1
Arbeidsstyrke	0,8	0,6	0,0	0,8	0,0	0,2
Arbeidsledighetsrate, nivå ³	3,4	3,6	3,6	3,8	3,8	3,8
Priser						
Konsumprisindeksen (KPI) ⁴	3,1	3,0	2,6	2,0	1,1	0,4
KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE) ⁴	..	2,6	2,4	2,6	2,4	2,6
Eksportpriser tradisjonelle varer	13,5	-3,1	-4,3	-2,7	-1,8	-2,4
Importpriser tradisjonelle varer	4,8	0,4	-3,6	-1,4	-2,5	-1,4
Utenriksregnskap						
Driftsbalansen, milliarder kroner	219,6	233,4	62,9	50,3	57,0	58,0
MEMO (ujusterte nivå tall)						
Pengemarkedsrente (3 mnd. NIBOR)	6,8	7,2	7,3	6,8	6,5	6,9
Utlånsrente, banker	8,1	8,8	8,9	8,7	8,3	8,4
Råoljepris i kroner ⁵	252,0	220,1	228,3	173,0	186,1	205,2
Importveid kronekurs, 44 land, 1995=100	103,3	100,2	99,5	98,5	97,2	92,5
NOK per ECU/euro	8,1	8,1	8,0	8,0	7,8	7,5

¹ Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i Fastlands-Norge.

² Tallene for 2000 og 2001 er fra nasjonalregnskapet. Kvartalstallene er basert på AKU, idet nasjonalregnskapets kvartalstall for sysselsetting og timeverk er for korte for sesongjustering.

³ Ifølge AKU.

⁴ Prosentvis vekst fra samme periode året før.

⁵ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

Vurderingene av utsiktene for norsk økonomi er nå i stor grad knyttet til hva man antar for utviklingen i kronekursen. Den importveide kronekursen har holdt seg sterk gjennom hele sommeren, men vi legger til grunn at kronen vil svekke seg gjennom 2003. Nivået i 2004 blir imidlertid klart høyere enn det normale leiet i det tidligere pengepolitiske regimet, med stabil valutakurs som mål.

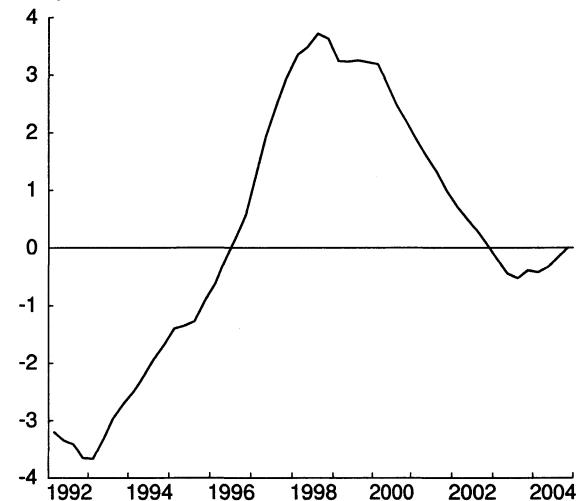
Finanspolitikken

Det kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR) viser at konsumveksten i offentlig forvaltning i første halvår (sesongjustert) har vært om lag det doble av den årsveksten som er anslått for hele 2002 i revidert nasjonalbudsjett 2002 (RNB). Vi har derfor lagt til grunn at veksten gjennom andre halvår 2002 blir klart lavere enn i første halvår. Nærmere bestemt har vi antatt at det sesongjusterte konsumet i offentlig forvaltning blir om lag på samme nivå i andre halvår som i første. Da blir årsvekstraten i år 2,5 prosent mot et anslag på 1,5 prosent i RNB. De store tilleggene som ble gitt ved vårens lønnsoppgjør, kan tilsi at volumveksten i konsumet vil bli mindre framover dersom budsjettene skal holdes. Den sterke veksten i konsumet i offentlig forvaltning kombinert med strammere budsjetter, kan tilsi at veksten i offentlige investeringer blir noe mindre enn tidligere lagt til grunn. Vi anslår derfor nå investeringsveksten til vel 5 prosent i 2002.

Svake internasjonale aksjemarkeder og sterk norsk kronekurs tilsier et vesentlig lavere anslag på verdien av Petroleumsfondet (målt i norske kroner) ved utgangen av året enn tidligere antatt. Handlingsregelen for bruk av forventet realavkastning av Petroleumsfondet åpner imidlertid for å la store sjokk i formuesverdien av denne typen innarbeides over noen år. Dette gjør det mulig å bruke litt mer penger over statsbudsjettet neste år enn 4 prosent av forventet verdi av fondet ved utgangen av 2002, men innebærer i så fall at en da har mindre rom for økt bruk av «oljepenger» i 2004. Ytterligere et moment som kan spille en rolle for utformingen av statsbudsjettet i 2003 er den alminnelige konjunktursituasjonen. Denne er blitt klart svakere gjennom 2002, og må nå kunne sies å være om lag konjunkturnøytral. For 2003 kan det derfor være rimelig å legge til grunn en konjunkturnøytral finanspolitikk isolert sett. Dette kan gi rom for å kompensere noe for reduksjonen i bruken av «oljepenger». Hva man velger her, avhenger imidlertid av hvilken vekt en vil legge på finanspolitisk ekspansjon versus en mindre stram pengepolitikk i tiden framover.

Reduksjonen i Petroleumsfondet trekker altså i retning av en noe strammere finanspolitikk i 2003, mens konjunktursituasjonen trekker i motsatt retning. Vi har derfor valgt å opprettholde om lag de anslagene for vekst i konsum og investeringer i offentlig forvaltning i 2003 som vi hadde i vår forrige konjunkturoversikt. Mht. skattepolitikken binder fjerningen av investeringsavgiften i høst opp rommet for ytterligere endrin-

Konjunkturavvik

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

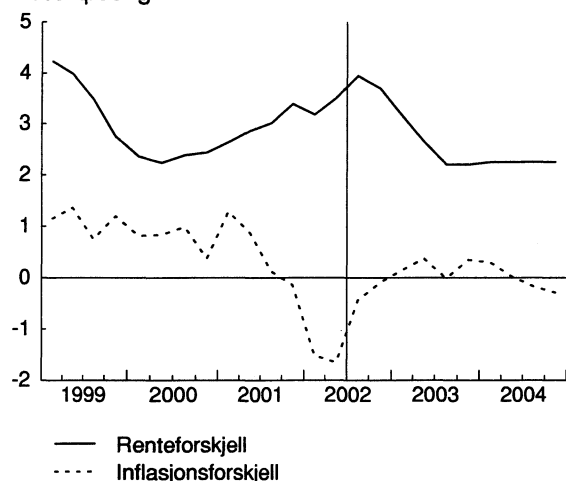
ger i skatter og avgifter i 2003. Det såkalte barnehageforliket mellom opposisjonspartiene på Stortinget, som i praksis fungerer som en avgiftsreduksjon, kan grovt sett anslås til å koste en milliard kroner i 2003 og vil isolert sett trekke konsumprisveksten ned med et tidel i 2003. For øvrig har vi forutsatt uendrede reelle avgiftssatser i 2003, som i vår forrige rapport.

For 2004 har vi lagt til grunn en konsumvekst i offentlig forvaltning på 2,6 prosent og om lag uendrede bruttoinvesteringer i forhold til 2003. Avtalen om barnehageutbygging og ytterligere reduksjon i brukerbetalingen er anslått å ha en provenyeffekt på om lag 3 mrd. kroner i 2004, og redusere veksten i KPI med 0,4 prosent. Når anslaget for konsum i offentlig forvaltning er anslått så høyt som 2,6 prosent i 2004, skyldes vel 0,6 prosentpoeng endringer i bevegelige arbeidsdager som påvirker antall utførte timeverk uten at det påvirker lønnsutgiftene i særlig grad. På bakgrunn av barnehageforliket har vi ikke forutsatt ytterligere skattereduksjoner i 2004.

Rente og kronekurs

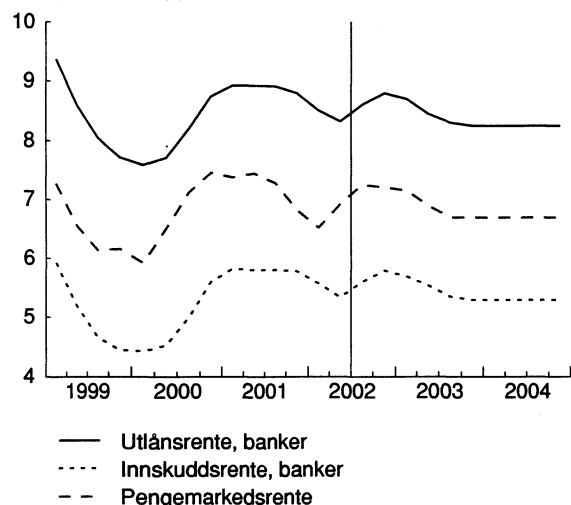
I juli hevet Norges Bank styringsrenten med 0,5 prosentpoeng, til 7 prosent. Tremåneders pengemarkedsrente var 3. september om lag 7,2 prosent. De siste årenes lønnsoppgjør, høyt rentenivå og den sterke kronekursen har skapt problemer for konkurranseutsatt industri, noe som også har fått konsekvenser for underleverandører. Dette vil isolert sett bidra til et moderat lønnsoppgjør neste vår, noe som kan skape rom for Norges Bank til å sette ned styringsrenten neste år. Vi har lagt til grunn at 3 måneders pengemarkedsrente vil holde seg om lag på dagens nivå frem mot årsskiftet, og at den deretter vil falle gradvis mot 6,7 prosent frem mot neste sommer etter hvert som det blir klarere at presset i den norske økonomien har avtatt. Dette er i tråd med hva som forventes i pengemarkedet i begynnelsen av september. Vi har lagt til grunn at pengemarkedsrentene holder seg

Rente- og inflasjonsforskjell mellom norske kroner og ECU/euro Prosentpoeng

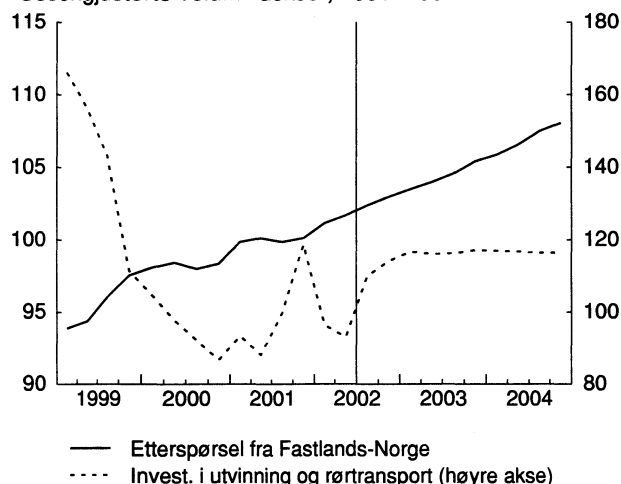
Kilder: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå.

Utlånsrente og innskuddsrente Kvartalstall. Prosent

Kilder: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå.

Etterspørsel fra Fastlands-Norge og investeringer i oljevirksomheten Sesongjusterte volumindekser, 2001=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

uendret på dette nivået ut resten av beregningsperioden.

Den importveide kronekursen har styrket seg med rundt 10 prosent siden årsskiftet. Mot euro har kronen styrket seg med 8 prosent i den samme perioden. Vi antar at den sterke appresieringen reverseres noe, og legger til grunn at kronen svekker seg gradvis til 7,75 mot euro ved utgangen av 2004. Det gir om lag samme forløp som vi la til grunn ved publisering av Konjunkturtendensene for juni, men kronevekkelsen kommer noe senere - slik at den importveide kronekursen som årsgjennomsnitt vil styrke seg noe kraftigere i år og neste år, mens svekkelsen i 2004 blir litt mer markert. En sterk økning i oljeprisen, f.eks. som en følge av et amerikansk angrep på Irak, kan imidlertid bidra til å styrke kronekursen ytterligere.

I tråd med våre anslag for utviklingen internasjonalt legger vi til grunn fortsatt lave renter i euroområdet og USA frem mot årsskiftet, og at disse rentene vil øke noe i løpet av neste år etter hvert som den økonomiske veksten tar seg opp. Dette forløpet impliserer at rentedifferansen mellom Norge og de viktigste handelspartnerne vil reduseres noe neste år, noe som underbygger anslaget om en svekkelse av kronen.

Oppjusterte anslag for oljeinvesteringene

Vi legger til grunn en økning i produksjonen av olje gjennom inneværende år, men de gjennomførte produksjonskuttene i første halvår fører likevel til at produksjonen i år blir vel 2 prosent lavere enn i 2001. For neste år og 2004 legger vi til grunn en svak produksjonsøkning i størrelsesorden 2-3 prosent årlig; ifølge siste Revidert Nasjonalbudsjett vil oljeproduksjonen nå sin topp i 2004 for deretter å falle. Oppstart av produksjonen på flere nye gassfelt i inneværende år medfører at gassproduksjonen i 2002 blir vel 25 prosent høyere enn i 2001. Noen felt er allerede ferdigstilt, og flere forventes å bli det i høst. Vi forutsetter en ytterligere årlig produksjonsvekst av gass med 6 prosent for de kommende to år.

Målt i dollar har oljeprisen har vært stigende gjennom 2002, og vi antar at den vil holde seg om lag på dagens nivå gjennom årets siste fire måneder, dvs. 26 USD, for resten av prognoseperioden. Gjennomsnittet for inneværende år antas dermed å bli 25 USD. Målt i norske kroner innebærer dette at oljeprisen vil ligge i underkant av 200 kroner for både 2003 og 2004.

SSBs investeringstelling for petroleumsvirksomheten viser nå at investeringskostnadene for inneværende år ventes å øke med i overkant av 3 prosent i forhold til 2001. Det er usikkerhet om hva slags prisutvikling som er lagt til grunn for anslagene, men i tråd med den generelle tendensen til svak prisutvikling forutsetter vi at volumveksten blir lik verdiveksten. Mens investeringene i form av leting, rørtransport og utbygging av nye felt antas å synke, forventes økningen i

investeringene tilknyttet eksisterende felt og landanlegg å bli relativt sterk. Anslagene er basert på at Snøhvit-feltet bygges ut, selv om det fortsatt er sider ved prosjektet som er omstridt og utsettelse kan komme. Landanlegget tilknyttet Snøhvit-feltet er et LNG-anlegg, et område hvor norske entreprenører har liten ekspertise. Majoriteten av kontraktene for utbygging har så langt derfor gått til utenlandske bedrifter, slik at investeringene tilknyttet landanleggene vil få en svært høy importandel. Isolert sett trekker dette i retning av lavere etterspørselsimpulser rettet mot norsk økonomi for inneværende år enn i 2001. Imidlertid har vi oppjustert våre anslag for investeringer i eksisterende felt en god del i forhold til vår forrige prognose publisert i juni, slik at impulsene rettet mot norsk økonomi likevel vil vise en svak økning. I 2003 legger vi til grunn at investeringene øker med vel 6 prosent, for så å øke svakt gjennom 2004. Ved siden av investeringer i landanlegg, vil også investeringene i rørtransport ta seg noe opp gjennom disse to årene.

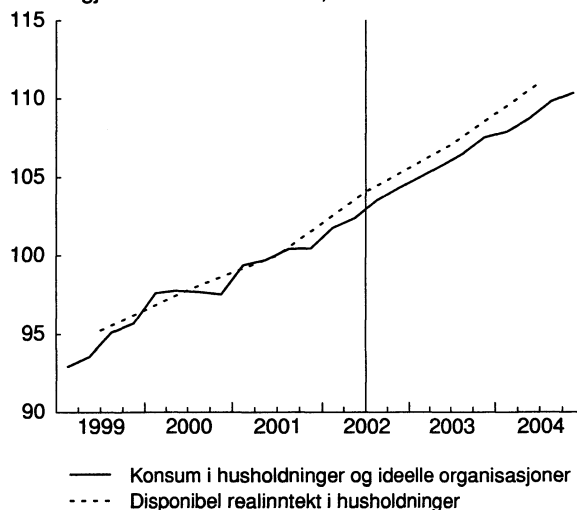
Moderat konsumvekst tross sterk inntektsvekst

Etter en svak vekst i husholdningenes konsum gjennom fjoråret, med nedgang i nordmenns konsum i utlandet etter terrorangrepet i USA som en viktig bidragsyter, tok konsumveksten seg opp igjen i begynnelsen av 2002, men har ikke fortsatt i samme tempo utover våren og sommeren. Tatt i betraktning den sterke veksten i husholdningenes realinntekter kan den relativt svake økning i husholdningenes konsum virke overraskende. Flere faktorer kan imidlertid bidra til å forklare denne utviklingen.

For det første var ikke veksten i husholdningenes inntekter særlig sterk i 2001 og husholdningenes sparerate endret seg lite fra 2000 til 2001 iflg. foreløpige nasjonalregnskapstall. Når inntektsveksten tar seg opp, er det vanlig å legge til grunn at spareraten vil øke på kort og mellomlang sikt inntil husholdningene får justert sin tilpasning til hva de oppfatter som et permanent høyere inntektsnivå. I tillegg har realrenten etter skatt økt betydelig gjennom 2002 dels ved at det nominelle rentenivået har økt, men særlig fordi prisveksten har sunket. Det nominelle rentenivået er for tiden imidlertid ikke så ulikt hva det var i begynnelsen av 2001. Endelig har fallet i børskursene bidratt til en nedgang i veksten i husholdningenes formue som isolert sett trekker konsumveksten ned og spareraten opp. En enkel modellberegning ved hjelp av SSBs konjunkturmodell KVARTS viser at husholdningenes sparerate i 2002 ville ha vært fire tidels prosentpoeng lavere i 2002 med uendrede børskurser fra første halvår 2001. Konsumveksten i 2002 ville nesten ha vært et halvt prosentpoeng høyere enn hva våre prognoser nå viser.

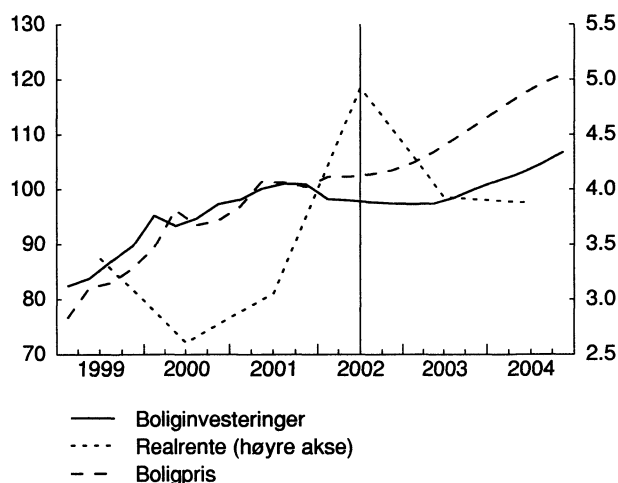
Vi anslår at husholdningenes realdisponible inntekter vil øke med vel 4 prosent fra 2001 til 2002. Dette er om lag et prosentpoeng lavere enn vi anslo i vår forrige

Inntekt og konsum for husholdninger
Sesongjusterte volumindekser, 2001=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Boliginvesteringer og boligpris
Sesongjusterte volumindekser, 2001=100

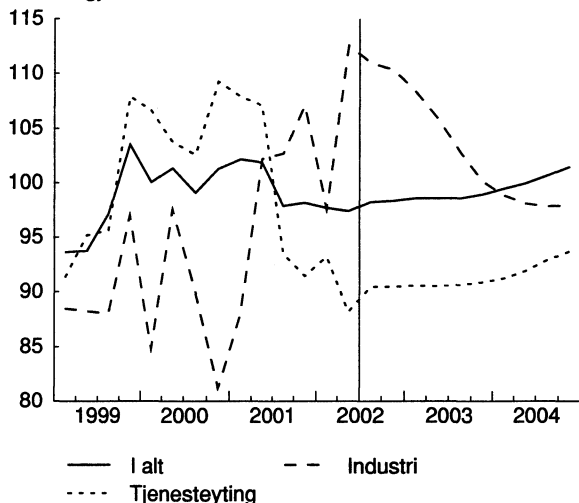
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

ge rapport, men da var ikke tallrevisjonen av nasjonalregnskapet innarbeidet i modellgrunnlaget. Vårt anslag for konsumveksten er uendret fra forrige konjunkturoversikt og utviklingen i husholdningenes konsum så langt i 2002, tyder ikke på at veksten vil kunne bli mye over 3 prosent.

I 2003 vil veksten i husholdningenes realinntekter antakelig bli noe lavere enn i år, fordi prisveksten vil ta seg opp og fordi lønnsveksten ifølge våre anslag vil synke noe. Våre anslag tyder dessuten ikke på noen sterk vekst i sysselsettingen neste år, og på grunn av demografiske forhold øker heller ikke antall trygdede særlig. Som omtalt i avsnittet om finanspolitikken, legger vi ikke til grunn lettelse i personbeskatningen i 2003. Når konsumveksten i 2003 likevel antas å bli på linje med veksten i 2002 skyldes det at rentenivået antas å ville falle nominelt gjennom 2003. Reelt blir fallet sterkere pga. høyere inflasjon enn i 2002. Dess-

Investeringer i Fastlands-Norge

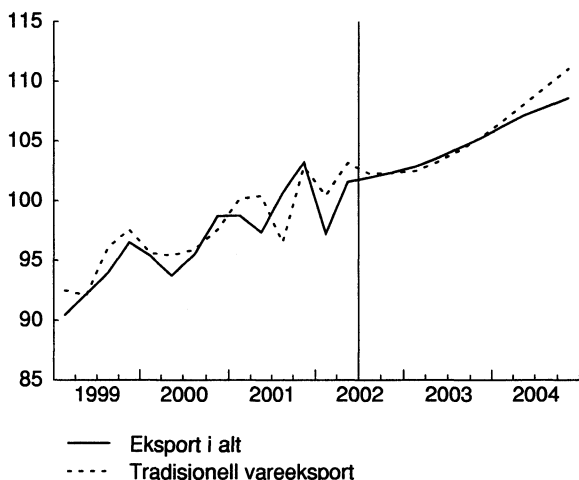
Sesongjusterte volumindekser, 2001=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Eksport

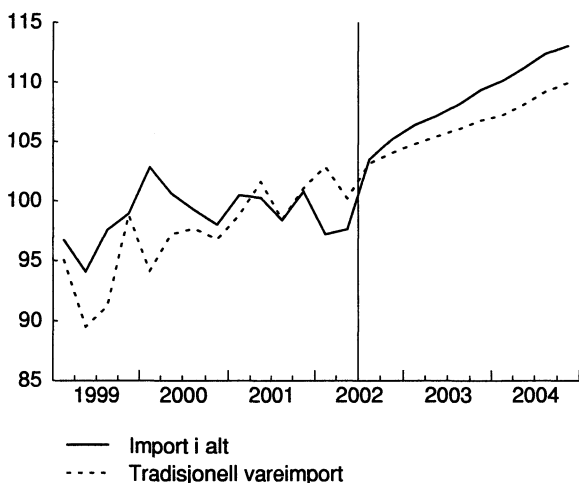
Sesongjusterte volumindekser, 2001=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Import

Sesongjusterte volumindekser, 2001=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

uten er boligprisene beregnet til å øke noe utover i 2003, mens de vokser svært lite gjennom 2002. Endelig forutsetter vi - på svært usikkert grunnlag - at aksjekursfallet stopper opp. Til sammen bidrar disse faktorene til et lite fall i husholdningenes sparerate fra 2002 til 2003. Disse faktorene er også hovedforklaringen på det videre fallet i spareraten i 2004 og at konsumveksten antas å bli ganske jevn framover.

Boliginvesteringene nådde en topp for om lag et år siden og har deretter falt svakt. Høyere renter og avdempet vekst i prisene på bruktboliger har gjort at igangsettingen av nye boliger også har falt noe. Den sterke inntektsveksten skulle normalt tilsi en noe sterkere vekst i boliginvesteringene. Dessuten vil virkningen på boliginvesteringene av den høye realrenten i innværende år svekkes utover i 2003. Vi anslår derfor at fallet i boliginvesteringene vil stoppe opp tidlig i 2003, for så å øke. På årsbasis vil imidlertid boliginvesteringene i 2003 kunne bli om lag som i 2002, som nå anslås til å bli knapt tre prosent lavere enn investeringene i 2001. I 2004 vil veksten gjennom 2003 og videre bidra til at årsveksten kan bli forholdsvis høy.

Nedgang snus til svak vekst for investeringene i fastlands-bedriftene

Ifølge reviderte nasjonalregnskapstall ser bruttoinvesteringene i Fastlands-Norge eksklusiv offentlig forvaltning ut til å ha nådd en topp i 2001. Ser vi første halvår i år under ett, har ikke bruttoinvesteringene vært lavere for et samlet halvår siden første halvår av 1999. Det er hovedsakelig de skjermede private fastlandsnæringene som har bidratt til investeringsnedgangen, og da spesielt investeringene i tjenesteytende næringer. Sammenliknet med første halvår i fjor, har imidlertid investeringene i industrien tatt seg opp.

Utover innværende år forventes dette bildet å snu. Industriens investeringer forventes riktignok å ligge på et høyt nivå i 2003, men noe lavere enn i 2002. Dette har sammenheng med blant annet delvis ferdigstillelse av store anlegg for produksjonen av metaller, noe som forventes også å bidra til et ytterligere fall i 2004. Svekket produksjons- og lønnsomhetsutvikling generelt forsterker dette bildet. Investeringene i fastlandsbedriftene utenom industrien forventes derimot å øke utover i 2003 og 2004. Samlet sett forventer vi bare en svak økning i investeringsnivået i fastlandsbedriftene i 2003 og 2004.

Moderat vekst i innenlandsk etterspørsel

Samlet innenlandsk etterspørsel viste bare svak vekst gjennom 2001. Ifølge sesongjusterte KNR-tall tok veksten seg opp i 1. kvartal i år som følge av oppsvinget i samlet konsum, mens en nedgang i oljeinvesteringene trakk motsatt vei. Svakere konsumvekst i 2. kvartal bidro imidlertid til at også veksten i etterspørselen fra Fastlands-Norge falt tilbake. På årsbasis venter vi nå en vekst i Fastlands-Norges etterspørsel på 1,9 prosent, om lag på linje med veksten for 2001. Også for

2003 venter vi en vekst i samme størrelsesorden, men for 2004 vil et forventet oppsving i investeringene sammen med noe sterkere konsumvekst, bidra til at veksten i etterspørselen fra Fastlands-Norge øker til 3 prosent. Tar vi også med det forventede oppsvinget i oljeinvesteringene, blir den samlede innenlandske etterspørselsveksten noe sterkere både for 2002, 2003 og 2004, men dette overvurderer impulsene rettet mot norske bedrifter på grunn av økende import-innhold i oljeinvesteringene.

Raskt fall i eksportprisene demper tapet av markedsandeler - på kort sikt

Etter fall foregående kvartal, viste sesongjustert tradisjonell vareeksport ifølge KNR ny vekst fra 1. til 2. kvartal i år. Den tradisjonelle vareeksporten har svingt mye fra kvartal til kvartal det siste året, men ser vi utviklingen siden første halvår 2001 under ett, har gjennomsnittlig vekstrate vært svakt positiv. Økningen skyldes nesten i sin helhet bidrag fra økt eksport av verkstedsprodukter (utenom skip og plattformer) og raffinerte oljeprodukter. De fleste øvrige produktgruppene - med treforedlingsprodukter og kjemiske råvarer i fremste rekke - har bidratt negativt til eksportutviklingen, særlig gjennom siste halvår.

Denne negative eksportutviklingen for de fleste produktgruppene må sees på bakgrunn av svak markedsutvikling internasjonalt, flere år med høyere lønnsvekst i Norge enn i utlandet og de siste to årenes sterke appresiering av krona. Mens høyere lønnsvekst trekker prisene på norske produkter oppover, bidrar sterkere krone til å presse eksportprisene nedover. Gjennom det siste året synes den sistnevnte effekten å ha vært sterkest; med unntak for tekstiler, bekledning og skotøy samt kjemiske og mineralske produkter, har eksportprisene falt markert i denne perioden. Nedgangen har imidlertid med to unntak vært svakere enn den tilsvarende nedgangen i prisene på importerte produkter, og dermed sannsynligvis svakere enn prisnedgangen på de internasjonale markedene, regnet i norske kroner. Dette kan isolert sett tilsi at de norske bedriftene vil tape markedsandeler på eksportmarkedet. (Unntakene nevnt ovenfor gjelder produkter fra primærnæringene, der importprisene har økt gjennom perioden, og treforedling, der nedgangen i eksportprisene har vært klart sterkere enn nedgangen i importprisene. Utviklingen i disse to gruppene alene bidro til at eksportprisene for tradisjonell vareeksport i alt har falt noe sterkere enn importprisene i alt.)

Trass i fallet i tradisjonell vareeksport utenom verkstedsprodukter og raffinerte oljeprodukter, har den sterke svekkelsen av de norske bedriftenes konkurranseevne de siste årene ennå ikke rukket å slå fullt ut i redusert eksport. Beregninger på SSBs makroøkonomiske modeller viser betydelig sterkere negative effekter på samlet produksjon av økte lønninger og sterkere krone på lang sikt, enn på kort sikt. Det forsinkede gjennomslaget gjelder særlig leveransene til eksport-

Økt eksport av verkstedsprodukter til tross for svekket konkurranseevne

Den økte eksporten av verkstedsprodukter (utenom skip og plattformer) gjennom det siste året kan synes overraskende, i lys av svak markedsvekst og siden dette er forholdsvis arbeidsintensiv produksjon som burde rammes av den sterke lønnsveksten. KNR-tallene viser at sektoren i samme periode har redusert sine eksportpriser betydelig regnet i norske kroner, nesten like kraftig som nedgangen i prisene på import av verkstedsprodukter til Norge. Hjemmemarkedsprisene er også redusert, men mindre enn eksport- og importprisene. I samme periode har leveransene til hjemmemarkedet falt, mens importen har økt. En økt andel av den norske produksjonen går nå altså til eksport, samtidig som de norske bedriftenes markedsandel på det norske markedet har falt.

Det er store metodiske vanskeligheter med å fastlegge prisveksten for verkstedsprodukter; om en overvurderer prisnedgangen på eksport og import av slike produkter vil det beregningsmessig slå ut i en tilsvarende overvurdert volumoppgang. Med dette forbehold, kan vridningen i markedssammensetning for denne produktgruppen gjennom siste år tolkes som å være i tråd med de langsiktige tendensene i varebyttet med utlandet, der økt grad av spesialisering virer produksjonen i konkurranseutsatte bedrifter mot økt eksport, mens importerte produkter vinner tilsvarende økte markedsandeler innenlands. Denne effekten på eksporten har altså dominert over virkningene av sterkere kostnadsvekst for de norske bedriftene enn for deres utenlandske konkurrenter. Vridningen mot eksport medførte at produksjonen økte i andre halvår i fjor, men hindret ikke at produksjonen falt noe i første halvår i år, da tapet av hjemmemarkedsandeler forsterket seg kraftig.

Markedsutvikling for verkstedsprodukter

Endring fra foregående halvår, sesongjustert

	Volumendring		Prisendring	
	2001-II	2002-I	2001-II	2002-I
Norsk produksjon	3,2	-0,3	-1,8	-3,1
- Eksport	7,7	4,1	-2,7	-3,6
= Hjemmeleveranser	-2,3	-6,2	-0,4	-1,8
+ Import	0,9	2,4	-3,9	-4,1
= Leveranser til det norske markedet	-0,3	-0,7	-2,7	-3,4

markedet, der effekten i første omgang blir motvirket av at eksportprisene faller forholdsvis kraftig, slik vi allerede har sett, særlig i første halvår i år.

I tråd med dette antar vi at norske bedrifter fortsatt vil tape betydelige eksportmarkedsandeler de kommende årene, særlig for 2003. Mens tradisjonell vareeksport ventes å øke med 1,6 prosent i år - om lag på linje med markedsveksten - venter vi at eksportveksten i 2003 blir liggende uendret selv om den internasjonale markedsveksten øker til nær 8 prosent. For 2004 antar vi imidlertid at eksportveksten tar seg opp, særlig for metaller, der ny produksjonskapasitet som

nå er under arbeid vil tas i bruk for fullt. Også for verkstedprodukter antar vi at eksporten kan vokse nær opptil markedsveksten, basert på en forutsetning om at økt spesialisering fortsatt vil kunne vri produksjonen over mot eksportmarkedene (se boks).

Markedsutvikling for tradisjonelle varer

Endring fra foregående halvår, sesongjustert

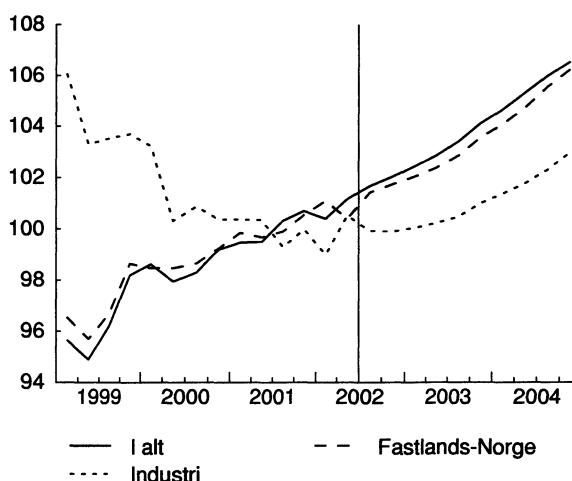
	Volumendring		Prisendring	
	2001-II	2002-I	2001-II	2002-I
Norsk produksjon	0,5	-0,6	-2,8	-3,1
- Eksport	-0,6	2,1	-5,6	-4,3
= Hjemmeleveranser	1,3	-2,5	-0,8	-2,3
+ Import	-0,4	1,5	-5,7	-3,7
= Leveranser til det norske markedet	0,5	-0,5	-3,2	-3,0

Lavere importpriser gir prisnedgang på hjemmemarkedet for tradisjonelle varer

Også prisene på norske bedrifiers leveranser til hjemmemarkedet har falt gjennom det siste året, men klart svakere enn importprisene. For andre halvår 2001 var riktignok bildet noe blandet, men nedgangen i hjemmeprisene for første halvår i år var for de fleste gruppene så sterk at prisnivået for tilnærmet alle gruppene da lå lavere enn ett år tidligere. Sammen med fallende importpriser, førte dette til en markert prisnedgang for de samlede leveransene til det norske markedet både i andre halvår i fjor og første halvår i år. Det samme gjelder for prisene på samlet norsk produksjon for eksport- og hjemmemarkedet.

Trass i klart mindre nedgang i hjemmeprisene enn i importprisene for tradisjonelle varer, synes norske bedrifiers markedsandeler på hjemmemarkedet alt i alt å ha holdt seg relativt godt oppe gjennom det siste året. Siden prisene på hjemmemarkedet justeres mindre ned enn eksportprisene når internasjonale priser regnet i norske kroner faller, slår imidlertid tapet av markedsandeler raskere ut her. Også på hjemmemarkedet antar vi imidlertid at tapet av markedsandeler vil fortsette. Dersom forutsetningen om en svekkelse av kronekursen sammen med svakere lønnsvekst framover slår til, noe som innebærer at noe av den konkurranseevnesvekkelsen bedriftene har opplevd de siste årene reverseres, venter vi ingen akselerasjon i den mer trendmessige svekkelsen av markedsandeler på hjemmemarkedet framover. Således venter vi at veksten i tradisjonell vareimport blir på rundt 3 prosent for både 2003 og 2004, noe i overkant av veksten i innenlandsk etterspørsel, men fortsatt betydelig over veksten i samlet industriproduksjon. Når importveksten av tradisjonelle varer ikke blir enda sterkere enn dette, sett i forhold til innenlandsk etterspørsel, skyldes det at vi i beregningene har ført store deler av antatt import til Snøhvit-feltet som direkte import til oljevirksomhet, dvs. ikke som import av tradisjonelle varer.

Bruttonasjonalprodukt
Sesongjusterte volumindekser, 2001=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

BNP-vekst under trend

Samlet BNP viste nær nullvekst gjennom vinterhalvåret 2001/2002, etterfulgt av et oppsving i veksttakten i 2. kvartal. Forløpet var i betydelig grad påvirket av produksjonen i olje- og gassvirksomheten; for Fastlands-Norge var forløpet således motsatt av for BNP i alt. Økt eksportvekst for tradisjonelle varer i 4. kvartal i fjor sammen med økt innenlandsk etterspørsel i 1. kvartal i år bidro til at BNP-veksten for Fastlands-Norge tok seg opp til drøye 2 prosent regnet som årlig rate gjennom vinterhalvåret. Lavere veksttakt i innenlandsk etterspørsel medførte imidlertid at veksttakten i 2. kvartal i år nå anslås å ha vært negativ. Nedgangen rammet først og fremst tjenesteytende næringer, idet særlig produksjonen i forretningsmessig tjenesteyting falt sterkt. Her er imidlertid tallgrunnlaget i det kvartalsvise nasjonalregnskapet særlig usikkert.

For både 2002 og 2003 venter vi nå en BNP-vekst - både for Fastlands-Norge og i alt - på om lag 1 1/4 prosent, dvs. på linje med vekstratene for 2001. Dette er noe lavere enn veksten i samlet etterspørsel på eksport- og hjemmemarkedene, og reflekterer tap av markedsandeler for norske bedrifter på begge markedene. Den økte veksten i både innenlandsk etterspørsel og eksport i 2004 - sammen med økt oljeproduksjon - bidrar deretter til at produksjonsveksten da tar seg opp til vel 2 1/2 prosent. Etterspørselsoppsvinget retter seg mot både industri- og andre fastlandsbedrifter. En del av den antatte produksjonsøkningen skyldes imidlertid økt antall arbeidsdager (3 flere virkedager enn i 2003), noe som øker produksjonskapasiteten på årsbasis. Korrigert for dette ligger BNP for Fastlands-Norge an til å vokse langsommere enn den antatte trendveksten i norsk økonomi både i 2002, 2003 og 2004, slik den har gjort i hvert av de foregående årene fra og med 1998.

Økende ledighet fremover

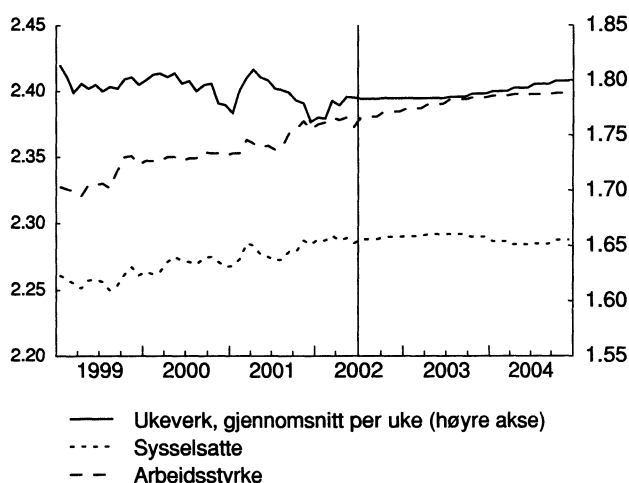
Tall fra Aetat viser at det var omlag 80 000 registrerte arbeidsledige ved utgangen av juli 2002, sesongjustert utgjorde dette 3,2 prosent av arbeidsstyrken. Dette er en økning fra 2,6 prosent på samme tid året før og økningen har vært forholdsvis jevn gjennom de siste 12 månedene. SSBs Arbeidskraftundersøkelse (AKU) viser derimot om lag uendret ledighet det siste året. Sesongjusterte tall fra Arbeidskraftundersøkelsen for juni 2002 viste at 88 000 var arbeidsledige. Dette utgjorde 3,7 prosent av arbeidsstyrken. Til sammenligning var 3,6 prosent arbeidsledige i juni 2001. Målt fra den forrige bunnen i arbeidsledigheten i september 1998 har imidlertid både registrert ledighet og AKU-ledigheten økt med 0,9 prosentpoeng.

Omslag i arbeidsmarkedet slår normalt raskere ut i Aetats tall for tilgangen på ledige stillinger enn i arbeidsledigheten. Ifølge Aetat er sesongjustert antall ledige stillinger annonsert i media gått ned fra 36 000 i juli 2001 til 27 000 i juli 2002. I 2000 ble det i gjennomsnitt annonsert nesten 50 000 ledige stillinger hver måned. Nedgangen i antall ledige stillinger er jevnt fordelt på de fleste yrkesgrupper, men målt fra samme tidspunkt året før er det spesielt innenfor industriarbeid og helse, pleie og omsorg at nedgangen er størst, med henholdsvis 46 og 43 prosent. Disse gruppene har også den største absolutte nedgangen. Tall fra Mediebedriftenes Landsforening - som hevder at deres tall for antall «stilling ledig»-annonser ofte har vist seg å være en rask og sikker indikasjon på omslag i økonomien - viser den samme tendensen. I første halvår 2002 var nedgangen i «stilling ledig»-annonsene 33,4 prosent i forhold til samme tid året før.

Ser man på både tilgangen på ledige stillinger og arbeidsledigheten i sammenheng - som et felles mål på stramheten i arbeidsmarkedet - er det særlig ansatte innenfor naturvitenskaplige yrker og humanistisk og administrativt arbeid som har opplevd den kraftigste svekkelsen i arbeidsmarkedssituasjonen. Også for yrkesgruppene som i 2001 opplevde sterkest arbeidsmarkedspress, som innenfor undervisningsarbeid og helse-, pleie- og omsorgsarbeid, er arbeidsmarkedet nå betydelig mindre stramt.

Høyere lønnsvekst enn hos handelspartnerne, en sterk kronekurs og et høyt rentenivå bidrar til at arbeidsledigheten vil fortsette å øke gjennom 2003 og 2004. Industriens kostnadsmessige konkurranseevne er svekket ved at veksten i lønnskostnadene pr. time i perioden 1997-2001 i gjennomsnitt har ligget 2,1 prosentpoeng høyere enn hos handelspartnerne. Dette har særlig rammet industribedrifter der lønnskostnadene utgjør en relativt stor andel av de samlede kostnadene, som i produksjonen av verkstedprodukter og i produksjonen av vareinnsats og investeringsprodukter. Sysselsettingen i disse to næringene utgjør hele 57 prosent av den totale sysselsettingen i industrien.

Arbeidsstyrke, sysselsetting og ukeverk
Millioner. Sesongjustert og glattet.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Samtidig er inntektsgrunnlaget til industribedriftene kraftig svekket ved at den importveide kronekursen har styrket seg med om lag 15 prosent siden midten av 2000. I tillegg til å forverre situasjonen ytterligere for arbeidskraftsintensiv industri, rammes også eksportbedrifter med relativt få ansatte. Slike bedrifter har lite arbeidskraft å avgi til de voksende tjenesteytende næringene, men står likevel for en betydelig andel av den samlede eksporten fra Fastlands-Norge.

Problemene for norsk industri og ringvirkningene gjennom underleverandører, samt at det høye rentenivået begrenser veksten i det private forbruket og i boliginvesteringene, gjør at vi anslår en stigning i arbeidsledigheten, slik den måles i SSBs arbeidskraftundersøkelser, til 4,2 prosent som et gjennomsnitt for neste år, og en videre oppgang til 4,8 prosent i 2004, mot 3,9 prosent i år.

Det er særlig sysselsettingen innenfor industrien som synker. Antall ansatte innen den private tjenesteytningen vil trolig endre seg lite i de kommende årene. Den økende ledigheten vil isolert sett redusere yrkesdeltakelsen; i 2002 brytes således trenden fra begynnelsen av 1990-tallet med økende yrkesandeler. Demografiske forhold gjør imidlertid at veksten i arbeidsstyrken fortsetter, om enn svakere enn i tidligere år.

Lønnsvekst lavere enn hos handelspartnerne

Selv om arbeidsmarkedet ser ut til å være mindre stramt enn på svært lenge ble lønnsoppgjøret i 2002 høyt, særlig i offentlig sektor. En slik sammenheng kan tyde på et brudd med mange års tradisjon med lønnsmoderasjon i dårlige tider og med industrien som lønnsleder for å sikre en lønnsvekst på linje med den hos handelspartnerne. Vi har imidlertid lagt til grunn at lønnsoppgjøret i 2002 var spesielt og at partene i arbeidslivet i framtiden vil finne tilbake til denne tradisjonen.

Makroøkonomiske hovedstørrelser 2001-2004. Regnskap og prognoser.

Prosentvis endring fra året før der ikke annet framgår

	Regnskap 2001	Prognoser							
		2002			2003			2004	
		SSB	FIN	NB	SSB	FIN	NB	SSB	NB
Realøkonomi									
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	2,5	2,9	3,5	4 1/4	2,8	3,5	4	3,5	3 1/2
Konsum i offentlig forvaltning	2,0	2,5	1,5	1 1/2	1,6	0,8	3/4	2,6	2
Bruttoinvestering i fast realkapital ¹	-4,6	-0,1	0,5	1/2	2,5	2,6	4	1,6	0
Utvinning og rørtransport ²	7,2	3,2	1,0	0	6,3	10,4	15	1,2	-5
Fastlands-Norge	-0,3	-1,9	0,0	1/4	0,3	0,4	1	1,8	1 3/4
Bedrifter	-1,3	-4,0	-1,9	-3	0,5	-0,1	1 1/2	0,7	1 1/4
Bolig	5,1	-2,7	-0,5	4	-0,2	4,7	2 3/4	5,9	2 1/4
Offentlig forvaltning	-4,3	5,2	6,7	6 3/4	0,2	-2,1	-2	-0,5	2
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ³	1,8	1,9	2,4	3	2,0	2,3	2 3/4	3	3
Lagerendring ⁴	-0,8	-0,3	-0,1	..	0,0	0,0	..	0	..
Eksport	4,2	1,0	2,0	1 1/2	2,2	3,1	1 3/4	3,5	1 1/4
Råolje og naturgass	5,2	2,9	2,9	3	2,9	2,4	2 1/2	4	3/4
Tradisjonelle varer	4,0	1,6	1,6	0	1,6	3,9	1	4,9	1
Import	0,0	1,8	2,7	3	4,9	3,8	4 1/2	4,2	2
Tradisjonelle varer	4,0	2,4	3,2	3	3,0	4,4	4 1/2	3,2	2
Bruttonasjonalprodukt	1,4	1,3	2,0	2 1/4	1,5	2,5	2 1/4	2,6	2 1/4
Fastlands-Norge	1,2	1,2	1,8	2	1,3	2,2	2 1/4	2,7	2 1/2
Arbeidsmarked									
Sysselsatte personer	0,5	0,1	0,6	1/2	0,3	0,5	1/4	-0,4	1/2
Arbeidsledighetsrate (nivå)	3,6	3,9	3,6	3 3/4	4,2	3,5	4	4,8	4
Priser og lønninger									
Lønn per normalsårsverk	5,0	5,2	5 1/4	5 3/4	4,6	..	5 3/4	4,4	5 3/4
Konsumprisindeksen (KPI)	3,0	1,2	1,4	1	2,1	..	2 1/4	2	2 3/4
KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE)	2,6	2,4	..	2 1/4	2,1	..	2 1/4	2,1	2 3/4
Eksportpris tradisjonelle varer	-3,1	-8,9	..	-8 1/2	1,6	..	-2 1/2	2,5	2 1/2
Importpris tradisjonelle varer	0,4	-6,8	..	..	0,0	..	..	2,4	..
Bolig	7,2	2,3	..	7 1/2	5,3	..	5 1/2	9,4	5 1/2
Utenriksøkonomi									
Driftsbalansen, mrd. kroner	233,4	221,3	188,6	190	215,4	179,7	165	224,2	140
Driftsbalansen i prosent av BNP	15,4	14,6	..	12	13,8	..	11	13,6	9
MEMO:									
Husholdningenes sparerate (nivå)	4,6	6,1	8,6	5	5,8	8,1	5	6,1	5
Pengemarkedsrente (nivå) ⁵	7,2	7,0	6,8	..	6,9	6,9	..	6,7	..
Utlånsrente, banker (nivå) ⁶	8,8	8,6	..	..	8,4	..	..	8,3	..
Råoljepris i kroner (nivå) ⁷	220,1	195,5	200	..	195,3	182,0	..	197,5	..
Eksportmarksindikator	0,3	1,9	..	..	7,6	..	..	7,1	..
Importveid kronekurs (44 land) ^{5, 8}	-3,1	-7,5	..	-6,5	-0,5	..	-1,1	1,7	0

¹ Norges Banks anslag inkluderer lagerendring.² Finansdepartementets og Norges Banks anslag inkluderer tjenester tilknyttet oljeutvinning.³ Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i fast kapital i Fastlands-Norge.⁴ Endring i lagerendring i prosent av BNP.⁵ NB har som teknisk forutsetning for sine framskrivinger at bankens renter på prognostidspunktet holdes uendret i prognoseperioden.⁶ Husholdningenes lånerente i private finansinstitusjoner.⁷ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.⁸ Positivt fortegn innebærer depresiering.

Kilder: Statistisk sentralbyrå (SSB), Finansdepartementet, St.meld.nr. 2, 2002 (FIN), Norges Bank, Inflasjonsrapport 3/2002 (NB).

Det er kun i dårlige tider med høy arbeidsledighet at systemet for lønnsdannelse har sikret en lønnsvekst under den hos handelspartnerne. Mens lønnskostnadsveksten i norsk industri lå godt under den hos våre handelspartnere fra 1989 til 1994, en periode da arbeidsledigheten (AKU) var på over 4 prosent, lå lønnskostnadsveksten til dels betydelig over veksten hos handelspartnerne i årene 1982-1988 og 1997-2000, da ledigheten lå under 4 prosent. Det er derfor grunn til å tro at den høye lønnsveksten siden 1997 er

i samsvar med hvordan den norske lønnsdannelsen fungerer i gode tider. En økning i arbeidsledigheten i tråd med våre anslag vil på samme måte mest sannsynlig virke dempende på lønnsveksten i tiden framover. De innrapporterte tallene fra de lokale forhandlingene innenfor TBL-området som er gjennomført etter de sentrale oppgjørene, antyder at lønnsglidningen kan være på vei ned. Tilleggene ser dessuten ut til å ha vært lavere jo senere på året disse forhandlingene har foregått.

Fortsatt solidariske oppgjør

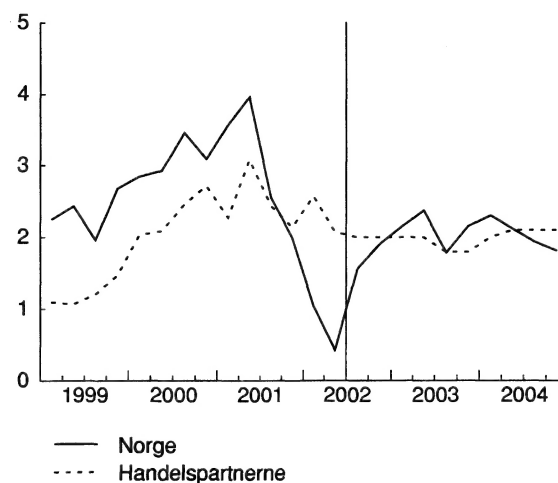
Det er ikke skjedd formelle endringer i lønnsdannelsen av betydning som skulle tilsi et brudd med hvordan lønnsdannelsen historisk sett har fungert. Oppgjørsrekkefølgen og formelle institusjoner er som de har vært tidligere. Det har imidlertid vært andre endringer som kan ha bidratt til at særforbund har fått større forhandlingsstyrke de senere årene. Videre har det over en lengre tid vært en økende barriere mot å ta i bruk tvungen lønnsnemnd. Det er også opprettet nye sammenslutninger av særforbund de senere årene, som Akademikerne og Utdanningsgruppens Hovedorganisasjon. Hovedvekten av medlemsmassen til disse er høyt utdannede innenfor tradisjonelle skjermede næringer. Flere av fagforeningene med en slik medlemsmasse har gått inn for mer lokale forhandlinger på linje med arbeidsgivernes uttalte mål. Erfaringer fra andre land kan tyde på at den samlede lønnsveksten blir høyere dersom en større del av lønnsveksten fastsettes lokalt.

Et annet moment som må vurderes når en betrakter mulighetene for at det norske systemet for lønnsdannelse kan fortsette, er hvorvidt industrien i framtiden kan forbli lønnsledende. Oppgjøret i 2002 kan tyde på at ansatte i offentlig sektor i liten grad har fulgt normen fra industrien dette året. Gjennom diskusjonene i Holden-utvalget i 2000 og Stabel-utvalget i 2001 ble det imidlertid klart at en forutsetning for at det inntektspolitiske samarbeidet og den norske modellen for lønnsdannelse skulle kunne videreføres, var at trenden gjennom 1990-tallet med en lavere lønnsvekst i offentlig sektor enn i industrien måtte brytes. Disse gruppene har fått aksept for at de i framtiden skal sikres en lønnsvekst på linje med privat sektor. Teknisk beregningsutvalg anslår at lønnsveksten fra 1991 til 2001 var 3,4 prosent lavere i offentlig forvaltning sammenlignet med i NHO-bedriftene. For de høyt utdannede i staten var lønnsutviklingen enda dårligere sammenlignet med høyt utdannede i private bedrifter. Videre ga oppgjøret for offentlig ansatte, og særlig for de kommunalt ansatte, små tillegg i 2001. Det syntes å være enighet om at oppgjøret i 2002 måtte kompensere for dette. De høye tilleggene for offentlig ansatte i 2002 ser med andre ord ut til ikke å skyldes at lønnsdannelsen i disse sektorene ble løsrevet fra oppgjøret i industrien, men er snarere en indikasjon på en sterkere grad av koordinering mellom partene. Oppgjøret i 2002 og partenes forståelse av å forhindre systematiske etterslep for enkelte grupper kan legge grunnlaget for at det inntektspolitiske samarbeidet kommer styrket tilbake ved neste hovedoppgjør i 2004.

For økonomien som helhet anslår vi en lønnsvekst fra 2001 til 2002 på 5,2 prosent, noe som innebærer en lavere lønnsglidning enn den en har observert de senere årene. Den økende ledigheten samt problemene for norsk industri antas å bringe den samlede lønnsveksten ned i 2003 og 2004 til henholdsvis 4,6 og 4,4 prosent. Det høye overhendet inn i 2003 vil kunne føre til lave tillegg, og dermed et lavt overheng inn i 2004. Lønnsoppgjøret i 2004 vil på den annen side være et hovedoppgjør, noe som tradisjonelt gir noe høyere lønnstillegg.

Konsumprisindeksen

Prosentvis vekst fra samme kvartal året før

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

Sterk krone og fallende lønnsvekst gir moderat prisstigning fremover

Avgiftsendringer og utviklingen i elektrisitetsprisen har bidratt til at prisstigningstakten har endret seg mye gjennom de siste par årene. Således var tolv-månedersveksten i konsumprisindeksen (KPI) oppe i hele 4,3 prosent i mai i fjor, men nede i bare 0,4 prosent i mai og juni i år før prisstigningstakten i juli økte til 1,6 prosent. Denne siste utviklingen kan i stor grad føres tilbake til den direkte effekten av avgiftsendringene i juli i fjor. Når en ser bort fra energivarer og de direkte virkningene av reelle avgiftsendringer (KPI-JAE), har prisstigningstakten ligget forholdsvis stabilt rundt, eller i overkant av 2,5 prosent gjennom de to årene en har statistikk for.

Det var forholdsvis store forskjeller i prisstigningen på 12-månedersbasis mellom konsumprisindeksens hovedvaregrupper i juli. For fem av gruppene lå prisstigningen under 1,5 prosent og for to av disse var prisnivået lavere enn for 12 måneder siden. Tre av gruppene hadde en prisstigningstakt på over 3,5 prosent slik at bare fire av de tolv gruppene hadde en prisstigningstakt i intervallet 1,5 til 3,5 prosent. Det største enkeltbidraget til økningen i konsumprisene de siste 12 måneder kommer fra høyere husleier. Beregnet og betalt husleie har steget med henholdsvis 6,0 og 5,2 prosent. Matvarer, forsikringspremier, restauranttjenester, priser på tjenester knyttet til vedlikehold og reparasjon av bolig samt ulike helsetjenester har også trukket gjennomsnittet klart opp. I den andre enden av skalaen ligger klær og skotøy, hvor prisene fra juli i fjor til juli i år falt med hele 5,8 prosent. Her kan kronestyrkingen ha spilt en rolle.

Ved å fjerne energivarene og se bort fra avgiftsendringer, vil en vente at det i stor grad er utviklingen i de grunnleggende faktorene som lønnskostnadene per produsert enhet, valutakurser og prisene på verdensmarkedet som driver prisutviklingen. Gjennom de

siste årene har utviklingen i lønnskostnader per produsert enhet for det fastlandsbaserte næringslivet (utenom kraftforsyning) ligget meget stabilt på om lag 3,5 prosent. Når inflasjonen samtidig har ligget klart lavere, om lag på 2,5 prosent, har dette blant annet sammenheng med at importprisene gjennomgående har steget meget moderat og i det siste også falt forholdsvis markert. Dette er intet særtrekk for Norge, men i stor grad en refleks av at prisene på tjenester gjennomgående stiger mer enn på varer. Det er imidlertid også en rekke andre faktorer som påvirker prisutviklingen. Høyere renter bidrar for eksempel (når man ser bort fra effekter på kronekursen) til høyere priser på kort og mellomlang sikt, spesielt gjennom utviklingen i husleiene som i det siste har gitt de sterkeste impulsene mot KPI. Et annet forhold som virker inn er utviklingen i forsikringsselskaperes utbetalinger. Disse kostnadene veltes raskt over i premiene. Den senere tids økning i skadeomfang har således bidratt til å øke veksten i konsumprisindeksen.

Den kraftige styrkingen av kronekursen har gitt potensiale for en betydelig nedgang i norske konsumpriser. Importen tilsvarer størrelsesmessig en tredel av BNP og utgjør direkte anslagsvis en liknende andel av husholdningenes konsum. I tillegg til å virke gjennom reduserte importpriser virker valutakursen til å redusere prisene på norskproduserte varer som i større eller mindre grad følger prisene på verdenmarkedet. I følge våre modeller skulle virkningen på kort sikt vært kraftigere enn det vi har sett til nå. Flere momenter trekker i retning av en ikke ubetydelig tidsforsinkelse av disse effektene. Forsinkelse i overveltningen fra valutakurs til importpris er en slik faktor, men det sterke fallet i importprisene så langt i 2002 indikerer at dette ikke er så viktig. Derimot er det grunn til å tro at marginene i varehandelen på kort sikt har økt i større grad enn det våre modeller indikerer. Andre faktorer kan være kostnadene forbundet med valuta-sikring av importørers kontrakter. I den grad kronestyrkingen ikke alt har slått ut i reduserte innenlandske priser, er det grunn til å vente at de vil gjøre det i tiden fremover såfremt dette ikke blir motvirket av en svekkelse av kronekursen. På svært lang sikt må en vente at en valutakursendring vil slå fullt igjennom i alle innsatsfaktorpriser inkludert arbeidskraft. Dette vil imidlertid ta lang tid - og dermed kan en sterk krone virke dempende på inflasjonen i en lang periode.

Økningen i antall feriedager i fjor og i år, har vært en viktig grunn til at kostnadsveksten har holdt seg oppe disse årene. I tiden fremover venter vi at veksten i lønnskostnader per produsert enhet vil avta noe. Til tross for antagelsen om en viss svekkelse av kronekursen, venter vi at den styrkingen vi har sett vil bidra til å redusere prisveksten en god tid fremover. Økt konkurranse innenfor flytransport kan tenkes å trekke i samme retning. Elektrisitetsprisene ventes å bidra til å øke 12-månedersveksten i KPI mot slutten av inneværende år, som en følge av den meget unormale pris-

utviklingen gjennom fjoråret. Basert på prisene i terminmarkedet, ligger det for tiden ikke an til noen sterke prisimpulser fra elektrisitetsprisene i de kommende årene. Men dette kan naturligvis endre seg fort som følge av værforhold.

Etter en viss oppgang i prisstigningstakten gjennom resten av året, antar vi en forholdsvis stabil inflasjon rundt 2,0 prosent gjennom neste år. Tidsforsinkede effekter av kronestyrkingen trekker prisstigningstakten ned i en periode, mens den forutsatte moderate svekkelsen av kronekursen fremover trekker i motsatt retning. Redusert vekst i lønnskostnadene bidrar isolert sett til å redusere prisstigningen. Den direkte, kortsiktige effekten av den forutsatte rentenedgangen går også svakt i denne retning. I 2004 kommer kronestyrkingen vi har sett mer på avstand, noe som sammen med den påfølgende svekkelsen trekker i retning av å øke prisstigningstakten. Ytterligere fall i lønnskostnadsveksten og reduksjonen i barnehagesatsene bidrar til av veksten i konsumprisindeksen - også målt ved KPI-JAE - kan bli om lag som året før.

Utenriksøkonomi - stabilt store overskudd

Overskuddene på driftsbalansen overfor utlandet var 115 mrd. kroner i første halvår i år. Både eksport- og importprisene faller kraftig fra 2001 til 2002, i hovedsak som følge av kroneappresieringen, men fallet i eksportprisene er anslått til å bli noe sterkere enn fallet i importprisene. Dette er normalt for norsk økonomi i en internasjonal lavkonjunktur. Oljeprisen lå i årets åtte første måneder om lag 11 prosent lavere enn i samme periode i 2001. Høyere produksjon av naturgass vil bidra til å øke eksportinntektene, men lavere råoljeproduksjon bidrar til lavere overskudd på vare- og tjenestebalansen. Samtidig har underskuddet på rente- og stønadsbalansen hittil i år vært vesentlig mindre enn i samme periode i 2001. Vi anslår alt i alt at overskuddet på driftsbalansen i 2002 blir litt lavere enn i fjor.

For 2003 bidrar et anslått ytterligere bytteforholdstap å ville redusere overskuddet på driftbalansen. I samme retning trekker en noe sterkere vekst i importvolumet sammenliknet med eksporten. Rente- og stønadsbalansen forventes på den annen side å bedre seg videre i takt med økende nettofordringer på utlandet. Samlet sett anslår vi overskuddet på driftsbalansen til 215 mrd. kroner neste år. Sterkere eksportvekst i 2004 sammen med ytterligere bedring i rente- og stønadsbalansen gjør at vi anslår en liten økning i driftsbalanseoverskuddet igjen i 2004, slik at overskuddet svinger rundt 220 mrd. kroner hvert år i hele prognoseperioden.

Makroøkonomiske hovedstørrelser

Sesongjustert. Faste 1999-priser. Millioner kroner

	Ujustert		Sesongjustert							
	200	2001	00.3	00.4	01.1	01.	01.3	01.4	02.1	02.2
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	604 894	619 828	151 305	151 067	153 967	154 512	155 569	155 627	157 646	158 619
Konsum i husholdninger	579 806	594 720	145 093	144 797	147 595	148 194	149 273	149 499	151 206	152 300
Varekonsum	323 787	331 261	80 535	80 396	82 378	82 082	82 271	84 401	85 422	85 234
Tjenestekonsum	247 270	254 712	62 476	61 954	62 809	63 813	64 723	63 394	63 921	64 603
Husholdningenes kjøp i utlandet	26 089	26 065	6 527	6 520	6 658	6 561	6 656	6 107	6 018	6 888
Utlendingers kjøp i Norge	-17 340	-17 317	-4 445	-4 074	-4 250	-4 262	-4 377	-4 403	-4 155	-4 426
Konsum i ideelle organisasjoner	25 088	25 108	6 211	6 271	6 371	6 318	6 296	6 128	6 440	6 319
Konsum i offentlig forvaltning	266 777	272 176	66 688	66 792	67 614	67 917	68 053	68 608	69 511	70 182
Konsum i statsforvaltningen	105 948	107 664	26 338	26 376	26 950	26 872	26 759	27 089	37 125	37 334
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	81 256	83 875	20 216	20 304	20 948	20 949	20 891	21 098	31 222	31 312
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	24 692	23 789	6 122	6 072	6 002	5 923	5 868	5 991	5 903	6 022
Konsum i kommuneforvaltningen	160 829	164 513	40 350	40 416	40 664	41 045	41 294	41 519	32 386	32 848
Bruttoinvestering i fast kapital	267 774	255 527	62 864	61 987	65 134	62 358	60 386	61 830	59 660	61 054
Utvinning og rørtransport	47 929	51 362	10 511	9 905	10 642	10 054	11 383	13 539	10 995	10 603
Tjenester tilk. utvinning	6 573	-897	476	470	253	1 034	295	-2 479	94	177
Utenriks sjøfart	16 298	8 672	3 226	1 917	4 112	1 283	679	2 597	611	2 458
Fastlands-Norge	196 974	196 390	48 650	49 695	50 127	49 986	48 029	48 174	47 960	47 816
Fastlands-Norge ekskl. offentlig forvaltning	158 114	159 189	38 998	39 864	40 330	40 993	38 927	38 790	38 130	38 297
Industri og bergverk	19 620	22 457	5 026	4 535	4 912	5 708	5 732	5 979	5 450	6 286
Annen vareproduksjon	15 832	15 601	3 882	3 727	3 954	3 716	3 915	3 904	3 791	4 059
Boligtjenester	47 830	50 288	11 892	12 224	12 322	12 572	12 697	12 677	12 349	12 310
Andre tjenesteytende næringer	74 832	70 842	18 199	19 378	19 142	18 997	16 582	16 229	16 540	15 641
Offentlig forvaltningsvirksomhet	38 860	37 201	9 652	9 831	9 797	8 993	9 102	9 384	9 830	9 519
Lagerendring og statistiske avvik	29 300	18 583	10 352	8 956	5 405	9 006	6 287	4 488	6 937	1 212
Bruttoinvestering	297 074	274 110	73 215	70 943	70 539	71 364	66 674	66 319	66 597	62 266
Innenlandsk sluttanvendelse	1168745	1166114	291 207	288 802	292 120	293 793	290 296	290 553	293 753	291 067
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	1068645	1088395	266 642	267 554	271 707	272 416	271 651	272 408	275 117	276 617
Ettersp. fra off. forvaltningsvirksomhet	305 637	309 377	76 339	76 623	77 411	76 910	77 155	77 991	79 341	79 701
Eksport i alt	500 366	521 299	124 570	128 685	128 713	126 952	131 162	134 528	126 775	132 394
Tradisjonelle varer	188 774	196 328	47 079	47 897	49 171	49 312	47 377	50 473	49 306	50 642
Råolje og naturgass	169 668	178 502	42 795	42 782	44 043	42 029	46 463	45 959	42 353	47 210
Skip og plattformer	8 892	14 178	3 068	2 892	2 399	2 864	3 867	5 049	3 026	1 665
Tjenester	133 032	132 291	31 628	35 114	33 100	32 747	33 455	33 047	32 090	32 877
Samlet anvendelse	1669111	1687413	415 777	417 487	420 833	420 745	421 458	425 081	420 529	423 461
Import i alt	406 472	406 535	100 808	99 598	102 089	101 861	99 981	102 405	98 775	99 225
Tradisjonelle varer	260 826	271 200	66 218	65 589	67 000	68 876	66 715	68 509	69 734	67 922
Råolje	1 009	1 034	409	408	233	224	194	382	103	132
Skip og plattformer	22 592	12 112	4 566	2 384	3 907	1 753	2 928	3 524	668	1 409
Tjenester	122 045	122 188	29 615	31 217	30 949	31 008	30 143	29 990	28 270	29 762
Bruttonasjonalprodukt	1262638	1280878	314 969	317 889	318 743	318 885	321 478	322 676	321 754	324 236
Fastlands-Norge (markedsverdi)	1055393	1068415	263 738	265 359	266 934	266 502	267 057	268 829	270 300	268 437
Oljevirkosomhet og utenriks sjøfart	207 245	212 464	51 231	52 530	51 810	52 383	54 420	53 847	51 454	55 799
Fastlands-Norge (basisverdi)	915 769	930 088	229 089	230 343	232 069	231 709	232 355	234 430	235 890	234 225
Fastlands-Norge ekskl. off. forvaltning	711 897	723 906	178 100	179 137	180 617	180 251	180 758	182 554	184 023	182 279
Industri og bergverk	134 200	132 701	33 460	33 293	33 289	33 278	32 932	33 159	32 835	33 341
Andre vareproduserende næringer	102 805	98 808	25 928	25 071	25 170	24 223	23 891	25 056	24 767	24 854
Tjenesteytende næringer	474 893	492 397	118 711	120 772	122 158	122 750	123 936	124 340	126 421	124 084
Offentlig forvaltningsvirksomhet	203 871	206 182	50 989	51 206	51 452	51 457	51 597	51 876	51 867	51 946
Korr. poster	139 624	138 326	34 649	35 016	34 865	34 793	34 702	34 399	34 410	34 212

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Makroøkonomiske hovedstørrelser

Sesongjustert. Faste 1999-priser. Prosentvis vekst fra forrige periode

	Ujustert		Sesongjustert							
	2000	2001	00.3	00.4	01.1	01.2	01.3	01.4	02.1	02.2
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	3,5	2,5	-0,1	-0,2	1,9	0,4	0,7	0	1,3	0,6
Konsum i husholdninger	3,6	2,6	-0,1	-0,2	1,9	0,4	0,7	0,2	1,1	0,7
Varekonsum	3,3	2,3	-0,9	-0,2	2,5	-0,4	0,2	2,6	1,2	-0,2
Tjenestekonsum	3,5	3	1	-0,8	1,4	1,6	1,4	-2,1	0,8	1,1
Husholdningenes kjøp i utlandet	0,7	-0,1	1,5	-0,1	2,1	-1,4	1,4	-8,2	-1,5	14,5
Utlendingers kjøp i Norge	-7,6	-0,1	2,1	-8,3	4,3	0,3	2,7	0,6	-5,6	6,5
Konsum i ideelle organisasjoner	1,2	0,1	-0,1	1	1,6	-0,8	-0,4	-2,7	5,1	-1,9
Konsum i offentlig forvaltning	1,2	2	0	0,2	1,2	0,4	0,2	0,8	1,3	1
Konsum i statsforvaltningen	0,5	1,6	-0,8	0,1	2,2	-0,3	-0,4	1,2	37	0,6
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	3,2	3,2	-0,5	0,4	3,2	0	-0,3	1	48	0,3
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	-7,4	-3,7	-1,8	-0,8	-1,2	-1,3	-0,9	2,1	-1,5	2
Konsum i kommuneforvaltningen	1,6	2,3	0,6	0,2	0,6	0,9	0,6	0,5	-22	1,4
Bruttoinvestering i fast kapital	-1,5	-4,6	-6,2	-1,4	5,1	-4,3	-3,2	2,4	-3,5	2,3
Utvinning og rørtransport	-31,6	7,2	-5,6	-5,8	7,4	-5,5	13,2	18,9	-18,8	-3,6
Tjenester tilk. utvinning	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Utenriks sjøfart	23,8	-46,8	-43,2	-40,6	114,5	-68,8	-47,1	282,2	-76,5	302,3
Fastlands-Norge	3,4	-0,3	-2,2	2,1	0,9	-0,3	-3,9	0,3	-0,4	-0,3
Fastlands-Norge ekskl. offentlig forvaltning	6,7	0,7	-1,9	2,2	1,2	1,6	-5	-0,4	-1,7	0,4
Industri og bergverk	-3,4	14,5	-7,8	-9,8	8,3	16,2	0,4	4,3	-8,9	15,3
Annen vareproduksjon	1	-1,5	-6,8	-4	6,1	-6	5,4	-0,3	-2,9	7,1
Boligtjenester	11	5,1	1,4	2,8	0,8	2	1	-0,2	-2,6	-0,3
Andre tjenesteytende næringer	8,3	-5,3	-1,1	6,5	-1,2	-0,8	-12,7	-2,1	1,9	-5,4
Offentlig forvaltningsvirksomhet	-8,1	-4,3	-3,4	1,9	-0,3	-8,2	1,2	3,1	4,8	-3,2
Lagerendring og statistiske avvik	41,3	-36,6	18,3	-13,5	-39,6	66,6	-30,2	-28,6	54,6	-82,5
Bruttoinvestering	1,5	-7,7	-3,4	-3,1	-0,6	1,2	-6,6	-0,5	0,4	-6,5
Innenlandsk sluttanvendelse	2,5	-0,2	-0,9	-0,8	1,1	0,6	-1,2	0,1	1,1	-0,9
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	2,9	1,8	-0,4	0,3	1,6	0,3	-0,3	0,3	1	0,5
Ettersp. fra off. forvaltningsvirksomhet	-0,1	1,2	-0,4	0,4	1	-0,6	0,3	1,1	1,7	0,5
Eksport i alt	2,9	4,2	1,9	3,3	0	-1,4	3,3	2,6	-5,8	4,4
Tradisjonelle varer	1,7	4	0,5	1,7	2,7	0,3	-3,9	6,5	-2,3	2,7
Råolje og naturgass	6,6	5,2	3,4	0	2,9	-4,6	10,5	-1,1	-7,8	11,5
Skip og plattformer	-38,9	59,4	95	-5,7	-17,1	19,4	35	30,6	-40,1	-45
Tjenester	4,9	-0,6	-2,3	11	-5,7	-1,1	2,2	-1,2	-2,9	2,5
Samlet anvendelse	2,6	1,1	-0,1	0,4	0,8	0	0,2	0,9	-1,1	0,7
Import i alt	3,2	0	-1,4	-1,2	2,5	-0,2	-1,8	2,4	-3,5	0,5
Tradisjonelle varer	2,6	4	0,5	-0,9	2,2	2,8	-3,1	2,7	1,8	-2,6
Råolje	-51,4	2,5	702	-0,2	-42,8	-3,8	-13,7	97,4	-73,1	28,3
Skip og plattformer	13	-46,4	-23,2	-47,8	63,9	-55,1	67,1	20,4	-81	110,8
Tjenester	3,9	0,1	-2,5	5,4	-0,9	0,2	-2,8	-0,5	-5,7	5,3
Bruttonasjonalprodukt	2,4	1,4	0,4	0,9	0,3	0	0,8	0,4	-0,3	0,8
Fastlands-Norge (markedsverdi)	1,9	1,2	0,2	0,6	0,6	-0,2	0,2	0,7	0,5	-0,7
Oljevirkosomhet og utenriks sjøfart	4,9	2,5	1,3	2,5	-1,4	1,1	3,9	-1,1	-4,4	8,4
Fastlands-Norge (basisverdi)	2	1,6	0,4	0,5	0,7	-0,2	0,3	0,9	0,6	-0,7
Fastlands-Norge ekskl. off. forvaltning	2,4	1,7	0,5	0,6	0,8	-0,2	0,3	1	0,8	-0,9
Industri og bergverk	-2,9	-1,1	0,6	-0,5	0	0	-1	0,7	-1	1,5
Andre vareproduserende næringer	5	-3,9	-1	-3,3	0,4	-3,8	-1,4	4,9	-1,2	0,4
Tjenesteytende næringer	3,5	3,7	0,7	1,7	1,1	0,5	1	0,3	1,7	-1,8
Offentlig forvaltningsvirksomhet	0,5	1,1	0,3	0,4	0,5	0	0,3	0,5	0	0,2
Korr. poster	1,4	-0,9	-1,5	1,1	-0,4	-0,2	-0,3	-0,9	0	-0,6

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Makroøkonomiske hovedstørrelser

Sesongjustert. Prisindekser. 1999=100

	Ujustert		Sesongjustert							
	2000	2001	00.3	00.4	01.1	01.2	01.3	01.4	02.1	02.2
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	103,3	105,1	104,2	105,2	104,7	105,8	104,8	105,6	105,5	105,3
Konsum i offentlig forvaltning	105,0	112,5	105,9	107,9	110,1	111,6	113,1	115,5	113,9	115,7
Bruttoinvestering i fast kapital	105,9	109,6	107	107,8	109,9	110,5	110	107,7	108,7	107,4
Fastlands-Norge	104,4	107,6	105,1	105,4	108,6	108	107,7	106,2	107,7	106,5
Innenlandsk sluttanvendelse	104,3	107,5	104,5	105,9	107,2	108,1	106,2	108,9	107,9	108,4
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	103,9	107,4	104,8	105,9	106,8	107,7	107,4	108,2	108	108,1
Eksport i alt	137,2	134,1	141,4	145,7	141,9	142	133	120,7	125,7	126,2
Tradisjonelle varer	113,5	110,0	114,1	115,0	117,0	113,6	112,2	108,1	105,2	103,4
Samlet anvendelse	114,1	115,7	115,6	118,2	117,8	118,3	114,6	112,6	113,3	113,9
Import i alt	108,2	108,7	108,0	109,3	111,2	112,3	110,1	107,0	105,9	104,0
Tradisjonelle varer	108,2	108,7	109,3	111,2	112,2	110,2	107	105,8	104,2	102,4
Bruttonasjonalprodukt	116,0	118,0	117,6	120,4	119,6	120,9	116,9	114,8	116,1	117,5
Fastlands-Norge (markedsverdi)	104,4	107,8	104,8	106	106,7	108,2	107	109,5	108,7	110,4

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Makroøkonomiske hovedstørrelser

Sesongjustert. Prisindeks. Prosentvis endring fra foregående kvartal

	Ujustert		Sesongjustert							
	2000	2001	00.3	00.4	01.1	01.2	01.3	01.4	02.1	02.2
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	3,3	1,8	1,2	1	-0,5	1,1	-0,9	0,8	-0,1	-0,2
Konsum i offentlig forvaltning	5,0	7,1	1,4	1,9	2	1,4	1,3	2,1	-1,3	1,5
Bruttoinvestering i fast kapital	5,9	3,5	1,6	0,7	1,9	0,6	-0,4	-2,1	1	-1,2
Fastlands-Norge	4,4	3,1	0,8	0,3	3,1	-0,5	-0,4	-1,4	1,4	-1,1
Innenlandsk sluttanvendelse	4,3	3,1	0,2	1,3	1,2	0,9	-1,7	2,5	-0,9	0,4
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	3,9	3,4	1,2	1,1	0,8	0,8	-0,3	0,8	-0,2	0,1
Eksport i alt	37,2	-2,3	5,7	3	-2,6	0,1	-6,4	-9,3	4,1	0,4
Tradisjonelle varer	13,5	-3,1	0,3	1,8	-3,5	0	-4,3	-2,7	-1,8	-2,4
Samlet anvendelse	14,1	1,4	2,3	2,2	-0,3	0,5	-3,2	-1,7	0,6	0,6
Import i alt	8,2	0,4	1,1	1,7	0,9	-1,8	-2,9	-1,1	-1,5	-1,7
Tradisjonelle varer	4,8	0,4	1	1,8	2,4	-2,3	-3,6	-1,4	-2,5	-1,4
Bruttonasjonalprodukt	16,0	1,7	2,6	2,4	-0,6	1,1	-3,3	-1,8	1,1	1,2
Fastlands-Norge (markedsverdi)	4,4	3,3	0	1,1	0,7	1,3	-1,1	2,3	-0,7	1,6

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Teknisk merknad

Kvartalsberegningene: Beregningene foretas på et mindre detaljert nivå enn de årlige nasjonalregnskapsberegningene og etter et mer summarisk opplegg.

Basisår og kjeding: I det kvartalsvise nasjonalregnskapet beregnes for tiden alle størrelser i faste priser med basis i prisene i 1999, og med vekt fra dette året. Valg av basisår påvirker fastpristallene og dermed de årlige volumendringsratene (vekstratene). For sammenligningens skyld er det i alle tabeller gitt vekstrater med 1999 som basisår (felles omregningsår). Prisomregningen er foretatt på kvartalsregnskapets sektornivå.

Har det vært et fall i kvaliteten på norsk utdanning?¹

Torbjørn Hægeland*

Hvis «ny» utdanning kaster mindre av seg enn «gammel» utdanning, kan det være en indikasjon på at kvaliteten på utdanning har falt over tid. I denne artikkelen sammenlignes avkastningen av utdanning for fødselskullene fra 1942 til 1970. Resultatene gir ikke grunnlag for å hevde at det har vært et fall i kvaliteten på utdanning innenfor den perioden som studeres, når man måler skolekvalitet som økonomisk avkastning av utdanning. Senere fødselskull har noe lavere avkastning enn tidlige fødselskull, men dette ser ut til å skyldes en endring i sammensetningen av de som tar utdanning, og ikke en endring i selve kvaliteten på utdanningen.

Mer utdanning, men av lavere kvalitet?

Hvordan verdsettes utdanninger av ulike årgang i arbeidsmarkedet? Lærer elever og studenter mer enn tidligere, eller har kvaliteten på utdanningssystemet blitt redusert?

Mange har uttrykt bekymring for at ekspansjonen av utdanningssystemet har gått på bekostning av hva den enkelte elev og student faktisk lærer. Denne artikkelen analyserer hvorvidt utdanning av ulike årgang gir forskjellig avkastning i arbeidsmarkedet, og bruker slik avkastning som et implisitt mål på skolekvalitet. Jeg tar for meg alle fødselskullene fra 1942 til 1970, og sammenligner de ulike kullenes avkastning av utdanning i 1997. I den grad arbeidstakere betales i henhold til sin produktivitet, og effekten av utdanning på arbeidsproduktivitet er et relevant mål på hva elever og studenter faktisk lærer, viser estimatene at det ikke har vært et fall i kvaliteten på det norske utdanningssystemet i den perioden vi ser på.

I de aller fleste vestlige land har det vært en kraftig økning i det generelle utdanningsnivået siden andre verdenskrig. I Norge har denne økningen vært spesielt sterk: Fra å være blant de OECD-landene med lavest gjennomsnittlig utdanningsnivå i 1960, har Norge nå en av de høyest utdannede arbeidsstyrkene i OECD, målt i antall utdanningsår. Mens tilgang til høyere

utdanning tidligere i stor grad var begrenset til en sosial og økonomisk elite, går nå mennesker med svært ulike bakgrunn på universiteter og høyskoler. I tillegg fullfører store deler av ungdomskullene videregående skole. Det har imidlertid vært uttrykt bekymring, både i Norge og i andre land, for at transformasjonen av skoler og universiteter fra elite- til masseinstitusjoner har gått utover kvaliteten på utdanning (se bl.a. OECD, 1997), og at dagens unge faktisk lærer mindre på skolen enn deres foreldre gjorde. I den hjemlige debatten blir det med jevne mellomrom slått alarm om «kvalitetskrise» i skolen. I tillegg til å vise til resultater fra internasjonalt sammenlignbare testresultater, underbygges ofte påstandene om redusert kvalitet i skolen med at en stadig større andel av studentene ved universiteter og høyskoler mangler de nødvendige forkunnskaper og stryker til eksamen i grunnleggende kurs. Dette indikerer at grunnskolen og videregående skole gjør en dårligere jobb enn tidligere når det gjelder å forberede barn og unge på høyere utdanning og arbeidsliv. På den annen side finner man i mange land en positiv trend i gjennomsnittlig score på intelligens tester, se Dickens og Flynn (2001). For å forklare disse trendene, peker mange forskere på forbedringer i skolesystemet, se Emanuelsson og Svensson (1990).

I denne analysen ser jeg på hvorvidt utdanning av ulike årgang avlønnes ulikt i arbeidsmarkedet. Hovedformålet med analysen er å undersøke om det er noen tegn på at kvaliteten av utdanning har endret seg over tid. Gjennom å analysere kvalitetsforskjeller ved å se på forskjeller i individuell økonomisk avkastning av

Torbjørn Hægeland er forskningsleder ved Gruppe for arbeidsmarked og bedriftsatferd. (torbjorn.haegeland@ssb.no)

* Takkt til Ådne Cappelen, John K. Dagsvik, Jarle Møen, Kjell G. Salvanes, Rolf Aaberge og spesielt Tor Jakob Klette for innspill, diskusjoner og kommentarer på ulike stadier i arbeidet med denne studien. Arbeidet har vært støttet av Norges forskningsråd gjennom programmet «Kompetanse, utdanning og verdiskaping».

¹ Artikkelen bygger i stor grad på Hægeland (2001).

utdanning, defineres kvalitet implisitt som utdanningens evne til å generere økt inntekt for den enkelte, basert på arbeidsgiveres betalingsvillighet for den produktivitetsøkningen som utdanningen medfører. Siden avkastningen av utdanning fra ulike årskull sammenlignes i det samme arbeidsmarkedet i det samme tidsrommet, kontrollerer man for effektene av konjunkturer, systemer for lønnsfastsettelse og andre forhold på arbeidsmarkedet.

En alternativ fremgangsmåte for å studere endringer i utdanningskvaliteten over tid, er å benytte resultater fra ulike tester og normerte prøver. Tilgjengeligheten av testresultater som er sammenlignbare over mange årskull, er imidlertid begrenset. På den annen side gir testresultater, dersom man klarer å designe tester som lar seg sammenlikne over tid, en nær momentan evaluering av kvaliteten på utdanningen. Ved å benytte et inntektsbasert kvalitetsmål blir utdanningskvaliteten evaluert i *arbeidsmarkedet*, og eventuelle endringer i kvalitet kan derfor først avdekkes en stund i etterkant.

Datamaterialet jeg benytter i analysen dekker fødselskullene fra 1942 til 1970. Disse årskullene kan sies å ha vært utsatt for ulike «utdanningspolitiske regimer», se neste avsnitt, som kan tenkes å ha hatt betydning for utdanningskvaliteten.

I tillegg til kvalitetsforskjeller, kan observerte forskjeller i avkastning av utdanning mellom ulike årskull skyldes flere andre faktorer. I tillegg til hvor mye kunnskaper som erverves gjennom utdanning, er selv sagt relevansen av hva man lærer viktig. Gamle kunnskaper blir før eller siden utdaterte i større eller mindre grad. Dette er ikke minst viktig i en verden hvor den teknologiske endringstakten blir stadig større. Hvis utdatering av gamle ferdigheter som følge av teknologiske endringer har betydning for forskjeller i avkastning av utdanning mellom årskull, vil vi forvente å se de sterkeste effektene i næringer hvor den teknologiske endringen er spesielt stor.

En hovedutfordring når man estimerer økonomisk avkastning av utdanning er at individers utdanningsvalg er påvirket av mange faktorer som ofte er uobserverte, som preferanser, medfødte evner, finansielle beskrankninger og individuelle forskjeller i økonomisk avkastning av utdanning. Hvis individers utdanningsvalg er påvirket av slike uobserverte variable, og disse variablene også påvirker individenes inntekt, blir standard estimater av avkastning av utdanning beheftet med såkalt *seleksjonsskjevhet*. For å identifisere «sann» avkastning av utdanning kreves det økonometriske teknikker som kan korrigere for effekter av slik selvseleksjon. Når man analyserer avkastning av utdanning for ulike årskull, blir dette spesielt viktig, fordi

det kan tenkes at seleksjonsmekanismene har endret seg over tid. Hvordan har f.eks. økningen i det generelle utdanningsnivået påvirket sammensetningen av elev- og studentmassen på ulike nivåer med hensyn til evner? Har det vært en reduksjon i seleksjonen etter evner, slik at man har rekruttert fra stadig lavere deler av evnefordelingen i befolkningen, eller har økningen i utdanningsnivået kommet som en følge av økt utdanningstilbøyelighet blant «nye grupper» i befolkningen, som f.eks. kvinner?

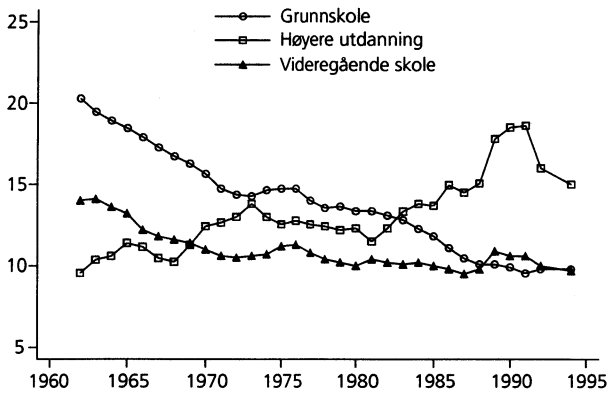
I neste avsnitt gis det en kort oversikt over viktige trekk i norsk utdanningspolitikk i etterkrigstiden. Deretter presenteres estimeringsopplegget og datamaterialet som er benyttet for å estimere forskjeller i avkastningen av utdanningen mellom ulike fødselskull. Deretter følger en presentasjon og drøfting av funnene i analysen.

Bakgrunn: Viktige trekk ved norsk utdanning i etterkrigstiden

Politikk

De sentrale målene for norsk utdanningspolitikk i etterkrigstiden har vært å øke det generelle utdanningsnivået samt å redusere utdanningsmessig ulikhet mellom regioner og sosioøkonomiske grupper². Innenfor grunnskolen var et viktig tiltak etableringen av en enhetlig struktur som sørget for at kvaliteten på grunnutdanningen var den samme for alle, uavhengig av regional og sosioøkonomisk bakgrunn. Den sjuårige folkeskolen som eksisterte fram til 1959, oppfylte ikke disse kravene fullt ut, selv om man hadde gått bort fra tidlig sortering av elever etter evner så tidlig som i 1921. Det var betydelige forskjeller mellom by og land, både med hensyn til pensuminnhold og timetall. Dette førte til geografiske kvalitetsforskjeller i utdanningen. I perioden 1959-73 ble den niårige grunnskolen gradvis innført over hele landet. I åttende og niende klasse ble elevene i de første årene sortert etter evner. Elevene valgte ulike «linjer», hvorav en var teoretisk og var beregnet på de som satset på videre utdanning. Fordi man mente at dette systemet førte til en for tidlig sortering av elevene, med store konsekvenser for senere utdanningsvalg, ble linjesystemet erstattet av et system med kursplaner. Elevene ble undervist i de samme fagene, men kursplanene hadde ulikt ambisjonsnivå. Imidlertid mente mange at også dette systemet førte til en for tidlig sortering av elevene etter deres teoretiske evner, og at det ikke fremmet målet om lik rett til utdanning og reduksjon av utdanningsmessig ulikhet. Fra 1973 ble kursplanssystemet avskaffet. Fra da av ble elevene undervist i samme klasse, men det var rom for individuell differensiering. I praksis betydde dette at ekstra ressurser ble rettet inn mot mindre skoleflinke elever.

² Se bl.a. Jørgensen (1997 og OECD (1976, 1998 og 2000).

Figur 1. Studenter/elever pr. lærer, etter utdanningsnivå

Kilde: Statistisk sentralbyrå og forfatterens egne beregninger.

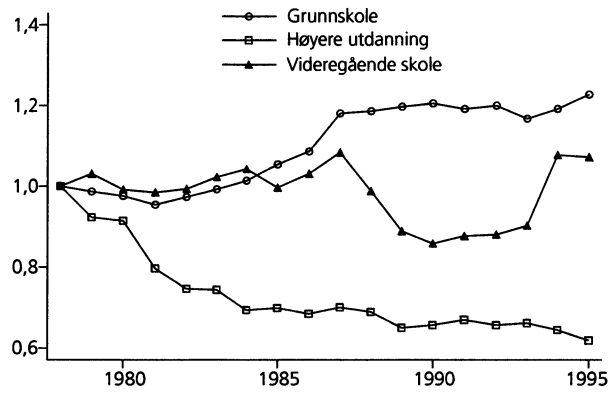
Reformene i videregående skole har gått i samme retning, ved å redusere forskjellen mellom yrkesrettede studieretninger og teoretiske studieretninger som tradisjonelt har lagt grunnlaget for videre studier. Omfanget av yrkesrettet utdanning har også økt.

Rapportene fra «Ottosen-komiteen» på slutten av 1960-tallet spilte en sentral rolle i reformeringen av høyere utdanning i Norge. Disse reformene førte bl.a. til etableringen av distriktshøgskolene og en ekspansjon av kortere høyere utdannelse på bekostning av tradisjonell universitetsutdannelse. Anledningen til å ta høyere utdanning av kort varighet i alle deler av landet var ment å bedre tilgangen til høyere utdanning for ungdom fra grupper som tradisjonelt hadde hatt lavt utdanningsnivå. Begrunnelsen for opprettelsen av Statens lånekasse for utdanning i 1947 var å stimulere ungdom fra lavinntektsfamilier til å ta mer utdanning gjennom å gi dem stipender og gunstige lån. Støtte gjennom lånekassen til høyere utdanning var behovsprøvd til 1972. Behovsprøvingen av støtte til videregående utdanning fortsatte.

Ressursbruk

Figur 1 viser at det har vært en stor nedgang i antall elever pr. lærer i grunnskolen i de siste tiårene. I 1960 var det omkring tjue elever pr. lærer, i 1995 var forholdstallet halvert. Nedgangen i antall elever pr. lærer har vært mindre i videregående skole, mens forholdstallet har økt i høyere utdanning. Når det gjelder utgifter pr. elev, viser figur 2 et lignende mønster: I grunnskolen har det vært en økning over tid, mens det motsatte har vært tilfelle i høyere utdanning. Sammenlignet med andre OECD-land bruker Norge relativt sett mer pr. elev i grunnskolen, og mindre i høyere utdanning, se OECD (2000).

På mange måter gjenspeiler tallene for ressursbruk de egalitære prisnippene som har ligget til grunn for norsk utdanningspolitikk, med en vridning i ressursbruk mot mindre skoleflinke elever på lavere utdanningstrinn på bekostning av de mest evnerike. I den

Figur 2. Utgifter pr. student/elev, etter utdanningsnivå. 1978=1

Kilde: Statistisk sentralbyrå og forfatterens egne beregninger.

grad ressursbruk påvirker læring, kan denne vridningen i ressursbruk ha ført til lavere forskjeller i kunnskapsnivå mellom de som bare fullfører grunnskolen og de som tar mer utdanning. Endringen i ressursbruk har skjedd gradvis, og man vil derfor kunne forvente å se at avkastningen av utdanning vil være lavere, samtidig med at *inntektsnivået* for individer med bare grunnutdanning er høyere for senere årskull.

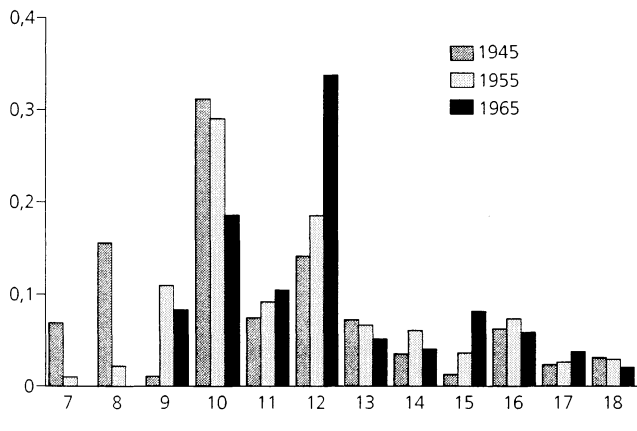
Utdanningsnivå

Det gjennomsnittlige utdanningsnivået i hele den vestlige verden har økt kraftig de seneste tiårene. I Norge har denne økningen vært spesielt sterk: Fra å være blant de OECD-landene med lavest gjennomsnittlig utdanningsnivå i 1960, har Norge nå en av de høyest utdannede arbeidsstyrkene i OECD, målt i antall utdanningsår. Figur 3 viser fordelingen av høyeste fullførte utdanning i 1997, målt i antall studieår (normert tid), for fødselskullene 1945, 1955 og 1965. Den viser at økningen i gjennomsnittlig utdanningsnivå skyldes endringer på alle nivåer, men at innføringen av obligatorisk niårig grunnskole og veksten i videregående utdanning har hatt spesielt stor betydning.

Hvordan har betydningen av sosial bakgrunn for utdanningsvalg har endret seg over tid? Hægeland (2001) gir en analyse av sammenhengen mellom sosiale bakgrunnsvariable og utdanning for årskullene 1942 til 1970. Resultatene tyder på at utdanningspolitikken lyktes med å jevne ut forskjeller i utdanningslengde mellom menn og kvinner og mellom regioner. Effektene av foreldres utdanning og inntekt på barns utdanning er imidlertid ganske sterke, og de viser overraskende stor stabilitet over tid, selv om det er en viss reduksjon i forskjellene. Så mens den geografiske og kjønnsmessige ulikheten i utdanning er redusert, er det fremdeles sosial ulikhet.

Hvordan estimere avkastning av utdanning?³

For å identifisere eventuelle forskjeller i avkastning i av utdanning mellom årskull, benyttes regresjonsanalyse. Dette er en statistisk metode hvor man søker

Figur 3. Utdanningsfordeling for utvalgte årskull, 1997

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

å forklare variasjoner i en variabel med variasjoner i en eller flere andre variable. I denne analysen estimeres en variant av en såkalt Mincer-lønnslikning, hvor forskjeller i inntekten eller lønnen mellom individer søkes forklart med forskjeller i deres utdanningsnivå. Den estimerte sammenhengen mellom lønn og utdanning i en slik regresjonslikning kan tolkes som avkastningen av utdanning. I modellen som benyttes i denne analysen, tillates avkastningen av utdanning å være forskjellig mellom ulike årskull. I tillegg til utdanning (målt som antall utdanningsår for det enkelte individ), er en rekke andre variable som kan tenkes å påvirke lønningene inkludert i modellen: Kjønn, antall år med arbeidserfaring, utdanningstype, bostedsfylke, hvilken næring man er sysselsatt i, samt indikatorer for sosial bakgrunn etc.

Som nevnt innledningsvis, er utdanningsvalg påvirket av en rekke uobserverte kjennetegn ved enkeltindividene. Hvis disse variablene også påvirker inntekt, vil resultatene man får ved å estimere regresjonslikningen med standardteknikker (minste kvadraters metode) ikke reflektere «sann» avkastning av utdanning. Et viktig eksempel på en slik uobserverbar faktor er evner. Ulike individer har ulikt evnenivå. Evner kan påvirke hva slags lønnsnivå man kan få i arbeidsmarkedet uansett utdanningsnivå, men også hvor stor avkastning den enkelte har av å ta utdanning. Hvis individer med høyt evnenivå eller høy avkastning av utdanning tenderer til å velge lengre utdannelser enn andre, vil observerte forskjeller i inntekt mellom personer med ulikt utdanningsnivå ikke bare reflektere effekten av selve utdanningen, men også forskjeller i evnenivå. Estimaterne er med andre ord beheftet med seleksjonsskjevhet. I en analyse av hvordan kvaliteten av utdanningen har endret seg over tid, er det spesielt viktig å forsøke å korrigere for slik seleksjonsskjevhet. Som beskrevet i forrige avsnitt har det vært store endringer i rekrutteringen til utdanning i løpet av den

perioden vi ser på, og det er rimelig å anta at seleksjonsskjevheten kan ha endret seg over tid. Ukorriger-te estimater av avkastning av utdanning for forskjellige årskull vil derfor være beheftet med seleksjonsskjevhet i ulik grad, og kan derfor ikke brukes til å si noe om eventuelle kvalitetsforskjeller.

For at estimert avkastning av utdanning ikke skal være beheftet med seleksjonsskjevhet, er det viktig å finne kilder til forskjeller i utdanning mellom individer som skyldes variable som ikke også påvirker inntekten, slik som bl.a. evner kan antas å gjøre. I denne analysen benytter vi oss av variasjoner i utdanningslengde som kan tilskrives hvor i landet ulike individer vokste opp, når vi kontrollerer for at utdanningslengden også varierer med en rekke andre bakgrunnsvariable. Det er vel dokumentert at utdanningsvalg varierer betydelig med oppvekstfylke, selv når man kontrollerer for familiebakgrunn (f.eks. foreldres utdanning og inntekt) og andre variable. Slik variasjon kan bl.a. antas å skyldes forskjeller i kostnadene (i vid forstand) ved å ta utdanning mellom ulike regioner. En kilde til slike regionale variasjoner kan være forskjeller i reiseavstand til høyere utdanningsinstitusjoner.

Avkastning av utdanning identifiseres dermed gjennom inntektsforskjeller mellom individer som vokste opp i ulike regioner og derfor valgte ulik utdanningslengde, men som er like når det gjelder familiebakgrunn, bostedsfylke som voksen og andre variable som er inkludert i analysen. Forutsetningen for at en slik strategi skal gi estimater av avkastning av utdanning som ikke er beheftet med seleksjonsskjevhet, er at regional variasjon i utdanning skyldes forskjeller i kostnader ved å ta utdanning, og ikke forskjeller i evner. Det innebærer at oppvekstfylke ikke påvirker inntekt direkte, bare gjennom sin effekt på utdanningslengden.

Datakilder

Den viktigste datakilden for denne analysen er individbasert statistikk fra Statistisk sentralbyrå, basert på data fra en rekke administrative kilder. I tillegg til grunnleggende demografisk informasjon som kjønn, alder og bosted, inneholder statistikken detaljert informasjon om utdannings-, sysselsettings- og inntektsforhold. I denne analysen benytter jeg data for heltidsarbeidende lønnstakere i industrien, privat tjenesteteyting og offentlig sektor. Hoveddelen av analysen ser på 1997, men vi benytter også data fra 1989 og 1993.

Analysen omfatter fødselskullene fra 1942 til 1970. For disse fødselskullene har vi informasjon om familiebakgrunn som oppvekstkommune, foreldres utdanning og inntekt osv. hentet fra folke- og boligtellingerne for 1960 og 1970. Disse bakgrunnsvariablene brukes først og fremst i analysen av utdanningsvalg.

³ For nærmere detaljer og en mer formell fremstilling vises det til Hægeland (2001).

Observasjoner med mangelfull informasjon om noen av variablene som brukes er utelatt fra analysen. Vi sitter likevel igjen med et utvalg av over 700 000 personer som benyttes i analysen.

Hva vi finner: Redusert avkastning, men ikke redusert kvalitet?

Tabell 1 og tabell 2 viser estimert avkastning av utdanning i 1997 for fødselskullene 1942-70, både ukorrigert og når det er tatt hensyn til seleksjonsskjevhet. Avkastningsmålet kan tolkes som den prosentvise økningen i inntekt på grunn av ett års ekstra utdanning.

Resultatene fra analysen hvor det ikke korrigeres for selvseleksjon inn i utdanning (tabell 1) viser at yngre fødselskull har en lavere avkastning av utdanning enn eldre fødselskull. Det er en ganske markert forskjell fra estimert avkastning på 6,2 prosent for årskullene 1942-45 til 4,9 prosent for årskullene 1966-70. Når vi korrigerer for selvseleksjon (tabell 2) finner vi imidlertid at mye av denne forskjellen forsvinner.

Hvordan skal vi tolke dette? Analysen viser at den økonomiske avkastningen av utdanning er noe lavere for senere årskull. Det er imidlertid slik at forskjellige individer har ulikt utbytte av utdanning, f.eks. som følge av forskjeller i evnenivå o.l. Analysen viser at det er selvseleksjon inn i utdanning i den forstand at individer med høyt utbytte av utdanning tenderer til å ta lengre utdannelse enn andre, men at denne effekten er svakere for yngre årskull. Blant de yngre årskullene er det med andre ord mindre forskjell i utdanningsslengden mellom individer som har ulikt utbytte av utdanning. Når man kontrollerer for effekten av slik selvseleksjon inn i utdanning, og at den er forskjellig i de ulike årskullene, forsvinner forskjellene i avkastning av utdanning mellom årskull. Dette indikerer at den observerte nedgangen i avkastning skyldes en endring over tid i sammensetningen av gruppen som tar utdanning, gjennom at seleksjonsmønsteret inn i utdanning har endret seg.

Resultatene gir dermed ingen støtte til en hypotese om at kvaliteten på utdanningen i seg selv har blitt redusert, og at elever og studenter lærer mindre enn før: I den grad arbeidstakere betales i henhold til sin produktivitet, og effekten av utdanning på arbeidsproduktivitet er et relevant mål på hva elever og studenter faktisk lærer, viser estimatene at det ikke har vært et fall i kvaliteten på det norske utdanningssystemet i den perioden vi ser på.

Kritikere som skylder på skolesystemet når de ser at studenter ved høyere utdanningsinstitusjoner mangler grunnleggende kunnskaper og ferdigheter i større grad enn før, tar kanskje ikke fullt ut inn over seg at sammensetningen av studentmassen har endret seg over tid. Det faktum at yngre årskull i gjennomsnitt scorer høyere på intelligens tester er også vanskelig å

Tabell 1. Avkastning av utdanning for ulike fødselskull. Ikke korrigert for seleksjonsskjevhet

Fødselskull		
1942-45	6,24	(0,06)
1946-49	5,98	(0,05)
1950-53	5,63	(0,05)
1954-57	5,75	(0,04)
1958-61	5,78	(0,04)
1962-65	5,60	(0,05)
1966-70	4,86	(0,07)

Standardavvik i parentes

Tabell 2. Avkastning av utdanning for ulike fødselskull. Ikke korrigert for seleksjonsskjevhet

Fødselskull		
1942-45	5,66	(0,09)
1946-49	5,58	(0,08)
1950-53	5,38	(0,08)
1954-57	5,61	(0,08)
1958-61	5,77	(0,08)
1962-65	5,71	(0,09)
1966-70	5,19	(0,10)

Standardavvik i parentes

forene med at «kvaliteten på årskullene» har blitt redusert.

Når vi estimerer avkastningen av utdanning i arbeidsmarkedet, begrenser vi datamaterialet til fulltidsarbeidende lønnstakere. De estimerte avkastningsratene er således betinget av at man har en jobb. Siden utdanning øker sannsynligheten for å få arbeid, kan dette føre til at vi underestimerer avkastningen av utdanning. Dette kan spesielt være tilfelle for yngre årskull, hvor det å bare ha obligatorisk skole trolig er et dårligere «signal» i arbeidsmarkedet enn for eldre årskull.

Et annet interessant funn er at yngre årskull, når man korrigerer for andre faktorer bl.a. forskjeller i arbeids erfaring, har høyere inntektsnivåer enn eldre årskull. I lys av norsk utdanningspolitikk kan dette være en indikasjon på at vridningen av ressursbruken mot mindre skoleflinke elever på lavere skoletrinn har gitt seg utslag i høyere inntekter for disse, uten at det har gått ut over avkastningen av utdanning på høyere trinn.

Jeg har også undersøkt om forskjeller i avkastning av utdanning mellom årskull skyldes at «gammel utdanning» mister sin aktualitet på grunn av teknologiske endringer, men finner ingen klare indikasjoner på at dette er tilfelle.

Avslutningsvis er det viktig å peke på at analysen omfatter fødselskullene fra 1942 til 1970. De yngste av disse årskullene avsluttet videregående skole på slutten av 1980-tallet. Analysen kan derfor ikke si noe om eventuelle kvalitetseffekter av de seneste reformene i norsk skole, som f.eks. Reform 94. Strategien med å

måle utdanningskvalitet ved å se på arbeidsgiveres betalingsvilje for utdanninger av ulik årgang i ett og samme arbeidsmarked, gjør at resultatene av utdanningen må måles en stund i etterkant av at utdanningen har funnet sted. Metoden fremstår derfor ikke som et alternativ til å bruke testresultater, normerte prøver o.l. for løpende vurderinger av kvalitetsendringer i skolen. Den er heller et redskap for å vurdere mer langsiktige trender i kvaliteten. Det kan være vanskelig å sammenligne tester som er foretatt med mange års mellomrom. Istedenfor å forsøke å sammenligne kunnskapsnivået til ulike årskull direkte, kan det være mer hensiktsmessig å bruke arbeidsmarkedet som «sensor» i vurderingen av kvalitet og relevans av utdanninger av ulik årgang.

Referanser

Dickens, W.T. og J.R. Flynn (2001): Heritability Estimates versus Large Environmental Effects: The IQ Paradox Resolved, *Psychological Review*, **108**, 346-369.

Emanuelsson, I. og A. Svensson (1990): Changes in Intelligence over a Quarter of a Century, *Scandinavian Journal of Educational Research*, **34**, 171-187.

Hægeland, T (2001): Changing Returns to Education Across Cohorts: Selection, School System or Skills Obsolescence? Discussion Papers 302, Statistisk sentralbyrå.

Jørgensen, T. (1997): *Utdanning i Norge*, Statistiske analyser, **19**, Statistisk sentralbyrå.

OECD (1976): *Reviews of National Policies for Education: Norway*. Paris: OECD.

OECD (1997): *Economic Survey of Norway 1997*. Paris: OECD.

OECD (1998): *Redefining Tertiary Education*. Paris: OECD.

OECD (2000): *Education at a Glance*. Paris: OECD.

Produksjon og ressursbruk innenfor høyere utdanning i Norge

Astrid Oline Ervik, Erling Holmøy
og Torbjørn Hægeland

Høyere utdanning gir økt arbeidsproduktivitet. Eksisterende nasjonalregnskapstall gir en svært mangelfull beskrivelse av både denne formen for produksjon og av ressursinnsatsen innenfor høyere utdanning i Norge. Formålet med artikkelen er å gi mer korrekte tall for disse størrelsene. Vårt utgangspunkt er at produktivitetseffekten av høyere utdanning kan avledes fra lønnsdata. Vi anslår bruttoproduktet innen høyere utdanning i 1995 til 53 milliarder, tilsvarende nær seks prosent av BNP i dette året. Vårt anslag er nær 6 ganger høyere enn det tilsvarende anslaget i nasjonalregnskapet på 8,9 milliarder kroner. For 1995 anslår vi den samlede ressursbruken i høyere utdanning til 39 milliarder kroner. Studentenes tidsbruk utgjør 25 milliarder av dette.

1. Innledning

Utdanning har mange formål, hvorav flere, eksempelvis kulturbevaring og dannelses, ikke kan tillegges direkte økonomisk betydning. Ikke desto mindre er det bred enighet om at utdanning er en viktig kilde til økonomisk vekst. I et rent økonomisk perspektiv kan utdanning betraktes som en investering i kunnskapskapital; den enkelte og samfunnet går i utdanningsfasen glipp av arbeidsinntekt, men dette tapet kan mer enn oppveies gjennom økt produktivitet i de yrkesaktive årene. Dette rent økonomiske perspektivet er mer relevant for høyere utdanning, dvs. utdanning utover videregående skole, enn for utdanning innenfor grunnskole og videregående skole. Det skyldes først og fremst at det innenfor vår kulturkrets ikke lenger er mange som vil betrakte lønnet fulltids arbeidsinnsats som et alternativ til barn og ungdoms tidsbruk på skolearbeid. For det andre gir særlig grunnskolen i større grad allmenndannelse enn yrkesopplæring. Det motsatte gjelder i større grad høyere utdanning. I den grad analyser av avkastning av kunnskapsinvesteringer benyttes som grunnlag til å vurdere endringer i utdanningspolitikken når det gjelder utdanningslengde og -retning, vil disse endringene i hovedsak måtte skje innenfor høyere utdanning.

Siden 1960 har Norge vært blant de land som har brukt mest ressurser på å utdanne befolkningen. Det gjennomsnittlige utdanningsnivået i Norge har etter 1960 økt fra å ligge under OECD-gjennomsnittet til et av de høyeste i OECD-området. Studenttallet innenfor høyere utdanning økte fra rundt 130 000 i 1990 til 183 000 i 1998¹. Målt som andel av befolkningen, var dette et av de høyeste studenttallene i Europa. Til tross for at det finnes rikelig med informasjon om bl.a. studenttall og offentlige utgifter innenfor ulike typer utdanning, er utdanningssektorens bidrag til den samlede økonomiske verdiskapingen, målt ved BNP, svært mangelfullt beskrevet. I nasjonalregnskapet (NR) er ikke produksjonen i noen deler av utdanningssektoren anslått på grunnlag av informasjon om produksjonen, dvs. den produktivitets- og kompetansehevingen som utdanningen medfører. I stedet avleder man en indikator for produksjonen fra tall for produksjonskostnadene. Dette gjelder også produksjonen i de andre offentlige forvaltningssektorene. Denne metoden er selvsagt erkjent som svært mangelfull, og den benyttes kun i fravær av bedre alternativer i en situasjon der produksjonen ikke omsettes og registreres direkte. For høyere utdanning er en slik fremgangsmåte særlig misvisende og undervurderer ressursbruken betydelig. Det skyldes at studentenes tidsbruk ikke er inkludert i kostnadstallene. Den alternative lønnsinntekten som kunne vært høstet ved å arbeide i stedet for å studere, er alene større enn de samlede kostnadene som rapporteres i NR.

Astrid Oline Ervik har hatt studentengasjement ved Forskningsavdelingen

Erling Holmøy er seniorforsker ved Gruppe for offentlige finanser. (erling.holmoy@ssb.no)

Torbjørn Hægeland er forskningsleder ved Gruppe for arbeidsmarked og bedriftsadfærd. (torbjorn.haegeland@ssb.no)

Nyere forskning har analysert den individuelle eller privatøkonomiske avkastningen av utdanning med utgangspunkt i lønnsforskjeller mellom personer med ulik utdanning, se f.eks. Hægeland og Møen (2000)

* I tillegg studerte mer enn 14 000 ved utenlandske universiteter.

for en oversikt. Før Ervik (2000), har imidlertid slike analyser ikke vært utnyttet til å forbedre NRs anslag på produksjon og ressursbruk i den norske utdanningssektoren. Det har man derimot gjort i USA gjennom en serie artikler av Dale Jorgenson og Barbara Fraumeni, se Jorgenson og Fraumeni (1992a, og 1992b). Også i Sverige har man anvendt Jorgenson og Fraumenis metodikk til å anslå utdanningssektorens produksjon og ressursbruk, se Ahlroth, Bjørklund og Forslund (1997). Ervik (2000) og Ervik, Holmøy og Hægeland (2002) anvender med visse modifikasjoner Jorgenson og Fraumenis metode til å anslå produksjon og ressursbruk innenfor høyere utdanning i Norge i 1995. I det følgende presenterer vi hovedtrekkene i dette arbeidet.

Jorgenson og Fraumenis metodikk er basert på økonomisk teori for investeringer i kunnskapskapital. Den årlige produksjonen i utdanningssektoren er lik økningen i befolkningens beholdning av kunnskapskapital i løpet av det året som betraktes. For den enkelte forventes økt kunnskapskapital som følge av å fullføre et ekstra år innenfor høyere utdanning, å øke produktiviteten og evnen til videre produktivitetvekst i løpet av yrkeslivet. Fordelingen av yrkesbefolkningens produktivitet måles med korresponderende forskjeller i (real)lønn. Produksjonen i høyere utdanning i et gitt år er lik forventet økning i livsinntekt, dvs. nåverdien av arbeidsinntekten over livsløpet, for alle studenter som øker sin utdanning tilsvarende ett ekstra år. Ressursbruken i sektoren inkluderer den lønnsinntekten som studentene kunne tjent ved å arbeide i stedet for å studere i løpet av dette året. I tillegg kommer kostnader knyttet til lærerlønn, administrasjon, leie av lokaler, utstyr og andre drifts- og kapitalkostnader. Siden vi er opptatt av produksjonsverdien i utdanningssektoren – og ikke av den privatøkonomiske vurderingen av inntektene som følge av økt utdanning – benytter vi lønn før skatt i beregningene av livsinntekt. Metoden fanger ikke opp eventuelle indirekte virkninger på den samlede kunnskapskapitalen, dvs. at deler av den kunnskap som opparbeides av en person gjennom utdanning kostnadsfritt kan tilflyte andre.

Våre beregninger skiller seg fra opplegget i Jorgenson og Fraumeni og Ahlroth *et al.* (1997) på et viktig punkt. I våre produksjonsberegninger utelater vi økningen i verdien av den tiden da man potensielt kan, men faktisk ikke arbeider. I Jorgenson og Fraumenis beregninger inngår derimot økt verdi av denne «fritiden» sammen med arbeidsinntekt i et «fullt» inntektsbegrep, og bidraget fra økt fritidsverdi utgjør mer enn halvparten av verdien av utdanningsproduksjonen. Når produktivitet og lønn øker som følge av mer utdanning, vil også alternativverdien av fritiden øke. Vi argumenterer for at bidraget fra økt fritidsverdi ikke bør inkluderes i tallene for produksjonen i utdanningssektoren. Her er vi langt mer tydelige i vårt standpunkt enn Ahlroth *et al.* (1997), som overlater

til leseren selv å «velge» om økt fritidsverdi bør inkluderes eller ikke i anslaget for verdien av utdanningsproduksjonen.

Vi har også videreført metodikken i Jorgenson og Fraumeni og Ahlroth *et al.* (1997) ved å dele opp sektoren for høyere utdanning ikke bare etter utdanningslengde, men også i seks faglige retninger. Dette øker nøyaktigheten av totaltallene for produksjon og ressursbruk.

Resten av artikkelen er bygget opp som følger: I avsnitt 2 presenterer vi beregningsopplegget. Avsnitt 3 beskriver hvilke data som er benyttet til å tallfeste begrepene i beregningsopplegget. I avsnitt 4 presenterer vi beregningsresultatene, mens avsnitt 5 diskuterer muligheter for forbedringer og videreføring av beregningene.

2. Beregningsopplegg

2.1. Sammenhengen mellom produktivitet og lønnsforskjeller

Produktivitetseffekten av utdanning kan i praksis ikke observeres direkte. I den metodikken som Jorgenson og Fraumeni har utviklet, baseres beregningene på at arbeidsmarkedet fungerer slik at verdien av den produksjonsøkningen (for produsenten) som følger av en liten ekstra økning i arbeidsinnsatsen fra ulike utdanningsgrupper, er lik lønnskostnaden tilordnet arbeidsinnsatsen. Denne forutsetningen er vanlig i en lang rekke samfunnsøkonomiske resonnementer. Den teoretiske begrunnelsen for sammenhengen er at bedrifter som fritt kan tilpasse arbeidsinnsatsen, vil finne det maksimalt lønnsomt å bruke arbeidskraft slik at bedriftens inntekt fra arbeidsinnsatsen på marginen motsvarer bedriftens kostnad knyttet til arbeidsinnsatsen. En rekke forhold som observeres i praksis, kan føre til at denne sammenhengen ikke gjelder. For det første kan ulike lønnsforhandlingssystemer innebærer at bedriftene ikke tilpasser arbeidsinnsatsen fritt til en gitt lønnsats. For det andre kan den effektive lønnsinnsatsen bestå av uobserverbare forhold (jobbsikkerhet, fleksibel arbeidstid, fordeler utenom lønn, etc.). I offentlig sektor, som legger beslag på en stor andel av arbeidskraften med høyere utdanning, gjør fravær av markeder på produksiden det vanskelig å bruke lønn som uttrykk for verdien av marginalproduktet av arbeidskraft og andre innsatsfaktorer. Dessuten har det typisk vært begrenset fleksibilitet både når det gjelder lønnsstruktur og mulighetene for løpende tilpasning av arbeidsinnsatsen i offentlig sektor. For det tredje kan inntekter som følge av markedsrett og ulike former for næringsstøtte, svekke verdien av lønnsinnsatsen som mål for det marginale bidraget fra arbeidsinnsatsen til bedriftenes produksjonsinntekter.

Vår vurdering er imidlertid at disse forholdene i gjennomsnitt ikke skaper så store vridninger mellom marginalprodukt og lønn at relative lønnsforskjeller ikke

kan brukes som et mål på korresponderende relative produktivitetsforskjeller. Denne vurderingen deles, som sagt, av flere. I tillegg finner Hægeland og Klette (1999) at en slik sammenheng faktisk gjelder som en relativt god tilnærming til de faktiske forhold i norske industribedrifter i perioden 1986 til 1993.

2.2. Produksjonsbegrep

Ved kun å inkludere faktisk arbeidsinntekt - og dermed utelate verdien av fritid - i lønnsinntektsbegrepet, skiller våre beregninger seg vesentlig fra de som er gjennomført av Jorgenson og Fraumeni. Heller ikke Ahlroth *et al.* (1997) avviser at fritidsverdien bør inkluderes i anslagene for produksjonen i utdanningssektoren. Så sant man ikke mener at økt utdanning øker kvaliteten på fritiden, mener vi det er galt å inkludere fritidsverdien. Det kan argumenteres for at også fritiden kan bli mer verdifull som følge av høyere utdanning, men den empiriske styrken av en slik effekt kjenner vi ikke. Spesielt er det ingen grunn til å tro at denne effekten kan måles ved de lønnsforskjellene som kan tilskrives ulike utdanningsvalg. Jorgenson og Fraumeni benytter (iallfall implisitt) imidlertid et annet argument for at ikke bare faktisk lønnsinntekt, men også fritidsverdien, skal inkluderes i produksjonsinntekten for utdanningssektoren. For å vurdere dette argumentet må vi gå litt inn på det teoretiske utgangspunktet for tilpasning av det individuelle arbeidstilbudet.

Ifølge tradisjonell økonomisk teori vil et rasjonelt individ som fritt kan tilpasse arbeidstilbudet til gitte priser, velge å øke arbeidstilbudet inntil nytten av en ekstra time fritid motsvarer den nytten vedkommende får av det ekstra konsumet som kan kjøpes for den reallønn etter skatt som tjenes ved alternativt å arbeide denne marginale timen. Dette betyr at fritid kan betraktes som et gode som kjøpes til en pris per time som tilsvare lønn etter marginalsatt. Individets fulle inntekt består i utgangspunktet av antall timer som *potensielt* kan brukes til arbeid, multiplisert med lønn etter marginalsatt. Når lønssatsen øker, for eksempel som følge av mer utdanning, vil dermed verdien av hele individets tilgjengelige tid øke, både den som faktisk brukes til arbeid og den som brukes til å ta fri. Ved å basere sine beregninger på et slikt "fullt" inntektsbegrep, inkluderes dermed utdanningens effekt på fritidsverdien i Jorgenson og Fraumenis beregninger av produksjonsverdien i utdanningssektoren.

Vår begrunnelse for ikke å inkludere fritidsverdien i produksjonsberegningene følger av det samme teoretiske utgangspunktet som er beskrevet over, men vi trekker etter vårt skjønn den fulle konsekvensen av dette utgangspunktet. Det er riktig at et utdanningsvalg som øker lønssatsen, øker verdien av alle de

timer som potensielt kan brukes til arbeid. Men det er en effekt til. I tillegg til at den potensielle arbeidsinntekten øker, øker også prisen på fritid når lønssatsen øker. Og dette er en prisvirkning som et rasjonelt individ oppfatter som en direkte konsekvens av sitt utdanningsvalg. Et valg som innebærer økt lønn som følge av økt utdanning, har med andre ord to effekter: i) den potensielle arbeidsinntekten øker fordi alle de timer individet rår over blir mer verdifulle; ii) prisen på fritid øker, og det øker levekostnadene. Siden den sistnevnte priseffekten ikke er eksogen, men en konsekvens av utdanningsvalget, bør vårt inntektsbegrep være reelt i den forstand at det korrigerer for den økningen i levekostnader som følger av at fritiden blir dyrere. Det er enkelt å vise at en riktig korreksjon for denne priseffekten, fører til at det relevante realinntektsbegrepet blir faktisk arbeidsinntekt - ikke den potensielle arbeidsinntekten, se Ervik, Holmøy og Hægeland (2002) for detaljer. Det å utelate fritidsverdien har store konsekvenser for hvilke tall for produksjonen i utdanningssektoren som beregnes. I Jorgenson og Fraumenis analyser er fritidsverdien større enn arbeidsinntekten. Som vi kommer tilbake til i avsnitt 4, er betydningen for våre beregningsresultater noe mindre, men fortsatt svært avgjørende. Vi betrakter derfor vårt argument for å velge å utelate fritidsverdien i denne typen beregninger av produksjonsverdien i utdanningssektoren som et viktig bidrag til denne litteraturen.

Vårt formål er å anslå hvilken produksjon og ressursbruk som skjer innenfor sektoren høyere utdanning. Når vi da benytter lønn som mål for produksjonsverdien av arbeidsinnsatsen, er det lønn før skatt som er det relevante lønnsbegrepet. Dersom vi i stedet var opptatt av den individuelle avkastningen av ulike typer utdanning, burde vi selvsagt benyttet lønn etter skatt i beregningene av inntekt.

På den annen side er det ikke vårt formål å lage en nytte-kostnadsanalyse av utdanningsinvesteringer. Hvis det var tilfellet, burde man vurdert verdien av den produksjonen som arbeidsinnsatsen skaper med de prisene som forbrukerne av sluttproduktet er villige til å betale, dvs. konsumentprisene inklusive alle nettoavgifter i verdikjeden fra arbeidsinnsats til forbruker. Spesielt burde da arbeidsgiveravgiften inkluderes; i det teoretiske resonnementet er det jo lønn inklusive arbeidsgiveravgift som er det relevante lønnsbegrepet for bedriften. Vi har i stedet fulgt de prinsipper som ellers ligger til grunn for tallfestingen i nasjonalregnskapet. Produksjonen måles her i produsentpriser, dvs. eksklusive de avgifter som kjøperne av produktet betaler. I tilfellet med utdannet arbeidskraft er kjøperne bedrifter som betaler arbeidsgiveravgift. Dette valget innebærer at de inntekter som må gene-

² Sammenligning med målingen av en helt annen type produksjon kan bidra til å rettferdiggjøre at vi måler lønn eksklusive arbeidsgiveravgift. Betrakt for eksempel raffineringssktoren. Brukere av raffinerte oljeprodukter, for eksempel transportsektoren, betaler tunge avgifter på bensin, diesel etc. Disse dekkes av inntektene mottatt av de sektorene som bruker produktene. I NR inkluderes imidlertid

reses for å dekke denne avgiften, ikke tilordnes utdanningssektoren. I stedet bør de tilordnes de bedrifter som bruker den utdannede arbeidskraften.² Valget fører til at våre produksjonstall ikke blåses opp med den gjennomsnittlige arbeidsgiveravgiften, og vi unngår at endringer i avgiften, samt flytting av utdannet arbeidskraft mellom arbeidsgiveravgiftssoner påvirker produksjonsverdien i sektoren for høyere utdanning. Jorgenson og Fraumeni og Ahlroth *et al.* (1997) har også utelatt arbeidsgiveravgift i sine beregninger.

2.3. Beregning av produksjon og ressursbruk

Vi beregner nåverdien av lønnsinntekt før skatt over forventet yrkeskarriere for studenter som faktisk var registrert som studenter innenfor høyere utdanning i 1995, og for dem som i 1995 hadde fullført 12 års utdanning og dermed kvalifisert seg for høyere utdanning. Nåverdien av lønnsinntekt beregnes separat for begge kjønn, ulike aldersgrupper og ulike utdanningslengder. Maksimal samlet normert utdanningslengde er 18 år.

Beregningene krever at en nøster seg opp baklengs. For gitt kjønn, alder og utdanningsretning beregnes nåverdien av lønnsinntekten før skatt for en person med 18 års samlet utdanningstid. I disse beregningene må vi basere oss på hvordan lønnsinntekten utvikler seg over en normal, dvs. gjennomsnittlig yrkeskarriere for personer med samme kjønn og alder, utdanningsretning og utdanningstid. Denne lønnsprofilen må kombineres med et anslag på generell reallønnsvekst over tid, samt rente og anslag på sannsynligheten for at personen vil overleve fra et år til det neste frem til den formelle pensjonsalderen. Vi går nærmere inn på våre anslag på disse parameterne i neste avsnitt.

Når den forventede livsinntekten, definert som nåverdien av lønnsinntekten før skatt, er beregnet for alle med lengste, dvs. 18 års utdanningstid, kan vi rykke frem til beregningen av forventet livsinntekt for personer med 17 års utdanningstid. En slik person kan enten fortsette sin utdanningen og fullføre det attende studieåret, eller han/hun kan gå ut i yrkeslivet med 17 års utdanning. Forventet livsinntekt etter 18 års utdanning fant vi i første trinn, beskrevet over. Forventet livsinntekt for personer med 17 års utdanning beregnes analogt med beregningene av livsinntekt for personer med 18 års utdanning. Forventet livsinntekt for en person med 17 års utdanningstid, og i tillegg definert ved kjønn, alder og utdanningsretning, vil være et veid gjennomsnitt av disse to livsinntektene med sannsynligheten for å gå videre fra 17 til 18 års utdanning som vekt. Denne sannsynligheten vil generelt være spesifikk for de personkategorier som oppdelingen av populasjonen etter kjønn, alder og utdanningsretning gir. Vi har også tatt hensyn til at studenter i gjennomsnitt har en langsommere progresjon i

løpet av et påbegynt utdanningsår enn det normert studieprogresjon tilsier.

Vi kan nå fortsette på samme måte å beregne forventet livsinntekt for personer med henholdsvis 16, 15, 14, 13 og 12 (ingen høyere utdanning). For hver utdanningslengde krever beregningen at vi har gjennomført slike livsinntektsberegninger for alle personkategoriene med lengre utdanningstid.

For begge kjønn, alle aldersgrupper, utdanningsretninger og utdanningslengder mindre enn 18 år totalt, er vi nå i stand til å beregne *økningen* i forventet livsinntekt som følge av at utdanningslengden økes med ett år. For at denne skal være positiv må lønnsøkningen over yrkeslivet, målt som nåverdi, som følge av et ekstra år med utdanning, kompensere for at vedkommende går glipp av et år med arbeidsinntekt. For hvert individ svarer denne differansen til økningen i kunnskapskapital som følge av et ekstra år med utdanning. Økningen i kunnskapskapital er per definisjon lik verdien av kunnskapsinvesteringene. Denne verdien produseres i sektoren for høyere utdanning ved hjelp av innsatsfaktorene studietid, lærere, administrasjon, lokaler, utstyr etc. Merk at beregningene av produksjonsverdien, definert som *økningen* i livsinntekt som følge av utdanning, har trukket fra alternativverdien av studietiden.³

Vi finner totaltall for produksjonen i høyere utdanning ved å summere økningen i kunnskapskapital som følge av et ekstra år med utdanning over alle dem som i 1995 enten er eller er kvalifisert for å være studenter i videregående utdanning. Innenfor vårt beregningsopplegg innebærer det summering over kvinner og menn, ulike aldersgrupper, ulike utdanningsretninger og ulike utdanningslengder.

3. Kvantifisering av begreper i beregningsopplegget

Beregningene av lønnsutviklingen for kvinner og menn i ulike alders- og utdanningsgrupper er basert på registerdata fra Statistisk sentralbyrå. Inntektsmålet er årslønn. Personer med flere jobber i løpet av et år er utelatt fra utvalget. Det samme er personer under 20 år og over 64 år, deltidsarbeidende (mindre enn 30 timer per uke), selvstendig næringsdrivende, personer født i utlandet, deltakere i arbeidsmarkedsprogrammer, samt personer med ekstremt lave eller høye inntekter. For å estimere bidraget fra forskjeller i utdanningsbakgrunn til lønnsforskjeller, kontrolleres det for en rekke andre variable som kan ha betydning for lønn, herunder arbeidserfaring, bosted og nærings-tilknytning.

Tall for fulltidsstudenter og studieprogresjon er hentet fra SSBs utdanningsstatistikk. Fremskrivningene av

³ Dette fratrukket av verdien av studietiden er analogt til at produktinnsatsen og dermed bruttoproduksjonsverdien i varehandelssektoren i nasjonalregnskapet ikke inkluderer kostnadene knyttet til innkjøpet av de varene som videreselges i butikkene.

utdanningstid og valg av utdanningsretning er basert på forutsetningene i mikrosimuleringsmodellen MOSART utviklet i SSB, se Fredriksen (1998). I MOSART er disse valgene basert på observerte overgangsrater mellom studieårene 1992/1993 og 1993/1994.

I vårt hovedalternativ er beregningene ellers basert på følgende forutsetninger:

- En risikofri realrente på 3,5 prosent, hvilket er i samsvar med anbefalingene i NOU 27 (1997) ("Kostnadsberegningssutvalget").
- En generell reallønnsvekst for alle utdanningskategoriene på 1,5 prosent per år. Dette må betraktes som et meget moderat anslag sammenlignet med den historiske trenden.
- Dødelighetsrater for de ulike utdanningskategoriene er i samsvar med MOSART-modellens forutsetninger.

4. Resultater

Beregningene i vårt hovedalternativ gir følgende resultater:

- Vi beregner den økonomiske verdien for samfunnet av investeringene i høyere utdanning i 1995 til 58,0 mrd. kroner, jf. tabell 1. Som sagt, skal dette tallet tolkes som *økningen* i nåverdien av reallønn før skatt - som reflekterer produktivitet - som følge av ett ekstra år med høyere utdanning. Derfor er kostnaden knyttet til at tid brukes til studier fremfor arbeid trukket fra i dette anslaget. Tallet representerer også vårt anslag på sektorens bruttoproduksjonsverdi i 1995. Til sammenligning anslår nasjonalregnskapet bruttoproduksjonsverdien i høyere utdanning til 13,9 mrd. kroner i 1995 når en legger kostnadstall for offentlige og private høyere utdanningsinstitusjoner til grunn.⁴ Vårt produktivetsbaserte produksjonsmål er altså mer enn fire ganger høyere enn NR-anslaget.
- Vi anslår at den samlede ressursbruken i høyere utdanning beløp seg til 39,0 mrd. kroner i 1995. Av dette utgjorde alternativverdien av studietiden 25,1 mrd. kroner, 5,0 mrd. gikk til produktinnsats og 8,9 mrd. dekket lønnskostnader og kapitalslit.

Vårt anslag på produksjonsverdien i høyere utdanning inkluderer bare økningen i nåverdien av den faktiske arbeidsinntekten som kan tilskrives høyere utdanning. Dersom vi hadde støttet Jorgenson og Fraumeni's standpunkt og inkludert økningen i verdien av fritid, ville anslaget økt til 85,8 mrd. kroner. Vår modifikasjon av Jorgenson og Fraumeni's metode bidrar med andre ord isolert sett til en vesentlig nedjustering av produksjonsverdien. Dersom også Jorgenson og Fraumeni hadde basert sitt produksjonsmål på endrin-

Tabell 1. Produksjon og ressursbruk i høyere utdanning i 1995.
Miliarder kroner

	Nasjonalregnskap	Våre beregninger
1 Bruttoproduksjon	13,9	58,0
2 Produktinnsats	5,0	5,0
3 Bruttoprodukt (= 1 - 2)	8,9	53,0
4 Lønnskostnader + kapitalslit	8,9	8,9
5 Verdi av studietid	-	25,1

Hovedalternativ: Reallønnsvekst = 1,5 pst., reell diskonteringsrente = 3.5 pst.

ger i faktisk arbeidsinntekt, hadde nedjusteringen for USA's utdanningssektor blitt relativt sett enda sterkere enn i våre tall for høyere utdanning i Norge.

Da høyere utdanning er en langsiktig investering, i den forstand at avkastningen fordeler seg på mange år, er det ikke overraskende at resultatene er følsomme overfor valg av *diskonteringsrente*. Dersom realrenten brukt ved beregningene av nåverdier økes fra 3,5 til 4,0 prosent, faller produksjonsverdien i høyere utdanning med 12 prosent i forhold til vårt hovedalternativ. Dersom diskonteringsrenten økes videre til 5,0 prosent, faller produksjonsverdien med 32 prosent i forhold til hovedalternativet.

På lang sikt vil *produktivitetsvekst* være den dominerende drivkraften bak generell økonomisk vekst. Endringer i arbeidsproduktiviteten, som kan skje ved teknologisk endring og endringer i innsatsen av kapital bak hver sysselsatt, vil endre lønnsraten i henhold til våre grunnleggende forutsetninger om sammenhengen mellom produktivitet og lønn. Dersom den årlige raten for produktivets- og lønnsvekst faller fra 1,5 prosent til 1 prosent, faller vårt anslag på produksjonsverdien i sektoren for høyere utdanning med omlag 15 prosent

5. Muligheter for forbedringer og videreføring av beregningene

Våre beregninger av produksjon og ressursbruk i den norske sektoren for høyere utdanning dekker foreløpig kun året 1995. I prinsippet er det relativt uproblematisk å oppdatere beregningene, samt å utarbeide tilbakegående anslag. Tidsserier tilbake til 1960-årene ville kunne kaste interessant lys over det som mange omtaler som den norske utdanningsekspløsjonen. I eventuelle nye beregninger bør anslagene for fremtidig lønnsvekst oppjusteres fra de vi har benyttet i beregningene foran til om lag 2,5 prosent per år, som er mer i samsvar med typiske anslag på den trendmessige reallønnsveksten.

Metoden gir anledning til å beregne bidraget til samlet produksjon og ressursbruk i høyere utdanning fra ulike utdanningsretninger. Det er også mulig å gi et mer detaljert bilde av hvilke utvidelser i utdanningslengde som spiller stor og liten rolle for samlet pro-

⁴ Fløttum (1996) gjør rede for nasjonalregnskapets beregninger av produksjon og ressursbruk i utdanningssektoren.

duksjon og ressursbruk. Man kan da også gi et mer nyansert bilde av den økonomiske avkastningen av ulike investeringer i høyere utdanning. Slike beregninger ligger utenfor rammen av denne artikkelen. Beregninger av denne typen finnes i Ervik (2000), men er der basert på individuelle lønnsinntekter etter skatt. Gode data for faktisk studieprogresjon er vanskelig å innhente. Vi har forsøkt å ta hensyn til at faktisk studieprogresjon er langsommere enn den normerte studietiden i beregningene av livsinntekt, men kan ikke påberope oss stor sikkerhet når det gjelder disse justeringene. Bedre data på dette punktet ville selvsagt forbedre beregningene.

Referanser

- Ahlroth, S., A. Björklund, and A. Forslund (1997): *The Output of the Swedish Education Sector, Review of Income and Wealth* 43, 89-104.
- Ervik, A.O. (2000): Output of the Norwegian Higher Education Sector. Hovedoppgave ved Økonomisk institutt, Universitetet i Oslo.
- Ervik, A.O., E. Holmøy og T. Hægeland (2002): Output and Inputs of the Norwegian Higher Education Sector. Kommer i serien Discussion Papers fra Statistisk sentralbyrå.
- Fløttum, E. J. (1996): Norwegian National Accounts, Documents, 96/5, Statistisk sentralbyrå.
- Fredriksen, D. (1998): «Projections of Population, Education, Labour Supply and Public Pension Benefits, Analyses with the Dynamic Microsimulation Model MOSART», *Sosiale og økonomiske studier* 101, Statistisk sentralbyrå.
- Hægeland, T. og T.J. Klette (1999): Do Higher Wages Reflect Higher Productivity? Education, Gender and Experience Premiums in a Matched Plant-Worker Data Set. I J. C. Haltiwanger, J. Lane, J. Spletzer, J. Theeuwes og K. R. Troske (red.): *The Creation and Analysis of Linked Employer-Employee Data*, Amsterdam: North-Holland.
- Hægeland, T. og J. Møen (2000): Betydningen av høyere utdanning og akademisk forskning for økonomisk vekst : en oversikt over teori og empiri. Rapport 2000/10, Statistisk sentralbyrå
- Jorgenson, D. W. and B. Fraumeni (1992a): Investment in Education and U.S. Economic Growth, *Scandinavian Journal of Economics* 94, supplement, 51-70.
- Jorgenson, D. W. and B. Fraumeni (1992b): The Output of the Education Sector. I Z. Griliches (ed.): *Output Measurements in the Service Sectors*, The University of Chicago Press.
- NOU (1997:27): *Nytte-kostnadsanalyser. Prinsipper for lønnsomhetsvurderinger i offentlig sektor*, Oslo: Akademika.

Kan vi stole på utslippsdata?

Kristin Rypdal

Statistikk over utslipp til luft er til dels basert på usikre beregninger. Nivået på totale utslipp av klimagasser i Norge kan ligge i et intervall av ± 15 -20 prosent av de offisielle beregningene. Ifølge Kyotoprotokollen kan Norge maksimalt øke utslippene med 1 prosent fra 1990 til 2008-2012. På grunn av usikkerhet i beregningene, risikerer man at faktiske utslipp har økt mer enn det beregningene viser. Usikkerheten i denne trenden er beregnet til ± 4 prosentpoeng. Utslippsdata vil også inngå i et system for handel med utslippskvoter. Siden det er knyttet økonomiske kostnader til å redusere utslipp eller å kjøpe utslippskvoter, innebærer usikkerhet i utslippsdata insitamenter til å rapportere gode data. Derfor er det viktig med felles internasjonale regler for beregninger av utslippsdata og systemer for kontroll av rapporterte data på både nasjonalt og internasjonalt nivå. Kunnskaper om usikkerhet i utslippsdata kan utnyttes når dataene skal forbedres.

1. Innledning

Det er oppnådd internasjonal enighet om flere forpliktende miljøavtaler for å redusere global og regional luftforurensning. Mest kjent er Kyoto-protokollen som skal begrense utslippene av klimagasser¹. I Europa er Gøteborgprotokollen viktig for å fortsatt oppnå reduksjoner i utslipp som bidrar til forsuring, eutrofiering (overgjødning) og dannelse av bakkenær ozon². I Norge og andre land er det etter hvert inngått frivillige avtaler mellom bedrifter og bransjer med konkrete mål for å redusere utslipp. Nylig har Stortinget vedtatt at det skal innføres et system for handel med utslippskvoter. Et lignende system skal antakelig også innføres i EU.

Utslippsdata danner grunnlaget for å bedømme om utslippsforpliktelsene er innfridd. For internasjonale miljøavtaler brukes de nasjonale utslippsstatistikken. I Norge utarbeides denne statistikken av SSB og Statens forurensningstilsyn (SFT). For avtaler på bedriftsnivå/kvotehandling brukes data målt eller beregnet av bedriftene. Det norske utslippsregnskapet er kort beskrevet i Boks 1.

For store bedrifter kan det være aktuelt å måle utslippene, men i praksis vil mange data, også for enkeltbedrifter, være basert på beregninger. Ofte beregnes utslippet ved å multiplisere aktivitetsdata (f.eks. bruk av energivare eller produksjon) med en utslippsfaktor

som angir utslipp per aktivitetsenhet. For en del utslippskilder er det utviklet mer avanserte beregningsmodeller. Aktivitetsdataene vil ofte være statistiske

Boks 1. Det norske utslippsregnskapet

Det norske regnskapet over utslipp til luft beregnes i samarbeid mellom Statens forurensningstilsyn (SFT) og SSB. Regnskapet er basert på data som enkeltbedrifter har rapportert til SFT. Dette omfatter stort sett store industribedrifter. Det er i særlig grad SO_2 , PFK og SF_6 som er omfattet av denne rapporteringen. For andre utslippskilder blir utslippene beregnet. Aktivitetsdataene hentes ofte fra statistikk produsert av SSB og andre norske institusjoner; industristatistikken, forbrukerundersøkelser, transportstatistikk, landbruksstatistikk osv. Utslippsfaktorene kan være basert på norske målinger der dette finnes. I praksis er mange av utslippsfaktorene hentet fra utenlandske forskningsarbeider og manualer. Det norske regnskapet dekker nå alle antatt vesentlige utslippskilder for klimagasser, forurende komponenter, viktige miljøgifter, NMVOC og partikler.

Det norske utslippsregnskapet tilstreber å følge internasjonale standarder slik de er definert av IPCC¹ og langtransportkonvensjonen under UNECE². Utslippsdata rapportert under klimakonvensjonen blir også regelmessig underlagt en revisjon foretatt av et internasjonalt revisjonsteam.

Formelt har Miljøverndepartementet ansvar for å rapportere utslippsdata til klimakonvensjonen og langtransportkonvensjonen. Utslippsregnskapet til SSB og SFT brukes i disse rapporteringene.

¹ FNs klimapanel (Intergovernmental Panel of Climate Change).

² United Nations Economic Commission for Europe.

Kristin Rypdal er forsker ved Seksjon for miljøstatistikk. (kristin.rypdal@ssb.no)

¹ Avtalen omfatter utslipp og delvis opptak av karbondioksid (CO_2), metan (CH_4), lystgass (N_2O), de tre fluorgassene PFK, HFK og SF_6 . De totale klimagassutslippene er disse komponentene veid sammen ved hjelp av GPW (Global Warming Potentials) for hver gass.

² Denne protokollen omfatter svoveldioksid (SO_2), nitrogenoksider (NO_x), ammoniakk (NH_3) og flyktige organiske forbindelser (NMVOC).

data og er kjent, men for enkelte utslippskilder vil aktivitetsdataene være mangelfulle. Et eksempel på det er bålrensning.

Den største usikkerheten i utslippsdata skyldes imidlertid manglende kunnskap om utslippsfaktorer og hvilke faktorer som påvirker utslippsnivået. Utslippsfaktorene som brukes i det nasjonale regnskapet er basert på målinger, men ofte kan disse være hentet fra andre land eller være gamle. Både teknologi og klima påvirker utslippsfaktorene. I mange tilfeller er det også ukjent hvordan utslippsfaktoren varierer over tid. En del prosesser som genererer utslipp er svært komplekse, dette gjelder særlig utslippskilder knyttet til avfallsfyllinger, jordbruk, husdyrhold og skog. Usikkerheten blir da særlig høy fordi det kan være ukjent hvordan ulike faktorer påvirker utslippene samtidig som klimatiske forhold og praksis helt sikkert har stor betydning. For noen utslippskomponenter kan vi heller ikke utelukke at det finnes ukjente utslippskilder³.

På tross av stor usikkerhet anvendes stort sett utslippsdata som om de var en eksakt størrelse. Denne artikkelen beskriver hva vi vet om usikkerheten i utslipp av klimagasser og forsurende gasser i Norge. Vi vil også beskrive hvilke implikasjoner usikkerhet kan ha for praktiske anvendelser av utslippsdata i miljøavtaler og handel med utslippskvoter.

2. Usikre utslippsdata

Beregnet usikkerhet i utslippene til luft av klimagasser, SO₂, NO_x, NH₃ og NMVOC er vist i Tabell 1, 2 og 3 basert på Rypdal og Zhang (2001) og Rypdal og Zhang (2002). Usikkerheten er gitt i høyre kolonne som prosent av utslippet for hver komponent, og for klimagasser også for totalt sammenveide utslipp. Usikkerhetsestimatene i disse arbeidene er basert på ekspertvurderinger av usikkerheten i alle utslippsfaktorer og aktivitetsdata. Metoden er forklart i Boks 2.

I beregningene av usikkerhet er det ikke tatt hensyn til mulige regnefeil. Et utslippsregnskap består av mange data og beregninger, og regnefeil er vanskelig å unngå. Det er særlig krevende å oppnå full konsistens over tid. Vi mener imidlertid at betydningen av denne typen feil er liten i det norske regnskapet over totale utslipp fordelt på utslippskilde fordi det har vært arbeidet mye med kvalitetssikringsrutiner.

Beregnet usikkerhet i nivået av de aller fleste klimagassene er relativt høy; ±21 prosent for klimagasser samlet (se Tabell 1). Usikkerheten i CO₂-utslipp er lav siden disse utslippene varierer lite med aktivitetsnivå (f.eks. mengde forbrent drivstoff). Imidlertid kan usikkerheten være betydelig for utslipp av lystgass, noe som særlig skyldes den høye usikkerheten knyttet til

Boks 2. Beregninger av usikkerhet i utslippsdata

Alle data som brukes i utslippsberegningene (direkte rapporterte utslipp, aktivitetsdata og utslippsfaktorer) bidrar til usikkerheten i totale utslipp og endringen over tid (trenden). Det kan også være usikkerhet knyttet til selve modellen (sammenhengen mellom aktivitetsdata og utslippsfaktor), men denne kan vi med dagens kunnskap ikke separere ut fra andre faktorer. Usikkerheten kan være høy i noen av utslippsfaktorene, det er ikke alltid grunnlag for å anta at alle dataene er normalfordelt og det kan være korrelasjoner i datasettet (for eksempel at samme data inngår i flere delberegninger). For å beregne usikkerheten i nasjonale utslipp og trend har vi derfor basert oss på en stokastisk simulering. For hver parameter har vi bestemt et standardavvik og en sannsynlighetstetthet. Verdien av aktivitetsdata, utslippsfaktor og direkte rapporterte utslipp slik de brukes i utslippsberegningene er brukt som initiell verdi i simuleringene. Basert på et slikt datasett kan man beregne ulike utfall basert på sannsynlighetsfordelingene til hver parameter. Dette kan gjentas mange ganger for å få beregnet sannsynlighetsfordelingen for totale utslipp og trenden. Denne sannsynlighetsfordelingen brukes som et estimat for standardavvik i totale utslipp og trenden. Usikkerheten slik den er oppgitt her, er to standardavvik.

For å gjennomføre analysen må vi altså ha et estimat for usikkerheten i input-dataene. Ideelt sett kunne en tenke seg at disse kunne hentes fra ulike utslippsmålinger, men i praksis er ikke det mulig. Ofte finnes ikke måledata på en standardisert form, eller så vil det være ytterligere usikkerhet knyttet til anvendelse av måledata i utslippsberegningene. I praksis blir derfor usikkerheten i input-dataene basert på ekspertvurderinger. Utslippseksperter er blitt kontaktet og intervjuet om størrelse på usikkerheten og mulige systematiske feil ved anvendelse av dataene i utslippsberegningene. Utslippseksperter omfatter ansvarlige for rapportering av utslipp fra store industribedrifter og andre med kunnskap om enkelte utslippskilder. Vurderingen av usikkerhet for andre områder er basert på spredning på data i litteraturen, statistiske feil i energidata og andre feilkilder.

For mange input-data er hovedresultatene nokså robuste for antagelsene om usikkerhet. Dersom en enkeltkilde dominerer usikkerheten (f.eks. lystgass fra jordbruk), vil resultatene imidlertid kunne være subjektive (Rypdal og Winiwarter 2001). Metodikken er beskrevet i mer detalj i Rypdal og Zhang (2000) og Rypdal og Zhang (2001).

bidraget fra bruk av gjødsel og andre aktiviteter i jordbruket. Utslipp og opptak fra skog og endringer i arealbruk er ikke regnet med her. Det er forventet at usikkerheten ville vært høyere om dette hadde vært inkludert (Winiwarter og Rypdal 2001). Årlig tilvekst som antall kubikkmeter stamme er relativt godt kjent, mens totalt karbon som inkluderer røtter, grener og karbon i jorda er usikkert. Det totale netto CO₂-opptaket som følge av årlig tilvekst i norsk skog er høyt,

³ Naturlige utslipp er ikke med i utslippsregnskapet, men skillet mellom naturlige og menneskeskapte utslipp kan være uklart for utslippskilder knyttet til skog og jordbruk. Utslipp fra husdyr skal regnes med, men ikke utslipp fra ville dyr - selv om populasjonen av «ville» dyr ofte er kontrollert. NMVOC fra skog skal ikke regnes med selv om skogen er en plantasje.

Tabell 1. Usikkerheten i de norske utslippene av klimagasser. 1990 og 2010¹. Hver gass for seg og samlede utslipp

	Utslipp ²	Andel av totale utslipp	Usikkerhet 2 standardavvik (% av utslipp)
1990			
CO ₂	35 mill. tonn	0,67	3
CH ₄	317 ktonn	0,12	22
N ₂ O	18 ktonn	0,11	200
HFC	0,13 tonn	0,00	50
PFC	390 tonn	0,05	40
SF ₆	95 tonn	0,04	5
Total	52 mill.tonn	1,00	21
2010³			
CO ₂	48 mill.tonn	0,76	4
CH ₄	286 ktonn	0,10	20
N ₂ O	19 ktonn	0,09	170
HFC	580 tonn	0,02	50
PFC	185 tonn	0,02	40
SF ₆	21 tonn	0,01	9
Total	63 mill.tonn	1,00	17

¹ Utslipp og opptak i skog og arealbruksendringer er ikke inkludert.

² Historiske utslipp avviker fra senere publiserte data på grunn av forbedringer i datagrunnlaget.

³ Data for 2010 har usikkerhet som om dataene var historiske (usikkerheten i framskrivingene er ikke regnet med). Framskrivningene brukt her avviker fra senere publiserte data og reflekterer ikke SSBs syn på framtidige utslipp.

men i rapporteringen under Kyoto-protokollen vil bare en del av dette regnes med.

Usikkerheten i utslippene av SO₂ er nokså lav (± 4 prosent) (se Tabell 3). Dette skyldes at en stor andel av utslippene er basert på data beregnet og målt av bedriftene og at svovelinnholdet i oljeproduktene er godt kjent. Usikkerheten i utslippene av NO_x, NH₃ og NMVOC er høyere, mellom ± 10 og ± 20 prosent.

Forpliktelsene under Kyotoprotokollen er gitt som prosentvis reduksjon (eller maksimal prosentvis økning) i forpliktelsesperioden (2008-2012) i forhold til basisåret 1990. Forpliktelsene er forskjellige for hvert land som har undertegnet. Norge kan øke utslippene med maksimalt 1 prosent. Usikkerheten i denne trenden av klimagassutslippene er beregnet til ± 4 prosentpoeng (se Tabell 2). Usikkerheten i trenden blir relativt lav fordi utslippene for hvert år ikke er beregnet uavhengig av hverandre, og samme metodikk, og ofte også samme utslippsfaktorer, er brukt. For de andre gassene er trenden av mindre interesse siden forpliktelsene er gitt som maksimalt tillatt utslipp (utslippstak, se Boks 3). Absolutt usikkerhet i ktonn er høyest for NO_x og NMVOC. Analysen til Rypdal og Zhang (2001) viste også at utslippene kan være over- eller underestimert på grunn av systematiske feil.

Usikkerheten i totale utslipp på nasjonalt nivå som presentert over er relevant for internasjonale utslippsforpliktelser. For andre anvendelser, f.eks. handel med

Tabell 2. Usikkerhet i trenden av norske utslipp av klimagasser. 1990-2010

	Prosent endring 1990-2010 ^{1,2}	Usikkerhet 2 standardavvik (prosentpoeng av endring)
CO ₂	36	5
CH ₄	-10	16
N ₂ O	10	13
HFC	-	-
PFC	-51	20
SF ₆	-77	4
Total	21	4

¹ Historiske utslipp avviker fra senere publiserte data på grunn av forbedringer i datagrunnlaget.

² Data for 2010 har usikkerhet som om dataene var historiske (usikkerheten i framskrivingene er ikke regnet med). Framskrivningene brukt her avviker fra senere publiserte data og reflekterer ikke SSBs syn på framtidige utslipp.

Tabell 3. Usikkerheten i de norske utslippene av SO₂, NO_x, NH₃ og NMVOC. 1990, 1998 og 2010.

	Utslipp ¹ (ktonn)	Usikkerhet 2 standardavvik (ktonn)	Usikkerhet 2 standardavvik (% av utslipp)
1990			
SO ₂	52,7	2	4,0
NO _x	219,0	27	12
NMVOC	298,4	54	18
NH ₃	22,9	5	21
1998			
SO ₂	29,8	1	4,2
NO _x	224,0	42	12
NMVOC	344,5	72	21
NH ₃	27,0	5	18
2010²			
SO ₂	22,0	1	5,0
NO _x	156,0	19	12
NMVOC	194,0	29	15
NH ₃	23,0	5	21

¹ Historiske utslipp avviker fra senere publiserte data på grunn av forbedringer i datagrunnlaget

² Data for 2010 har usikkerhet som om dataene var historiske (usikkerheten i framskrivingene er ikke regnet med). Framskrivningene brukt her avviker fra senere publiserte data og reflekterer ikke SSBs syn på framtidige utslipp.

utslippskvoter, er det relevant å se på usikkerheten i utslipp fra enkelte utslippskilder. Siden tilfeldige feil vil midles ut på nasjonalt nivå, kan usikkerheten i enkeltkilder være mye høyere enn angitt i Tabell 1. Usikkerheten i utslipp av lystgass fra jordbruket kan for eksempel være opptil 2 størrelsesordener. Usikkerheten i en annen viktig utslippskilde, metan fra deponering av avfall, er ± 30 prosent. CO₂-utslipp fra prosessindustrien og fra forbrenning av kull og gass har en usikkerhet på under ± 10 prosent. Det skyldes dels at utslipp fra prosessene er enkle å beregne og at karboninnholdet i råvarene måles regelmessig. For PFK-utslipp fra aluminium og diffuse utslipp av metan er usikkerheten imidlertid noe høyere (Rypdal og Zhang 2000).

Boks 3. Formulering av miljøforpliktelser

Til nå har det vært vanlig at man i miljøavtaler spesifiserer krav om *prosentvis reduksjoner* (eller maksimal økning) i utslipp. For eksempel vil Norge om Kyoto-protokollen trer i kraft forplikte seg til å maksimalt øke sine samlede klimagassutslipp med 1 prosent fra 1990 til perioden 2008-2012. Seks ulike klimagasser inngår i forpliktelsene under Kyoto-protokollen. Disse blir veid sammen med GPW-faktorer (Global Warming Potentials).

I Gøteborgprotokollen er utslippsforpliktelsene basert på *utslippstak*, det vil si maksimalt utslipp i målåret. Disse takene er bestemt for hvert land basert på hvor stor skade som er knyttet til utslippene av hver komponent med hensyn på forsurening, eutrofiering og dannelse av bakkenær ozon, samt kostnadene knyttet til reduksjoner i utslipp.

3. Hva innebærer usikkerhet?

Kvaliteten på utslippsdata vil variere mellom land. For eksempel vil noen land bruke mer avanserte metodikker og ta mer hensyn til nasjonale forhold enn andre. Et nærliggende spørsmål er derfor om anslag på usikkerhet kan brukes til å si noe om forskjeller i kvalitet på data. Svaret på det er stort sett nei. Ulike land har ulike utslippskilder som er viktige, og siden forskjellen i usikkerhet mellom kilder er stor, er det i stor grad kildesammensetningen som bestemmer usikkerheten i totale utslipp. Et land med en høy andel CO₂-utslipp vil derfor ha en lav usikkerhet i totale klimagassutslipp selv om kvaliteten er dårlig. Så langt har få land gjennomført beregninger av usikkerhet i klimagassutslippene, mens ingen land utenom Norge har publisert usikkerheten i andre utslippskomponenter. I Rypdal og Winiwarter (2001) ble usikkerhetene i noen regnskap av antatt god kvalitet sammenlignet. Anslagene på usikkerheten i totale klimagassutslipp varierte fra ± 4 til ± 20 %⁴. Hovedkonklusjonen var at forskjeller i total usikkerhet, ved siden av kildesammensetningen, var påvirket av ulike vurderinger av usikkerheten i utslipp av lystgass fra jordbruket. Alle er enige om at usikkerheten i denne kilden er høy, men ulike eksperter er uenige om hvor høy⁵. Det er lite sannsynlig at usikkerheten for hver utslippskilde varierer mye mellom landene som har utviklet utslippsregnskap av høy kvalitet, og konklusjonen er at usikkerhetsestimatene ikke er direkte sammenlignbare.

Usikkerheten i trenden i klimagassutslipp er beregnet til ca. ± 4 -5 prosentpoeng i de landene som har gjennomført en slik analyse⁶. Det betyr at dersom et land rapporterer reduksjoner i utslipp som faller sammen med forpliktelsene, eller er inntil 4 prosentpoeng lavere, så kan vi statistisk sett ikke være sikre på at Kyoto-protokollen er innfridd. Tilsvarende gjel-

der for utslippstakene, og her kan absolutt usikkerhet (i ktonn) være svært høy dersom taket har en høy absoluttverdi (f.eks. i land med absolutt høye utslipp).

Man kan argumentere for at usikkerheten er irrelevant for å vurdere om et land har innfridd sine forpliktelser. Når landene rapporterer data, skal disse være basert på retningslinjer og god praksis. Om avtalen er innfridd eller ikke, er bare basert på vurderinger av om retningslinjene er fulgt, usikkerheter skal ikke trekkes inn. På den annen side er ikke reglene for utslippsberegninger helt rigide. Landene har stor fleksibilitet i valg av metodikk og utslippsfaktorer dersom disse kan dokumenteres. Siden utslippsberegningene er basert på forskningsresultater, betyr det at dataene ofte vil bli forbedret over tid. Slike forbedringer skal gjøres for alle historiske år for å sikre konsistens i tidsserien. Dette kalles rekalkuleringer. Usikkerhetsestimatene kan brukes som et mål på sannsynlig intervall for slike rekalkuleringer (Rypdal og Winiwarter 2001). Prosentvis reduksjoner er ofte nokså robuste for rekalkuleringer fordi også dataene i basisåret gjerne blir endret. På den annen side er utslippstak ofte svært lite robuste (Rypdal 2002).

Siden det er store kostnader knyttet til å gjennomføre reelle reduksjoner eller kjøpe utslippskvoter, kan landene ha sterke insitamenter for å gjennomføre rekalkuleringer som gjør utslippsnivået lavere, mens de har lite insitament for det motsatte. Usikkerheten gir altså muligheter for bevisst eller ubevisst manipulasjon med utslippsdata for å lettere kunne innfri miljøforpliktelsene. Det er derfor viktig å ha et system for kontroll av rapporterte utslippsdata som kan fange opp svakheter i dataene som rapporteres. Dette er man i ferd med å etablere for klimagasser, hvor det gjennomføres revisjoner foretatt av et internasjonalt uavhengig team for å vurdere gyldigheten av de enkelte lands klimagassregnskap.

Tilsvarende betraktninger er også gyldige for handel med utslippskvoter. Hva skal man gjøre dersom en bedrift har solgt 10 ktonn CO₂-ekvivalenter utslipp til en annen bedrift og dette viste seg egentlig å bare være 8? Dette er særlig viktig å ta hensyn til i internasjonal kvotehandel siden slik handel skal kobles mot de nasjonale regnskapene. Også her er det viktig at utslippsdata fra en bedrift blir forbedret dersom det er grunnlag for det, selv om dette fører til høyere utslipp fra bedriften. I det første forslaget til kvotesystem for både Norge (som ble vedtatt av Stortinget i juni) og EU er dette delvis løst ved at det stort sett er utslipp av CO₂ (eller andre utslippskilder med relativt lav usikkerhet) som er inkludert. Dette er vedtatt til tross for at et bredere system var ventet å være mer

⁴ Flere av disse analysene er basert på forenklete metodikker.

⁵ Anslaget som er brukt for Norge er tatt fra IPCC, men er et høyere anslag enn det andre land har.

⁶ Norge og Storbritannia. Østerrike for tre gasser.

kostnadseffektivt, bl.a. fordi det kan være billigere å redusere utslippene av andre klimagasser enn CO₂ (NOU 2000). Også for kvotehandel er det behov for et kontrollsystem (Stortingsmelding nr. 15). Jo større usikkerhet, jo større behov for kontroll. Dette vil bidra til å øke systemkostnadene og er en av grunnene til at det i første omgang bare er utslipp fra et begrenset antall store bedrifter som er inkludert.

4. Usikkerhet kan reduseres

Vurderinger av usikkerhet er nyttig når man skal prioritere forbedringer i beregningene. Dette er anbefalt av IPCC (IPCC 2001) basert på Rypdal og Flugsrud (2001). Landene bør bruke en mer avansert metodikk for de utslippskildene som bidrar mest til total usikkerhet i nivå og trend. På denne måten vil usikkerheten kunne reduseres. Viktige kilder for nivået i det norske klimagassregnskapet er lystgass fra jordbruk, metan fra avfallsfyllinger og PFK fra aluminiumproduksjon. HFK fra kjøleanlegg og lystgass fra biler er særlig viktig for trenden. Dette er ikke nødvendigvis de største utslippene, men de som bidrar mest til total usikkerhet i henholdsvis nivå og trend. Utslipp som øker og minker vil f.eks. bidra mye til usikkerheten i trend selv om utslippene ikke er veldig høye. For lystgass fra jordbruk (bruk av mineralgjødsel, husdyrgjødsel og indirekte utslipp), som bidrar aller mest, er det vanskelig å redusere usikkerheten med dagens kunnskap. Dette ville kreve et omfattende forskningsarbeid.

Det foregår i Norge og internasjonalt en del forskning på utslippskilder og utslippsfaktorer som kan bidra til å redusere usikkerheten i utslippsdata ved at det utvikles bedre beregningsmetoder. For mange land vil også generelle forbedringer i beregningene (bedre kvalitet) kunne bidra til å redusere usikkerheten. Potensialet for å redusere usikkerheten i nivået på utslipp av klimagasser er 5-6 prosentpoeng (Winiwarter og Rypdal 2001). Derimot vil det være vanskelig å redusere usikkerheten i trenden nevneverdig. Dette skyldes bl.a. at det ikke er mulig på en uavhengig måte å implementere en ny metodikk for basisåret 1990. Man kan f.eks. åpenbart ikke gjennomføre nye målinger for et år som er passert. Dette vil kunne endre seg dersom man etter hvert blir enige om forpliktelser under f.eks. Kyoto-protokollen med et nyere basisår. Usikkerheten kan da reduseres dersom det er grunnlag for å implementere mer avanserte beregningsmetodikker fra et tidlig tidspunkt. For en del utslippskilder vil dette være kostbart, og til og med umulig på kort sikt. I flere tilfeller er det ventet at det kan koste mer enn kvoteprisen å frembringe et «sikkert» utslippsestimat for en gitt mengde CO₂-ekvivalenter.

5. Konklusjon

Regnskapet over utslipp til luft er basert på til dels usikre beregninger. Usikkerheten er særlig høy for utslipp fra jordbruket. Usikkerheten i det totale nivået av utslipp av klimagasser kan være opptil ±20 prosent, og usikkerheten i trenden ±4 prosentpoeng. Usikkerheten i utslippsnivå av bl.a. NO_x, NMVOC og NH₃ kan også være høy og av betydning, fordi forpliktelsene er gitt som maksimalt tillatt utslipp. Avtalene må derfor være overoppfylt for at man statistisk sett kan være sikre på at de er innfridd. For forpliktelser under Kyotoprotokollen og andre avtaler som regulerer utslipp til luft, betyr dette at man ikke kan utelukke at noen land utnytter usikkerheten til å rapportere gale data i stedet for å gjennomføre tiltak. For å unngå dette blir det utarbeidet felles regler for utslippsregnskap. For klimagasser vil internasjonale revisjonsteam revidere regnskapene. Det er også verdt å merke seg at avtaler som fastsetter prosentvise reduksjoner er mye mer robuste for usikkerheter og systematiske feil enn avtaler som er basert på maksimalt tillatt utslipp.

Utslippsdata for enkeltbedrifter vil inngå i et system for handel med utslippskvoter. Selv om systemet som er vedtatt av Stortinget i første omgang bare vil omfatte utslipp fra større industribedrifter, vil det allikevel være en viss usikkerhet knyttet til dataene som inngår i systemet. Siden det innebærer økonomiske kostnader å redusere utslipp eller å kjøpe utslippskvoter (og selvfølgelig en gevinst å selge), innebærer dette at enkelte bedrifter kan ha insitamenter til å rapportere gale data. Derfor er det også i et kvotesystem behov for regler for beregninger og et målrettet kontrollsystem. Dette behovet vil øke om systemet utvides til å omfatte flere utslippskilder og flere aktører.

Estimater over usikkerhet i utslippsdata kan foreløpig ikke brukes til å sammenligne kvaliteten på dataene i ulike land. Det skyldes dels at ulike kilder med ulik usikkerhet er viktige i forskjellige land og dels at vurderingene av usikkerhet så langt er subjektive. Det er imidlertid anbefalt å utnytte kunnskaper om usikkerheter når dataene skal forbedres. De delene av regnskapet som bidrar mest til total usikkerhet bør prioriteres. Dette vil bidra til å redusere usikkerheten på sikt. For en del utslippskilder vil det imidlertid kreve grunnleggende forskning på utslippskilder for å få til en vesentlig reduksjon.

Referanser

Flugsrud, K., E. Gjerald, G. Haakonsen, H. Høie, K. Rypdal, B. Tornsjo og F. Weidemann (2000): *The Norwegian Emission Inventory. Documentation of methodology and data for estimating emissions of greenhouse gases and long-range transboundary air pollutants*, Rapport 2000/1, Statistisk sentralbyrå.

IPCC (1996): *IPCC Guidelines for National Greenhouse Gas Inventories*, Volume 1, 2, and 3, Intergovernmental Panel on Climate Change, London.

IPCC (2001): Good Practice Guidance and Uncertainty Management in *National Greenhouse Gas Inventories* (J. Penman et al., eds.). IPCC National Greenhouse Gas Inventories Programme, Technical Support Unit, Hayama, Japan.

NOU (2000): *Et kvotesystem for klimagasser*, NOU 2000:1

Rypdal, K. og K. Flugsrud (2001): *Sensitivity Analysis as a Tool for Systematic Reductions in GHG Inventory Uncertainties*, Environmental Policy and Science, Vol 4/2-3. pp 117-135.

Rypdal, K. og W. Winiwarter (2001): *Uncertainties in GHG emission inventories*, Environmental Policy and Science, Vol 4/2-3. pp 107-116.

Rypdal, K. og L-C. Zhang (2000): *Uncertainties in the Norwegian Greenhouse Gas Emission Inventory*, Rapport 2000/13, Statistisk sentralbyrå.

Rypdal, K. og Li-Chun Zhang (2001): *Uncertainties in Emissions of Long-Range Air Pollutants*, Rapport 2001/37, Statistisk sentralbyrå.

Rypdal, K. (2002): *Uncertainties in the Norwegian emission inventories of acidifying pollutants and volatile organic compounds*, Trykkes i Environmental Science and Policy i 2002.

Stortingsmelding nr. 15 (2001-2002): (Tilleggs-melding til St.meld. nr. 54 (2000-2001)).

Winiwarter, W. og K. Rypdal (2001): *Uncertainties in the Austrian GHG emission inventory*, Atmospheric Environment 35/32, pp 5425-5440.

Forskningspublikasjoner

Nye utgivelser

Rapporter

Nils Martin Stølen, Tonje Köber, Dag Rønningen og Inger Texmon:

Arbeidsmarkedet for helse- og sosialpersonell fram mot år 2020. Modelldokumentasjon og beregninger med HELSEMOD. Rapporter 2002/18. Sidetall 75

HELSEMOD er et planleggingsverktøy som benyttes til framskrivinger av arbeidsmarkedet for helsepersonell. På opp-drag fra de daværende Sosial- og helsedepartementet og Kirke-, undervisnings- og forskningsdepartementet, har Statistisk sentralbyrå hatt ansvar for vedlikehold og videreutvikling av modellen siden midten av 1990-tallet. Denne rapporten gir en oppdatert og fullstendig beskrivelse av modellens virkemåte og dokumenterer et sett framskrivinger som ble utført i 2001. Sammenliknet med tidligere beregninger er først og fremst utgangsdataene mye endret, både når det gjelder framgangsmåten for å avgrense og identifisere ulike personellgrupper og i bruken av administrative registre for å beskrive deres sysselsetting. Til framskrivingen er det for øvrig utarbeidet et fullt sett med nye forutsetninger.

Beregningsopplegget i HELSEMOD, og særlig anslagene for etterspørselssvekst, bygger på et forenklet grunnlag. Derfor må framskrivingene tolkes som hva som kan skje i arbeidsmarkedet under bestemte forutsetninger og ikke som prognoser for ubalansene i arbeidsmarkedet. Beregningene av det framtidige arbeidstilbudet fra de ulike gruppene med helse- og sosialutdanning er basert på at utdanningskapasiteten holdes på nivå med opptaket i 1999 og at studiegjennomføringen blir som i siste halvdel av 1990-årene. På etterspørselssiden bygger forutsetningene blant annet på den forventede befolkningsutviklingen og på at kostnadene til helse- og sosialtjenestene skal utgjøre en noenlunde uendret andel av brutto nasjonalprodukt.

For mange grupper, særlig blant dem med utdanning fra høyskoler, har studiekapasiteten økt mye på 1990-tallet. Med de valgte forutsetningene blir det en langt sterkere vekst i arbeidstilbudet enn det som er forutsatt om veksten i etterspørselen. Dette betyr at det kan bli et framtidig overskudd for flere av disse gruppene.

Sosionomer og barne-vernspedagoger utgjør de klareste eksemplene. For vernepleiere og ergoterapeuter er det derimot forutsatt at også etterspørselen vil vokse nokså raskt de nærmeste årene på grunn av planlagte og vedtatte reformer i deler av helsevesenet. For disse kan det bli en bedre balanse mellom tilbud og etterspørsel selv om utdanningskapasiteten holdes på et høyt nivå. I de siste årene har det vært en betydelig underdekning av leger og sykepleiere. For disse gruppene kan det se ut til at en høyere innenlands studiekapasitet enn tidligere, sammen med et økt antall kandidater fra uten-landsstudier, vil medføre en bedret balanse i arbeidsmarkedet. For noen ganske få grupper er utdanningskapasitet og studiegjennomstrømning trolig for liten til at etterspørselen kan dekkes over tid. Dette gjelder først og fremst tannleger og hjelpepleiere.

Nils Martin Stølen har ledet arbeidet med prosjektet. Tonje Köber og Dag Rønningen har hatt ansvaret for tilrettelegging og dokumentasjon av registerbaserte utgangsdata. Inger Texmon har hatt ansvaret for å skaffe til veie øvrige data, modelltilpasninger og beregninger, samt å utforme mesteparten av rapporten. En takk skal rettes til Seksjon for helsestatistikk ved Harald Tønseth og Seksjon for befolkning og utdanning ved Torill Vangen for nyttige råd. Erling Steen, Sosial- og helsedirektoratet (tidligere Sosial- og helsedepartementet), takkes for et konstruktivt samarbeid.

Audun Langørgen, Rolf Aaberge og Remy Åserud: **Kostnadsbesparelser ved sammenslåing av kommuner.** Rapporter 2002/15. Sidetall 74.

Denne rapporten beregner kostnadsbesparelser som kan oppnås ved å slå sammen to eller flere nabokommuner til en ny felleskommune. Beregningene viser effekter av flere eksempler på mulige sammenslåinger. Med utgangspunkt i data for 1998 er det utarbeidet et alternativ hvor alle kommuner med færre enn 5 000 innbyggere inngår i ulike sammenslåinger, slik at antallet kommuner i Norge blir redusert fra 434 til 217. Dette alternativet gir en årlig samlet besparelse på 2,7 milliarder målt i 2001-kroner. I et annet alternativ er kommunestrukturen basert på 90 økonomiske regio-

ner, slik at antallet kommuner blir ytterligere redusert. Dette alternativet gir en årlig samlet besparelse på 4,1 milliarder 2001-kroner og tilsvarende 3,6 prosent av kommunenes samlede utgifter.

Beregningene er basert på en modell for kommunenes budsjettatferd (KOMMODE) som viser hvordan kommunenes utgifter avhenger av lokale økonomiske rammebetingelser. En sammenslåing av kommuner medfører endringer i disse rammebetingelsene, noe som gir grunnlag for å beregne besparelser ved sammenslåing. Størrelsen på besparelsene er en funksjon av antallet kommuner som slår seg sammen, samt av innbyggertallet og bosettingsmønsteret i de kommunene som inngår, både sett hver for seg og samlet. Besparelsene blir tolket som et uttrykk for stordriftsfordeler samt endringer i kommunenes kostnader knyttet til reiseavstander. Resultatene fra analysen viser at stordriftsfordelene i de fleste tilfeller er store nok til å oppveie økte kommunale kostnader knyttet til reiseavstander.

Det er innført et inndelingstilskudd som medfører at kommuner som slår seg sammen får beholde gevinstene ved sammenslåing i en periode på 10-15 år. I denne perioden kan derfor kommunene som velger å slå seg sammen, bruke besparelsene til å forbedre tjenestetilbudet. Selv om en gruppe av kommuner kan oppnå betydelige gevinster ved å slå seg sammen, kan det imidlertid være vanskelig å få til en sammenslåing basert på frivillighet. Dette har sammenheng med at sammenslåinger kan føre til en omfordeling av inntekter og tjenestetilbud internt i gruppen av kommuner som inngår, slik at tjenestetilbudet blir jevnere og mer likeverdig fordelt etter sammenslåingen. I så fall kan innbyggerne i velstående kommuner oppleve et redusert tjenestetilbud etter en sammenslåing, særlig i de tilfeller hvor de andre kommunene som inngår i sammenslåingen har relativt lave inntekter per innbygger. Kommuner med relativt høye inntekter kan derfor ha negative insentiver til å være med på sammenslåinger, selv om størrelsen på besparelsene tilsier at en sammenslåing er lønnsom for gruppen som helhet. Det betyr at insentivene til sammenslåing som er gitt gjennom inndelingstilskuddet i

mange tilfeller kan bli motvirket av en forventet omfordeling av ressurser mellom kommuner som vurderer sammenslåing. Rapporten beregner hvordan gevinstene ved sammenslåing vil variere mellom og innenfor ulike grupper av kommuner.

Discussion Papers

*Hilde Christiane Bjørnland and Håvard Hungnes: **Fundamental determinants of the long run real exchange rate: The case of Norway.*** DP no. 326, 2002. Sidetall 39.

Modelling the Norwegian exchange rate against a basket of currencies, we find a robust long-term link between the real exchange rate and real interest differential that is consistent with purchasing power parity (PPP) and uncovered interest parity (UIP). However, PPP alone is rejected. These findings are confirmed focusing on the Norwegian bilateral exchange rate with Germany and (possibly) Sweden, but rejected against the UK and the US. We argue that rejection of bilateral relationships may result from idiosyncratic shocks in the different countries that may be negligible when modelling against a basket of currencies.

*Erling Røed Larsen: **Consumption Inequality in Norway in the 80s and 90s.*** DP no. 325, 2002. Sidetall 31.

Overall consumption inequality in Norway does not rise in the first half of the 90s. However, the inequality in the distribution of consumption among single-person households increases while it decreases among families. There is supporting evidence that the tax reform of 1992 contributed to reduce consumption inequality. These results emerge from a novel estimation procedure of consumption for each household and the subsequent measurement of consumption inequality among households. This article proposes a latent variable model that simultaneously estimates latent total household consumption and the variance of total consumption over households in order to investigate trends of consumption inequality in Norway in the late 80s and early 90s. The model makes use of both expenditure and non-expenditure indicators of latent total consumption in a variance minimizing way. We compute inequality measures, including the Gini index and the coefficient of variation, for consumption in the period 1986-1995, and investigate the development of consumption inequality

for the population as a whole and for different household types.

*Erling Røed Larsen: **Estimating Latent Total Consumption in a Household.*** DP no. 324, 2002. Sidetall 30.

This article presents a new way of estimating latent total consumption in a household that may improve the accuracy of studies into permanent income and consumption inequality. While the frequently used total purchase expenditure in a household is an unbiased estimator of latent total household consumption, it is inoptimal since total purchase expenditure is an un-weighted sum of expenditures that contain measurement errors. We derive a competing estimator, unbiased and variance minimizing, based on a latent variable model. From estimates of error term variance among consumption indicators, we give accurate indicators more weight, and align weights to minimize variance. An advantage of the suggested estimator is that it allows both expenditure and non-expenditure indicators of latent total consumption. We demonstrate empirically how the minimum-variance estimator reduces variance, and find that on Norwegian expenditure data from 1993 the reduction is 44 per cent.

*Erling Røed Larsen: **Searching for Basic Consumption Patterns: Is the Engel Elasticity of Housing Unity?*** DP no. 323, 2002. Sidetall 15.

We estimate Engel elasticities of housing expenditures for each independent cross-section of the Consumer Expenditure Surveys in the period 1986-1998, and find that the elasticity remains close to unity for all years. Its mean over the period is 1.02. Engel and demographic effects for housing are estimated in an errors-in-variables two stage least square regression model using random samples of Norwegian households. We find that given demographic composition household demand for housing seems to increase proportionately with total consumption, in contrast to other categories such as food and transportation. The empirical regularity between housing expenditures and total consumption yields forecasting potential and may represent a basic pattern of consumption.

*Erling Røed Larsen: **The Political Economy of Global Warming: From Data to Decisions.*** DP no. 322, 2002. Sidetall 28.

This article studies the process from data acquisition to policy decision in relation to an optimum policy on global warming. Policymakers must be reasonably skeptical before proposing remedies to curb warming, but policymakers cannot await the final proof of any proposal's merit. Balancing evidence with doubt requires an informed approach, in which information is converted to knowledge and used to illuminate and compare human welfare connected to different scenarios. This article suggests, normatively, three essential elements for data based policies: evidence, consequence, and strategy. The presented framework for data based policymaking combines results from decision theory, economics, and political theory.

*Jørgen Aasness and Erling Røed Larsen: **Distributional and Environmental Effects of Taxes on Transportation.*** DP no. 321, 2002. Sidetall 23.

This article studies environmental and distributional effects from a differentiated tax system on a set of disaggregated transportation goods. Empirical examination on Norwegian data indicates that higher tax rates on high-pollution luxury modes of transportation such as air flights and taxis reduce inequality and increase the environmental quality. Lower tax rates on low-pollution necessary modes such as buses, bicycles, and mopeds reduce inequality and increase environmental quality. However, higher taxes on high-pollution necessities such as gasoline have favorable environmental effects, but increase inequality somewhat. Railway passenger transportation appears to be distributionally neutral. In order to interpret the estimates with respect to distributional and environmental concerns, we use a theory of distribution effects based on Engel, child, and adult elasticities and a wide range of empirical estimates of environmental hazards from transportation consumption. For different modes of transportation, we study emissions per passenger-kilometer and per monetary unit.

*Tor Jakob Klette and Arvid Raknerud: **How and why do Firms differ?*** DP no. 320, 2002. Sidetall 43.

How do firms differ, and why do they differ even within narrowly defined industries? Using evidence from six high-tech, manufacturing industries covering a 24-year period, we show that differences in sales, materials, labor costs and capital across firms

can largely be summarized by a single, firm-specific, dynamic factor, which we label efficiency in the light of our structural model. The model contains the complete system of supply and factor demand equations. It suggests that efficiency is strongly linked to profitability and firm size, but it is unrelated to labor productivity. Our second task is to understand the origin and evolution of the differences in efficiency. Among the firms established within the 24-year period that we consider, permanent differences in efficiency dominate over differences generated by firm-specific, cumulated innovations.

Reprints

Ragni Hege Kitterød: Mothers' Housework and Childcare: Growing Similarities or Stable Inequalities? Reprints no. 223, 2002. Sidetall 23.

Reprint from *Acta Sociologica*, Vol. 45 No. 2, 2002, 127-149.

Marit Rønsen and Marianne Sundström: Family Policy and After-Birth Employment Among New Mothers - A Comparison of Finland, Norway and Sweden. Reprints no. 222, 2002. Sidetall 32.

Reprint from *European Journal of Population*, Vol. 18, 2002, 121-152.

Erik Biørn, Kjersti-Gro Lindquist and Terje Skjerpen: Heterogeneity in Returns to Scale: A Random Coefficient Analysis with Unbalanced Panel Data. Reprints no. 221, 2002. Sidetall 19. Reprint from *Journal of Productivity Analysis*, Vol. 18, 2002, 39-57.

Julie Aslaksen: Gender Constructions and the Possibility of a Generous Economic Actor. Reprints no. 220, 2002. Sidetall 15.

Reprint from *Hypatia*, Vol. 17, No. 2, Spring 2002, 118-132.

Ingi Runar Edvardsson, Elli Heikkilä, Mats Johansson, Lars Olof Persson, Lasse Sigbjørn Stambøl: The performance of metropolitan labour markets. A comparison based on gross-stream data. Reprints no. 219, 2002. Sidetall 22.

Reprint from *Jahrbuch für Regionalwissenschaft*, 22. Jahrgang, January 2002, Heft 1, 81-102.

Nico Keilman, Dinh Quang Pham and Arve Hetland: Why population forecasts should be probabilistic - illustrated by the case of Norway. Reprints no. 218, 2002. Sidetall 46.

Reprint from *Demographic Research*, Vol. 6, Article 15, 28 May 2002, 4 09-453.

Documents

Håvard Hungnes: Causality in Macroeconomics. Documents 2002/14, 2002. Sidetall 28

Bente Halvorsen and Runa Nesbakken: Distributional Effects of Household Electricity Taxation. Document 2002/12. Sidetall 17.

The main aim of this paper is to discuss distributional effects across households of increased electricity taxation. We focus on four progressive tax schemes and one proportional. We find that the most progressive alternatives have the best distributional properties when assuming that households cannot change their consumption. When allowing household electricity consumption to change as a response to the tax increase, the positive distributional effects of the progressive alternatives are weakened. The ranking of the tax schemes is not affected by the choice of equivalence scale.

Erling Røed Larsen: An Introductory Guide to the Economics of Sustainable Tourism. Document 2002/11. Sidetall 11.

Sustainable travel is possible, even if current evidence seems to suggest otherwise. Today's problem is that too many travelers go too far too often within a limited area, our planet. When demand rises and supply is bounded by nature, technology may come to our rescue. If not, social reorganization must. To make travel sustainable the requirement is that we balance demand with supply. To understand sustainability of travel, we should thus understand demand for it and supply of it. This article outlines the sources of the demand and the limits to supply. We discuss how policymakers may strike a balance in reaching sustainable levels of tourism by finding the right prices.

Bente Halvorsen: Philosophical Issues Concerning Applied Cost-Benefit Analysis. Documents 2002/10. Sidetall 27.

The aim of this paper is to present an overview of the literature on the welfare economic foundation for, and the current practice of, applied cost-benefit analysis. First, the paper outlines the different schools of welfare economics and their appurtenant welfare criteria. We then go on to present some critics of welfare economics and the implications of their criticism on applied cost-benefit analysis. Finally, we discuss the current practice of such analysis, as the design of the valuation procedure imposes implicit restrictions on the possible welfare economic interpretation of the results.

Torstein Arne Bye: Climate Change and Energy Consequences. Documents 2002/9. Sidetall 15.

Although the relationship between economic growth and pollution is not simple, increased production and consumptions seems to be an important drag factor for environmental problems. Economic modeling of these links, description of climate impacts and policy analyses of economic instruments to decouple the link is highly presented in the literature. Except from fossil fuels and nuclear energy, most of the primary energy sources are captured directly from short-term natural conditions. An interesting climate change factor that is not debated in the literature then is the link between climate change and primary energy supply. This is the background for this paper taking into account that Norway is a country not only filled up of fossil fuels but also capturing a lot of energy from the water falls and having a big potential in the forests, the long coast (wind) and large areas (sun etc.).

Notater

Torstein Bye, Kim Massey Heide og Erling Holmøy: Transportutvikling i langsiktige fremskrivninger for norsk økonomi. Prosjektnotat til ECON. Notater 2002/49. Economic Survey. Sidetall 29.

Tidligere utgivelser

Sosiale og økonomiske studier

Nico Keilman, Dinh Quang Pham, and Arve Hetland: Norway's Uncertain Demographic Future. SØS 105, 2002

Statistiske analyser

Randi Kjeldstad og Marit Rønsen: Enslige foreldre på arbeidsmarkedet 1980-1999. En sammenligning med gifte mødre og fedre. SA 49, 2002.

Natural Resources and the Environment 2001. Norway. SA 47, 2001.

Naturressurser og miljø 2001. SA 46, 2001.

Mads Kirkeberg, Tom Kornstad og Aud Walseth (red.): Inntekt, skatt og overføringer 2001. SA 45, 2001.

Rapporter

Torstein Bye, Ole Jess Olsen og Klaus Skytte: Grønne sertifikater – design og funksjon. Rapporter 2002/11.

Lasse Sigbjørn Stambøl: Qualification, mobility and performance in a sample of Norwegian regional labour markets. Rapporter 2002/6.

Lars Østby: Demografi, flytting og boligbehov på 1990-tallet. Rapporter 2002/5.

Erling Røed Larsen: Boligutgiftene i Norge på 1990-tallet. Systematiske observasjoner av livsfase, geografi og husholdningstype. Rapporter 2002/4.

Ingvild Hauge Byberg, Aslaug Hurlen Foss og Turid Noack: Gjete kongens harer - rapport fra arbeidet med å få samboerne mer innpasset i statistikken. Rapporter 2001/40.

Audun Langørgen, Rolf Aaberge og Remy Åserud: Gruppering av kommuner etter folkemengde og økonomiske rammebetingelser 1998. Rapporter 2001/35.

Thor Olav Thoresen, Dennis Fredriksen og Siv Irene Pedersen: Skatt på overføringer mellom generasjoner. En diskusjon av arveavgiften. Rapporter 2001/32.

Finn Roar Aune, Tor Arnt Johnsen og Eirik Lund Sagen: Regional og nasjonal utvikling i elektrisitetsforbruket til 2010. Rapporter 2001/31.

Audun Langørgen: Inntektssystemet for kommunene: Måling av utgiftsbehov og fordelingsvirkninger. Rapporter 2001/27.

Tone Ingrid Tysse: Effects of Enterprise Characteristics on Early Retirement. Rapporter 2001/26.

Taran Fæhn, Jørn-Arne Jørgensen, Birger Strøm og Wenche Drzwi: Reduserte aggregeringsskjevheter i beregninger av effektive satser for næringsstøtte 1998. Rapporter 2001/25.

Torkil Løwe: Boligkonsum og husholdningsstruktur. Livsfase- og generasjonsendringer i perioden 1973-1997. Rapporter 2001/24.

Bente Halvorsen, Bodil M. Larsen og Runa Nesbakken: Fordelingseffekter av elektrisitetsavgift belyst ved ulike fordelingsbegreper. Rapporter 2001/23.

Lars Østby: Flyktningers sekundærflyttinger under 1990-tallet. Rapporter 2001/22.

Øystein Døhl og Jan Larsson: Faste versus stokastiske heterogenitetskoefisienter i ubalansert datasett ved analyse av teknologiforskjeller mellom bedrifter. Rapporter 2001/21.

Taran Fæhn, Jørn-Arne Jørgensen, Birger Strøm, Turid Åvitsland og Wenche Drzwi: Effektive satser for næringsstøtte 1998 - beregninger som inkluderer skatteutgifter. Rapporter 2001/18.

Marte Sollie og Ingvild Svendsen: En økonometrisk studie av arbeidstilbudet i Norge. Rapporter 2001/7.

Lars Håkonsen, Tom Kornstad, Knut Løyland og Thor Olav Thoresen: Kontantstøtten – effekter på arbeidstilbud og inntektsfordeling. Rapporter 2001/5.

Ann Lisbeth Brathaug, Helge Brunborg, Elin Skretting Lunde, Elisabeth Nørgaard og Åsne Vigran: Utviklingen av aldersrelaterte helse-, pleie- og omsorgsutgifter. Rapporter 2001/4.

Marit Rønsen: Market work, child care and the division of household labour. Adaptations of Norwegian mothers before and after the cash-for-care reform. Rapporter 2001/3.

Bente Halvorsen, Bodil M. Larsen og Runa Nesbakken: Hvordan utnytte resultater fra mikroøkonometriske analyser av husholdningenes energiforbruk i makromodeller? En diskusjon av teoretisk og empirisk litteratur om aggregering. Rapporter 2001/2.

Discussion Papers

Rolf Aaberge: Characterization and Measurement of Duration Dependence in Hazard Rate Models. DP no. 319, 2002.

Øystein Døhl: Energy Flexibility and Technological Progress with Multioutput Production. Application on Norwegian Pulp and Paper Industries. DP no. 318, 2002.

Erik Biørn and Terje Skjerpen: Aggregation and Aggregation Biases in Production Functions: A Panel Data Analysis of Translog Models. DP no. 317, 2002.

Annegrete Bruvoll and Karine Nyborg: On the value of households' recycling efforts. DP no. 316, 2002.

Tom Kornstad and Thor O. Thoresen: A Discrete Choice Model for Labor Supply and Child Care. DP no. 315, 2002.

Knut Einar Rosendahl: Cost-effective environmental policy: Implications of induced technological change. DP no. 314, 2002.

Geir Haakon Bjertnæs: Optimal Combinations of Income Tax and Subsidies for Education. DP no. 313, 2001.

Knut R. Wangen and Erik Biørn: Prevalence and substitution effects in tobacco consumption: A discrete choice analysis of panel data. DP no. 312, 2001.

Mari Rege and Kjetil Telle: An Experimental Investigation of Social Norms. DP no. 310, 2001.

Håvard Hungnes: Estimating and Restricting Growth Rates and Cointegration Means. With Applications to Consumption and Money Demand. DP no. 309,

Tom Kornstad: Are Predicted Lifetime Consumption Profiles Robust with respect to Model Specifications? DP no. 308, 2001.

Rolf Aaberge, Ugo Colombino and John E. Roemer: Equality of Opportunity versus Equality of Outcome in Analysing Optimal Income Taxation: Empirical Evidence based on Italian Data. DP no. 307, 2001.

Brita Bye and Turid Åvitsland: The welfare effects of housing taxation in a distorted economy: A general equilibrium analysis. DP no 306, 2001.

Erling Røed Larsen: Revealing Demand for Nature Experience Using Purchase Data of Equipment and Lodging. DP no 305, 2001.

Kjell G. Salvanes and Svein Erik Førre: Job Creation, Heterogeneous Workers and Technical Change: Matched Worker/Plant Data Evidence from Norway- DP no. 304, 2001.

Roger Bjørnstad: Learned Helplessness, Discouraged Workers, and Multiple Unemployment Equilibria in a Search Model. DP no. 303, 2001.

Torbjørn Hægeland: Changing Returns to Education Across Cohorts: Selection, School System or Skills Obsolescence? DP no. 302, 2001.

Torbjørn Hægeland: Experience and Schooling: Substitutes or Complements? DP no. 301, 2001.

Karine Nyborg and Mari Rege: Does Public Policy Crowd Out Private Contributions to Public Goods? DP no. 300, 2001.

John K. Dagsvik: Compensated Variation in Random Utility Models. DP no. 299, 2001.

Taran Fæhn and Erling Holmøy: Trade Liberalisation and Effects on Pollutive Emissions and Waste. A General Equilibrium Assessment for Norway. DP no. 298, 2001.

Jan F. Bjørnstad and Dag Einar Sommervoll: Modeling Binary Panel Data with Nonresponse. DP no. 297, 2001.

Jo Thori Lind: Tout est au mieux dans ce meilleur des ménages possibles. The Pangloss critique of equivalence scales. DP no. 296, 2001.

Arvid Raknerud: A State Space Approach for Estimating VAR Models for Panel Data with Latent Dynamic Components. DP no. 295, 2001.

Knut R. Wangen and Erik Biørn: Individual Heterogeneity and Price Responses in Tobacco Consumption: A Two-Commodity Analysis of Unbalanced Panel Data. DP no. 294, 2001.

Reprints

John K. Dagsvik: Discrete Choice in Continuous Time: Implications of an Intertemporal Version of the IIA Property. Reprint no. 217, 2002.

Brita Bye: Taxation, Unemployment, and Growth: Dynamic Welfare Effects of "Green" Policies. Reprint no. 216, 2002.

John K. Dagsvik, Tom Wennemo, Dag G. Wetterwald and Rolf Aaberge: Potential demand for alternative fuel vehicles. Reprints no. 215, 2002.

Helge Brunborg: Contribution of statistical analysis to the investigations of the international criminal tribunals. Reprints no. 214, 2002.

Rolf Aaberge: Axiomatic Characterization of the Gini Coefficient and Lorenz Curve Orderings. Reprints no. 212, 2002.

Ragni Hege Kitterød: Does the recording of parallel activities in time use diaries affect the way people report their main activities? Reprints no. 211, 2002.

Hilde Christiane Bjørnland: Identifying domestic and imported core inflation. Reprints no. 210, 2001.

Trude Lappegård: Valg av utdanning – valg av livsløp? Utdanning og ulikhet i kvinners fruktbarshetsatferd. Reprints no. 209, 2001.

Marianne Berg Karlsen: Den første norske telling av sinnssvake. Reprints no. 208, 2001.

Rolf Aaberge and Yu Zhu: The pattern of household savings during a hyperinflation: The case of urban China in the late 1980s. Reprints no. 207, 2001.

Randi Kjeldstad and Jan Erik Kristiansen: Constructing a regional gender equality index: Reflections on a first experience with Norwegian data. Reprints no. 205, 2001.

Randi Kjeldstad og Marit Rønsen: Enslige forsørgere på arbeidsmarkedet. Virkninger av stønadsendringer og skiftende konjunkturførhold. Reprints no. 204, 2001.

Turid Noack: Cohabitation in Norway: An accepted and gradually more regulated way of living. Reprints no. 203, 2001.

Einar Bowitz and Ådne Cappelen: Modeling income policies: some Norwegian experiences 1973-1993. Reprints no. 200, 2001.

John K. Dagsvik, Helge Brunborg and Ane S. Flaatten: A Behavioral Two-Sex

Marriage Model. Reprints no. 199, 2001.

Runa Nesbakken: Energy Consumption for Space Heating: A Discrete-Continuous Approach. Reprints no. 198, 2001.

Karl O. Aarbu and Thor O. Thoresen: Income Responses to Tax Changes Evidence from the Norwegian Tax Reform. Reprints no. 197, 2001.

Randi Kjeldstad: Gender policies and gender equality. Reprints no. 194, 2001.

Brita Bye: Labor Market Rigidities and Environmental Tax Reforms: Welfare Effects of Different Regimes. Reprints no. 193, 2001.

Taran Fæhn and Erling Holmøy: Welfare Effects of Trade Liberalization in Distorted Economies: A Dynamic General Equilibrium Assessment for Norway. Reprints no. 192, 2001.

Hege Medin, Karine Nyborg and Ian Bateman: The assumption of equal marginal utility of income: how much does it matter?. Reprints no. 191, 2001.

Randi Kjeldstad: Employment Strategy Policies and Lone Parenthood: The Case of Norway. Reprints no. 190, 2001.

Bente Halvorsen and Bodil M. Larsen: Norwegian residential electricity demand - a microeconomic assessment of the growth from 1976 to 1993. Reprints no. 189, 2001.

Rolf Aaberge, Ugo Colombino and Steinar Strøm: Labor supply responses and welfare effects from replacing current tax rules by a flat tax: Empirical evidence from Italy, Norway and Sweden. Reprints no. 188, 2001.

Snorre Kverndokk, Lars Lindholt and Knut Einar Rosendahl: Stabilization of CO₂ concentrations: mitigation scenarios using the Petro model. Reprints no. 187, 2001.

Bente Halvorsen and Bodil M. Larsen: The flexibility of household electricity demand over time. Reprints no. 186, 2001.

Terry Barker and Knut Einar Rosendahl: Ancillary benefits of GHG mitigation in Europe: SO₂, NO_x and PM₁₀ reductions from policies to meet Kyoto targets using the E3ME model and EXTERNE valuation. Reprints no. 185, 2001.

Ragni Hege Kitterød: Innebærer full jobb et fritidsunderskudd for kvinner? Hvilke svar gir tidsbruksundersøkelser? Reprints no. 184, 2001.

Brita Bye: Environmental Tax Reform and Producer Foresight: An Intertemporal Computable General Equilibrium Analysis. Reprints no. 183, 2001.

Kjersti-Gro Lindquist: The response by the Norwegian aluminium industry to changing market structure. Reprints no. 182, 2001.

Karine Nyborg: Project analysis as input to public debate: Environmental valuation versus physical unit indicators. Reprints no. 181, 2001.

Karine Nyborg: Homo Economicus and Homo Politicus: interpretation and aggregation of environmental values. Reprints no. 180, 2001.

Joe Sexton and Anders Rygh Swensen: ECM algorithms that converge at the rate of EM. Reprints no. 179, 2001.

Anders Barstad: Hvem er de ensomme og isolerte? Reprints no. 178, 2001.

Karine Nyborg and Inger Spangen: Cost-Benefit Analysis and the Democratic Ideal. Reprints no. 177, 2001.

Documents

Randi Kjeldstad and Marit Rønsen: Welfare Rules, Business Cycles and the Employment of Single Parents. Documents 2002/7.

Bengt J. Eriksson, Anne B. Dahle, Ronny Haugan, Lars Einar Legernes, Jogeir Myklebust and Erik Skauen: Price Indices for Capital Goods. Part 2 - A Status Report. Documents 2002/6.

Pål Boug, Ådne Cappelen and Anders Rygh Swensen: Expectations and Regime Robustness in Price Formation: Evidence from VAR Models and Recursive Methods. Documents 2002/5.

Roger Bjørnstad, Ådne Cappelen, Inger Holm and Terje Skjerpen: Past and Future Changes in the Structure of Wages and Skills. Documents 2002/4.

Roger Bjørnstad: The Major Debates in Macroeconomic Thought – a Historical Outline. Documents 2002/2.

Erling Røed Larsen: Bridging the Gap between Micro and Macro: Interdependence, Contagious Beliefs and Consumer Confidence. Documents 2001/15.

Helge Brunborg, Ian Bowler, Abu Yusuf Choudhury and Mahbuba Nasreen: Appraisal of the Birth and Death Registration Project in Bangladesh. Documents 2001/13.

Ole Christian Moen: Nordic Economic Growth in Light of New Theory: Overoptimism about R&D and Human Capital? Documents 2001/10.

Turid Åvitsland: User Cost of Real Capital. Documents 2001/4.

Torstein Bye, Robin Choudhury, Magnus Hardarson and Pall Hardarson: The ISM model. A CGE model for the Icelandic Economy. Documents 2001/1.

Notater

Annegrete Bruvoll og Torstein Bye: En vurdering av avfallspolitikken bidrag til løsning av miljø- og ressursproblemer. Notater 2002/36.

Dag Rønningen: Overganger fra arbeidsmarkedet til trygd. En litteratur-oversikt. Notater 2002/18.

Dag Rønningen og Dennis Fredriksen: Beskatningen av pensjonister. Notater 2002/17.

Hilde Madsen og Lasse Sigbjørn Stambøl: Kontrafaktiske regionale beregninger ved hjelp av SSBs modellsystem REGARD. Regionale beregninger basert på historiske tall på nasjonalt nivå kjørt bakover i tid på grunnlag av modellens basisår (her 1995). Notater 2002/13.

Lasse Sigbjørn Stambøl: Regionale framskrivinger av sysselsetting og bruttoprodukt ved hjelp av SSBs modellsystem REGARD. Regionale framskrivinger basert på nasjonale anslag med modellene MODAG (1997-2005) og MSG (1995-2020). Notater 2002/12. Sidetall 34.

Taran Fæhn, Jørn-Arne Jørgensen, Turid Åvitsland og Wenche Drzwi: Næringsfordelte skatteutgifter. Dokumentasjon av beregningsgrunnlaget i ERA-beregningene 1998. Notater 2001/43.

Robin Choudhury: Brukerveiledning for AMEN. Notater 2001/31.

Lars Østby: Beskrivelse av nyankomne flyktningers vei inn i det norske samfunnet. Notat til Lovutvalget som skal utrede og lage forslag til lovgivning om stønad til nyankomne innvandre-re. Notater 2001/23.

Anders Barstad (red.): På vei mot det gode samfunn? Utredning til Finansdepartementet i forbindelse med arbeidet med nytt Langtidsprogram, 2002-2005. Notater 2001/21.

Hilde Madsen og Audun Langørgen: Anslag over antall etterspørrere av grunnskoleopplæring for voksne. Notater 2001/19.

Lars Rogstad, Nils Martin Stølen, Trude Jakobsen og Per Schønning: Regional statistikk og analyse - strategi og prioriteringer. Notater 2001/9.

Brynjar Indahl, Dag Einar Sommervoll og Jørgen Aasness: Virkninger på forbruksmønster, levestandard og klimagassutslipp av endringer i konsumentpriser. Notater 2001/20.

Audun Langørgen og Rolf Aaberge: KOMMODE II estimert på data fra 1998. Notater 2001/6.

Torstein Bye, Mona Hansen og Birger Strøm: Hvordan framskrive utslipp av klimagasser? Notater 2001/5.

Samfunnsspeilet

Espen Søybye: Tallenes fortellinger. Samfunnsspeilet 1/2001.

Innholdsfortegnelse for Økonomiske analyser (ØA) og Economic Survey (ES) de siste 12 måneder

Innholdsfortegnelse for tidligere utgivelser av Økonomiske analyser og Economic Survey kan fås ved henvendelse til Aud Walseth, Statistisk sentralbyrå, telefon: 21 09 47 57, telefax: 21 09 00 40, E-post: Aud.Walseth@ssb.no

Økonomiske analyser

ØA 4/2001:

Konjunkturtendensene, 3-19.

Per Richard Johansen og Inger Holm: Makroøkonomiske virkninger av ulike måter å bruke realavkastningen i Petroleumsfondet på, 20-31.

Torstein, Bye, Pål Marius Bergh og Jon Ivar Kroken: Avkastning i kraftsektoren i Norge, 32-38.

Taran Fæhn, Jørn-Arne Jørgensen, Birger Strøm, Turid Åvitsland og Wenche Drzwi: Næringsstøtte til norske næringer 1998, 39-47.

Jon Epland: Hva vil det koste å fjerne "barnefattigdommen" i Norge? 48-53.

Trude Lappegård: "Den norske superkvinnen". om fruktbarhetsutviklingen på 1990-tallet og nye utfordringer for familiepolitikken, 54-61.

ØA 5/2001:

Andreas Krüger Enge: Fra OBOS til Opera. En prisvekst på 10 000 prosent? 3-6.

Erik Skauen: Ny produsentprisindeks – nye metoder, 7-13.

Erling Røed Larsen: Luksus for alle? Produksjon av naturopplevelser med bruk av fritidsutstyr, 14-22.

Arne Andersen: Høykonjunktur på boligmarkedet. Unge er ikke blitt presset ut, 23-27.

Audun Langørgen og Remy Åserud: Like kommuner 1998, 28-39.

ØA 6/2001:

Konjunkturtendensene, 3-20

Espen Lilleås: Konsumprisindeksen justert for avgifter og energipriser, 21-24.

Tor Arnt Johnsen og Cecilie Lindh: Økende knapphet i kraftmarkedet: Vil prisoppgang påvirke forbruket? 25-32.

Trond Pedersen: Hvem er de yrkeshemmede og hvordan tilpasser de seg på arbeidsmarkedet? 33-38.

Eirik Lund Sagen: Mot et liberalisert europeisk gassmarked, 39-51.

Nils Martin Stølen: Tilbud og etterspørsel for ulike typer arbeidskraft, 52-58.

ØA 1/2002:

Økonomisk utsyn over året 2001, 3-103.

ØA 2/2002:

Roger Bjørnstad og Terje Skjerpen: Framtidige utviklingstrekk i arbeidsmarkedet: Økte forskjeller i lønn og ledighet, 3-13.

Bjart Holtsmark: Hva får AFP-pensjonister igjen for å arbeide?, 14-23.

Frants Gundersen: Forskning og regionalt næringsliv, 24-34.

Dag Rønningen og Dennis Fredriksen: Særregler i beskatningen av alderspensjonister, 35-40.

Erling Holmøy: Hva koster tidligere pensjonering for samfunnet? 41-47.

Mona Vibeke Moe: Faktorer bak prisutviklingen på importerte klær, 48-55.

ØA 3/2002:

Konjunkturtendensene, 3-23.

Erling Joar Fløttum, Tore Halvorsen og Tor Skoglund: Reviderte nasjonalregnskapstall for årene 1991-2001, 24-35.

Solveig Glomsrød: Et renere og rikere Kina? 36-43.

Turid Noack: Samboere med felles barn: En gruppe med mye gjennomtrekk, 44-49.

Economic Survey

ES 3/2001:

Economic trends, 3-20.

Knut Moum and Ingvild Strømsheim Wold: Can Norway afford the National Insurance Scheme? The challenge to Norway's social security policy in a European context, 21-34.

ES 4/2001:

Economic trends, 3-21.

Erling Røed Larsen: The Norwegian Economy 1900-2000: From Rags to Riches. A brief history of economic policymaking in Norway, 22-37.

ES 1/2002:

Economic survey 2001, 3-27.

Per Espen Lilleås: CPI adjusted for tax changes and excluding energy products, 28-31.

ES 2/2002:

Economic trends, 3-24.

Erling Joar Fløttum, Tore Halvorsen and Tor Skoglund: Revised national accounts figures: Stronger growth in the 1990s, 25-35.

Per Richard Johansen and Inger Holm: Macroeconomic effects of different ways of using the real return on the Norwegian Government Petroleum Fund, 36-48.

Dag Rønningen and Dennis Fredriksen: Special tax rules for old-age pensioners, 49-55.

Konjunkturindikatorer for Norge

Tabell	Side	Figur	Side
Konjunkturbarometeret			
1.1. Konjunkturbarometer, industri og bergverk. Sesongjustert og glattet	2*	1.1. Konjunkturbarometer. Produksjon og sysselsetting, faktisk utvikling	3*
		1.2. Konjunkturbarometer. Generell bedømmelse av utsiktene, neste kvartal	3*
		1.3. Konjunkturbarometer. Kapasitetsutnyttingsgraden ved nåværende produksjonsnivå	3*
		1.4. Konjunkturbarometer. Faktorer som begrenser produksjonen i industrien	3*
Ordre			
2.1. Ordretilgang. Sesongjusterte og glattede verdiindekser	2*	2.1. Ordre. Ordretilgang og ordreservert i industri ialt	3*
2.2. Ordreservert. Sesongjusterte og glattede verdiindekser	2*	2.2. Ordre. Ordretilgang og ordreservert i bygg og anlegg i alt	3*
Arbeidskraft			
3.1. Arbeidsmarked. 1 000 personer og prosent. Sesongjustert	4*	3.1. Arbeidsstyrke, sysselsatte og ukeverk	5*
		3.2. Arbeidsledige og beholdning av ledige plasser	5*
Produksjon			
4.1. Produksjon. Sesongjusterte volumindekser 1995=100.	4*	4.1. Produksjon. Olje og naturgass	5*
4.2. Produksjon og omsetning. Indekser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før	6*	4.2. Produksjon. Industri og kraftforsyning	5*
		4.3. Produksjon. Innsatsvarer og energivarer	5*
		4.4. Produksjon. Investeringsvarer og konsumvarer	5*
		4.5. Produksjonsindeks for bygg og anlegg	7*
		4.6. Hotellovernattinger	7*
Investeringer			
5.1. Antatte og utførte investeringer ifølge SSBs investeringsstatistikk. Mrd. kroner.	6*	5.1. Antatte og utførte investeringer i industri	7*
5.2. Påløpte investeringskostnader. Mrd. kroner. Næringslivets samlede årsanslag for investeringsåret gitt på ulike tidspunkter.	6*	5.2. Årsanslag for påløpte investeringskostnader i industri og bergverk gitt på ulike tidspunkter	7*
5.3. Igangsetting av nye bygg og bygg under arbeid	8*	5.3. Årsanslag for påløpte investeringskostnader i oljevirksomheten gitt på ulike tidspunkter	7*
		5.4. Årsanslag for påløpte investeringskostnader i kraftforsyning gitt på ulike tidspunkter	7*
		5.5. Bygg satt i gang. Boliger.	9
		5.6. Bygg satt i gang. Driftsbygg	9
		5.7. Bygg under arbeid	9
Forbruk			
6.1. Forbruksindikatorer	8*	6.1. Detaljomsetning	9
		6.2. Varekonsumindeks (volum)	9
		6.3. Registrerte nye personbiler	9
Priser			
7.1. Pris- og kostnadsindekser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før	10*	7.1. Pris- og kostnadsindekser. Nivå og endring	11
7.2. Produktpriser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før	10*	7.2. Produktpriser. Nivå og endring	11
7.3. Prisindekser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før	12*	7.3. Boligpriser. Prosentvis endring fra samme kvartal året før	11
7.4. Månedstjeneste og avtalt lønn. Indeks.	12*	7.4. Spotpris elektrisk kraft	11
		7.5. Spotpris Brent Blend	11
		7.6. Spotpris aluminium og eksportprisindeks for treforedlingsprodukter	11
Finansmarked			
8.1. Utvalgte norske rentesatser. Prosent	12*	8.1. 3 måneders eurorente	15
8.2. Eurorenter og effektiv rente på statsobligasjoner. Prosent	13*	8.2. Utlånsrente og innskuddsrente	15
8.3. Valutakurser, Norges Banks penge- og kredittindikatorer og aksjekursindeks for Oslo Børs	13*	8.3. Valutakursindekser	15
		8.4. Norges Banks penge- og kredittindikator	15
Utenrikshandel			
9.1. Innførsel og utførsel av varer. Mill. kroner Sesongjustert	14*	9.1. Utenrikshandel	15
9.2. Utenriksregnskap. Mill. kroner	14*	9.2. Driftsbalansen	15

1.1. Konjunkturbarometer, industri og bergverk. Sesongjustert og glattet

	Faktisk utvikling fra foregående kvartal og forventet utvikling i kommende kvartal. Diffusjonsindeks ¹				Kapasitets- utnyttning ²	Generell be- dømmelse av utsiktene i komende kvartal	Faktorer som begrenser produksjonen. Prosent av foretakene			
	Produksjon		Sysselsetting				Etterspørsel	Kapasitet	Arbeidskraft	Råstoff
	Faktisk	Forventet	Faktisk	Forventet						
	Prosent									
1999										
2. kvartal	47,6	50,7	41,7	39,0	80,2	50,0	71,1	6,4	4,3	3,0
3. kvartal	48,2	52,0	39,9	39,8	80,0	50,6	70,8	6,5	4,3	3,3
4. kvartal	49,3	53,7	40,4	42,4	80,1	52,8	69,3	6,6	5,0	3,6
2000										
1. kvartal	48,7	55,7	41,7	44,5	79,8	56,1	68,5	6,8	5,3	4,0
2. kvartal	48,8	57,5	43,5	46,0	79,6	58,3	67,0	7,3	5,4	4,4
3. kvartal	51,4	58,7	46,2	48,1	80,0	59,5	65,1	7,9	5,9	4,6
4. kvartal	53,9	59,0	48,4	50,0	80,2	59,0	64,5	8,4	6,5	4,8
2001										
1. kvartal	54,1	58,6	49,1	50,3	80,0	56,9	64,4	7,4	7,6	4,7
2. kvartal	51,7	57,1	48,3	49,4	79,8	54,6	65,0	6,0	8,8	4,3
3. kvartal	49,3	56,5	47,3	47,8	79,3	53,8	66,5	5,5	9,1	3,6
4. kvartal	49,5	56,5	46,9	45,7	78,9	54,0	68,8	5,7	8,3	2,9
2002										
1. kvartal	51,7	55,8	46,7	44,4	79,2	53,5	69,9	6,0	7,6	2,6
2. kvartal	53,0	54,8	46,8	43,3	79,4	52,1	70,9	6,0	7,1	2,6

¹ Beregnet som summen av andelen av foretakene som har svart STØRRE og halvparten av andelen av foretakene som har svart UENDRET. ² Veid gjennomsnitt for kvartalet.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

2.1. Ordretligang. Sesongjusterte og glattede verdiindekser

	Ordrebasert industri. 1995=100					Bygg og anlegg. 1. kv. 1992=100			
	I alt	Metaller og metallvarer	Maskiner og utstyr	Transport- midler	Kjemiske råvarer	I alt	Anlegg	Bolig- bygg	Andre bygg
1998	126,8	122,4	162,7	117,9	125,3	152,7	112,1	131,1	207,5
1999	118,5	113,3	143,1	123,8	136,7	144,8	80,5	179,9	201,6
2000	134,9	124,9	189,0	163,6	167,2	157,8	76,0	204,7	228,7
2001	127,7	117,4	187,2	134,3	164,2	177,2	95,8	208,4	252,0
2000									
3. kvartal	137,0	126,3	198,0	168,9	173,4	157,2	77,7	203,9	224,9
4. kvartal	134,9	125,0	203,1	169,1	177,9	162,3	78,1	208,4	236,0
2001									
1. kvartal	131,4	122,5	201,1	160,9	176,7	172,3	82,2	210,4	250,8
2. kvartal	128,4	119,6	192,9	143,7	170,2	179,7	91,4	209,3	260,8
3. kvartal	125,9	115,9	181,9	124,6	160,0	180,0	101,3	204,4	256,3
4. kvartal	124,9	111,6	172,7	107,9	149,8	177,0	108,2	209,7	240,1
2002									
1. kvartal	124,9	108,4	165,4	95,9	142,8	177,6	108,7	218,4	230,9
2. kvartal	125,6	107,6	160,8	91,4	140,6	..	..	..	..

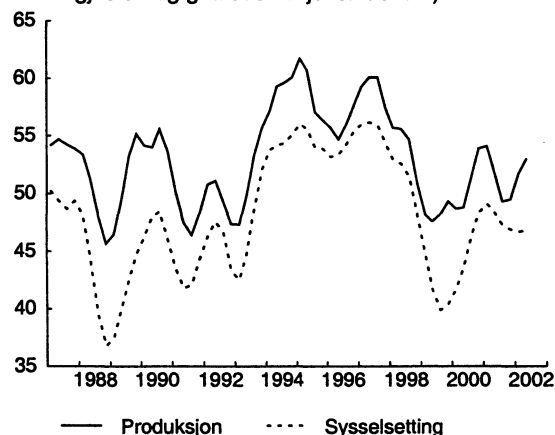
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

2.2. Ordreserve. Sesongjusterte og glattede verdiindekser

	Ordrebasert industri. 1995=100					Bygg og anlegg. 1. kv. 1992=100			
	I alt	Metaller og metallvarer	Maskiner og utstyr	Transport- midler	Kjemiske råvarer	I alt	Anlegg	Bolig- bygg	Andre bygg
1998	136,9	137,1	115,1	175,5	128,0	169,5	113,8	186,3	260,2
1999	105,0	135,0	89,3	119,5	105,7	162,3	80,4	250,8	267,4
2000	115,2	140,7	100,2	171,0	76,5	180,4	63,0	341,3	302,0
2001	139,5	154,6	126,3	223,0	77,6	206,0	70,7	385,6	349,2
2000									
3. kvartal	119,9	142,2	103,5	185,5	75,8	185,8	63,8	356,9	307,9
4. kvartal	129,8	145,4	112,1	212,8	78,2	188,6	62,9	371,9	314,0
2001									
1. kvartal	137,4	149,1	120,4	230,5	79,2	193,2	63,0	382,3	324,4
2. kvartal	141,3	153,3	126,7	232,8	78,5	202,2	66,9	387,7	342,1
3. kvartal	141,3	157,1	129,6	222,1	77,0	211,7	73,1	386,7	361,5
4. kvartal	138,0	159,0	128,4	206,6	75,5	216,9	79,8	385,7	368,9
2002									
1. kvartal	132,5	158,9	123,8	192,2	74,4	216,8	84,8	382,6	362,7
2. kvartal	125,5	158,5	118,0	181,4	73,9	..	..	..	..

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

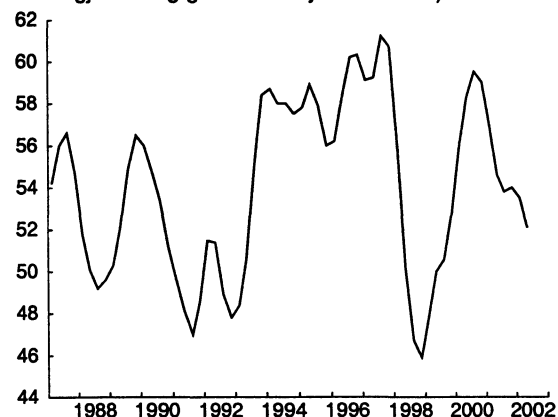
Fig. 1.1 Konjunkturbarometer: Industri og bergverk
Produksjon og sysselsetting, faktisk utvikling, kvartal.
Sesongjustert og glattet diffusjonsindeks 1). Prosent

1) Se fotnote 1) til tabell 1.1

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

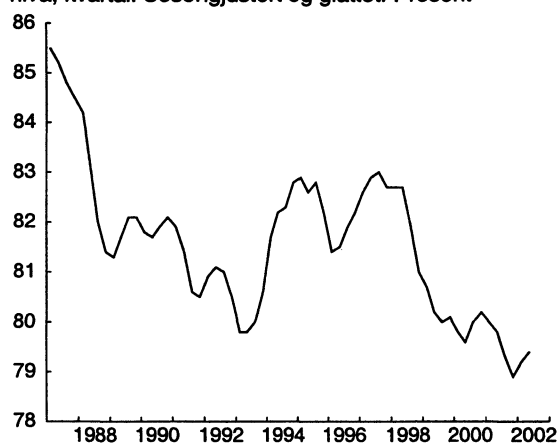
Fig. 1.2 Konjunkturbarometer: Industri og bergverk
Generell bedømmelse av utsiktene, neste kvartal.
Sesongjustert og glattet diffusjonsindeks 1). Prosent

1) Se fotnote 1) til tabell 1.1

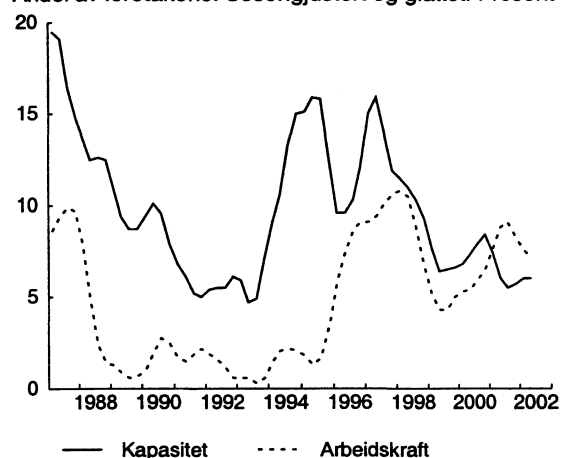
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 1.3 Konjunkturbarometer: Industri og bergverk
Kapasitetsutnyttingsgraden ved nåværende produksjonsnivå, kvartal. Sesongjustert og glattet. Prosent

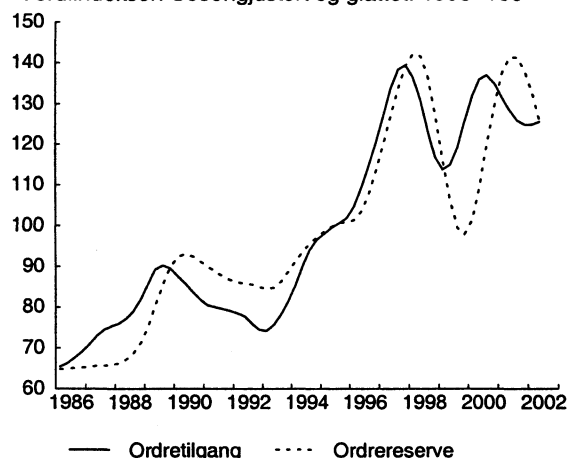
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 1.4 Konjunkturbarometer: Industri og bergverk
Faktorer som begrenser prod. i industrien, kvartal.
Andel av foretakene. Sesongjustert og glattet. Prosent

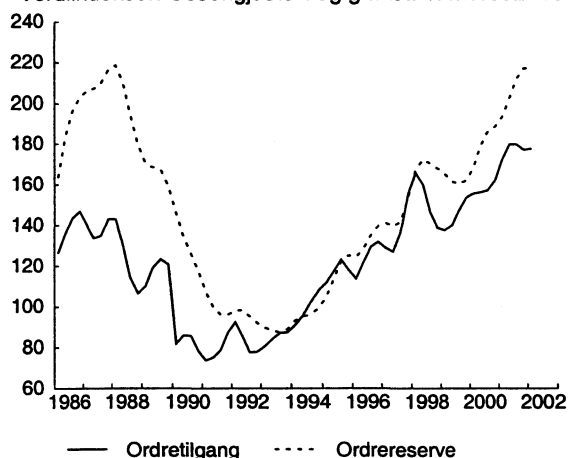
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 2.1 Ordre (kvartal)
Ordretilgang og ordreserve. Ordrebasert industri ialt.
Verdiindekser. Sesongjustert og glattet. 1995=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 2.2 Ordre (kvartal)
Ordretilgang og ordreserve. Bygg og anlegg ialt.
Verdiindekser. Sesongjustert og glattet. 1. kv. 1992=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

3.1. Arbeidsmarked. 1000 personer og prosent. Sesongjustert

	Arbeidskraftundersøkelsen ¹					Arbeidsdirektoratet			
	Sysselsatte	Ukeverk	Arbeidsstyrken	Arbeidsledige	Arbeidsledighet. Prosent av arbeidsstyrken	Registrerte ledige ²	Registrerte ledige og personer på tiltak ²	Tilgang på ledige stillinger	Beholdning av ledige stillinger ³
1997	2 195	1 770	2 287	92	4,0	73,5	96,0	32,5	14,0
1998	2 248	1 813	2 323	74	3,2	55,9	70,6	39,3	18,6
1999	2 258	1 798	2 333	75	3,2	59,6	67,9	42,2	17,8
2000	2 269	1 795	2 350	81	3,4	62,6	74,0	49,2	18,4
2001	2 278	1 791	2 361	84	3,6	62,7	72,7	33,4	14,8
2001									
Februar	2 273	1 791	2 353	80	3,4	63,5	74,9	40,7	18,0
Mars	2 285	1 802	2 363	78	3,3	63,0	74,6	38,2	16,7
April	2 283	1 810	2 360	76	3,2	62,4	73,5	24,1	14,7
Mai	2 277	1 803	2 358	81	3,4	61,6	72,6	39,9	12,2
Juni	2 275	1 800	2 359	84	3,6	61,8	72,8	30,2	11,3
Juli	2 272	1 792	2 356	84	3,6	62,5	72,4	36,1	14,3
August	2 273	1 791	2 358	85	3,6	63,5	72,2	32,9	14,1
September	2 279	1 789	2 368	89	3,8	66,2	74,8	28,5	14,9
Oktober	2 279	1 782	2 371	92	3,9	66,5	74,9	30,7	13,4
November	2 287	1 779	2 377	90	3,8	70,4	78,8	23,7	14,3
Desember	2 284	1 762	2 371	87	3,7	68,0	77,2	23,2	13,7
2002									
Januar	2 288	1 766	2 375	86	3,6	68,6	77,6	28,2	13,6
Februar	2 287	1 765	2 376	89	3,8	68,6	77,8	29,6	13,6
Mars	2 291	1 781	2 380	89	3,7	69,9	79,0	21,0	12,4
April	2 287	1 777	2 378	91	3,8	71,6	81,4	26,5	12,3
Mai	2 289	1 785	2 380	91	3,8	73,0	83,0	25,6	10,6
Juni	2 285	1 784	2 373	88	3,7	74,7	84,1	27,6	12,3
Juli	..	..	..	..	..	74,4	83,4	26,8	11,6

¹ Tre måneders glidende sentrert gjennomsnitt. Tallene for februar, mai, august og november gir gjennomsnittet for henholdsvis 1., 2., 3. og 4. kvartal.

² Tallene er justert bakover for brudd i serien fra januar 1999.

³ Brudd i serien f.o.m. mai 2001. Dataene er derfor ikke sesongjustert etter dette.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Arbeidsdirektoratet.

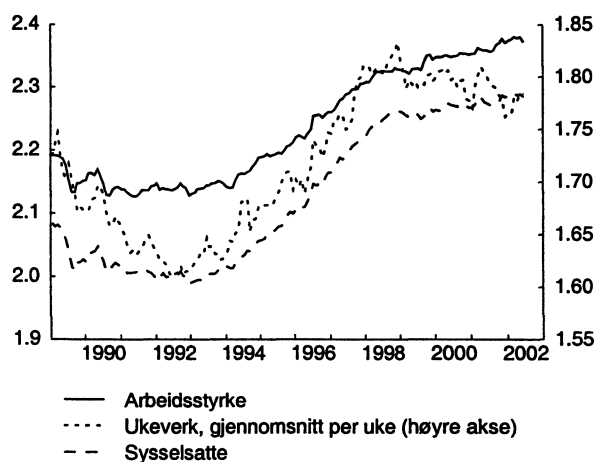
4.1. Produksjon. Sesongjusterte volumindekser. 1995=100

	Etter næring				Etter sluttanvendelse			
	Total indeks ¹	Råolje og naturgass	Industri	Kraftforsyning	Innsatsvarer	Investeringsvarer	Konsumvarer	Energi-varer
1997	109,1	116,4	106,0	90,9	103,2	106,5	111,5	107,3
1998	107,9	109,6	108,9	95,0	107,3	113,3	111,0	102,9
1999	107,6	110,2	106,3	99,5	106,8	110,5	107,6	104,2
2000	110,7	116,0	103,1	115,8	101,8	107,2	104,5	110,9
2001	109,3	119,6	102,0	98,6	100,4	105,5	104,7	111,1
2001								
Januar	111,0	120,5	102,4	112,8	102,8	104,5	105,5	114,5
Februar	107,5	111,5	103,2	112,7	102,2	104,7	106,1	107,2
Mars	109,8	118,8	103,4	100,9	102,0	106,7	105,5	110,7
April	109,1	119,4	102,4	94,6	101,3	105,1	104,4	111,6
Mai	105,2	110,6	102,7	90,9	101,9	106,0	106,2	102,8
Juni	107,7	117,3	101,8	91,7	100,7	103,6	103,6	108,2
Juli	108,4	118,8	102,2	89,9	99,7	108,8	105,8	109,4
August	108,4	119,1	102,1	88,5	100,2	105,2	105,7	109,2
September	111,9	128,5	101,0	88,0	98,6	105,5	103,0	114,8
Oktober	109,8	120,8	102,4	95,1	99,9	106,9	104,9	111,9
November	111,3	122,9	101,9	106,4	99,1	106,0	103,5	115,4
Desember	111,5	126,4	98,7	111,7	96,6	103,2	102,6	117,6
2002								
Januar	111,9	120,1	101,9	108,0	97,6	106,6	108,3	112,4
Februar	114,1	124,7	101,8	102,8	99,2	106,3	103,7	116,2
Mars	107,4	112,8	100,8	104,1	98,2	106,3	102,4	106,8
April	113,6	124,8	101,5	95,3	98,1	106,3	104,0	116,3
Mai	113,5	123,0	102,4	104,4	100,5	107,1	103,6	115,2
Juni	115,7	124,1	104,8	113,6	102,5	110,3	106,4	116,5

¹ Olje- og gassutvinning, industri, bergverk og kraftforsyning.

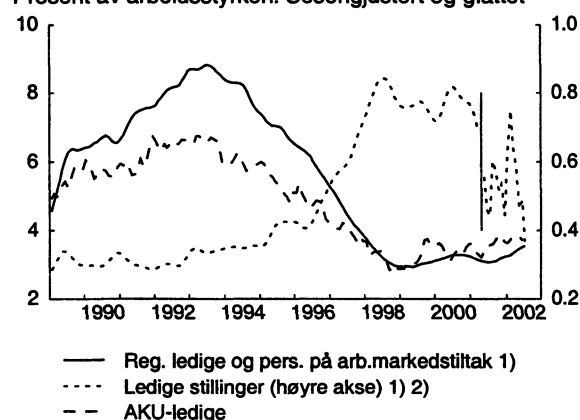
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 3.1 Arbeidsstyrke, sysselsatte og ukeverk
Millioner. Sesongjusterte og glattede månedstall.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 3.2 Arbeidsledige og beholdning av ledige stillinger, månedstall
Prosent av arbeidsstyrken. Sesongjustert og glattet

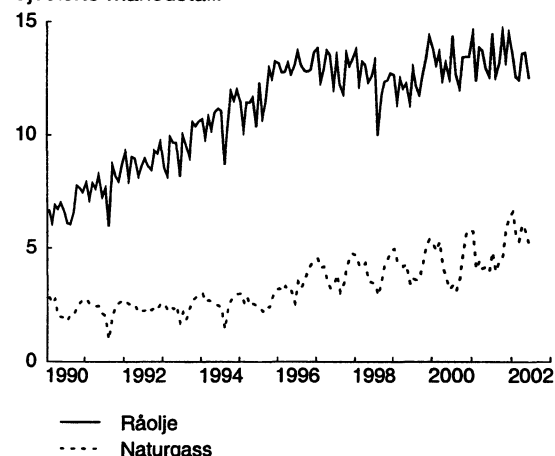

1) Justert bakover for brudd i serien fra januar 99.

2) Brudd i serien fom. mai 2001. Ikke sesongjustert etter dette.

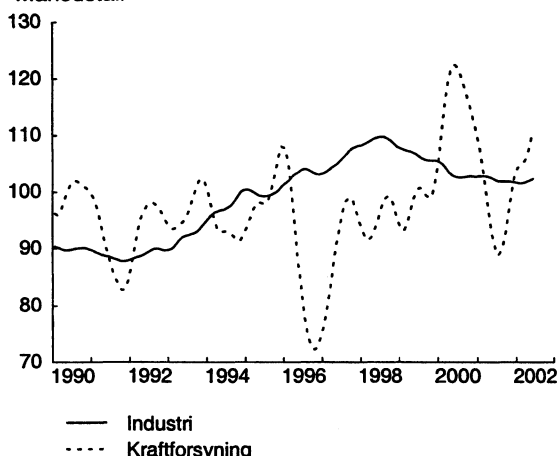
Kilde: Arbeidsdirektoratet og Statistisk sentralbyrå.

Fig. 4.1 Produksjon: Olje og naturgass
Råolje (mill tonn) og naturgass (mrd. Sm³)
Ujusterte månedstall.

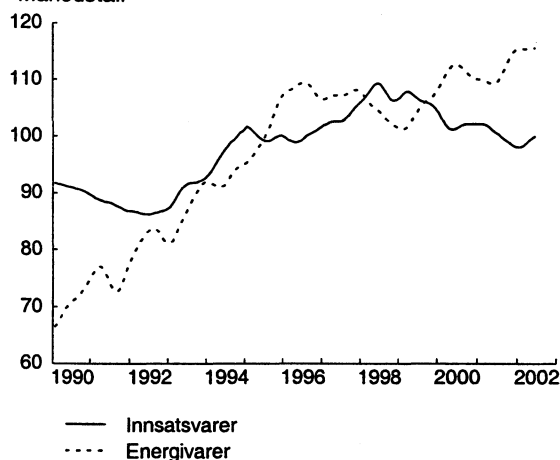
Kilde: Oljedirektoratet.

Fig. 4.2 Produksjon: Industri ialt og kraftforsyning
Sesongjusterte og glattede volumindekser. 1995=100
Månedstall

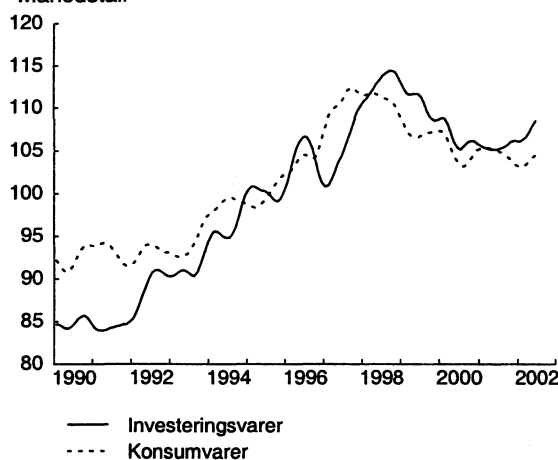
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 4.3 Produksjon: Innsatsvarer og energivarer
Sesongjusterte og glattede volumindekser. 1995=100
Månedstall

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 4.4 Produksjon: Investerings- og konsumvarer
Sesongjusterte og glattede volumindekser. 1995=100
Månedstall

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

4.2. Produksjon og omsetning. Indekser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før

	Bygge- og anleggsproduksjon.		Engroshandelsomsetning.		Omsetning for forretningsmessig tjenesteyting. Verdi		Hotellomsetning. Verdi	
	Volum		Volum					
	Nivå	Endring	Nivå	Endring	Nivå	Endring	Nivå	Endring
1998	120,1	4,8	118,2	4,7	124,4	12,4	144,9	9,8
1999	122,7	2,2	114,6	-3,0	134,1	7,8	153,9	6,2
2000	120,0	-2,2	118,7	3,5	143,1	6,7	153,4	-0,3
2001	121,6	1,3	..	..	..	..	155,6	1,4
1999								
2. kvartal	123,1	1,7	111,2	-3,7	131,4	7,4	159,9	13,6
3. kvartal	121,4	1,2	111,0	-3,9	126,8	8,5	185,4	4,4
4. kvartal	127,6	5,8	125,8	-1,4	149,6	5,8	130,6	-0,8
2000								
1. kvartal	125,7	5,8	114,0	3,2	136,3	6,1	143,3	2,5
2. kvartal	117,5	-4,5	112,5	1,2	138,7	5,6	149,0	-6,8
3. kvartal	112,0	-7,7	116,0	4,5	133,7	5,4	188,5	1,7
4. kvartal	124,7	-2,3	132,1	5,0	163,6	9,4	132,8	1,7
2001								
1. kvartal	123,7	-1,6	..	..	145,1	6,5	146,8	2,5
2. kvartal	119,5	1,7	..	..	152,8	10,2	153,1	2,7
3. kvartal	115,3	2,9	..	..	..	..	188,7	0,1
4. kvartal	127,7	2,4	..	..	..	..	133,9	0,8
2002								
1. kvartal	119,9	-3,1	..	..	..	..	142,2	-3,2

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

5.1. Antatte og utførte investeringer ifølge SSBs investeringsstatistikk¹. Mrd. kroner

	Industri			Kraftfor- syning	Oljevirksomhet (ujustert)					
	Antatte, sesongjust.	Utførte, ujustert	Utførte, sesongjust.	Utførte	Antatte	Utførte				
						I alt	Leting	Utbygging	Felt i drift	Rørtransport
1998	..	17,6	17,2	4,2	..	79,2	7,6	45,1	12,4	8,4
1999	..	13,6	13,6	4,2	..	69,1	5,0	35,2	19,9	4,7
2000	..	13,0	13,2	3,8	..	53,6	5,3	22,8	23,5	0,7
2001	..	14,9	14,9	4,3	..	57,1	6,8	20,2	27,2	2,2
2000										
3. kvartal	3,7	3,2	3,2	0,9	13,0	12,8	1,3	5,2	6,0	0,2
4. kvartal	3,5	3,8	3,2	1,3	13,5	14,4	1,9	5,7	6,5	0,2
2001										
1. kvartal	4,2	2,8	3,4	0,7	13,6	12,6	1,9	4,4	5,8	0,5
2. kvartal	4,1	3,5	3,5	1,0	13,2	13,8	1,9	5,0	6,3	0,4
3. kvartal	4,2	3,6	3,9	1,1	14,7	14,4	1,5	5,3	6,7	0,6
4. kvartal	4,3	4,9	4,0	1,6	16,5	16,2	1,6	5,4	8,3	0,7
2002										
1. kvartal	4,4	3,1	4,0	0,7	14,6	13,1	1,8	3,9	6,8	0,2
2. kvartal	4,4	4,1	4,1	1,3	15,2	..	..	..	..	..
3. kvartal	4,4	..	..	..	..	..	..	..	..	..

¹ Tallene for antatte og utførte investeringer i et kvartal er hentet fra investeringsundersøkelsen for henholdsvis samme og påfølgende kvartal.

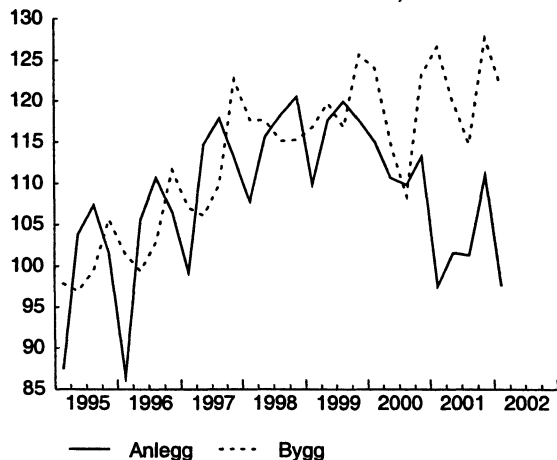
Kilde: Statistisk sentralbyrå

5.2. Påløpte investeringskostnader. Mrd. kroner. Næringens samlede årsanslag for investeringsåret (år t) gitt på ulike tidspunkter i året før investeringsåret (t-1) og året etter investeringsåret (t+1)

	Industri og bergverksdrift				Kraftforsyning				Oljevirksomhet			
	2000	2001	2002	2003	2000	2001	2002	2003	2000	2001	2002	2003
År t-1												
2. kvartal	10,8	10,2	14,0	12,0	4,0	3,1	4,5	4,2	46,2	33,6	28,4	51,8
3. kvartal	11,2	10,1	14,1	12,1	3,3	3,3	4,5	4,4	43,6	37,6	38,0	..
4. kvartal	12,4	12,8	14,6	..	3,3	3,9	5,8	..	48,5	41,4	49,5	..
År t												
1. kvartal	13,2	14,3	15,7	..	4,5	4,8	5,2	..	49,5	50,7	55,7	..
2. kvartal	13,9	15,1	16,8	..	4,3	5,0	5,4	..	51,0	53,5	57,3	..
3. kvartal	14,1	15,7	16,3	..	4,4	4,8	5,1	..	51,2	56,7	..	..
4. kvartal	13,6	15,3	..	..	4,1	4,3	..	..	52,7	57,4	..	..
År t+1												
1. kvartal	13,5	15,5	..	..	3,8	4,3	..	..	53,6	57,1	..	..

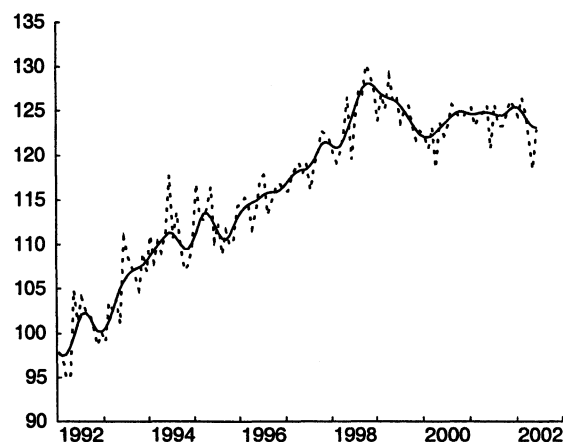
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 4.5 Produksjonsindeks for bygg og anlegg
Kvartalsvis volumindeks. 1995=100. 1)

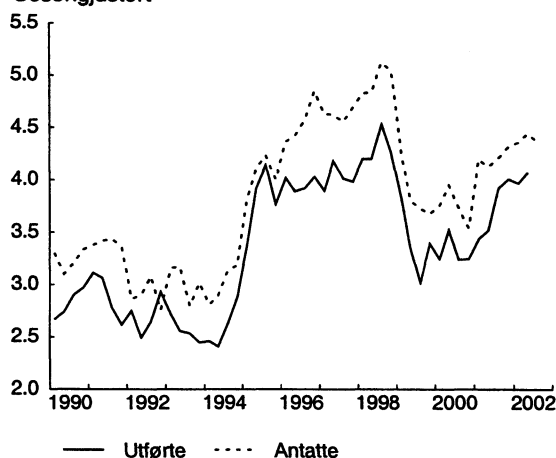
1) Brudd i serien fra 1. kv. 2000.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 4.6 Hotellovernattinger
Månedsindeks. 1992=100. Sesongjustert og trend

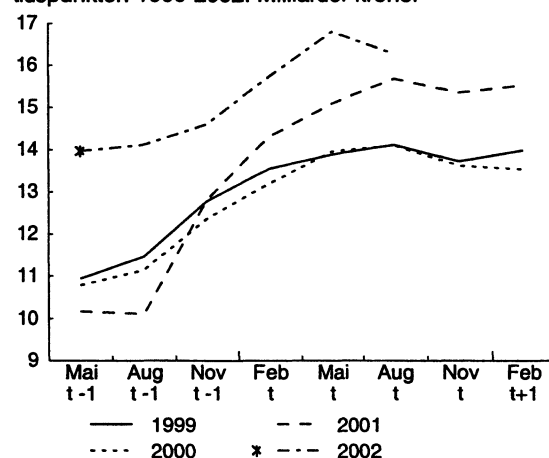
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.1 Investeringer: Industri
Antatte og utførte per kvartal. Milliarder kroner.
Sesongjustert

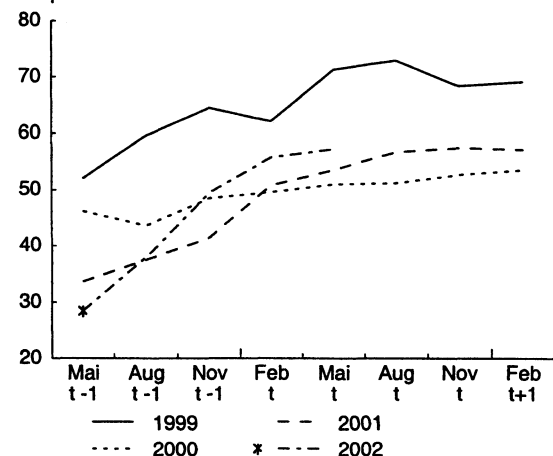
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Fig. 5.2 Investeringer: Industri og bergverksdrift
Påløpte kostnader, årsanslag gitt på ulike
tidspunkter. 1999-2002. Milliarder kroner

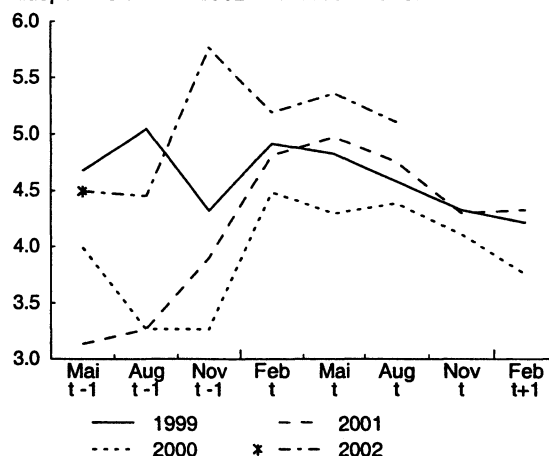
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.3 Investeringer: Oljevirkosomhet
Påløpte kostnader, årsanslag gitt på ulike
tidspunkter. 1999-2002. Milliarder kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.4 Investeringer: Kraftforsyning
Påløpte kostnader, årsanslag gitt på ulike
tidspunkter. 1999-2002. Milliarder kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

5.3. Igangsetting av nye bygg og bygg under arbeid

	Bygg satt igang					Bygg under arbeid. Bruksareal. 1000 kvm. Utgangen av perioden	
	Antall boliger		Bolig bruksareal 1000 kvm		Andre bygg. Bruksareal. 1000 kvm. Trend¹	Boliger. Trend	Andre bygg. Trend
	Sesongjustert nivå	Trend. Endring fra forrige periode. Årlig rate. Prosent	Sesongjustert nivå	Trend. Endring fra forrige periode. Årlig rate. Prosent			
1997	21 259	13,4	3 232	11,2	3 619	3 213	4 453
1998	19 646	-7,6	3 014	-6,7	3 036	3 032	4 160
1999	20 492	4,3	2 919	-3,2	3 468	2 964	4 203
2000	23 550	14,9	3 515	20,4	3 535	3 439	4 337
2001	25 266	7,3	3 409	-3,0	3 334	3 724	4 472
2001							
Januar	2 268	9,3	306	5,9	283	3 416	4 319
Februar	2 204	2,8	302	2,4	281	3 437	4 327
Mars	2 210	2,3	306	-1,5	278	3 468	4 328
April	2 171	1,2	291	-7,9	274	3 509	4 339
Mai	2 161	-4,6	296	-15,1	269	3 551	4 365
Juni	2 167	-8,3	298	-17,7	265	3 587	4 404
Juli	2 285	-13,8	289	-20,4	261	3 611	4 452
August	2 077	-22,1	268	-23,4	260	3 625	4 495
September	2 043	-30,0	275	-25,8	259	3 635	4 522
Oktober	1 949	-32,1	268	-26,3	260	3 647	4 521
November	2 003	-29,0	269	-24,8	263	3 668	4 495
Desember	1 700	-21,1	234	-21,4	266	3 696	4 465
2002							
Januar	1 893	-10,9	254	-15,8	269	3 731	4 458
Februar	2 268	-1,3	317	-8,9	273	3 763	4 477
Mars	1 927	5,8	246	-0,2	277	3 785	4 498
April	1 831	11,3	248	5,9	281	3 795	4 490
Mai	1 906	12,4	250	8,6	285	3 801	4 441
Juni	1 948	11,3	262	15,2	287	3 810	4 364

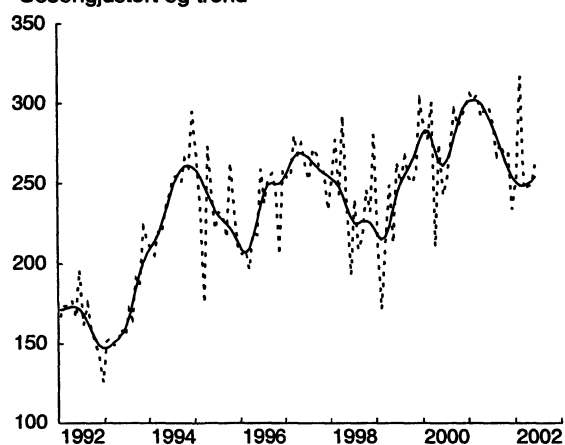
¹ Tallene omfatter ikke bygg til jordbruk, skogbruk og fiske.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

6.1. Forbruksindikatorer

	Detaljomsetningsvolum		Varekonsumindeks¹		Førstegangsregistrerte personbiler		Hotellovmattinger, ferie og fritid	
	Trend. Prosent		Trend. Prosent		Trend. Prosent		Trend. Prosent	
	Sesongjustert indeks	endring fra forrige periode. Årlig rate	Sesongjustert indeks	endring fra forrige periode. Årlig rate	Sesongjustert nivå. 1000	endring fra forrige periode. Årlig rate	Sesongjustert nivå	endring fra forrige periode. Årlig rate
	1995=100		1995=100		1 000		1 000	
1997	107,6	4,7	109,1	3,5	154,7	5,3	8 374,9	-0,2
1998	113,0	4,9	112,2	2,9	139,8	-8,7	8 558,1	2,0
1999	115,1	1,9	113,6	1,2	123,8	-12,2	8 647,9	1,2
2000	117,2	1,8	116,2	2,2	126,8	2,1	8 780,6	1,4
2001	118,3	0,9	118,6	2,1	120,8	-4,5	8 892,5	0,3
2001								
Mars	118,3	3,7	118,9	3,9	9,7	-1,4	769,8	-3,7
April	117,5	1,9	117,0	3,1	9,9	2,0	760,7	-4,2
Mai	117,9	-0,0	117,7	2,7	10,0	8,4	712,5	-3,7
Juni	118,1	-0,2	117,9	3,1	9,9	12,5	709,6	-3,1
Juli	117,8	1,0	117,2	4,1	10,1	13,7	741,0	-2,6
August	117,8	2,7	118,9	4,9	10,4	9,6	713,3	-1,9
September	117,8	4,3	118,2	5,5	10,2	3,1	727,0	-1,4
Oktober	119,1	5,7	119,7	5,5	10,4	-1,3	736,5	-0,9
November	121,0	6,2	121,9	5,1	9,9	-1,5	792,1	-0,6
Desember	119,8	6,2	121,0	4,8	10,4	0,2	755,4	-0,8
2002								
Januar	120,7	5,4	121,4	4,1	9,6	3,0	718,0	-1,1
Februar	120,7	3,8	121,8	3,3	10,4	4,5	772,6	-1,5
Mars	121,9	2,1	122,5	2,2	10,4	3,5	705,1	-1,9
April	122,0	0,9	122,5	1,2	10,5	1,1	688,3	-2,0
Mai	121,5	0,1	122,1	0,9	9,7	1,1	743,3	-1,3
Juni	121,4	-0,4	121,9	1,3	10,3	3,4	724,2	-0,1
Juli	120,7	-0,2	..	..	10,3	8,1	..	..
August	..	..	..	..	10,6	11,9	..	..

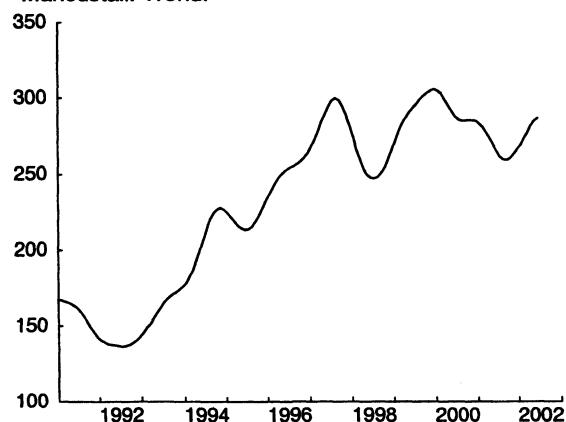
¹ Indikatoren bygger på informasjon om detaljomsetningsvolum, førstegangsregistrering av personbiler (antall) og volumindikatorer for omsetning av tobakk, øl, mineralvann, elektrisk kraft, bensin, brensel og fjernvarme. Vektene er hentet fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR).
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.5 Bygg satt igang
Boliger. Bruksareal. 1000 kvm. månedstall
Sesongjustert og trend

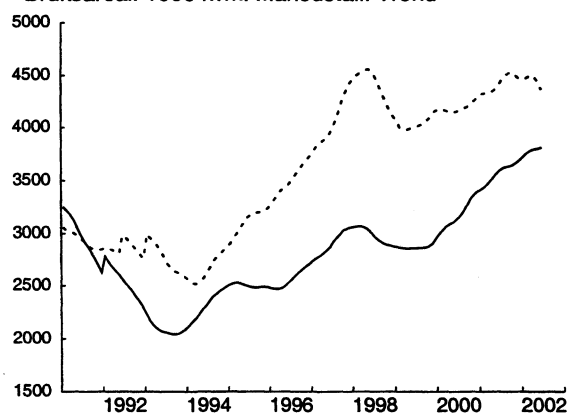
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.6 Bygg satt igang
Andre bygg 1) enn boliger. Bruksareal. 1000 kvm.
Månedstall. Trend.

1) Unntatt bygg til jordbruk, skogbruk og fiske.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

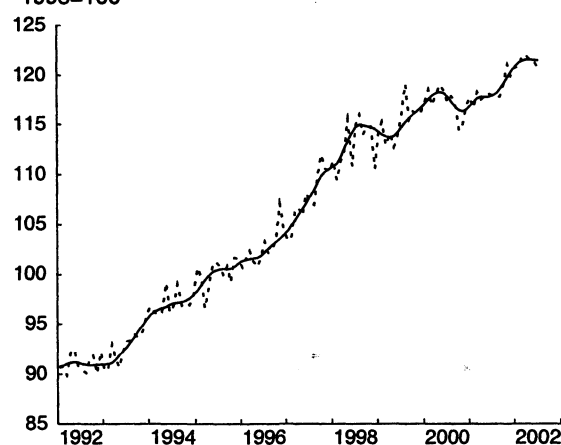
Fig. 5.7 Bygg under arbeid
Bruksareal. 1000 kvm. Månedstall. Trend

— Boliger ---- Andre bygg 1)

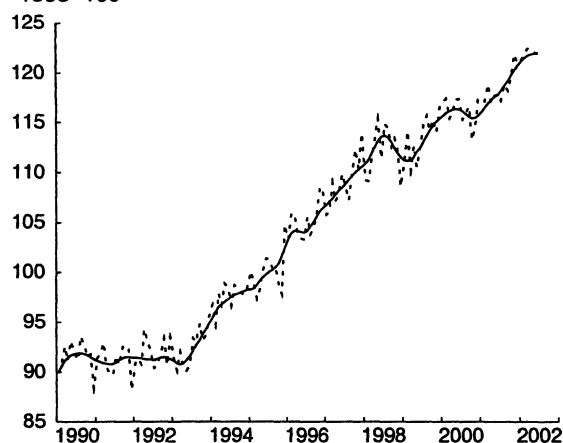
1) F.o.m 1993 inkl. jordb., skogb., fiske
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 6.1 Detaljomsetning
Volumindeks. Månedstall. Sesongjustert og trend
1995=100

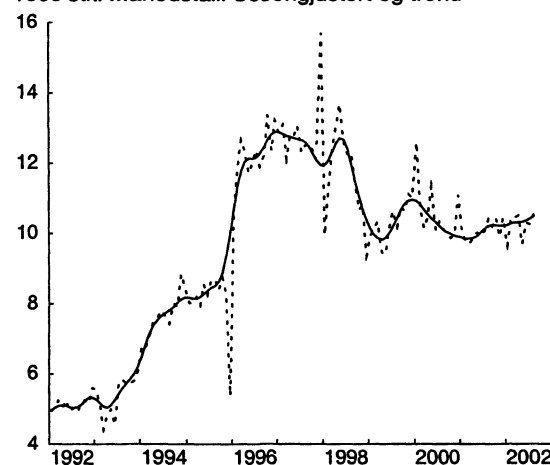
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 6.2 Varekonsumindeks
Volumindeks. Månedstall. Sesongjustert og trend
1995=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 6.3 Førstegangsregistrerte personbiler
1000 stk. Månedstall. Sesongjustert og trend

Kilde: Vegdirektoratet og Statistisk sentralbyrå.

7.1. Pris- og kostnadsindekser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før

	Konsumprisindeks		Konsumprisindeks ekskl. energiprodukter		KPI-JAE ⁵	Harmonisert konsumprisindeks			Førstegangsomsetning innenlands ⁴		Byggekostnadsindeks for boliger	
	Nivå ¹	Endring ²	Nivå	Endring	Endring	Norge	EU12 ³	EU15	Nivå	Endring	Nivå	Endring
	1998=100		1998=100			1996=100			2000=100		Jan.2000=100	
1997	97,8	2,6	97,2	2,3	..	2,6	1,6	1,7	94,1	1,4	92,8	2,0
1998	100,0	2,3	100,0	2,9	..	1,9	1,1	1,3	94,4	0,3	95,6	3,0
1999	102,3	2,3	102,3	2,3	..	2,1	1,1	1,3	96,0	1,6	98,1	2,6
2000	105,5	3,1	104,7	2,3	..	3,0	2,4	2,0	100,0	4,2	101,9	3,9
2001	108,7	3,0	107,2	2,4	2,6	2,7	2,4	2,3	100,4	0,4	106,8	4,8
2001												
Februar	108,4	3,6	107,0	3,3	2,9	3,5	2,2	2,0	102,0	2,4	105,8	5,4
Mars	108,6	3,7	107,2	3,2	2,8	3,5	2,4	2,2	101,4	1,1	106,1	5,4
April	109,1	3,8	107,5	3,0	2,6	3,6	2,9	2,6	102,4	2,5	106,2	5,3
Mai	109,6	4,3	107,7	3,1	2,7	4,0	3,3	3,0	103,8	3,5	106,2	5,1
Juni	109,7	3,8	107,9	2,8	2,4	3,3	3,0	2,8	103,4	2,6	106,5	5,1
Juli	108,2	2,7	106,6	1,8	2,6	2,2	2,6	2,4	100,7	-0,2	106,8	4,9
August	108,1	2,7	106,5	1,6	2,4	2,2	2,4	2,4	100,7	-0,4	106,9	4,9
September	108,7	2,4	107,1	1,6	2,3	1,9	2,2	2,1	100,8	-1,3	107,5	4,2
Oktober	108,6	2,2	107,3	1,8	2,5	1,8	2,3	2,1	97,3	-4,7	107,6	4,1
November	108,7	1,8	107,5	1,7	2,5	1,3	2,1	1,8	96,0	-6,1	107,6	4,0
Desember	108,9	2,1	107,8	2,1	2,7	1,6	2,0	2,0	96,2	-4,8	108,6	4,1
2002												
Januar	109,0	1,3	107,7	1,2	2,5	0,9	2,7	2,5	96,9	-3,0	108,8	3,2
Februar	109,3	0,8	108,0	0,9	2,1	0,4	2,5	2,3	97,5	-4,4	109,0	3,0
Mars	109,7	1,0	108,6	1,3	2,6	0,4	2,5	2,3	98,6	-2,8	109,5	3,2
April	109,7	0,5	108,6	1,0	2,4	-0,1	2,4	2,2	98,9	-3,4	109,6	3,2
Mai	110,0	0,4	109,1	1,3	2,6	-0,4	2,0	1,8	98,1	-5,5	110,0	3,6
Juni	110,1	0,4	109,3	1,3	2,7	-0,4	1,8	1,6	96,6	-6,5	110,0	3,3
Juli	109,9	1,6	109,2	2,4	2,7	1,2	1,9	1,8	95,9	-4,8	110,2	3,2

¹ Den offisielle konsumprisindeksen fikk fra og med august 1999 nytt basisår med 1998=100. Indekstallene til og med juli 1999 er i denne oppstillingen kjedet til 1998=100 med en desimal og er ikke identisk med den offisielle indeksen i denne perioden. ² Vekstratene for årene 1994 til 1998 og for alle månedene til og med juli 1999 er basert på de offisielle konsumprisindekstallene for denne perioden med 1979=100 og kan derfor avvike fra veksten mellom indekstallene med 1998 som basisår. ³ Omfatter de 12 deltakerne i EUs økonomiske og monetære union (ØMU), der Hellas inngår fra og med 2001. ⁴ Brudd i serien fra og med 2001. Gamle og nye tall er kjedet. ⁵ Justert for avgiftsendringer og uten energivarer

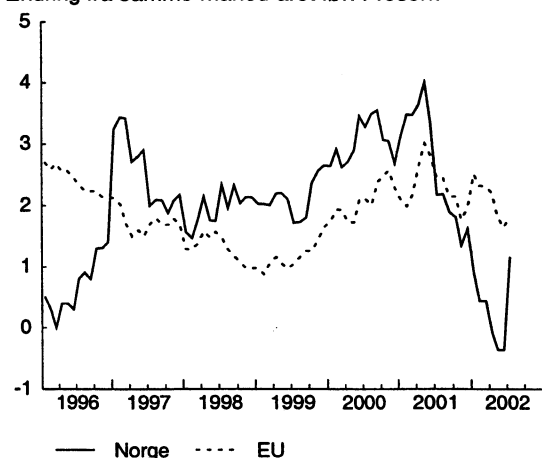
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

7.2. Produktpriser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før

	Produsentprisindeks		Spotpriser				Eksportprisindeks, treforedlingsprodukter. 1994=100	Eksportpris, laks. Nivå. NOK pr. kg
	Nivå. 2000=100	Endring	Elektrisk kraft. Øre pr. kWh	Brent Blend. NOK pr. fat	Brent Blend. USD pr. fat	Aluminium. NOK pr. tonn		
1997	86,7	0,7	13,5	135,1	19,2	11 311,7	120,48	26,30
1998	87,5	0,9	11,7	96,5	12,8	9 278,2	131,57	28,06
1999	90,6	3,5	11,2	140,1	17,9	9 291,0	135,18	27,84
2000	100,0	10,4	10,3	251,1	28,4	10 722,4	153,23	31,96
2001	100,6	0,6	18,7	220,0	24,4	10 543,4	147,21	26,00
2001								
Mars	101,5	3,6	21,1	220,5	24,6	11 344,5	141,30	27,82
April	101,8	4,1	21,5	231,7	25,5	11 253,0	148,89	27,52
Mai	102,5	3,2	19,3	258,8	28,3	11 269,8	155,30	27,19
Juni	102,4	2,5	20,1	258,4	27,8	11 142,2	150,03	26,83
Juli	101,1	1,0	18,0	228,2	24,6	10 794,4	140,17	26,18
August	100,5	-0,5	17,2	229,8	25,7	10 357,8	149,71	26,15
September	100,9	-1,8	16,7	226,3	25,8	9 977,9	154,12	25,64
Oktober	98,9	-4,2	15,3	181,9	20,6	9 662,1	127,61	24,62
November	97,8	-5,1	17,0	168,7	18,9	9 684,1	133,97	23,38
Desember	97,2	-4,6	18,9	167,1	18,7	9 676,1	135,76	22,89
2002								
Januar	97,6	-3,2	19,5	174,1	19,4	9 690,4	138,65	22,63
Februar	97,2	-4,4	15,8	180,3	20,2	10 461,8	123,94	22,52
Mars	98,4	-3,0	14,4	205,7	23,3	10 973,5	145,08	23,59
April	98,9	-2,9	13,3	221,4	25,7	10 781,3	127,77	24,20
Mai	98,4	-4,0	11,5	207,7	25,3	9 865,6	137,33	24,70
Juni	97,2	-5,0	12,2	186,5	24,1	9 519,1	125,03	23,65
Juli	96,7	-4,4	11,6	191,9	25,7	9 508,1	..	22,84
August	..	..	15,1	202,4	26,6	9 859,2	..	..

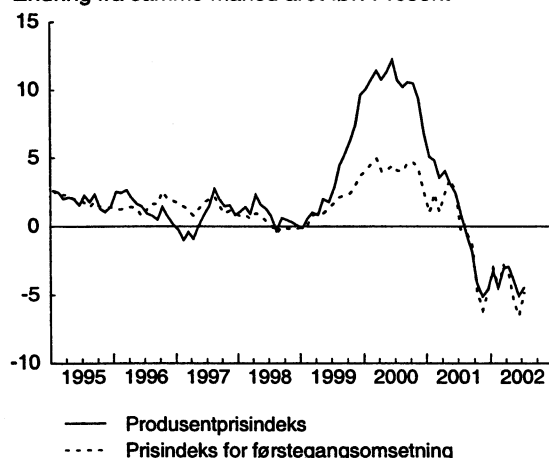
Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

**Fig. 7.1 Harmonisert konsumprisindeks
Norge og EU**
Endring fra samme måned året før. Prosent

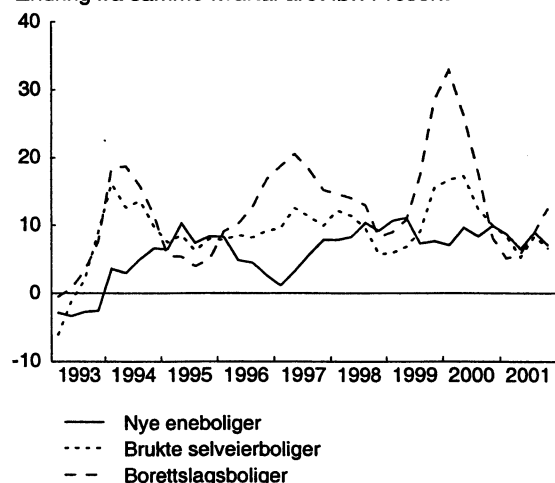
Kilde: Eurostat.

**Fig. 7.2 Produsentprisindeks for industri og
prisindeks for førstegangsomsetning innenlands**
Endring fra samme måned året før. Prosent

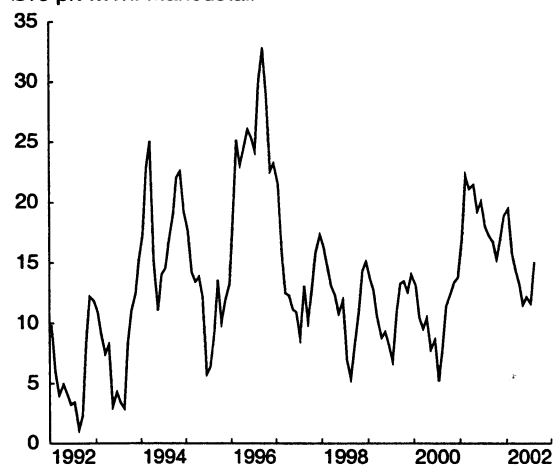
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 7.3 Boligpriser
Endring fra samme kvartal året før. Prosent

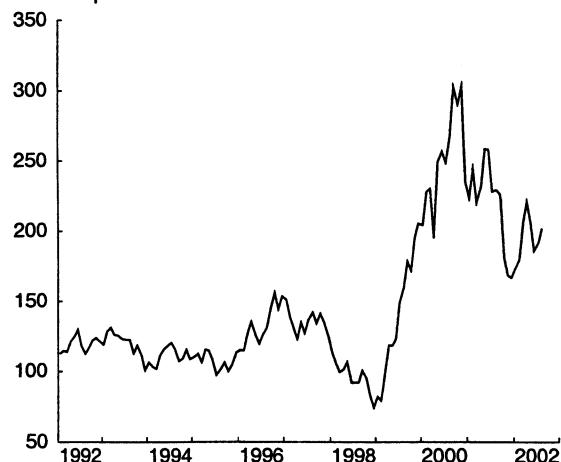
Kilde: Statistisk sentralbyrå og NBBL.

Fig. 7.4 Spotpris elektrisk kraft
Øre pr. kWh. Månedstall

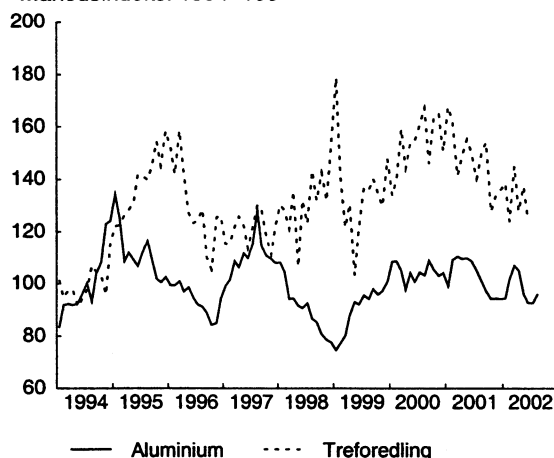
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 7.5 Spotpris råolje, Brent Blend
Kroner pr. fat. Månedstall

Kilde: Norges Bank.

**Fig. 7.6 Spotpris aluminium og eksportpris-
indeks for treforedlingsprodukter**
Månedsindeks. 1994=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

7.3. Prisindekser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før

	Engroshandel		Nye eneboliger		Brukte boliger			
	Nivå	Endring	Nivå	Endring	Selveier		Borettslag	
					Nivå	Endring	Nivå	Endring
	1995=100		1989=100		1991=100		1998=100	
1998	106,4	2,3	123,6	9,0	153,6	9,7	100,0	12,4
1999	109,7	3,1	134,9	9,1	168,0	9,4	116,5	16,5
2000	116,2	5,9	146,7	8,8	191,6	14,0	140,5	20,6
2001	118,9	2,3	158,2	7,8	205,3	7,1	151,9	8,1
2000								
3. kvartal	116,4	5,8	147,5	8,4	191,8	12,5	140,9	17,8
4. kvartal	118,5	6,6	151,0	9,9	193,6	10,1	138,2	8,1
2001								
1. kvartal	118,2	3,8	152,0	8,7	198,9	8,4	146,6	5,2
2. kvartal	120,0	3,5	158,2	6,5	208,2	5,4	151,7	5,9
3. kvartal	119,2	2,4	160,8	9,0	207,9	8,4	153,6	9,0
4. kvartal	118,0	-0,4	161,7	7,1	206,3	6,6	155,5	12,5
2002								
1. kvartal	118,1	-0,1	164,8	8,4	213,3	7,2	..	..
2. kvartal	118,8	-1,0	..	..	..	..	..	..

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norske Boligbyggelags Landsforbund.

7.4. Månedsførtjeneste og avtalt lønn. Indeks. 1.kvartal 1998=100

	Månedsførtjeneste ialt ¹					Avtalt lønn ²				
	Industri	Olje- og gassutvinning og bergverksdrift	Bygge- og anleggsvirksomhet	Samferdsel ³	Forretningsmessig tj. yting og eienomsdrift	Industri	Olje- og gassutvinning og bergverksdrift	Bygge- og anleggsvirksomhet	Samferdsel ³	Forretningsmessig tj. yting og eienomsdrift
2000										
2. kvartal	111,6	113,2	112,4	111,6	112,7	112,5	110,9	113,5	111,5	111,6
3. kvartal	112,8	116,1	113,2	113,8	114,2	114,8	113,9	116,1	114,3	113,7
4. kvartal	114,9	119,2	116,4	115,6	115,3	115,5	117,2	116,8	114,8	114,8
2001										
1. kvartal	115,6	123,5	116,7	116,7	116,6	116,1	117,4	117,5	116,2	115,5
2. kvartal	116,5	121,3	117,7	118,0	117,8	117,3	117,5	118,7	116,8	116,4
3. kvartal	118,2	124,8	117,8	119,6	119,2	119,7	120,5	121,4	119,9	119,3
4. kvartal	120,0	127,6	121,2	121,3	120,3	120,5	123,5	122,1	120,5	120,2
2002										
1. kvartal	120,9	136,6	121,7	122,7	121,7	121,1	123,8	122,8	121,8	120,8
2. kvartal	122,2	134,5	122,8	124,3	123,3	122,6	123,8	124,1	122,7	122,0

¹ Månedsførtjeneste omfatter avtalt lønn, uregelmessige tillegg og bonus, provisjon og liknende. ² Avtalt lønn ved utgangen av kvartalet. ³ Eksklusive virksomheter i offentlig sektor med innrapportering av lønn til Arbeids- og administrasjonsdepartementet for ansatte i staten og til Kommunenes Sentralforbund for ansatte i kommunene.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

8.1. Utvalgte norske rentesatser. Prosent

	Utlånsrente					Innskuddsrente		NOK 3mnd eurorente	Effektiv rente på 10 års statsobl.
	Forretningsbanker ¹	Sparebanker	Statlige låneinstitutter	Forsikrings-selskap	Kredittforetak	Forretningsbanker ¹	Sparebanker		
1997	5,9	6,0	4,4	5,2	6,3	2,7	2,8	3,6	5,9
1998	7,8	8,1	4,2	6,8	6,9	4,5	4,6	5,7	5,4
1999	8,1	8,2	5,8	7,0	7,0	4,9	4,8	6,4	5,5
2000	8,1	8,4	5,3	7,1	6,9	5,1	5,0	6,6	6,2
2001	8,7	9,0	5,7	7,5	7,4	5,8	5,8	7,1	6,2
2000									
2. kvartal	7,7	8,0	5,2	6,8	6,7	4,7	4,6	6,4	6,1
3. kvartal	8,4	8,7	5,2	7,4	7,1	5,5	5,3	7,0	6,2
4. kvartal	8,8	9,1	5,6	7,6	7,2	5,8	5,8	7,4	6,2
2001									
1. kvartal	8,7	9,1	5,5	7,6	7,3	5,9	5,8	7,3	6,0
2. kvartal	8,8	9,1	5,7	7,6	7,4	5,8	5,7	7,3	6,4
3. kvartal	8,7	9,1	5,6	7,6	7,4	5,9	5,8	7,2	6,5
4. kvartal	8,5	8,9	6,0	7,4	7,3	5,8	5,7	6,7	6,0
2002									
1. kvartal	8,1	8,5	5,6	7,3	7,1	5,4	5,4	6,4	6,4
2. kvartal	8,2	8,5	5,6	7,5	7,2	5,3	5,3	6,8	6,8

¹ Inkludert Postbanken.

Kilde: Norges Bank.

8.2. Eurorenter og effektiv rente på statsobligasjoner. Prosent

	3 mnd eurorente ¹					Effektiv rente på 10 års statsobligasjon			
	Norge	ECU/Euro ²	USA	Japan	Storbritannia	Norge	Tyskland	USA	Japan
1997	3,6	4,2	5,2	0,5	6,8	5,9	5,7	6,3	2,3
1998	5,7	4,2	4,8	0,5	7,3	5,4	4,6	5,3	1,5
1999	6,4	2,9	5,3	0,2	5,5	5,5	4,5	5,7	1,8
2000	6,6	4,4	6,5	0,3	6,1	6,2	5,3	6,0	1,8
2001	7,1	4,2	3,7	0,1	5,0	6,2	4,8	5,1	1,3
2001									
Mars	7,3	4,7	4,9	0,2	5,5	6,0	4,7	5,1	1,2
April	7,4	4,7	4,6	0,1	5,3	6,2	4,9	5,1	1,4
Mai	7,3	4,6	4,0	0,1	5,2	6,5	5,1	5,4	1,3
Juli	7,3	4,5	3,7	0,1	5,2	6,6	5,0	5,2	1,3
August	7,2	4,3	3,5	0,1	4,9	6,5	4,8	5,0	1,4
September	7,0	4,0	3,0	0,1	4,6	6,4	4,8	4,8	1,4
Oktober	6,8	3,6	2,4	0,1	4,4	6,1	4,6	4,6	1,4
November	6,8	3,4	2,1	0,1	3,9	5,9	4,5	4,6	1,3
Desember	6,5	3,3	1,9	0,1	4,0	6,2	4,7	5,0	1,4
2002									
Januar	6,2	3,3	1,8	0,1	4,0	6,2	4,9	5,1	1,4
Februar	6,5	3,3	1,9	0,1	4,0	6,4	4,9	4,9	1,5
Mars	6,6	3,4	2,0	0,1	4,1	6,6	5,2	5,3	1,5
April	6,7	3,4	1,9	0,1	4,1	6,7	5,2	5,2	1,4
Mai	6,8	3,4	1,9	0,0	4,1	6,8	5,2	5,1	1,4
Juni	7,0	3,4	1,8	0,0	4,1	6,8	5,0	4,9	1,4
Juli	7,2	3,4	1,8	0,0	4,0	6,6	4,9	4,6	1,3
August	7,1	3,3	1,8	0,0	3,9	6,3	4,6	..	1,3

¹ Midtrente (bortsett fra for ECU/Euro). ² Euro fra 1.1. 1999.

Kilde: Norges Bank.

8.3. Valutakurser og Norges Banks penge- og kredittindikatorer

	Valutakurser ¹		Importveid valutakurs (44 land)	Industriens effektive valutakurs ³ 1990=100	Pengemengdeindikator (M2) ⁴		Kredittindikator (K2) ⁴		Aksjekursindeks totalt. Oslo Børs. ³ 1995=100
	NOK/ECU NOK/Euro ²	NOK/USD			Mrd. kroner. Sesongjustert	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate	Mrd. kroner. Sesongjustert	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate	
1997	8,01	7,07	99,2	100,9	568,9	2,8	1 050,5	9,2	162,7
1998	8,45	7,54	101,7	104,6	598,6	5,2	1 154,7	9,9	160,3
1999	8,31	7,80	100,5	105,6	639,0	6,7	1 244,5	7,8	155,0
2000	8,11	8,80	103,3	107,8	704,5	10,2	1 386,3	11,4	198,0
2001	8,05	8,99	100,2	104,4	766,9	8,9	1 544,2	11,4	180,3
2001									
Mars	8,16	8,97	101,5	105,7	752,2	7,6	1 504,9	10,9	190,2
April	8,12	9,09	101,2	105,5	749,9	6,8	1 516,6	9,7	187,9
Mai	8,00	9,14	100,6	104,7	763,2	6,3	1 526,7	8,7	198,8
Juni	7,93	9,30	100,3	104,1	764,8	6,8	1 537,5	8,5	196,1
Juli	7,97	9,26	100,3	104,1	769,0	6,9	1 548,8	8,6	187,9
August	8,06	8,95	99,8	104,2	772,2	6,7	1 560,4	9,0	182,6
September	8,00	8,78	98,2	102,6	775,9	7,5	1 572,3	9,6	159,5
Oktober	8,00	8,83	98,3	102,8	781,7	9,3	1 583,3	10,0	146,3
November	7,92	8,92	98,3	102,6	786,9	10,2	1 598,3	9,7	155,1
Desember	7,99	8,96	98,9	103,2	795,5	10,4	1 609,3	8,7	161,0
2002									
Januar	7,92	8,97	98,3	102,7	814,2	9,3	1 619,1	7,6	165,4
Februar	7,79	8,95	97,1	101,3	805,4	7,3	1 625,5	6,8	162,2
Mars	7,72	8,81	96,3	100,7	812,8	6,7	1 634,9	6,8	174,3
April	7,62	8,61	94,8	99,2	809,2	7,4	1 645,1	7,4	175,4
Mai	7,51	8,19	92,5	97,1	812,3	8,5	1 653,8	8,0	173,3
Juni	7,40	7,75	90,0	95,1	833,4	9,0	1 665,9	8,2	156,0
Juli	7,40	7,47	89,0	94,6	832,6	9,0	1 678,3	8,1	141,7
August	7,43	7,60	89,6	95,1	..	..	..	..	..

¹ Representativ markedskurs (midtkurs). ² Euro fra 1.1 1999. ³ Månedsgjennomsnitt av daglige noteringer. ⁴ Sesongjusterte tall hentes fra Norges Bank. Trenden er beregnet av Statistisk sentralbyrå ved hjelp av sesongjusteringsprogrammet X12ARIMA.

Kilde: Norges Bank.

9.1. Import og eksport av varer. Millioner kroner. Sesongjustert

	Varer i alt, u/skip og plattform	Olje- og gass	Varer i alt u/skip, plattform og råolje	Eksport					Import
				Metaller	Verksteds- produkter	Treforedlings- produkter	Kjemiske produkter	Fisk og fiske- produkter	
1997	332 884	163 421	169 262	33 852	18 454	10 813	20 517	23 230	235 618
1998	295 745	118 271	177 748	35 460	22 599	12 074	21 521	26 461	263 889
1999	342 459	157 740	183 647	33 753	22 196	12 078	22 273	28 308	253 318
2000	521 516	305 945	215 716	41 435	22 993	13 246	26 096	30 399	278 507
2001	518 899	302 921	216 038	38 836	24 271	13 955	27 559	29 400	283 801
2001									
Februar	44 852	26 218	18 583	3 418	1 974	1 389	2 380	2 696	23 563
Mars	42 965	25 639	17 477	3 269	1 801	1 264	2 316	2 672	24 592
April	45 646	26 604	18 214	3 419	1 970	1 261	2 418	2 636	23 593
Mai	44 774	26 717	18 789	3 186	2 013	1 170	2 404	2 466	25 585
Juni	44 669	25 869	18 862	3 588	2 180	1 046	2 334	2 380	24 315
Juli	46 113	29 108	17 863	3 209	1 832	1 163	2 272	2 361	23 891
August	42 263	25 779	17 150	3 320	1 985	1 138	2 124	2 181	23 740
September	42 240	24 672	17 411	3 161	1 979	1 062	2 298	2 275	21 680
Oktober	41 156	23 175	17 297	2 946	2 181	1 087	2 170	2 652	23 198
November	34 351	17 410	17 116	2 985	2 100	1 090	2 186	2 370	23 901
Desember	43 080	22 690	18 298	2 954	2 109	1 036	2 190	2 138	20 848
2002									
Januar	36 081	21 049	16 384	3 008	2 188	887	2 098	2 404	24 972
Februar	40 449	22 888	17 299	2 937	2 640	975	2 188	2 285	23 282
Mars	40 828	23 044	16 819	3 097	2 253	986	2 148	2 310	19 056
April	42 986	27 091	16 527	2 888	2 298	925	2 185	2 109	25 642
Mai	39 700	23 534	16 424	3 075	2 288	960	2 119	2 262	21 641
Juni	40 589	23 927	17 032	2 690	2 350	915	2 104	2 324	21 898
Juli	38 530	22 866	16 645	2 788	2 306	811	2 210	2 172	23 620

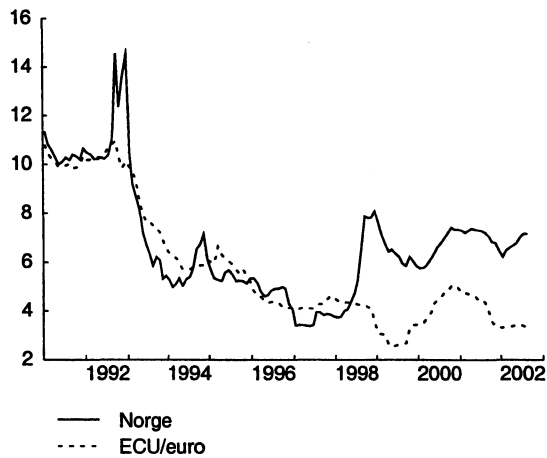
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

9.2. Utenriksregnskap. Millioner kroner

	Eksport i alt	Import i alt	Vare og tj.bal.	Rente- og stønadbal.	Driftsbal.	Netto kap.overf.	Netto finansinv.	Norske inv. i utlandet	Utenl. inv. i Norge
1998	427 081	405 617	21 464	-20 920	544	-870	-326	74 308	123 670
1999	486 231	393 755	92 476	-26 098	66 378	-909	65 019	208 945	164 545
2000	686 474	439 962	246 512	-26 864	219 648	-1 683	218 783	457 346	307 477
2001	698 876	441 869	257 007	-23 621	233 386	-840	232 571	267 737	71 255
2001									
Januar	64 685	36 110	28 575	-3 423	25 152	278	25 443	-28 230	-51 649
Februar	55 717	35 533	20 184	-978	19 206	-218	18 977	26 697	20 039
Mars	59 923	39 716	20 207	-1 284	18 923	-224	18 703	76 293	59 049
April	57 070	34 989	22 081	-1 773	20 308	-125	20 184	54 918	17 518
Mai	61 842	39 446	22 396	-3 516	18 880	-125	18 753	23 574	4 537
Juni	57 474	37 131	20 343	-2 554	17 789	-134	17 655	-7 331	-13 940
Juli	61 885	36 329	25 556	-1 592	23 964	-67	23 904	30 608	10 785
August	56 454	37 102	19 352	-718	18 634	-84	18 543	2 526	-12 470
September	56 050	34 675	21 375	-1 104	20 271	-81	20 213	45 085	31 845
Oktober	58 364	39 531	18 833	-2 595	16 238	138	16 375	893	-27 998
November	52 132	39 074	13 058	-1 477	11 581	-52	11 528	58 106	66 619
Desember	57 280	32 233	25 047	-2 607	22 440	-146	22 293	-15 402	-33 080
2002									
Januar	52 544	34 223	18 321	70	18 391	990	19 381	64 371	51 411
Februar	50 690	32 111	18 579	-223	18 356	-66	18 289	13 701	9 819
Mars	53 725	31 546	22 179	-1 949	20 230	-52	20 181	34 548	14 575
April	58 692	35 777	22 915	-123	22 792	-115	22 677	39 554	27 526
Mai	53 856	34 384	19 472	-1 045	18 427	-76	18 354	41 751	16 166
Juni	51 294	33 187	18 107	-1 329	16 778	-34	16 750	-11 077	2 383

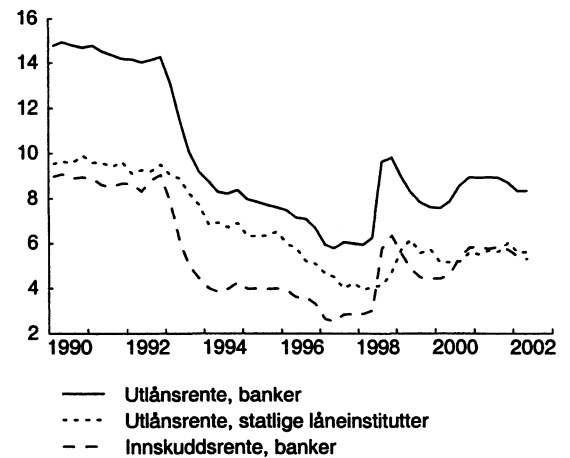
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 8.1 3 måneders eurorente
Månedstall. Prosent

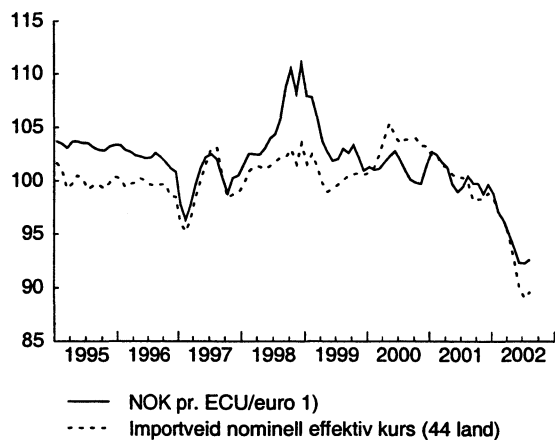
Kilde: Norges Bank.

Fig. 8.2 Utlånsrente og innskuddsrente
Kvartalstall. Prosent

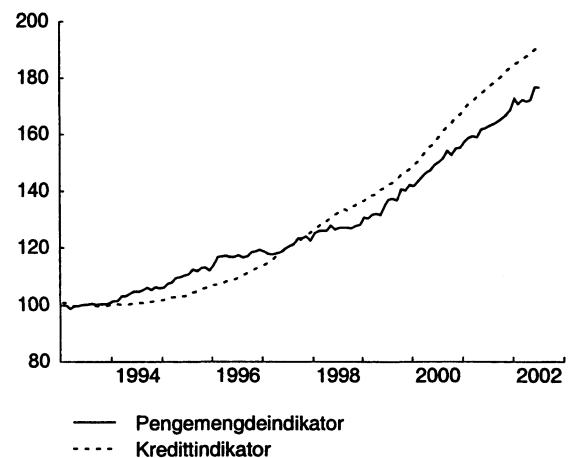
Kilde: Norges Bank.

Fig. 8.3 Valutakursindekser
1991=100. Månedstall

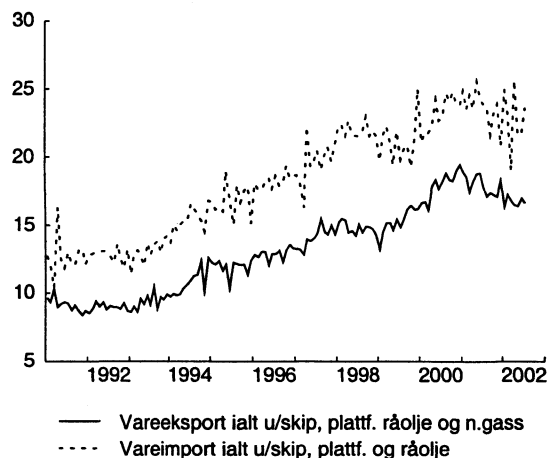
1) Representative markedskurser (midtkurser). Euro fra 1.1 1999
Kilde: Norges Bank.

Fig. 8.4 Norges Banks penge- og kredittindikator
Sesongjustert indeks. Månedstall. 1993=100

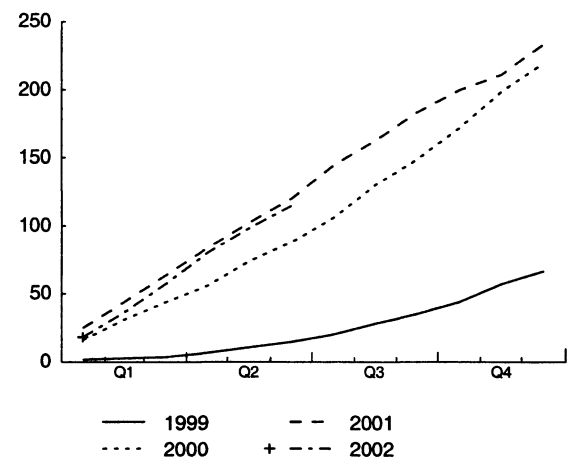
Kilde: Norges Bank.

Fig. 9.1 Utenrikshandel
Mrd. kroner. Sesongjusterte månedstall

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 9.2 Driftsbalansen
Akkumulerte tall i mrd. Nkr måned for måned

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Nasjonalregnskap for Norge

Tabell

Side

A1.	Makroøkonomiske hovedstørrelser. Løpende priser. Millioner kroner	18*
A2.	Makroøkonomiske hovedstørrelser. Faste 1999-priser. Millioner kroner	19*
A3.	Makroøkonomiske hovedstørrelser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før	20*
A4.	Makroøkonomiske hovedstørrelser. Prosentvis prisendring fra samme periode året før	21*
A5.	Produksjon. Løpende priser. Millioner kroner	22*
A6.	Produksjon. Faste 1999-priser. Millioner kroner	23*
A7.	Produksjon. Prosentvis volumendring fra samme periode året før	24*
A8.	Produksjon. Prosentvis prisendring fra samme periode året før	25*
A9.	Produktinnsats. Løpende priser. Millioner kroner	26*
A10.	Produktinnsats. Faste 1999-priser. Millioner kroner	27*
A11.	Produktinnsats. Prosentvis volumendring fra samme periode året før	28*
A12.	Produktinnsats. Prosentvis prisendring fra samme periode året før	29*
A13.	Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi. Løpende priser. Millioner kroner	30*
A14.	Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi. Faste 1999-priser. Millioner kroner	31*
A15.	Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi. Prosentvis volumendring fra samme periode året før	32*
A16.	Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi. Prosentvis prisendring fra samme periode året før	33*
A17.	Konsum i husholdninger. Løpende priser. Millioner kroner	34*
A18.	Konsum i husholdninger. Faste 1999-priser. Millioner kroner	34*
A19.	Konsum i husholdninger. Prosentvis volumendring fra samme periode året før	35*
A20.	Konsum i husholdninger. Prosentvis prisendring fra samme periode året før	35*
A21.	Bruttoinvestering i fast realkapital. Løpende priser. Millioner kroner	36*
A22.	Bruttoinvestering i fast realkapital. Faste 1999-priser. Millioner kroner	37*
A23.	Bruttoinvestering i fast realkapital. Prosentvis volumendring fra samme periode året før	38*
A24.	Bruttoinvestering i fast realkapital. Prosentvis prisendring fra samme periode året før	39*
A25.	Eksport. Løpende priser. Millioner kroner	40*
A26.	Eksport. Faste 1999-priser. Millioner kroner	41*
A27.	Eksport. Prosentvis volumendring fra samme periode året før	42*
A28.	Eksport. Prosentvis prisendring fra samme periode året før	43*
A29.	Import. Løpende priser. Millioner kroner	44*
A30.	Import. Faste 1999-priser. Millioner kroner	45*
A31.	Import. Prosentvis volumendring fra samme periode året før	46*
A32.	Import. Prosentvis prisendring fra samme periode året før	47*
A33.	Driftsregnskapet overfor utlandet. Løpende priser. Millioner kroner	48*
A34.	Sysselsatte personer. Lønnstakere og selvstendige. 1000	49*
A35.	Sysselsatte personer. Lønnstakere og selvstendige. Prosentvis endring fra samme periode året før	50*
A36.	Utførte timeverk. Lønnstakere og selvstendige. Aggregert næring. Millioner	51*
A37.	Utførte timeverk. Lønnstakere og selvstendige. Aggregert næring. Prosentvis endring fra samme periode året før	51*

Nasjonalregnskap og prognoser for Norge og utvalgte OECD-land

Tabell

Side

B1.	Bruttonasjonalprodukt	52*
B2.	Privat konsum	52*
B3.	Offentlig konsum	52*
B4.	Bruttoinvesteringer i fast realkapital	53*
B5.	Eksport av varer og tjenester	53*
B6.	Import av varer og tjenester	53*
B7.	Privat konsumdeflator	54*
B8.	Lønnskostnader pr. sysselsatt	54*
B9.	Sysselsetting	54*
B10.	Arbeidsledigheten	55*
B11.	Korte renter	55*
B12.	Budsjettbalanse	55*
C1.	Makroøkonomiske hovedstørrelser for Norge	56*

Tabell A1. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Løpende priser. Millioner kroner

	1999	2000	2001	00:4	01:1	01:2	01:3	01:4	02:1	02:2
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	584 272	624 642	651 491	166 395	154 451	160 731	163 129	173 180	158 288	164 784
Konsum i husholdninger	559 490	598 347	623 219	159 703	147 299	153 778	156 136	166 006	150 803	157 498
Varekonsum	313 384	330 495	340 235	91 025	79 933	83 292	82 383	94 627	79 911	83 765
Tjenestekonsum	238 969	259 243	275 010	65 823	65 721	68 504	71 498	69 287	69 591	72 235
Husholdningenes kjøp i utlandet.	25 913	26 676	26 326	5 970	5 181	6 655	9 028	5 462	4 764	6 342
Utlendingers kjøp i Norge	-18 776	-18 067	-18 352	-3 116	-3 537	-4 672	-6 773	-3 370	-3 463	-4 845
Konsum i ideelle organisasjoner	24 782	26 294	28 273	6 692	7 152	6 953	6 993	7 175	7 485	7 286
Konsum i offentlig forvaltning	263 730	280 116	306 064	72 166	77 793	73 634	74 783	79 854	79 269	81 798
Konsum i statsforvaltningen	105 433	111 154	119 322	28 342	30 290	28 970	29 873	30 189	41 221	42 160
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	78 763	84 661	92 127	21 544	23 317	22 308	23 221	23 282	34 413	35 309
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	26 670	26 493	27 195	6 798	6 973	6 662	6 652	6 908	6 808	6 851
Konsum i kommuneforvaltningen	158 297	168 962	186 741	43 825	47 503	44 663	44 910	49 665	38 048	39 638
Bruttoinvestering i fast realkapital	271 828	283 559	280 015	73 107	69 989	70 038	67 433	72 556	62 474	65 957
Utvinning og rørtransport	70 041	51 401	56 870	12 864	12 572	13 752	14 361	16 186	12 719	13 050
Tjenester tilkn. utvinning	-1 834	6 823	-699	504	272	1 129	321	-2 422	102	193
Utenriks sjøfart.	13 162	19 764	12 508	3 122	5 196	2 321	1 751	3 240	1 102	2 625
Fastlands-Norge	190 459	205 571	211 336	56 617	51 949	52 836	51 000	55 551	48 551	50 089
Fastlands-Norge ekskl. off. forvaltning	148 162	165 074	171 226	44 688	42 154	43 704	41 303	44 066	38 537	40 528
Industri og bergverk.	20 308	20 098	23 143	5 784	4 005	5 953	5 945	7 240	4 237	6 288
Annen vareproduksjon	15 672	16 456	16 433	4 273	3 419	4 190	4 344	4 479	2 952	4 510
Boligtjenester (husholdninger).	43 107	50 301	55 739	13 688	13 625	13 348	13 843	14 924	14 100	13 424
Andre tjenesteytende næringer	69 075	78 219	75 911	20 942	21 105	20 212	17 171	17 423	17 249	16 307
Offentlig forvaltningsvirksomhet	42 297	40 498	40 110	11 929	9 795	9 132	9 698	11 485	10 013	9 561
Lagerendring og statistiske avvik	20 732	30 269	16 289	3 214	12 589	4 452	321	-1 073	8 202	5 917
Bruttoinvestering i alt	292 560	313 829	296 304	76 321	82 578	74 490	67 755	71 482	70 676	71 874
Innenlandsk sluttanvendelse	1 140 562	1 218 586	1 253 859	314 882	314 822	308 854	305 666	324 517	308 233	318 455
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (ekskl. lagerendr.)	1 038 461	1 110 329	1 168 891	295 178	284 193	287 200	288 912	308 586	286 107	296 670
Etterspørsel fra off. forvaltningsvirksomhet	306 027	320 614	346 174	84 095	87 587	82 766	84 481	91 340	89 282	91 359
Eksporert i alt	486 232	686 473	698 876	193 763	180 329	176 388	174 388	167 772	156 961	163 842
Tradisjonelle varer.	185 659	214 178	215 866	58 076	56 936	55 254	48 486	55 191	50 764	51 982
Råolje og naturgass.	159 228	306 624	301 613	90 803	79 352	75 779	77 632	68 850	65 423	71 379
Skip og plattformer	14 551	10 413	16 512	3 500	2 978	3 508	4 648	5 377	3 496	1 850
Tjenester	126 794	155 258	164 885	41 384	41 063	41 847	43 622	38 354	37 278	38 632
Samlet anvendelse	1 626 794	1 905 059	1 952 735	508 645	495 150	485 242	480 055	492 289	465 193	482 297
Import i alt	393 755	439 963	441 869	113 442	111 354	111 566	108 107	110 842	97 881	103 349
Tradisjonelle varer.	254 217	273 397	285 356	73 532	72 956	73 007	66 558	72 835	66 456	68 308
Råolje.	2 076	1 807	1 598	765	372	402	328	496	134	202
Skip og plattformer	19 998	26 417	15 505	3 299	5 126	2 412	3 702	4 265	810	1 634
Tjenester	117 464	138 342	139 410	35 846	32 900	35 745	37 519	33 246	30 481	33 205
Bruttonasjonalprodukt ¹	1 233 039	1 465 096	1 510 866	395 203	383 796	373 676	371 948	381 447	367 312	378 948
Fastlands-Norge(markedsverdi)	1 035 461	1 101 805	1 152 012	288 877	289 647	279 438	280 950	301 978	289 492	296 917
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	197 578	363 291	358 854	106 327	94 150	94 238	90 998	79 469	77 820	82 031
Fastlands-Norge(basisverdi)	897 802	960 637	1 010 076	251 395	254 723	242 437	247 502	265 413	259 482	264 640
Fastlands-Norge ekskl. off. forvaltning.	694 980	745 153	776 126	195 356	194 915	186 883	190 741	203 588	199 737	202 420
Industri og bergverk.	138 233	138 442	134 201	34 318	35 184	33 005	31 484	34 529	33 676	35 253
Andre vareproduserende næringer	97 864	105 669	112 508	28 129	29 513	23 583	28 192	31 220	29 672	24 013
Tjenesteytende næringer.	458 883	501 042	529 417	132 909	130 218	130 295	131 065	137 839	136 389	143 154
Offentlig forvaltningsvirksomhet	202 822	215 483	233 950	56 039	59 809	55 554	56 761	61 825	59 745	62 219
Korreksjonsposter	137 659	141 169	141 936	37 481	34 923	37 001	33 448	36 564	30 010	32 277

¹ Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi.
For oljevirksomhet og utenriks sjøfart er basisverdi sammenfallende med markedsverdi.

Tabell A2. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Faste 1999-priser. Millioner kroner

	1999	2000	2001	00:4	01:1	01:2	01:3	01:4	02:1	02:2
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	584 272	604 894	619 828	159 771	146 494	151 486	156 524	165 324	149 200	155 470
Konsum i husholdninger	559 490	579 806	594 720	153 509	140 007	145 231	150 274	159 208	142 624	149 224
Varekonsum	313 384	323 787	331 261	88 847	76 692	79 376	81 669	93 523	78 637	82 742
Tjenestekonsum	238 969	247 270	254 712	61 765	61 615	63 662	66 016	63 419	62 470	64 435
Husholdningenes kjøp i utlandet	25 913	26 089	26 065	5 863	5 046	6 538	9 009	5 471	4 776	6 558
Utlendingers kjøp i Norge	-18 776	-17 340	-17 317	-2 965	-3 347	-4 345	-6 421	-3 205	-3 259	-4 511
Konsum i ideelle organisasjoner	24 782	25 088	25 108	6 262	6 488	6 255	6 250	6 116	6 575	6 246
Konsum i offentlig forvaltning	263 730	266 784	272 179	67 230	70 214	66 047	66 717	69 202	69 472	70 688
Konsum i statsforvaltningen	105 433	105 948	107 664	26 466	27 569	26 184	26 777	27 134	36 826	37 294
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	78 763	81 256	83 875	20 297	21 400	20 388	21 039	21 048	30 933	31 274
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	26 670	24 692	23 789	6 169	6 169	5 797	5 737	6 086	5 893	6 020
Konsum i kommuneforvaltningen	158 297	160 829	164 513	40 763	42 644	39 862	39 939	42 067	32 683	33 367
Bruttoinvestering i fast realkapital	271 828	267 774	255 527	67 747	63 612	63 346	61 391	67 179	57 525	61 491
Utvinning og rørtransport	70 041	47 929	51 362	11 481	11 447	12 327	12 985	14 602	11 609	12 061
Tjenester tilkn. utvinning	-1 834	6 573	-897	470	253	1 034	295	-2 479	94	177
Utenriks sjøfart	13 162	16 298	8 672	1 917	4 112	1 283	679	2 597	611	2 458
Fastlands-Norge	190 459	196 974	196 390	53 880	47 800	48 701	47 431	52 459	45 211	46 794
Fastlands-Norge ekskl. off. forvaltning	148 162	158 114	159 189	42 542	38 721	40 263	38 490	41 715	35 947	37 998
Industri og bergverk	20 308	19 620	22 457	5 637	3 821	5 699	5 719	7 219	4 232	6 245
Annen vareproduksjon	15 672	15 832	15 601	4 112	3 197	3 932	4 050	4 422	2 864	4 373
Boligtjenester (husholdninger)	43 107	47 830	50 288	12 814	12 440	12 063	12 457	13 329	12 461	11 781
Andre tjenesteytende næringer	69 075	74 832	70 842	19 979	19 263	18 569	16 265	16 745	16 390	15 600
Offentlig forvaltningsvirksomhet	42 297	38 860	37 201	11 338	9 079	8 438	8 941	10 744	9 264	8 796
Lagerendring og statistiske avvik	20 732	29 300	18 583	3 172	11 980	4 467	3 032	-896	7 336	4 662
Bruttoinvestering i alt	292 560	297 074	274 110	70 920	75 592	67 812	64 423	66 283	64 857	66 153
Innenlandsk sluttanvendelse	1 140 562	1 168 745	1 166 114	297 920	292 299	285 345	287 663	300 808	283 483	292 630
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (ekskl. lagerendr.)	1 038 461	1 068 645	1 088 395	280 880	264 507	266 233	270 671	286 984	263 920	272 925
Etterspørsel fra off. forvaltningsvirksomhet	306 027	305 637	309 377	78 567	79 292	74 484	75 657	79 945	78 773	79 456
Eksport i alt	486 232	500 366	521 299	131 881	130 149	124 915	128 433	137 801	127 094	131 179
Tradisjonelle varer	185 659	188 774	196 328	49 989	50 631	48 811	44 383	52 501	49 501	51 431
Råolje og naturgass	159 228	169 668	178 502	45 068	44 911	40 494	44 654	48 443	43 387	45 206
Skip og plattformer	14 551	8 892	14 178	2 892	2 399	2 864	3 867	5 049	3 026	1 665
Tjenester	126 794	133 032	132 291	33 932	32 208	32 746	35 529	31 808	31 180	32 877
Samlet anvendelse	1 626 794	1 669 111	1 687 413	429 800	422 449	410 259	416 096	438 609	410 577	423 801
Import i alt	393 755	406 472	406 535	101 768	99 693	100 919	100 841	105 081	94 121	100 374
Tradisjonelle varer	254 217	260 826	271 200	68 493	67 045	68 144	64 112	71 900	67 048	69 668
Råolje	2 076	1 009	1 034	408	233	224	194	382	103	132
Skip og plattformer	19 998	22 592	12 112	2 384	3 907	1 753	2 928	3 524	668	1 409
Tjenester	117 464	122 045	122 188	30 483	28 507	30 799	33 608	29 274	26 302	29 164
Bruttonasjonalprodukt ¹	1 233 039	1 262 638	1 280 878	328 032	322 755	309 340	315 254	333 528	316 589	323 047
Fastlands-Norge(markedsverdi)	1 035 461	1 055 393	1 068 415	273 477	269 730	258 652	262 473	277 560	263 933	269 232
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	197 578	207 245	212 464	54 555	53 025	50 688	52 781	55 969	52 656	53 815
Fastlands-Norge(basisverdi)	897 802	915 769	930 088	235 731	236 996	224 611	228 168	240 313	231 962	235 483
Fastlands-Norge ekskl. off. forvatning	694 980	711 897	723 906	183 849	183 317	175 053	177 839	187 697	180 374	183 100
Industri og bergverk	138 233	134 200	132 701	34 147	35 015	32 851	30 792	34 043	33 060	34 342
Andre vareproduserende næringer	97 864	102 805	98 808	26 426	25 826	20 954	25 637	26 392	25 004	21 699
Tjenesteytende næringer	458 883	474 893	492 397	123 275	122 476	121 248	121 411	127 262	122 310	127 058
Offentlig forvaltningsvirksomhet	202 822	203 871	206 182	51 882	53 679	49 558	50 329	52 616	51 587	52 383
Korrekasjonsposter	137 659	139 624	138 326	37 746	32 734	34 041	34 305	37 247	31 971	33 749

¹ Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi.

For oljevirksomhet og utenriks sjøfart er basisverdi sammenfallende med markedsverdi.

Tabell A3. Makroøkonomiske hovedstørrelser.
Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	2000	2001	00:4	01:1	01:2	01:3	01:4	02:1	02:2
Konsum i husholdninger									
og ideelle organisasjoner	3,5	2,5	1,5	2,0	2,0	2,4	3,5	1,8	2,6
Konsum i husholdninger	3,6	2,6	1,6	2,1	2,0	2,4	3,7	1,9	2,7
Varekonsum	3,3	2,3	0,3	1,1	0,9	1,6	5,3	2,5	4,2
Tjenestekonsum	3,5	3,0	3,1	3,2	3,2	3,1	2,7	1,4	1,2
Husholdningenes kjøp i utlandet	0,7	-0,1	-0,4	1,2	1,8	2,2	-6,7	-5,4	0,3
Utlendingers kjøp i Norge	-7,6	-0,1	-9,7	-2,7	-1,9	-1,3	8,1	-2,6	3,8
Konsum i ideelle organisasjoner	1,2	0,1	-0,7	-0,0	1,5	1,3	-2,3	1,3	-0,1
Konsum i offentlig forvaltning	1,2	2,0	-1,1	0,9	1,9	2,4	2,9	-1,1	7,0
Konsum i statsforvaltningen	0,5	1,6	-0,9	0,4	1,4	2,1	2,5	33,6	42,4
Konsum i statsforvaltningen, sivil	3,2	3,2	1,9	2,0	3,4	3,8	3,7	44,5	53,4
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	-7,4	-3,7	-8,9	-4,6	-5,0	-3,7	-1,3	-4,5	3,9
Konsum i kommuneforvaltningen	1,6	2,3	-1,2	1,2	2,2	2,6	3,2	-23,4	-16,3
Bruttoinvestering i fast realkapital	-1,5	-4,6	-3,8	-8,1	-5,9	-3,2	-0,8	-9,6	-2,9
Utvinning og rørrtransport	-31,6	7,2	-15,9	-3,6	-3,9	10,5	27,2	1,4	-2,2
Tjenester tilkn. utvinning	..	..	..	-95,1	110,2	-38,0	..	-62,9	-82,9
Utenriks sjøfart	23,8	-46,8	-41,3	-24,9	-77,4	-78,9	35,5	-85,1	91,5
Fastlands-Norge	3,4	-0,3	-2,4	2,2	0,7	-1,1	-2,6	-5,4	-3,9
Fastlands-Norge ekskl. off. forvaltning	6,7	0,7	0,1	1,8	3,1	-0,0	-1,9	-7,2	-5,6
Industri og bergverk	-3,4	14,5	-14,7	4,3	6,3	15,4	28,1	10,7	9,6
Annen vareproduksjon	1,0	-1,5	-4,6	-1,8	-10,4	-0,7	7,5	-10,4	11,2
Boligtjenester (husholdninger)	11,0	5,1	8,7	3,3	6,7	6,8	4,0	0,2	-2,3
Andre tjenesteytende næringer	8,3	-5,3	0,9	1,0	3,2	-8,6	-16,2	-14,9	-16,0
Offentlig forvaltningsvirksomhet	-8,1	-4,3	-10,7	3,8	-9,3	-5,6	-5,2	2,0	4,2
Lagerendring og statistiske avvik	41,3	-36,6	-31,0	-14,7	-13,5	-56,2	..	-38,8	4,4
Bruttoinvestering i alt	1,5	-7,7	-5,4	-9,3	-6,5	-8,4	-6,5	-14,2	-2,4
Innenlandsk sluttanvendelse	2,5	-0,2	-0,8	-1,4	-0,2	-0,3	1,0	-3,0	2,6
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (ekskl. lagerendr.)	2,9	1,8	0,1	1,7	1,7	1,7	2,2	-0,2	2,5
Etterspørsel fra off. forvaltningsvirksomhet	-0,1	1,2	-2,6	1,2	0,5	1,4	1,8	-0,7	6,7
Eksport i alt	2,9	4,2	2,7	3,4	4,0	4,8	4,5	-2,3	5,0
Tradisjonelle varer	1,7	4,0	0,4	4,9	5,8	-0,0	5,0	-2,2	5,4
Råolje og naturgass	6,6	5,2	3,7	3,6	1,2	8,3	7,5	-3,4	11,6
Skip og plattformer	-38,9	59,4	-24,4	76,5	82,0	26,0	74,6	26,1	-41,9
Tjenester	4,9	-0,6	8,1	-2,1	1,1	5,1	-6,3	-3,2	0,4
Samlet anvendelse	2,6	1,1	0,2	0,0	1,0	1,3	2,0	-2,8	3,3
Import i alt	3,2	0,0	-1,1	-2,2	-0,5	-0,5	3,3	-5,6	-0,5
Tradisjonelle varer	2,6	4,0	-2,5	5,3	4,5	1,1	5,0	0,0	2,2
Råolje	-51,4	2,5	-22,7	65,5	340,1	-52,6	-6,3	-55,9	-41,2
Skip og plattformer	13,0	-46,4	-36,6	-59,7	-70,5	-35,9	47,8	-82,9	-19,6
Tjenester	3,9	0,1	7,3	0,3	2,1	1,9	-4,0	-7,7	-5,3
Bruttonasjonalprodukt¹	2,4	1,4	0,7	0,7	1,6	1,8	1,7	-1,9	4,4
Fastlands-Norge(markedsverdi)	1,9	1,2	0,2	1,2	1,3	0,9	1,5	-2,1	4,1
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	4,9	2,5	3,1	-1,8	3,1	6,6	2,6	-0,7	6,2
Fastlands-Norge(basisverdi)	2,0	1,6	0,5	1,5	1,6	1,2	1,9	-2,1	4,8
Fastlands-Norge ekskl. off. forvaltning	2,4	1,7	1,1	1,9	1,7	1,0	2,1	-1,6	4,6
Industri og bergverk	-2,9	-1,1	-3,5	-2,7	0,0	-1,4	-0,3	-5,6	4,5
Andre vareproduserende næringer	5,0	-3,9	1,8	-1,4	-7,3	-7,0	-0,1	-3,2	3,6
Tjenesteytende næringer	3,5	3,7	2,4	4,0	4,0	3,6	3,2	-0,1	4,8
Offentlig forvaltningsvirksomhet	0,5	1,1	-1,9	0,3	1,2	1,6	1,4	-3,9	5,7
Korreksjonsposter	1,4	-0,9	-1,3	-0,8	-1,0	-0,6	-1,3	-2,3	-0,9

¹ Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi.
 For oljevirksomhet og utenriks sjøfart er basisverdi sammenfallende med markedsverdi.

Tabell A4. Makroøkonomiske hovedstørrelser.
Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	2000	2001	00:4	01:1	01:2	01:3	01:4	02:1	02:2
Konsum i husholdninger									
og ideelle organisasjoner	3,3	1,8	3,5	3,7	2,7	0,4	0,6	0,6	-0,1
Konsum i husholdninger	3,2	1,5	3,4	3,5	2,6	0,2	0,2	0,5	-0,3
Varekonsum	2,1	0,6	1,6	2,7	2,5	-1,0	-1,2	-2,5	-3,5
Tjenestekonsum	4,8	3,0	6,0	4,5	3,1	1,9	2,5	4,4	4,2
Husholdningenes kjøp i utlandet	2,3	-1,2	1,6	2,2	-1,9	-2,2	-2,0	-2,8	-5,0
Utlendingers kjøp i Norge	4,2	1,7	3,9	3,3	3,4	0,6	0,1	0,6	-0,1
Konsum i ideelle organisasjoner	4,8	7,4	6,0	7,7	6,4	5,9	9,8	3,3	4,9
Konsum i offentlig forvaltning	5,0	7,1	6,3	8,1	6,9	5,8	7,5	3,0	3,8
Konsum i statsforvaltningen	4,9	5,6	6,0	7,1	6,2	5,4	3,9	1,9	2,2
Konsum i statsforvaltningen, sivil	4,2	5,4	5,2	6,8	5,6	5,0	4,2	2,1	3,2
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	7,3	6,5	8,6	8,3	8,1	6,8	3,0	2,2	-1,0
Konsum i kommuneforvaltningen	5,1	8,0	6,6	8,7	7,4	6,0	9,8	4,5	6,0
Bruttoinvestering i fast realkapital	5,9	3,5	7,2	6,6	4,8	2,6	0,1	-1,3	-3,0
Utvinning og rørtransport	7,2	3,2	10,3	6,1	5,5	2,5	-1,1	-0,2	-3,0
Tjenester tilkn. utvinning	3,8	-24,9	8,0	3,9	5,1	3,3	-9,0	1,1	-0,0
Utenriks sjøfart	21,3	18,9	60,5	16,4	61,0	92,5	-23,4	42,8	-41,0
Fastlands-Norge	4,4	3,1	4,7	6,1	3,6	2,3	0,8	-1,2	-1,3
Fastlands-Norge ekskl. off. forvaltning	4,4	3,0	4,7	6,2	3,5	2,1	0,6	-1,5	-1,7
Industri og bergverk	2,4	0,6	2,9	4,0	1,9	0,5	-2,3	-4,5	-3,6
Annen vareproduksjon	3,9	1,3	3,0	5,3	2,4	1,5	-2,5	-3,6	-3,2
Boligtjenester (husholdninger)	5,2	5,4	5,8	6,3	5,4	5,1	4,8	3,3	3,0
Andre tjenesteytende næringer	4,5	2,5	4,8	6,7	3,1	0,5	-0,7	-3,9	-4,0
Offentlig forvaltningsvirksomhet	4,2	3,5	4,6	5,6	3,9	3,3	1,6	0,2	0,4
Lagerendring og statistiske avvik	3,3	-15,2	47,4	2,3	-12,1	-89,2	18,2	6,4	27,3
Bruttoinvestering i alt	5,6	2,3	8,9	6,0	3,5	-0,9	0,2	-0,2	-1,1
Innenlandsk sluttanvendelse	4,3	3,1	5,4	5,3	3,9	1,3	2,1	1,0	0,5
Etterspørsel fra Fastlands-Norge									
(ekskl. lagerendr.)	3,9	3,4	4,4	5,3	3,9	2,1	2,3	0,9	0,8
Etterspørsel fra off. forvaltningsvirksomhet	4,9	6,7	6,1	7,8	6,6	5,5	6,7	2,6	3,5
Eksport i alt	37,2	-2,3	30,7	12,2	5,8	-6,0	-17,1	-10,9	-11,5
Tradisjonelle varer	13,5	-3,1	12,8	5,5	-1,8	-5,8	-9,5	-8,8	-10,7
Råolje og naturgass	80,7	-6,5	54,3	12,4	11,7	-11,1	-29,5	-14,7	-15,6
Skip og plattformer	17,1	-0,5	20,1	17,2	4,2	1,8	-12,0	-6,9	-9,3
Tjenester	16,7	6,8	17,8	21,8	8,1	0,8	-1,1	-6,2	-8,1
Samlet anvendelse	14,1	1,4	13,9	7,9	4,8	-1,1	-5,2	-3,3	-3,8
Import i alt	8,2	0,4	10,3	7,9	2,3	-2,5	-5,4	-6,9	-6,9
Tradisjonelle varer	4,8	0,4	7,2	6,8	3,3	-2,2	-5,6	-8,9	-8,5
Råolje	79,1	-13,7	35,6	-1,4	6,2	-4,9	-30,8	-18,3	-14,6
Skip og plattformer	16,9	9,5	33,4	22,9	16,9	0,0	-12,6	-7,6	-15,7
Tjenester	13,4	0,7	15,1	9,1	0,5	-2,1	-3,4	0,4	-1,9
Bruttonasjonalprodukt ¹	16,0	1,7	15,0	7,9	5,5	-0,7	-5,1	-2,4	-2,9
Fastlands-Norge(markedsverdi)	4,4	3,3	5,7	5,5	2,9	1,8	3,0	2,1	2,1
Oljevirkosmhet og utenriks sjøfart	75,3	-3,6	50,2	16,9	13,6	-9,7	-27,1	-16,8	-18,0
Fastlands-Norge(basisverdi)	4,9	3,5	5,8	5,2	3,0	2,3	3,6	4,1	4,1
Fastlands-Norge ekskl. off. forvatning	4,7	2,4	5,5	4,4	1,9	1,3	2,1	4,1	3,6
Industri og bergverk	3,2	-2,0	-0,0	1,9	-6,7	-4,1	0,9	1,4	2,2
Andre vareproduserende næringer	2,8	10,8	3,7	9,1	9,9	12,6	11,1	3,8	-1,7
Tjenesteytende næringer	5,5	1,9	7,4	4,0	3,0	0,4	0,5	4,9	4,8
Offentlig forvaltningsvirksomhet	5,7	7,4	6,9	8,0	6,8	5,6	8,8	3,9	6,0
Korreksjonsposter	1,1	1,5	4,6	7,3	2,0	-1,8	-1,1	-12,0	-12,0

¹ Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi.
 For oljevirkosmhet og utenriks sjøfart er basisverdi sammenfallende med markedsverdi.

Tabell A5. Produksjon. Løpende priser. Millioner kroner

	1999	2000	2001	00:4	01:1	01:2	01:3	01:4	02:1	02:2
Produksjon i alt.	2 118 273	2 440 683	2 536 207	654 985	644 056	630 294	620 340	641 516	622 307	642 417
Jordbruk og skogbruk	30 108	28 644	28 542	6 088	5 072	6 801	10 236	6 433	5 111	6 249
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	22 029	23 902	23 040	6 535	6 528	5 223	5 156	6 133	6 238	4 907
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	201 804	370 289	360 098	109 923	93 496	93 946	91 381	81 275	80 934	84 992
Utvinning av råolje og naturgass	187 393	353 740	341 948	103 280	89 125	89 572	86 635	76 616	74 776	80 737
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	14 411	16 549	18 150	6 644	4 371	4 374	4 746	4 659	6 158	4 256
Bergverksdrift	6 159	6 681	6 904	1 806	1 614	1 728	1 747	1 814	1 548	1 725
Industri	460 946	479 155	475 640	124 130	125 427	119 458	111 009	119 745	115 565	119 410
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	104 544	104 700	105 805	26 705	27 533	26 063	24 797	27 412	25 985	26 973
Tekstil- og bekledningsindustri	5 671	5 366	5 148	1 385	1 437	1 239	1 078	1 393	1 271	1 288
Trelast- og trevareindustri	16 976	17 755	17 230	4 536	4 624	4 370	3 877	4 360	4 095	4 645
Treforedling	19 739	22 731	22 356	5 805	6 326	5 792	5 333	4 906	4 950	4 852
Forlag og grafisk industri	33 638	33 053	34 326	8 593	9 101	8 469	8 109	8 647	8 224	8 233
Oljeraffinering, kjem. og mineralsk industri	55 025	66 476	63 229	17 565	15 550	16 779	15 316	15 584	15 183	16 480
Kjemiske råvarer	22 048	23 523	23 353	6 139	6 273	6 073	5 466	5 542	5 599	5 391
Metallindustri	39 732	46 649	42 862	12 005	11 545	10 995	10 010	10 312	9 836	9 751
Verkstedsindustri	93 800	92 646	92 483	24 023	25 314	22 795	20 820	23 554	22 304	23 260
Bygging av skip og oljeplattformer	55 750	53 743	56 831	13 966	14 426	13 989	13 585	14 830	15 021	15 552
Møbelindustri og annen industri	14 023	12 513	12 018	3 408	3 299	2 895	2 619	3 205	3 097	2 985
Kraftforsyning	33 313	38 974	41 352	11 005	13 266	8 333	7 435	12 317	12 332	8 501
Vannforsyning	2 778	2 956	3 027	739	757	757	757	756	808	808
Bygge- og anleggsvirksomhet	143 107	152 063	161 473	40 164	40 549	39 522	38 546	42 856	40 888	41 864
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	201 605	219 771	228 817	61 007	54 775	55 955	54 924	63 163	56 672	60 459
Hotell- og restaurantvirksomhet	40 163	42 329	44 349	10 723	9 321	10 941	12 804	11 283	9 549	11 198
Rørtransport	16 596	16 993	17 598	4 360	4 585	4 244	4 452	4 317	4 265	4 421
Utenriks sjøfart	66 918	88 697	96 766	24 090	25 010	24 875	24 003	22 879	21 292	21 590
Transport ellers	120 960	131 972	139 971	33 978	32 750	36 521	37 225	33 475	32 139	36 442
Post og telekommunikasjon	60 140	67 336	73 088	18 033	17 816	18 314	18 168	18 789	18 378	18 936
Finansiell tjenesteyting	67 996	81 476	85 606	21 715	20 438	21 422	21 448	22 298	22 446	23 620
Boligtjenester (husholdninger)	80 062	82 378	86 496	20 737	21 371	21 525	21 680	21 921	22 705	23 030
Forretningsmessig tjenesteyting	207 195	228 117	252 333	62 262	66 865	61 073	58 204	66 191	63 804	64 858
Offentlig administrasjon og forsvar	101 763	106 159	115 222	27 068	29 253	27 855	28 694	29 420	29 312	29 776
Undervisning	67 296	71 833	79 057	18 909	20 896	18 982	18 315	20 863	21 273	21 719
Helse- og sosialtjenester	122 133	130 973	143 215	33 517	35 313	34 617	35 663	37 622	36 689	38 090
Andre sosiale og personlige tjenester	65 202	69 984	73 612	18 197	18 951	18 202	18 493	17 966	20 359	19 824
Fastlands-Norge	1 832 955	1 964 703	2 061 745	516 612	520 965	507 230	500 504	533 046	515 816	531 414
Offentlig forvaltningsvirksomhet	290 477	308 702	336 520	79 343	85 453	81 198	82 403	87 466	87 057	89 631
Statsforvaltningen	106 204	111 764	120 868	28 513	30 701	29 330	30 262	30 576	41 839	42 800
Sivil forvaltning	79 990	85 918	94 225	21 885	23 873	22 799	23 741	23 812	35 152	36 071
Forsvar	26 214	25 847	26 644	6 629	6 828	6 531	6 521	6 764	6 688	6 720
Kommuneforvaltningen	184 273	196 937	215 651	50 830	54 752	51 868	52 141	56 890	45 217	46 820

1 Markedsrettet virksomhet omfatter dessuten vannforsyning og kloakk- og renovasjonsvirksomhet i kommuneforvaltningen

Tabell A6. Produksjon. Faste 1999-priser. Millioner kroner

	1999	2000	2001	00:4	01:1	01:2	01:3	01:4	02:1	02:2
Produksjon i alt.	2 118 273	2 164 584	2 199 894	559 726	556 885	538 208	536 269	568 532	547 321	561 325
Jordbruk og skogbruk	30 108	29 409	29 033	6 181	5 119	6 809	10 534	6 571	5 192	6 302
Fiske, fangst og fiskeoppdrett.	22 029	22 335	22 000	6 296	6 193	5 078	4 967	5 763	6 140	5 563
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	201 804	212 334	219 331	57 147	54 627	52 158	54 463	58 083	55 435	55 327
Utvinning av råolje og naturgass.	187 393	197 568	203 074	51 470	50 691	48 301	50 197	53 886	49 825	51 086
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning.	14 411	14 766	16 257	5 677	3 936	3 857	4 266	4 197	5 609	4 241
Bergverksdrift	6 159	6 308	6 406	1 724	1 506	1 586	1 615	1 700	1 425	1 623
Industri	460 946	448 564	441 421	113 543	116 030	109 422	102 733	113 236	110 269	114 016
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	104 544	103 187	101 616	25 994	26 631	25 101	23 775	26 108	25 243	26 088
Tekstil- og bekledningsindustri	5 671	5 252	4 948	1 348	1 394	1 186	1 042	1 326	1 216	1 226
Trøst- og trevareindustri	16 976	17 335	16 740	4 406	4 459	4 231	3 767	4 282	4 088	4 567
Treforedling	19 739	20 380	19 627	5 086	5 313	5 012	4 778	4 524	4 621	4 700
Forlag og grafisk industri	33 638	32 683	32 946	8 413	8 720	8 097	7 755	8 375	8 125	8 111
Oljeraffineri, kjem. og mineralsk industri	55 025	54 416	52 840	13 612	13 074	13 449	12 644	13 673	13 316	13 886
Kjemiske råvarer.	22 048	21 521	21 349	5 535	5 660	5 424	5 051	5 214	5 438	5 229
Metallindustri	39 732	39 845	38 359	9 772	9 828	9 594	9 026	9 910	9 285	9 680
Verktøindustri	93 800	90 574	89 723	23 246	24 408	21 959	20 165	23 190	22 227	23 397
Bygging av skip og oljeplattformer.	55 750	51 109	51 793	12 800	13 405	12 604	12 226	13 559	13 702	14 208
Møbelindustri og annen industri	14 023	12 262	11 480	3 331	3 138	2 765	2 502	3 075	3 007	2 926
Kraftforsyning	33 313	38 835	33 175	10 139	10 472	6 769	6 126	9 808	9 985	7 927
Vannforsyning	2 778	2 788	2 658	697	665	665	665	664	661	661
Bygge- og anleggsvirksomhet	143 107	144 916	146 789	37 552	37 346	36 075	34 937	38 431	36 364	36 997
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	201 605	206 966	212 107	56 331	50 521	51 511	50 749	59 325	51 560	54 609
Hotell- og restaurantvirksomhet	40 163	40 974	41 462	10 199	8 832	10 278	11 993	10 359	8 695	10 084
Rørtransport	16 596	17 423	17 968	4 551	4 557	4 242	4 536	4 633	4 306	4 843
Utenriks sjøfart	66 918	67 608	65 927	17 184	16 351	16 339	16 597	16 641	16 258	16 634
Transport ellers	120 960	123 587	125 026	31 275	29 662	32 458	33 178	29 729	28 126	32 165
Post og telekommunikasjon	60 140	69 054	75 479	18 475	18 601	19 102	18 656	19 121	18 832	19 212
Finansiell tjenesteyting	67 996	73 691	81 086	18 330	19 667	19 925	20 297	21 197	20 859	21 756
Boligtjenester (husholdninger)	80 062	81 219	82 570	20 426	20 517	20 593	20 675	20 785	20 893	20 983
Forretningsmessig tjenesteyting	207 195	218 720	232 472	58 894	61 974	55 955	53 536	61 008	58 124	58 506
Offentlig administrasjon og forsvar.	101 763	100 815	102 554	25 175	26 461	24 917	25 411	25 765	25 621	25 780
Undervisning	67 296	68 194	69 492	17 407	18 529	16 770	16 061	18 133	17 939	18 078
Helse- og sosialtjenester	122 133	125 139	128 258	31 422	32 289	31 434	32 304	32 231	33 110	33 440
Andre sosiale og personlige tjenester	65 202	65 704	64 680	16 778	16 968	16 126	16 237	15 349	17 527	16 820
Fastlands-Norge	1 832 955	1 867 219	1 896 667	480 844	481 350	465 469	460 673	489 175	471 323	484 520
Offentlig forvaltningsvirksomhet	290 477	293 759	299 208	73 890	77 147	72 791	73 411	75 859	76 291	77 266
Statsforvaltningen	106 204	106 263	108 532	26 542	27 893	26 393	26 953	27 294	37 191	37 623
Sivil forvaltning	79 990	82 175	85 230	20 527	21 853	20 710	21 328	21 338	31 407	31 721
Forsvar	26 214	24 088	23 302	6 015	6 040	5 683	5 624	5 956	5 784	5 902
Kommuneforvaltningen	184 273	187 496	190 676	47 348	49 254	46 398	46 458	48 565	39 101	39 643

1 Markedsrettet virksomhet omfatter dessuten vannforsyning og kloakk- og renovasjonsvirksomhet i kommuneforvaltningen

Tabell A7. Produksjon. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	2000	2001	00:4	01:1	01:2	01:3	01:4	02:1	02:2
Produksjon i alt.	2,2	1,6	1,1	0,9	2,0	2,2	1,6	-1,7	4,3
Jordbruk og skogbruk	-2,3	-1,3	-7,2	-8,6	-0,6	-2,2	6,3	1,4	-7,4
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	1,4	-1,5	-0,4	15,0	-4,4	-7,1	-8,5	-0,8	9,6
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	5,2	3,3	6,3	0,2	4,0	7,8	1,6	1,5	6,1
Utvinning av råolje og naturgass	5,4	2,8	1,0	-1,7	2,7	5,8	4,7	-1,7	5,8
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	2,5	10,1	100,6	34,2	24,1	40,0	-26,1	42,5	10,0
Bergverksdrift	2,4	1,5	8,1	3,1	-0,3	5,2	-1,4	-5,4	2,4
Industri	-2,7	-1,6	-4,1	-3,8	-0,6	-1,5	-0,3	-5,0	4,2
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	-1,3	-1,5	-5,7	-4,7	-2,4	1,1	0,4	-5,2	3,9
Tekstil- og bekledningsindustri	-7,4	-5,8	-4,4	-8,3	-6,7	-6,3	-1,6	-12,7	3,4
Trelast- og trevareindustri	2,1	-3,4	-1,4	-2,0	-2,6	-6,6	-2,8	-8,3	7,9
Treforedling	3,2	-3,7	2,0	2,8	-2,1	-4,6	-11,1	-13,0	-6,2
Forlag og grafisk industri	-2,8	0,8	-1,4	0,5	1,3	2,0	-0,5	-6,8	0,2
Oljeraffinering, kjem. og mineralisk industri	-1,1	-2,9	-6,6	-9,5	0,7	-2,9	0,4	1,9	3,3
Kjemiske råvarer	-2,4	-0,8	-1,1	2,2	7,7	-6,6	-5,8	-3,9	-3,6
Metallindustri	0,3	-3,7	-3,3	-5,8	-6,2	-4,1	1,4	-5,5	0,9
Verkstedindustri	-3,4	-0,9	-1,8	-1,6	0,8	-2,7	-0,2	-8,9	6,5
Bygging av skip og oljeplattformer	-8,3	1,3	-7,3	-5,9	2,7	3,8	5,9	2,2	12,7
Møbelindustri og annen industri	-12,6	-6,4	-11,1	-5,6	-4,9	-7,3	-7,7	-4,2	5,8
Kraftforsyning	16,6	-14,6	9,1	-2,9	-26,6	-29,5	-3,3	-4,6	17,1
Vannforsyning	0,4	-4,7	0,4	-4,6	-4,6	-4,6	-4,8	-0,6	-0,6
Bygge- og anleggsvirksomhet	1,3	1,3	0,8	-1,5	1,7	2,8	2,3	-2,6	2,6
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	2,7	2,5	0,4	0,5	2,0	1,7	5,3	2,1	6,0
Hotell- og restaurantvirksomhet	2,0	1,2	2,9	0,8	1,4	0,9	1,6	-1,5	-1,9
Rørtransport	5,0	3,1	3,3	-6,9	4,8	15,4	1,8	-5,5	14,2
Utenriks sjøfart	1,0	-2,5	-0,1	-5,9	-0,1	-0,6	-3,2	-0,6	1,8
Transport ellers	2,2	1,2	3,2	5,3	2,1	2,6	-4,9	-5,2	-0,9
Post og telekommunikasjon	14,8	9,3	12,2	14,2	12,3	7,9	3,5	1,2	0,6
Finansiell tjenesteyting	8,4	10,0	6,0	8,4	6,9	9,2	15,6	6,1	9,2
Boligtjenester (husholdninger)	1,4	1,7	1,5	1,6	1,6	1,7	1,8	1,8	1,9
Forretningsmessig tjenesteyting	5,6	6,3	4,6	7,6	7,4	6,8	3,6	-6,2	4,6
Offentlig administrasjon og forsvar	-0,9	1,7	-2,4	1,0	1,7	1,9	2,3	-3,2	3,5
Undervisning	1,3	1,9	-3,0	0,5	0,7	2,3	4,2	-3,2	7,8
Helse- og sosialtjenester	2,5	2,5	1,1	1,3	2,8	3,3	2,6	2,5	6,4
Andre sosiale og personlige tjenester	0,8	-1,6	1,9	0,3	1,2	1,0	-8,5	3,3	4,3
Fastlands-Norge	1,9	1,6	0,6	1,3	1,8	1,5	1,7	-2,1	4,1
Offentlig forvaltningsvirksomhet	1,1	1,9	-0,9	0,8	1,8	2,2	2,7	-1,1	6,1
Statsforvaltningen	0,1	2,1	-1,2	1,2	2,0	2,5	2,8	33,3	42,5
Sivil forvaltning	2,7	3,7	1,5	2,8	4,0	4,1	4,0	43,7	53,2
Forsvar	-8,1	-3,3	-9,6	-4,2	-4,5	-3,3	-1,0	-4,2	3,9
Kommuneforvaltningen	1,7	1,7	-0,8	0,6	1,6	2,0	2,6	-20,6	-14,6

1 Markedsrettet virksomhet omfatter dessuten vannforsyning og kloakk- og renovasjonsvirksomhet i kommuneforvaltningen

Tabell A8. Produksjon. Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	2000	2001	00:4	01:1	01:2	01:3	01:4	02:1	02:2
Produksjon i alt.	12,8	2,2	12,5	7,3	5,4	0,5	-3,6	-1,7	-2,3
Jordbruk og skogbruk	-2,6	0,9	1,0	1,1	1,1	1,7	-0,6	-0,7	-0,7
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	7,0	-2,1	2,5	-1,0	-11,0	0,9	2,5	-3,6	-14,3
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	74,4	-5,9	49,3	11,5	10,7	-10,9	-27,3	-14,7	-14,7
Utvinning av råolje og naturgass	79,0	-6,0	53,9	12,5	11,6	-10,6	-29,1	-14,6	-14,8
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	12,1	-0,4	14,9	6,4	3,1	-1,0	-5,1	-1,1	-11,5
Bergverksdrift	5,9	1,8	0,2	0,4	4,6	0,1	1,8	1,3	-2,5
Industri	6,8	0,9	7,4	4,9	2,0	-0,2	-3,3	-3,0	-4,1
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	1,5	2,6	3,2	3,7	2,3	2,1	2,2	-0,4	-0,4
Tekstil- og bekledningsindustri	2,2	1,8	2,3	1,4	2,5	1,1	2,2	1,3	0,5
Trelast- og trevareindustri	2,4	0,5	2,2	2,5	0,9	-0,4	-1,1	-3,4	-1,5
Treforedling	11,5	2,1	11,6	12,6	3,4	-2,6	-5,0	-10,0	-10,7
Forlag og grafisk industri	1,1	3,0	1,4	3,8	3,7	3,5	1,1	-3,0	-3,0
Oljeraffineri, kjem. og mineralisk industri	22,2	-2,0	19,2	4,9	4,4	-5,0	-11,7	-4,1	-4,9
Kjemiske råvarer	9,3	0,1	7,1	3,6	1,5	-0,7	-4,2	-7,1	-7,9
Metallindustri	17,1	-4,6	16,0	11,6	-5,6	-7,2	-15,3	-9,8	-12,1
Verkstedindustri	2,3	0,8	4,3	3,0	1,0	0,8	-1,7	-3,2	-4,2
Bygging av skip og oljeplattformer	5,2	4,3	7,3	5,8	6,6	4,8	0,2	1,9	-1,4
Møbelindustri og annen industri	2,0	2,6	1,5	3,8	2,1	2,5	1,9	-2,0	-2,5
Kraftforsyning	0,4	24,2	2,6	19,6	32,8	31,9	15,7	-2,5	-12,9
Vannforsyning	6,0	7,4	6,0	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4
Bygge- og anleggsvirksomhet	4,9	4,8	5,5	5,7	4,7	4,6	4,3	3,6	3,3
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	6,2	1,6	6,7	3,9	4,5	0,3	-1,7	1,4	1,9
Hotell- og restaurantvirksomhet	3,3	3,5	3,6	3,3	3,6	3,6	3,6	4,1	4,3
Rørtransport	-2,5	0,4	-3,4	2,4	2,7	-0,7	-2,8	-1,6	-8,8
Utenriks sjøfart	31,2	11,9	30,0	39,4	13,5	2,3	-1,9	-14,4	-14,7
Transport ellers	6,8	4,8	7,6	5,7	6,1	4,1	3,6	3,5	0,7
Post og telekommunikasjon	-2,5	-0,7	-0,4	-1,7	-1,6	-0,1	0,7	1,9	2,8
Finansiell tjenesteyting	10,6	-4,5	23,8	10,0	-3,1	-10,6	-11,2	3,6	1,0
Boligtjenester (husholdninger)	1,4	3,3	0,2	2,3	3,9	3,1	3,9	4,3	5,0
Forretningsmessig tjenesteyting	4,3	4,1	4,6	5,8	5,0	3,0	2,6	1,7	1,6
Offentlig administrasjon og forsvar	5,3	6,7	6,3	7,5	6,8	6,3	6,2	3,5	3,3
Undervisning	5,3	8,0	7,2	10,0	9,2	6,8	5,9	5,1	6,1
Helse- og sosialtjenester	4,7	6,7	5,8	7,0	5,5	4,7	9,4	1,3	3,4
Andre sosiale og personlige tjenester	6,5	6,8	7,3	7,1	6,4	6,2	7,9	4,0	4,4
Fastlands-Norge	5,2	3,3	6,3	5,5	4,1	2,3	1,4	1,1	0,6
Offentlig forvaltningsvirksomhet	5,1	7,0	6,3	7,9	6,9	5,8	7,4	3,0	4,0
Statsforvaltningen	5,2	5,9	6,2	7,1	6,4	5,8	4,3	2,2	2,4
Sivil forvaltning	4,6	5,7	5,4	6,8	6,0	5,5	4,7	2,5	3,3
Forsvar	7,3	6,6	8,6	8,3	8,1	6,8	3,1	2,3	-0,8
Kommuneforvaltningen	5,0	7,7	6,4	8,4	7,1	5,9	9,1	4,0	5,7

1 Markedsrettet virksomhet omfatter dessuten vannforsyning og kloakk- og renovasjonsvirksomhet i kommuneforvaltningen

Tabell A9. Produktinnsats. Løpende priser. Millioner kroner

	1999	2000	2001	00:4	01:1	01:2	01:3	01:4	02:1	02:2
Produktinnsats	1 058 417	1 154 580	1 209 148	307 017	305 097	304 298	292 522	307 232	295 633	306 481
Jordbruk og skogbruk	13 992	13 265	13 645	2 407	2 420	5 291	3 279	2 655	2 533	5 346
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	11 965	13 254	12 925	3 869	3 467	3 060	2 954	3 445	3 325	3 316
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester . .	38 434	44 187	48 824	13 167	12 066	11 662	12 246	12 850	13 064	12 330
Utvinning av råolje og naturgass	29 338	34 458	37 849	9 367	9 415	9 054	9 358	10 023	9 304	9 540
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	9 096	9 729	10 975	3 800	2 652	2 608	2 887	2 828	3 760	2 791
Bergverksdrift	3 659	3 909	4 136	1 092	972	1 028	1 043	1 093	912	1 042
Industri	325 213	343 486	344 207	90 527	90 886	87 154	80 230	85 938	82 525	84 840
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	83 808	84 266	86 142	21 818	22 578	21 058	19 904	22 601	21 008	21 141
Tekstil- og bekledningsindustri	3 455	3 273	3 173	868	904	757	665	848	758	750
Trelast- og trevareindustri	11 887	12 375	12 106	3 180	3 241	3 095	2 702	3 068	2 896	3 253
Treforedling	13 816	15 040	15 172	3 862	4 183	3 925	3 629	3 434	3 491	3 463
Forlag og grafisk industri	19 714	20 055	20 778	5 263	5 525	5 130	4 867	5 256	5 080	5 037
Oljeraffinering, kjem. og mineralisk industri	41 245	55 014	50 739	14 718	12 479	13 763	12 554	11 943	11 423	12 419
Kjemiske råvarer	15 406	16 408	17 198	4 462	4 717	4 419	4 004	4 059	4 167	4 004
Metallindustri	29 530	31 956	31 938	8 519	8 493	8 337	7 356	7 752	7 165	7 412
Verkstedindustri	57 756	58 361	58 467	15 379	16 218	14 619	13 078	14 552	13 905	14 736
Bygging av skip og oljeplattformer	39 683	38 590	40 731	10 161	10 405	10 160	9 786	10 380	10 667	10 711
Møbelindustri og annen industri	8 913	8 148	7 763	2 297	2 142	1 892	1 684	2 045	1 966	1 914
Kraftforsyning	9 361	11 121	10 508	3 004	3 369	2 169	1 930	3 041	3 137	2 410
Vannforsyning	977	1 028	1 124	257	281	281	281	281	303	303
Bygge- og anleggsvirksomhet	91 973	96 686	101 052	25 454	25 661	24 886	24 069	26 436	24 944	25 436
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	90 383	96 475	102 311	26 560	24 345	25 073	24 444	28 448	24 848	26 308
Hotell- og restaurantvirksomhet	21 521	22 713	23 781	5 768	4 954	5 983	6 857	5 987	4 838	5 755
Rørtransport	1 361	1 526	1 649	412	413	391	418	426	391	453
Utenriks sjøfart	47 945	66 976	65 135	18 467	16 462	16 773	16 175	15 725	15 215	16 189
Transport ellers	76 816	86 660	90 984	22 457	21 397	23 982	23 994	21 611	20 198	23 270
Post og telekommunikasjon	35 686	42 507	48 617	11 424	11 869	12 282	12 143	12 323	12 148	12 413
Finansiell tjenesteyting	24 785	26 256	29 110	7 627	6 771	7 095	7 080	8 164	7 234	7 008
Boligtjenester (husholdninger)	16 095	17 055	18 083	4 375	4 482	4 506	4 532	4 562	4 609	4 660
Forretningsmessig tjenesteyting	103 978	115 168	126 726	31 488	33 917	30 898	28 990	32 921	31 560	31 830
Offentlig administrasjon og forsvar	40 136	41 971	47 064	10 493	11 766	11 766	11 767	11 766	12 187	12 187
Undervisning	14 308	15 180	16 527	3 807	4 140	4 130	4 124	4 133	4 444	4 429
Helse- og sosialtjenester	26 462	28 664	31 067	7 203	7 753	7 749	7 813	7 752	8 507	8 502
Andre sosiale og personlige tjenester	27 843	28 668	29 800	7 406	7 791	7 461	7 472	7 076	8 083	7 718
Fastlands-Norge	935 153	1 004 067	1 051 669	265 217	266 242	264 793	253 002	267 632	256 335	266 774
Offentlig forvaltningsvirksomhet	87 655	93 218	102 570	23 304	25 644	25 644	25 642	25 641	27 312	27 413
Statsforvaltningen	44 970	47 294	53 117	11 823	13 280	13 280	13 280	13 278	16 836	16 836
Sivil forvaltning	32 711	36 107	41 144	9 026	10 287	10 287	10 286	10 284	13 783	13 783
Forsvar	12 259	11 187	11 973	2 797	2 993	2 993	2 994	2 994	3 053	3 053
Kommuneforvaltningen	42 685	45 924	49 453	11 481	12 364	12 364	12 362	12 363	10 476	10 577

Tabell A10. Produktinnsats. Faste 1999-priser. Millioner kroner

	1999	2000	2001	00:4	01:1	01:2	01:3	01:4	02:1	02:2
Produktinnsats	1 058 417	1 079 883	1 099 420	278 860	277 085	273 487	265 926	282 921	274 046	283 439
Jordbruk og skogbruk	13 992	12 907	12 896	2 302	2 274	4 966	3 107	2 548	2 422	5 021
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	11 965	12 310	12 143	3 605	3 205	2 860	2 766	3 311	3 168	3 137
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester . .	38 434	40 251	42 054	11 641	10 421	9 997	10 552	11 085	11 341	10 675
Utvinning av råolje og naturgass	29 338	30 931	31 793	8 058	7 936	7 562	7 859	8 436	7 801	7 998
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	9 096	9 320	10 261	3 583	2 484	2 435	2 693	2 649	3 540	2 677
Bergverksdrift	3 659	3 748	3 806	1 024	894	942	959	1 010	846	964
Industri	325 213	316 925	311 320	80 095	81 626	77 214	72 597	79 884	77 787	80 332
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	83 808	82 779	81 335	20 824	21 367	20 074	19 007	20 887	20 259	20 913
Tekstil- og bekledningsindustri	3 455	3 199	3 014	821	849	722	635	808	741	747
Trelast- og trevareindustri	11 887	12 139	11 722	3 085	3 122	2 963	2 638	2 999	2 862	3 198
Treforedling	13 816	14 265	13 738	3 560	3 719	3 508	3 345	3 166	3 234	3 290
Forlag og grafisk industri	19 714	19 154	19 308	4 931	5 110	4 745	4 545	4 908	4 762	4 753
Oljeraffinering, kjem. og mineralsk industri	41 245	40 805	39 370	10 198	9 624	10 034	9 487	10 225	9 876	10 216
Kjemiske råvarer	15 406	15 038	14 918	3 867	3 955	3 790	3 530	3 643	3 800	3 654
Metallindustri	29 530	29 614	28 509	7 263	7 305	7 130	6 709	7 365	6 901	7 194
Verktøindustri	57 756	55 770	55 246	14 314	15 029	13 521	12 417	14 279	13 686	14 406
Bygging av skip og oljeplattformer	39 683	36 369	36 863	9 116	9 552	8 968	8 695	9 648	9 754	10 102
Møbelindustri og annen industri	8 913	7 794	7 297	2 117	1 995	1 758	1 591	1 954	1 911	1 860
Kraftforsyning	9 361	10 882	9 321	2 841	2 935	1 908	1 728	2 750	2 797	2 227
Vannforsyning	977	993	1 035	242	261	258	258	258	277	273
Bygge- og anleggsvirksomhet	91 973	93 185	94 419	24 131	23 988	23 232	22 471	24 728	23 453	23 856
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	90 383	93 100	95 241	25 290	22 683	23 202	22 786	26 570	23 120	24 528
Hotell- og restaurantvirksomhet	21 521	21 956	22 217	5 465	4 733	5 507	6 426	5 551	4 659	5 403
Rørtransport	1 361	1 429	1 474	373	374	348	372	380	353	397
Utenriks sjøfart	47 945	48 439	47 235	12 312	11 715	11 707	11 891	11 923	11 648	11 918
Transport ellers	76 816	79 865	81 833	20 250	19 279	21 365	21 592	19 598	18 353	20 974
Post og telekommunikasjon	35 686	41 855	47 218	11 163	11 558	11 864	11 811	11 985	11 813	11 965
Finansiell tjenesteyting	24 785	25 744	27 106	7 346	6 470	6 678	6 448	7 510	6 658	6 376
Boligtjenester (husholdninger)	16 095	16 328	16 599	4 106	4 124	4 140	4 156	4 179	4 200	4 218
Forretningsmessig tjenesteyting	103 978	110 977	118 042	29 887	31 469	28 432	27 163	30 977	29 531	29 724
Offentlig administrasjon og forsvar	40 136	40 285	42 218	9 859	10 738	10 532	10 409	10 539	10 783	10 875
Undervisning	14 308	14 609	14 892	3 591	3 751	3 714	3 691	3 736	3 999	3 971
Helse- og sosialtjenester	26 462	27 836	28 620	6 833	7 120	7 136	7 214	7 150	7 940	7 970
Andre sosiale og personlige tjenester	27 843	27 947	27 655	7 083	7 246	6 906	6 922	6 581	7 553	7 222
Fastlands-Norge	935 153	951 451	966 579	245 113	244 354	240 858	232 504	248 863	239 361	249 037

Offentlig forvaltningsvirksomhet	87 655	89 888	93 026	22 007	23 468	23 233	23 082	23 243	24 704	24 883
Statsforvaltningen	44 970	45 449	48 072	11 132	12 181	11 999	11 877	12 015	15 231	15 330
Sivil forvaltning	32 711	34 810	37 396	8 543	9 471	9 390	9 268	9 267	12 503	12 469
Forsvar	12 259	10 639	10 676	2 589	2 710	2 609	2 609	2 749	2 728	2 861
Kommuneforvaltningen	42 685	44 438	44 954	10 876	11 288	11 234	11 205	11 227	9 473	9 552

Tabell A11. Produktinnsats. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	2000	2001	00:4	01:1	01:2	01:3	01:4	02:1	02:2
Produktinnsats	2,0	1,8	1,6	1,1	2,3	2,4	1,5	-1,1	3,6
Jordbruk og skogbruk	-7,8	-0,1	-10,6	-5,1	-2,4	-0,4	10,7	6,5	1,1
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	2,9	-1,4	0,3	13,5	-2,2	-6,4	-8,1	-1,1	9,7
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	4,7	4,5	19,3	5,0	7,2	12,8	-4,8	8,8	6,8
Utvinning av råolje og naturgass	5,4	2,8	1,0	-1,7	2,7	5,8	4,7	-1,7	5,8
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	2,5	10,1	100,6	34,2	24,1	40,0	-26,1	42,5	10,0
Bergverksdrift	2,4	1,5	8,1	3,1	-0,3	5,2	-1,4	-5,4	2,4
Industri	-2,5	-1,8	-4,3	-4,3	-0,8	-1,5	-0,3	-4,7	4,0
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	-1,2	-1,7	-5,7	-5,0	-2,8	1,0	0,3	-5,2	4,2
Tekstil- og bekledningsindustri	-7,4	-5,8	-4,4	-8,3	-6,7	-6,3	-1,6	-12,7	3,4
Trelast- og trevareindustri	2,1	-3,4	-1,4	-2,0	-2,6	-6,6	-2,8	-8,3	7,9
Treforedling	3,2	-3,7	2,0	2,8	-2,1	-4,6	-11,1	-13,0	-6,2
Forlag og grafisk industri	-2,8	0,8	-1,4	0,5	1,3	2,0	-0,5	-6,8	0,2
Oljeraffinering, kjem. og mineralsk industri	-1,1	-3,5	-7,0	-11,1	0,4	-3,0	0,3	2,6	1,8
Kjemiske råvarer	-2,4	-0,8	-1,1	2,2	7,7	-6,6	-5,8	-3,9	-3,6
Metallindustri	0,3	-3,7	-3,3	-5,8	-6,2	-4,1	1,4	-5,5	0,9
Verkstedindustri	-3,4	-0,9	-1,8	-1,6	0,8	-2,7	-0,2	-8,9	6,5
Bygging av skip og oljeplattformer	-8,4	1,4	-7,2	-5,8	2,7	3,8	5,8	2,1	12,6
Møbelindustri og annen industri	-12,6	-6,4	-11,1	-5,6	-4,9	-7,3	-7,7	-4,2	5,8
Kraftforsyning	16,2	-14,3	8,9	-2,8	-26,2	-29,0	-3,2	-4,7	16,7
Vannforsyning	1,6	4,2	-0,2	2,2	3,7	4,8	6,3	6,2	5,8
Bygge- og anleggsvirksomhet	1,3	1,3	0,8	-1,5	1,6	2,9	2,5	-2,2	2,7
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	3,0	2,3	0,7	0,4	1,8	1,6	5,1	1,9	5,7
Hotell- og restaurantvirksomhet	2,0	1,2	2,9	0,8	1,4	0,9	1,6	-1,5	-1,9
Rørtransport	5,0	3,1	3,3	-6,9	4,8	15,4	1,8	-5,5	14,2
Utenriks sjøfart	1,0	-2,5	-0,1	-5,9	-0,1	-0,6	-3,2	-0,6	1,8
Transport ellers	4,0	2,5	5,6	6,2	4,1	3,1	-3,2	-4,8	-1,8
Post og telekommunikasjon	17,3	12,8	14,4	17,5	15,3	11,8	7,4	2,2	0,9
Finansiell tjenesteyting	3,9	5,3	4,2	8,6	0,9	10,8	2,2	2,9	-4,5
Boligtjenester (husholdninger)	1,4	1,7	1,5	1,6	1,6	1,7	1,8	1,8	1,9
Forretningsmessig tjenesteyting	6,7	6,4	5,8	7,7	7,5	6,8	3,6	-6,2	4,5
Offentlig administrasjon og forsvar	0,4	4,8	-0,7	4,1	4,1	4,2	6,9	0,4	3,3
Undervisning	2,1	1,9	0,9	0,7	1,2	1,8	4,0	6,6	6,9
Helse- og sosialtjenester	5,2	2,8	3,5	0,4	2,3	4,1	4,6	11,5	11,7
Andre sosiale og personlige tjenester	0,4	-1,0	0,9	0,3	1,4	1,3	-7,1	4,2	4,6
Fastlands-Norge	1,7	1,6	0,7	1,0	2,0	1,9	1,5	-2,0	3,4
Offentlig forvaltningsvirksomhet	2,5	3,5	1,3	2,1	2,9	3,5	5,6	5,3	7,1
Statsforvaltningen	1,1	5,8	0,0	4,7	5,1	5,4	7,9	25,0	27,8
Sivil forvaltning	6,4	7,4	5,4	6,5	7,5	7,3	8,5	32,0	32,8
Forsvar	-13,2	0,3	-14,4	-1,2	-2,6	-0,8	6,2	0,7	9,7
Kommuneforvaltningen	4,1	1,2	2,7	-0,5	0,6	1,5	3,2	-16,1	-15,0

Tabell A12. Produktinnsats. Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	2000	2001	00:4	01:1	01:2	01:3	01:4	02:1	02:2
Produktinnsats	6,9	2,9	8,3	6,5	4,8	1,8	-1,4	-2,0	-2,8
Jordbruk og skogbruk	2,8	3,0	4,6	5,4	4,1	1,9	-0,4	-1,7	-0,1
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	7,7	-1,1	7,2	3,1	-1,4	-2,8	-3,1	-3,0	-1,2
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester . .	9,8	5,8	11,1	10,6	8,2	2,7	2,5	-0,5	-1,0
Utvinning av råolje og naturgass	11,4	6,9	13,9	12,5	9,8	3,6	2,2	0,5	-0,4
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	4,4	2,5	5,2	5,3	3,8	1,8	0,7	-0,5	-2,7
Bergverksdrift	4,3	4,2	4,9	6,7	5,7	3,4	1,5	-0,8	-1,0
Industri	8,4	2,0	10,3	6,0	5,8	1,4	-4,8	-4,7	-6,4
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	1,8	4,0	5,5	5,4	2,6	4,8	3,3	-1,9	-3,6
Tekstil- og bekledningsindustri	2,3	2,9	5,2	6,9	4,9	0,1	-0,8	-3,9	-4,1
Trelast- og trevareindustri	1,9	1,3	3,4	3,3	2,0	0,6	-0,7	-2,5	-2,6
Treforedling	5,4	4,7	6,8	9,4	6,8	2,7	-0,0	-4,1	-5,9
Forlag og grafisk industri	4,7	2,8	5,6	5,9	3,5	1,3	0,3	-1,3	-2,0
Oljeraffinering, kjem. og mineralisk industri	34,8	-4,4	25,7	3,9	5,4	-6,0	-19,1	-10,8	-11,4
Kjemiske råvarer	9,1	5,7	12,3	13,4	10,1	3,3	-3,4	-8,1	-6,0
Metallindustri	7,9	3,8	14,9	9,9	13,8	3,4	-10,3	-10,7	-11,9
Verkstedindustri	4,6	1,1	6,9	5,4	4,4	-0,0	-5,1	-5,8	-5,4
Bygging av skip og oljeplattformer	6,1	4,1	10,3	6,3	9,0	5,3	-3,5	0,4	-6,4
Møbelindustri og annen industri	4,6	1,8	7,7	5,2	4,8	1,0	-3,5	-4,2	-4,4
Kraftforsyning	2,2	10,3	3,9	12,8	13,8	10,5	4,6	-2,3	-4,8
Vannforsyning	3,6	4,9	5,1	6,9	5,5	4,3	2,9	1,5	1,9
Bygge- og anleggsvirksomhet	3,8	3,2	4,5	5,2	3,7	2,4	1,3	-0,6	-0,5
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	3,6	3,7	4,2	5,5	4,6	2,9	2,0	0,1	-0,8
Hotell- og restaurantvirksomhet	3,5	3,5	4,7	5,8	2,9	3,4	2,2	-0,8	-2,0
Rørtransport	6,8	4,8	8,0	7,4	5,9	4,0	1,7	0,3	1,4
Utenriks sjøfart	38,3	-0,3	39,9	18,7	1,1	-5,2	-12,1	-7,0	-5,2
Transport ellers	8,5	2,5	8,6	5,2	4,7	1,0	-0,6	-0,8	-1,2
Post og telekommunikasjon	1,6	1,4	2,8	2,4	2,1	0,8	0,5	0,1	0,2
Finansiell tjenesteyting	2,0	5,3	3,4	5,2	4,7	6,8	4,7	3,8	3,5
Boligtjenester (husholdninger)	4,5	4,3	6,1	6,8	4,5	3,5	2,5	1,0	1,5
Forretningsmessig tjenesteyting	3,8	3,4	4,5	6,3	5,1	1,6	0,9	-0,8	-1,5
Offentlig administrasjon og forsvar	4,2	7,0	5,3	7,8	7,7	7,6	4,9	3,1	0,3
Undervisning	3,9	6,8	5,1	8,3	7,8	6,8	4,4	0,7	0,3
Helse- og sosialtjenester	3,0	5,4	4,8	8,2	6,1	4,5	2,9	-1,6	-1,7
Andre sosiale og personlige tjenester	2,6	5,1	4,0	6,9	6,1	4,4	2,8	-0,5	-1,1
Fastlands-Norge	5,5	3,1	6,7	5,9	5,0	2,3	-0,6	-1,7	-2,6

Offentlig forvaltningsvirksomhet	3,7	6,3	5,0	7,8	7,0	6,4	4,2	1,2	-0,2
Statsforvaltningen	4,1	6,2	5,2	7,3	6,8	6,5	4,0	1,4	-0,8
Sivil forvaltning	3,7	6,1	4,7	7,0	6,0	6,2	5,0	1,5	0,9
Forsvar	5,2	6,7	6,6	8,3	9,9	7,9	0,8	1,3	-7,0
Kommuneforvaltningen	3,3	6,4	4,8	8,3	7,1	6,1	4,3	1,0	0,6

Tabell A13. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoproduct etter næring, i basisverdi.
Løpende priser. Millioner kroner

	1999	2000	2001	00:4	01:1	01:2	01:3	01:4	02:1	02:2
Bruttonasjonalprodukt	1 233 039	1 465 096	1 510 866	395 203	383 796	373 676	371 948	381 447	367 312	378 948
Jordbruk og skogbruk	16 116	15 380	14 896	3 680	2 652	1 510	6 957	3 778	2 578	903
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	10 064	10 647	10 114	2 666	3 061	2 164	2 202	2 688	2 913	1 591
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	163 370	326 102	311 274	96 756	81 430	82 284	79 135	68 424	67 870	72 662
Utvinning av råolje og naturgass	158 055	319 282	304 099	93 912	79 711	80 519	77 277	66 593	65 472	71 197
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	5 315	6 821	7 175	2 844	1 720	1 766	1 859	1 832	2 398	1 465
Bergverksdrift	2 500	2 772	2 769	715	643	701	704	721	636	683
Industri	135 733	135 669	131 432	33 603	34 541	32 304	30 780	33 807	33 040	34 570
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	20 736	20 434	19 663	4 887	4 955	5 005	4 893	4 811	4 978	5 833
Tekstil- og bekledningsindustri	2 216	2 093	1 974	516	534	482	413	545	513	537
Trelast- og trevareindustri	5 089	5 380	5 123	1 356	1 382	1 275	1 175	1 292	1 200	1 392
Treforedling	5 923	7 692	7 185	1 943	2 142	1 867	1 703	1 472	1 459	1 389
Forlag og grafisk industri	13 924	12 998	13 548	3 330	3 576	3 340	3 242	3 391	3 144	3 195
Oljeraffinering, kjem. og mineralsk industri	13 780	11 462	12 490	2 847	3 071	3 016	2 762	3 641	3 759	4 062
Kjemiske råvarer	6 642	7 115	6 155	1 677	1 555	1 654	1 462	1 483	1 432	1 386
Metallindustri	10 202	14 692	10 924	3 486	3 052	2 658	2 653	2 560	2 671	2 339
Verkstedindustri	36 044	34 285	34 015	8 645	9 096	8 176	7 742	9 002	8 399	8 525
Bygging av skip og oljeplattformer	16 067	15 153	16 100	3 805	4 022	3 829	3 799	4 450	4 355	4 841
Møbelindustri og annen industri	5 110	4 364	4 255	1 111	1 156	1 003	935	1 160	1 131	1 072
Kraftforsyning	23 952	27 853	30 844	8 001	9 897	6 164	5 505	9 277	9 194	6 090
Vannforsyning	1 801	1 928	1 903	482	476	476	476	475	505	505
Bygge- og anleggsvirksomhet	51 134	55 377	60 422	14 709	14 888	14 636	14 478	16 420	15 944	16 428
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	111 222	123 296	126 506	34 447	30 430	30 882	30 480	34 715	31 824	34 151
Hotell- og restaurantvirksomhet	18 642	19 616	20 568	4 955	4 366	4 958	5 947	5 296	4 711	5 442
Rørtransport	15 235	15 467	15 949	3 948	4 172	3 852	4 034	3 891	3 873	3 968
Utenriks sjøfart	18 973	21 721	31 632	5 622	8 548	8 102	7 829	7 154	6 077	5 401
Transport ellers	44 144	45 312	48 987	11 521	11 353	12 538	13 231	11 864	11 942	13 171
Post og telekommunikasjon	24 454	24 829	24 471	6 609	5 948	6 032	6 025	6 466	6 230	6 522
Finansiell tjenesteyting	43 211	55 221	56 496	14 088	13 667	14 327	14 367	14 135	15 212	16 612
Boligtjenester (husholdninger)	63 967	65 322	68 414	16 362	16 889	17 019	17 147	17 358	18 096	18 370
Forretningsmessig tjenesteyting	103 217	112 950	125 608	30 774	32 948	30 176	29 214	33 270	32 244	33 028
Offentlig administrasjon og forsvar	61 627	64 187	68 158	16 575	17 488	16 089	16 927	17 654	17 125	17 589
Undervisning	52 988	56 653	62 530	15 102	16 756	14 852	14 191	16 730	16 829	17 290
Helse- og sosialtjenester	95 671	102 309	112 148	26 315	27 561	26 869	27 850	29 869	28 182	29 587
Andre sosiale og personlige tjenester	37 359	41 316	43 811	10 791	11 160	10 741	11 020	10 890	12 277	12 105
Indirekte målte bank- og finanstjenester	-35 524	-37 824	-41 872	-9 754	-9 914	-10 679	-10 681	-10 598	-10 628	-10 735
Merverdi og investeringsavgift	122 443	130 694	138 838	35 462	34 558	35 047	33 378	35 855	32 352	33 135
Andre produktskatter, netto	50 740	50 808	54 880	13 767	12 401	14 040	13 738	14 701	11 948	13 843
Statistiske avvik	0	-2 509	-9 911	-1 994	-2 122	-1 407	-2 988	-3 394	-3 661	-3 965
Fastlands-Norge	897 802	960 637	1 010 076	251 395	254 723	242 437	247 502	265 413	259 482	264 640

Offentlig forvaltningsvirksomhet	202 822	215 483	233 950	56 039	59 809	55 554	56 761	61 825	59 745	62 219
Statsforvaltningen	61 234	64 470	67 751	16 690	17 421	16 050	16 982	17 298	25 004	25 968
Sivil forvaltning	47 279	49 811	53 081	12 859	13 586	12 512	13 455	13 528	21 369	22 292
Forsvar	13 955	14 659	14 671	3 832	3 835	3 538	3 527	3 770	3 635	3 676
Kommuneforvaltningen	141 588	151 013	166 198	39 349	42 388	39 504	39 779	44 527	34 741	36 251

1 Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi

**Tabell A14. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi.
Faste 1999-priser. Millioner kroner**

	1999	2000	2001	00:4	01:1	01:2	01:3	01:4	02:1	02:2
Bruttonasjonalprodukt	1 233 039	1 262 638	1 280 878	328 032	322 755	309 340	315 254	333 528	316 589	323 047
Jordbruk og skogbruk	16 116	16 502	16 137	3 878	2 845	1 843	7 427	4 023	2 770	1 281
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	10 064	10 025	9 857	2 692	2 987	2 217	2 201	2 452	2 972	2 426
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester . .	163 370	172 083	177 277	45 506	44 206	42 161	43 912	46 997	44 094	44 652
Utvinning av råolje og naturgass	158 055	166 637	171 281	43 412	42 755	40 739	42 338	45 449	42 025	43 088
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	5 315	5 446	5 996	2 094	1 452	1 423	1 573	1 548	2 069	1 564
Bergverksdrift	2 500	2 561	2 600	700	611	644	655	690	578	659
Industri	135 733	131 639	130 101	33 448	34 404	32 208	30 136	33 353	32 482	33 683
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	20 736	20 409	20 281	5 170	5 264	5 027	4 768	5 221	4 984	5 175
Tekstil- og bekledningsindustri	2 216	2 052	1 933	527	545	463	407	518	475	479
Trelast- og trevareindustri	5 089	5 197	5 018	1 321	1 337	1 268	1 129	1 284	1 225	1 369
Treforedling	5 923	6 115	5 889	1 526	1 594	1 504	1 434	1 357	1 386	1 410
Forlag og grafisk industri	13 924	13 528	13 638	3 482	3 609	3 352	3 210	3 467	3 363	3 357
Oljeraffinering, kjem. og mineralsk industri	13 780	13 611	13 470	3 415	3 450	3 415	3 157	3 448	3 440	3 671
Kjemiske råvarer	6 642	6 483	6 431	1 667	1 705	1 634	1 522	1 571	1 638	1 575
Metallindustri	10 202	10 231	9 849	2 509	2 524	2 463	2 318	2 545	2 384	2 485
Verkstedindustri	36 044	34 804	34 477	8 933	9 379	8 438	7 749	8 911	8 541	8 990
Bygging av skip og oljeplattformer	16 067	14 740	14 930	3 684	3 853	3 635	3 531	3 911	3 948	4 105
Møbelindustri og annen industri	5 110	4 468	4 183	1 214	1 144	1 008	912	1 120	1 096	1 066
Kraftforsyning	23 952	27 953	23 854	7 299	7 537	4 861	4 398	7 058	7 188	5 700
Vannforsyning	1 801	1 796	1 624	455	404	406	407	406	384	387
Bygge- og anleggsvirksomhet	51 134	51 731	52 370	13 420	13 359	12 842	12 466	13 703	12 910	13 141
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	111 222	113 866	116 866	31 041	27 838	28 309	27 963	32 756	28 441	30 081
Hotell- og restaurantvirksomhet	18 642	19 018	19 245	4 734	4 099	4 771	5 567	4 808	4 036	4 681
Rørtransport	15 235	15 994	16 495	4 177	4 183	3 894	4 164	4 254	3 953	4 446
Utenriks sjøfart	18 973	19 169	18 692	4 872	4 636	4 633	4 706	4 718	4 609	4 716
Transport ellers	44 144	43 722	43 193	11 025	10 382	11 093	11 586	10 131	9 773	11 191
Post og telekommunikasjon	24 454	27 199	28 261	7 312	7 043	7 238	6 845	7 136	7 019	7 247
Finansiell tjenesteyting	43 211	47 947	53 980	10 985	13 197	13 247	13 849	13 687	14 200	15 380
Boligtjenester (husholdninger)	63 967	64 891	65 970	16 320	16 392	16 453	16 519	16 607	16 693	16 765
Forretningsmessig tjenesteyting	103 217	107 744	114 430	29 008	30 504	27 522	26 373	30 030	28 593	28 782
Offentlig administrasjon og forsvar	61 627	60 530	60 337	15 315	15 723	14 385	15 002	15 226	14 838	14 905
Undervisning	52 988	53 585	54 600	13 816	14 778	13 056	12 369	14 397	13 940	14 107
Helse- og sosialtjenester	95 671	97 303	99 638	24 589	25 169	24 298	25 090	25 081	25 171	25 471
Andre sosiale og personlige tjenester	37 359	37 756	37 025	9 695	9 722	9 220	9 315	8 768	9 974	9 598
Indirekte målte bank- og finanstjenester	-35 524	-38 313	-42 078	-9 420	-10 222	-10 579	-10 607	-10 671	-11 343	-11 411
Merverdi og investeringsavgift	122 443	126 614	129 361	33 821	30 928	31 553	32 113	34 767	31 367	32 378
Andre produktskatter, netto	50 740	50 873	51 024	13 466	11 847	12 920	12 866	13 391	11 867	12 964
Statistiske avvik	-0	450	20	-122	181	147	-67	-240	80	-182
Fastlands-Norge	897 802	915 769	930 088	235 731	236 996	224 611	228 168	240 313	231 962	235 483

Offentlig forvaltningsvirksomhet	202 822	203 871	206 182	51 882	53 679	49 558	50 329	52 616	51 587	52 383
Statsforvaltningen	61 234	60 813	60 460	15 410	15 712	14 394	15 076	15 278	21 960	22 292
Sivil forvaltning	47 279	47 365	47 834	11 984	12 382	11 320	12 061	12 071	18 904	19 252
Forsvar	13 955	13 449	12 626	3 427	3 330	3 074	3 015	3 207	3 056	3 041
Kommuneforvaltningen	141 588	143 058	145 722	36 472	37 967	35 164	35 253	37 338	29 628	30 091

1 Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi

Tabell A15. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoproduct etter næring, i basisverdi.
Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	2000	2001	00:4	01:1	01:2	01:3	01:4	02:1	02:2
Bruttonasjonalprodukt	2,4	1,4	0,7	0,7	1,6	1,8	1,7	-1,9	4,4
Jordbruk og skogbruk	2,4	-2,2	-5,0	-11,2	4,5	-3,0	3,7	-2,6	-30,5
Fiske,fangst og fiskeoppdrett	-0,4	-1,7	-1,3	16,7	-7,0	-7,9	-8,9	-0,5	9,4
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	5,3	3,0	3,4	-0,9	3,3	6,7	3,3	-0,3	5,9
Utvinning av råolje og naturgass	5,4	2,8	1,0	-1,7	2,7	5,8	4,7	-1,7	5,8
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	2,5	10,1	100,6	34,2	24,1	40,0	-26,1	42,5	10,0
Bergverksdrift	2,4	1,5	8,1	3,1	-0,3	5,2	-1,4	-5,4	2,4
Industri	-3,0	-1,2	-3,7	-2,8	0,0	-1,6	-0,3	-5,6	4,6
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	-1,6	-0,6	-5,6	-3,6	-1,1	1,6	1,0	-5,3	2,9
Tekstil- og bekledningsindustri	-7,4	-5,8	-4,4	-8,3	-6,7	-6,3	-1,6	-12,7	3,4
Trelast- og trevareindustri	2,1	-3,4	-1,4	-2,0	-2,6	-6,6	-2,8	-8,3	7,9
Treforedling	3,2	-3,7	2,0	2,8	-2,1	-4,6	-11,1	-13,0	-6,2
Forlag og grafisk industri	-2,8	0,8	-1,4	0,5	1,3	2,0	-0,5	-6,8	0,2
Oljeraffinering, kjem. og mineralisk industri	-1,2	-1,0	-5,6	-4,4	1,9	-2,4	1,0	-0,3	7,5
Kjemiske råvarer	-2,4	-0,8	-1,1	2,2	7,7	-6,6	-5,8	-3,9	-3,6
Metallindustri	0,3	-3,7	-3,3	-5,8	-6,2	-4,1	1,4	-5,5	0,9
Verkstedsindustri	-3,4	-0,9	-1,8	-1,6	0,8	-2,7	-0,2	-8,9	6,5
Bygging av skip og oljeplattformer	-8,3	1,3	-7,5	-6,2	2,6	3,7	6,2	2,5	12,9
Møbelindustri og annen industri	-12,6	-6,4	-11,1	-5,6	-4,9	-7,3	-7,7	-4,2	5,8
Kraftforsyning	16,7	-14,7	9,2	-3,0	-26,8	-29,6	-3,3	-4,6	17,3
Vannforsyning	-0,3	-9,6	0,8	-8,6	-9,2	-9,8	-10,7	-5,1	-4,7
Bygge- og anleggsvirksomhet	1,2	1,2	0,7	-1,5	1,7	2,8	2,1	-3,4	2,3
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	2,4	2,6	0,1	0,7	2,2	1,8	5,5	2,2	6,3
Hotell- og restaurantvirksomhet	2,0	1,2	2,9	0,8	1,4	0,9	1,6	-1,5	-1,9
Rørtransport	5,0	3,1	3,3	-6,9	4,8	15,4	1,8	-5,5	14,2
Utenriks sjøfart	1,0	-2,5	-0,1	-5,9	-0,1	-0,6	-3,2	-0,6	1,8
Transport ellers	-1,0	-1,2	-1,0	3,7	-1,7	1,7	-8,1	-5,9	0,9
Post og telekommunikasjon	11,2	3,9	9,1	9,3	7,7	1,8	-2,4	-0,3	0,1
Finansiell tjenesteyting	11,0	12,6	7,2	8,3	10,3	8,5	24,6	7,6	16,1
Boligtjenester (husholdninger)	1,4	1,7	1,5	1,6	1,6	1,7	1,8	1,8	1,9
Forretningsmessig tjenesteyting	4,4	6,2	3,5	7,5	7,3	6,7	3,5	-6,3	4,6
Offentlig administrasjon og forsvar	-1,8	-0,3	-3,5	-1,0	0,0	0,4	-0,6	-5,6	3,6
Undervisning	1,1	1,9	-3,9	0,5	0,6	2,4	4,2	-5,7	8,1
Helse- og sosialtjenester	1,7	2,4	0,4	1,6	3,0	3,0	2,0	0,0	4,8
Andre sosiale og personlige tjenester	1,1	-1,9	2,6	0,2	1,1	0,8	-9,6	2,6	4,1
Indirekte målte bank- og finanstjenester	7,9	9,8	9,4	8,3	8,6	9,2	13,3	11,0	7,9
Merverdi og investeringsavgift	3,4	2,2	1,4	1,8	1,9	2,1	2,8	1,4	2,6
Andre produktskatter, netto	0,3	0,3	-1,9	0,4	0,3	1,2	-0,6	0,2	0,3
Statistiske avvik	..	-95,6	..	-28,1	-43,8	..	..	-55,4	..
Fastlands-Norge	2,0	1,6	0,5	1,5	1,6	1,2	1,9	-2,1	4,8
Offentlig forvaltningsvirksomhet	0,5	1,1	-1,9	0,3	1,2	1,6	1,4	-3,9	5,7
Statsforvaltningen	-0,7	-0,6	-2,1	-1,3	-0,4	0,3	-0,9	39,8	54,9
Sivil forvaltning	0,2	1,0	-1,0	0,2	1,2	1,8	0,7	52,7	70,1
Forsvar	-3,6	-6,1	-5,5	-6,6	-6,1	-5,3	-6,4	-8,2	-1,1
Kommuneforvaltningen	1,0	1,9	-1,8	1,0	1,9	2,2	2,4	-22,0	-14,4

1 Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi

**Tabell A16. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi.
Prosentvis prisendring fra samme periode året før**

	2000	2001	00:4	01:1	01:2	01:3	01:4	02:1	02:2
Bruttonasjonalprodukt	16,0	1,7	15,0	7,9	5,5	-0,7	-5,1	-2,4	-2,9
Jordbruk og skogbruk	-6,8	-1,0	-1,1	-2,6	-7,7	1,5	-1,0	-0,2	-14,0
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	6,2	-3,4	-3,5	-5,2	-21,5	6,2	10,7	-4,3	-32,8
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	89,5	-7,3	57,7	12,1	11,3	-12,2	-31,5	-16,4	-16,6
Utvinning av råolje og naturgass	91,6	-7,3	59,5	12,5	11,8	-12,1	-32,3	-16,4	-16,4
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	25,2	-4,4	31,1	8,1	2,0	-5,0	-12,9	-2,1	-24,5
Bergverksdrift	8,3	-1,6	-6,2	-7,8	3,0	-4,3	2,3	4,6	-4,7
Industri	3,1	-2,0	0,1	2,1	-6,9	-4,1	0,9	1,3	2,3
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	0,1	-3,2	-6,0	-3,5	0,9	-7,4	-2,5	6,1	13,2
Tekstil- og bekledningsindustri	2,0	0,1	-2,4	-6,8	-1,0	2,6	7,3	10,1	7,8
Trelast- og trevareindustri	3,5	-1,4	-0,5	0,7	-1,7	-2,6	-2,0	-5,3	1,2
Treforedling	25,8	-3,0	22,7	19,2	-3,0	-12,3	-14,8	-21,7	-20,6
Forlag og grafisk industri	-3,9	3,4	-4,6	0,7	4,1	6,9	2,3	-5,6	-4,5
Oljeraffinering, kjem. og mineralsk industri	-15,8	10,1	-6,1	12,5	0,7	0,3	26,7	22,8	25,3
Kjemiske råvarer	9,7	-12,8	-4,6	-18,0	-16,1	-10,4	-6,2	-4,2	-13,1
Metallindustri	43,6	-22,8	18,8	16,6	-38,5	-27,6	-27,6	-7,4	-12,8
Verkstedindustri	-1,5	0,2	-0,1	-1,0	-4,6	2,1	4,4	1,4	-2,1
Bygging av skip og oljeplattformer	2,8	4,9	0,1	4,5	0,7	3,5	10,1	5,7	12,0
Møbelindustri og annen industri	-2,3	4,1	-9,3	1,2	-2,8	5,2	13,1	2,1	1,0
Kraftforsyning	-0,4	29,8	2,1	22,1	41,0	41,4	19,9	-2,6	-15,7
Vannforsyning	7,4	9,1	6,5	8,0	8,8	9,5	10,3	11,7	11,4
Bygge- og anleggsvirksomhet	7,0	7,8	7,2	6,5	6,6	8,5	9,3	10,8	9,7
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	8,3	-0,0	8,7	2,7	4,4	-1,7	-4,5	2,4	4,1
Hotell- og restaurantvirksomhet	3,1	3,6	2,3	0,5	4,5	3,9	5,2	9,6	11,9
Rørtransport	-3,3	-0,0	-4,4	2,0	2,4	-1,1	-3,2	-1,7	-9,8
Utenriks sjøfart	13,3	49,3	5,4	109,7	52,4	22,2	31,4	-28,5	-34,5
Transport ellers	3,6	9,4	5,5	6,6	8,9	10,2	12,1	11,7	4,1
Post og telekommunikasjon	-8,7	-5,1	-5,5	-9,3	-8,8	-2,6	0,2	5,1	8,0
Finansiell tjenesteyting	15,2	-9,1	38,7	12,6	-6,9	-17,1	-19,5	3,4	-0,1
Boligtjenester (husholdninger)	0,7	3,0	-1,3	1,1	3,7	3,0	4,3	5,2	5,9
Forretningsmessig tjenesteyting	4,8	4,7	4,8	5,2	4,9	4,4	4,4	4,4	4,7
Offentlig administrasjon og forsvar	6,0	6,5	7,0	7,4	6,1	5,4	7,1	3,8	5,5
Undervisning	5,7	8,3	7,7	10,4	9,6	6,8	6,3	6,5	7,7
Helse- og sosialtjenester	5,1	7,0	6,1	6,7	5,4	4,7	11,3	2,2	5,0
Andre sosiale og personlige tjenester	9,4	8,1	9,6	7,1	6,7	7,5	11,6	7,2	8,3
Indirekte målte bank- og finanstjenester	-1,3	0,8	2,2	2,7	3,4	1,4	-4,1	-3,4	-6,8
Merverdi og investeringsavgift	3,2	4,0	4,0	10,6	7,5	0,5	-1,6	-7,7	-7,9
Andre produktskatter, netto	-0,1	7,7	0,7	13,3	0,7	11,1	7,4	-3,8	-1,7
Statistiske avvik	..	..	-14,9	..	..	..	-13,9	..	..
Fastlands-Norge	4,9	3,5	5,8	5,2	3,0	2,3	3,6	4,1	4,1

Offentlig forvaltningsvirksomhet	5,7	7,4	6,9	8,0	6,8	5,6	8,8	3,9	6,0
Statsforvaltningen	6,0	5,7	6,9	7,0	6,1	5,2	4,5	2,7	4,5
Sivil forvaltning	5,2	5,5	5,9	6,7	6,0	5,0	4,4	3,0	4,8
Forsvar	9,0	6,6	10,1	8,5	6,7	6,0	5,1	3,3	5,0
Kommuneforvaltningen	5,6	8,0	7,0	8,5	7,1	5,8	10,5	5,0	7,2

1 Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi

Tabell A17. Konsum i husholdninger. Løpende priser. Millioner kroner

	1999	2000	2001	00:4	01:1	01:2	01:3	01:4	02:1	02:2
Konsum i husholdninger	559 490	598 347	623 219	159 703	147 299	153 778	156 136	166 006	150 803	157 498
Matvarer og alkoholfrie drikkevarer	84 709	89 185	89 302	23 416	21 755	23 043	21 395	23 110	21 462	22 249
Alkoholrikke og tobakk mv.	27 389	29 022	30 145	8 749	6 208	7 705	7 324	8 908	6 470	7 442
Klær og skotøy	32 794	33 781	35 403	10 027	7 404	8 562	8 561	10 876	7 456	9 317
Bolig, lys og brensel	108 761	112 415	122 959	28 956	32 409	29 723	28 873	31 955	33 391	30 426
Møbler og husholdningsartikler mv.	34 159	36 300	37 374	10 752	8 547	8 240	9 306	11 281	8 903	8 817
Helsepleie	15 067	15 966	16 943	4 233	3 971	4 214	4 234	4 524	4 125	4 449
Transport	82 645	88 525	89 662	20 965	20 675	23 705	24 090	21 193	20 642	23 866
Post- og teletjenester	14 332	16 174	17 822	4 320	4 310	4 433	4 489	4 590	4 456	4 612
Kultur og fritid	71 846	76 493	79 017	21 421	18 477	18 389	19 993	22 158	19 413	19 704
Utdanning	2 746	2 813	2 975	726	712	720	746	797	801	810
Hotell- og restauranttjenester	38 152	41 114	43 324	10 348	9 070	10 635	12 638	10 981	9 691	11 089
Andre varer og tjenester	39 753	47 951	50 320	12 934	12 118	12 427	12 233	13 542	12 692	13 219
Husholdningenes kjøp i utlandet	25 913	26 676	26 326	5 970	5 181	6 655	9 028	5 462	4 764	6 342
Utlendingers kjøp i Norge	-18 776	-18 067	-18 352	-3 116	-3 537	-4 672	-6 773	-3 370	-3 463	-4 845
Varekonsum ¹	313 384	330 495	340 235	91 025	79 933	83 292	82 383	94 627	79 911	83 765
Tjenestekonsum ¹	238 969	259 243	275 010	65 823	65 721	68 504	71 498	69 287	69 591	72 235
Boligtjenester	88 372	91 003	95 424	22 820	23 630	23 784	23 954	24 057	25 010	25 281
Andre tjenester	150 597	168 240	179 586	43 003	42 092	44 720	47 544	45 230	44 581	46 954

¹ Konsumet av varer og tjenester inkluderer utlendingers kjøp i Norge, men ikke husholdningenes kjøp i utlandet

Tabell A18. Konsum i husholdninger. Faste 1999-priser. Millioner kroner

	1999	2000	2001	00:4	01:1	01:2	01:3	01:4	02:1	02:2
Konsum i husholdninger	559 490	579 806	594 720	153 509	140 007	145 231	150 274	159 208	142 624	149 224
Matvarer og alkoholfrie drikkevarer	84 709	87 504	89 469	22 907	21 075	21 972	22 281	24 141	22 072	22 696
Alkoholrikke og tobakk mv.	27 389	27 095	27 177	8 101	5 618	6 972	6 609	7 979	5 880	6 770
Klær og skotøy	32 794	35 269	37 263	10 210	7 875	8 953	9 179	11 256	8 425	9 994
Bolig, lys og brensel	108 761	109 013	111 320	27 831	29 369	27 048	26 342	28 561	29 022	27 133
Møbler og husholdningsartikler mv.	34 159	36 135	36 843	10 698	8 431	8 082	9 192	11 138	8 771	8 598
Helsepleie	15 067	15 500	15 984	4 067	3 769	3 974	3 991	4 250	3 860	4 064
Transport	82 645	83 011	82 037	19 516	19 078	21 318	21 917	19 724	18 885	21 663
Post- og teletjenester	14 332	16 869	19 509	4 525	4 700	4 820	4 929	5 061	4 875	4 960
Kultur og fritid	71 846	75 703	77 849	21 224	18 188	17 984	19 649	22 029	18 948	19 187
Utdanning	2 746	2 675	2 647	669	654	661	664	668	670	676
Hotell- og restauranttjenester	38 152	39 787	40 159	9 889	8 535	9 929	11 658	10 037	8 760	9 925
Andre varer og tjenester	39 753	42 495	45 715	10 974	11 015	11 326	11 276	12 097	10 939	11 512
Husholdningenes kjøp i utlandet	25 913	26 089	26 065	5 863	5 046	6 538	9 009	5 471	4 776	6 558
Utlendingers kjøp i Norge	-18 776	-17 340	-17 317	-2 965	-3 347	-4 345	-6 421	-3 205	-3 259	-4 511
Varekonsum ¹	313 384	323 787	331 261	88 847	76 692	79 376	81 669	93 523	78 637	82 742
Tjenestekonsum ¹	238 969	247 270	254 712	61 765	61 615	63 662	66 016	63 419	62 470	64 435
Boligtjenester	88 372	89 396	90 504	22 390	22 536	22 604	22 691	22 672	22 840	22 875
Andre tjenester	150 597	157 874	164 208	39 375	39 079	41 058	43 325	40 746	39 630	41 561

¹ Konsumet av varer og tjenester inkluderer utlendingers kjøp i Norge, men ikke husholdningenes kjøp i utlandet

Tabell A19. Konsum i husholdninger. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	2000	2001	00:4	01:1	01:2	01:3	01:4	02:1	02:2
Konsum i husholdninger	3,6	2,6	1,6	2,1	2,0	2,4	3,7	1,9	2,7
Matvarer og alkoholfrie drikkevarer	3,3	2,2	0,9	1,3	0,8	1,2	5,4	4,7	3,3
Alkoholdrikker og tobakk mv.	-1,1	0,3	-4,6	2,3	0,7	0,4	-1,5	4,7	-2,9
Klær og skotøy	7,5	5,7	2,9	1,4	7,4	2,5	10,2	7,0	11,6
Bolig, lys og brensel	0,2	2,1	-1,0	2,9	1,8	1,0	2,6	-1,2	0,3
Møbler og husholdningsartikler mv.	5,8	2,0	3,9	1,2	0,2	1,6	4,1	4,0	6,4
Helsepleie	2,9	3,1	1,0	1,7	1,6	4,6	4,5	2,4	2,2
Transport	0,4	-1,2	-2,7	-3,9	-2,6	0,7	1,1	-1,0	1,6
Post- og teletjenester	17,7	15,7	14,3	20,1	16,4	15,0	11,8	3,7	2,9
Kultur og fritid	5,4	2,8	4,6	2,5	2,2	2,7	3,8	4,2	6,7
Utdanning	-2,6	-1,0	-2,8	-1,6	-1,6	-0,8	-0,1	2,4	2,3
Hotell- og restauranttjenester	4,3	0,9	5,0	0,5	1,0	0,8	1,5	2,6	-0,0
Andre varer og tjenester	6,9	7,6	4,0	6,8	6,1	7,1	10,2	-0,7	1,6
Husholdningenes kjøp i utlandet	0,7	-0,1	-0,4	1,2	1,8	2,2	-6,7	-5,4	0,3
Utlendingers kjøp i Norge	-7,6	-0,1	-9,7	-2,7	-1,9	-1,3	8,1	-2,6	3,8
Varekonsum ¹	3,3	2,3	0,3	1,1	0,9	1,6	5,3	2,5	4,2
Tjenestekonsum ¹	3,5	3,0	3,1	3,2	3,2	3,1	2,7	1,4	1,2
Boligtjenester	1,2	1,2	1,3	1,2	1,2	1,3	1,3	1,3	1,2
Andre tjenester	4,8	4,0	4,2	4,3	4,3	4,0	3,5	1,4	1,2

1 Konsumet av varer og tjenester inkluderer utlendingers kjøp i Norge, men ikke husholdningenes kjøp i utlandet

Tabell A20. Konsum i husholdninger. Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	2000	2001	00:4	01:1	01:2	01:3	01:4	02:1	02:2
Konsum i husholdninger	3,2	1,5	3,4	3,5	2,6	0,2	0,2	0,5	-0,3
Matvarer og alkoholfrie drikkevarer	1,9	-2,1	2,0	2,3	2,9	-6,4	-6,3	-5,8	-6,5
Alkoholdrikker og tobakk mv.	7,1	3,6	7,4	4,3	3,6	3,2	3,4	-0,4	-0,5
Klær og skotøy	-4,2	-0,8	-4,0	2,3	-3,0	-0,5	-1,6	-5,9	-2,5
Bolig, lys og brensel	3,1	7,1	2,0	5,7	8,2	7,2	7,5	4,3	2,0
Møbler og husholdningsartikler mv.	0,5	1,0	0,3	1,2	1,3	0,8	0,8	0,1	0,6
Helsepleie	3,0	2,9	3,3	4,1	2,9	2,5	2,2	1,4	3,3
Transport	6,6	2,5	6,2	4,1	4,2	1,7	0,0	0,9	-0,9
Post- og teletjenester	-4,1	-4,7	-1,7	-5,2	-4,1	-4,7	-5,0	-0,3	1,1
Kultur og fritid	1,0	0,5	0,8	1,1	1,1	0,2	-0,3	0,8	0,4
Utdanning	5,2	6,9	5,1	5,4	5,3	6,6	9,9	9,9	10,0
Hotell- og restauranttjenester	3,3	4,4	3,7	4,1	4,4	4,5	4,6	4,1	4,3
Andre varer og tjenester	12,8	-2,5	20,0	8,5	-3,1	-8,4	-5,0	5,5	4,7
Husholdningenes kjøp i utlandet	2,3	-1,2	1,6	2,2	-1,9	-2,2	-2,0	-2,8	-5,0
Utlendingers kjøp i Norge	4,2	1,7	3,9	3,3	3,4	0,6	0,1	0,6	-0,1
Varekonsum ¹	2,1	0,6	1,6	2,7	2,5	-1,0	-1,2	-2,5	-3,5
Tjenestekonsum ¹	4,8	3,0	6,0	4,5	3,1	1,9	2,5	4,4	4,2
Boligtjenester	1,8	3,6	0,6	2,7	4,1	3,4	4,1	4,4	5,0
Andre tjenester	6,6	2,6	9,2	5,6	2,5	1,2	1,6	4,4	3,7

1 Konsumet av varer og tjenester inkluderer utlendingers kjøp i Norge, men ikke husholdningenes kjøp i utlandet

Tabell A21. Bruttoinvestering i fast realkapital. Løpende priser. Millioner kroner

	1999	2000	2001	00:4	01:1	01:2	01:3	01:4	02:1	02:2
Bruttoinvestering i fast realkapital i alt.	271 828	283 559	280 015	73 107	69 989	70 038	67 433	72 556	62 474	65 957
Bygg og anlegg	113 243	119 454	121 386	32 808	29 894	29 279	30 100	32 113	29 230	28 607
Oljeboring, oljeleting, olje- og gasrørledning	28 192	25 491	33 367	6 955	8 120	7 758	8 579	8 910	7 276	6 466
Oljeutvinnings- plattf. borerigger og moduler	35 426	30 949	21 957	6 196	4 659	6 856	5 905	4 535	5 129	6 142
Skip og båter	14 890	23 782	14 859	3 695	6 146	2 785	2 247	3 682	1 305	3 122
Transportmidler	13 281	16 291	17 576	4 759	4 986	5 225	3 432	3 932	3 512	3 388
Maskiner og utstyr	66 796	67 593	70 871	18 695	16 183	18 135	17 170	19 383	16 022	18 233
Jordbruk og skogbruk	5 933	5 973	5 984	1 452	1 049	1 790	1 691	1 453	1 042	1 793
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	1 312	2 390	1 639	354	583	372	453	231	125	271
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	63 515	57 610	53 994	13 265	12 368	14 479	14 060	13 086	12 652	13 087
Utvinning av råolje og naturgass	65 349	50 787	54 693	12 761	12 097	13 350	13 739	15 508	12 550	12 894
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	-1 834	6 823	-699	504	272	1 129	321	-2 422	102	193
Bergverksdrift	563	803	980	231	217	428	197	139	39	102
Industri	19 745	19 295	22 163	5 553	3 788	5 525	5 748	7 101	4 197	6 186
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	4 322	4 923	6 274	1 237	958	1 912	1 750	1 654	790	1 574
Tekstil- og bekledningsindustri	177	163	271	44	56	70	60	86	22	28
Trelast- og trevareindustri	504	501	388	128	69	92	119	107	80	110
Treforedling	1 424	998	892	255	113	229	235	315	138	173
Forlag og grafisk industri	1 727	1 563	888	261	207	184	202	294	146	187
Oljeraffinering, kjem. og mineralsk industri	2 676	2 398	2 095	845	386	454	526	728	519	759
Kjemiske råvarer	2 550	2 317	2 263	642	424	562	520	757	380	566
Metallindustri	1 609	2 001	3 555	730	469	686	909	1 491	1 051	1 406
Verkstedindustri	3 454	3 202	3 996	993	801	928	1 111	1 155	665	806
Bygging av skip og oljeplattformer	813	841	1 034	316	204	265	200	364	265	467
Møbelindustri og annen industri	489	388	507	102	100	142	114	150	141	111
Kraftforsyning	4 875	4 336	5 024	1 489	785	1 104	1 316	1 819	863	1 487
Vannforsyning	1 365	1 255	1 239	402	224	258	339	418	224	284
Bygge- og anleggsvirksomhet	3 552	3 756	3 787	978	1 002	924	884	977	922	959
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	10 660	11 356	10 164	3 122	2 795	2 461	2 402	2 505	2 762	2 888
Hotell- og restaurantvirksomhet	1 734	1 684	1 792	400	428	446	480	438	385	395
Rørtransport	4 692	614	2 177	103	475	401	622	679	169	156
Utenriks sjøfart	13 162	19 764	12 508	3 122	5 196	2 321	1 751	3 240	1 102	2 625
Transport ellers	11 383	15 719	16 666	4 293	4 916	5 116	3 036	3 597	2 917	2 580
Post og telekommunikasjon	7 086	8 150	9 860	2 256	2 402	2 622	2 489	2 346	2 170	1 757
Finansiell tjenesteyting	7 413	7 885	8 378	2 005	2 132	2 059	2 080	2 106	2 094	2 096
Boligtjenester (husholdninger)	43 107	50 301	55 739	13 688	13 625	13 348	13 843	14 924	14 100	13 424
Forretningsmessig tjenesteyting	24 974	26 812	22 455	7 234	6 679	5 805	5 022	4 948	5 095	4 827
Offentlig administrasjon og forsvar	17 299	16 839	17 210	5 045	4 443	3 932	3 970	4 866	3 943	4 200
Undervisning	8 648	8 464	8 075	2 241	2 150	2 006	1 912	2 008	2 310	2 137
Helse- og sosialtjenester	12 361	12 091	11 785	3 656	2 630	2 626	3 016	3 513	3 306	2 634
Andre sosiale og personlige tjenester	8 449	8 463	8 398	2 217	2 100	2 013	2 123	2 163	2 055	2 070
Fastlands-Norge	190 459	205 571	211 336	56 617	51 949	52 836	51 000	55 551	48 551	50 089

Offentlig forvaltningsvirksomhet	42 297	40 498	40 110	11 929	9 795	9 132	9 698	11 485	10 013	9 561
Statsforvaltningen	16 945	15 899	15 959	4 923	4 306	3 542	3 502	4 609	4 973	4 366
Sivil forvaltning	14 227	12 588	12 758	3 770	3 552	2 660	2 943	3 603	4 408	3 688
Forsvar	2 718	3 311	3 201	1 153	754	882	559	1 006	565	678
Kommuneforvaltningen	25 352	24 599	24 151	7 006	5 489	5 590	6 196	6 876	5 040	5 195
Markedsrettet virksomhet	186 685	283 559	280 015	73 107	69 989	70 038	67 433	72 556	62 474	65 957
Ikke markedsrettet virksomhet	85 143	..	..	..	..	..	..	..	..	..

Tabell A22. Bruttoinvestering i fast realkapital. Faste 1999-priser. Millioner kroner

	1999	2000	2001	00:4	01:1	01:2	01:3	01:4	02:1	02:2
Bruttoinvestering i fast realkapital i alt.	271 828	267 774	255 527	67 747	63 612	63 346	61 391	67 179	57 525	61 491
Bygg og anlegg	113 243	113 576	109 741	30 723	27 305	26 470	27 191	28 774	25 914	25 181
Oljeboring, oljeleting, olje- og gasrørledning	28 192	23 303	29 951	6 006	7 315	6 870	7 713	8 054	6 613	6 082
Oljeutvinnings- plattf. borerigger og moduler	40 141	29 449	19 669	5 730	4 323	6 230	5 374	3 742	4 689	5 553
Skip og båter	18 565	19 580	10 157	2 267	4 826	1 504	898	2 929	718	2 917
Transportmidler	13 281	15 127	15 359	4 483	4 177	4 624	3 209	3 348	2 932	2 941
Maskiner og utstyr	66 796	66 739	70 649	18 539	15 666	17 647	17 005	20 331	16 660	18 816
Jordbruk og skogbruk	5 933	5 799	5 732	1 412	995	1 693	1 598	1 446	1 017	1 723
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	1 312	2 160	1 356	310	511	290	336	220	105	257
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester . .	63 515	53 898	48 472	11 846	11 267	13 002	12 711	11 492	11 547	12 098
Utvinning av råolje og naturgass	65 349	47 324	49 369	11 377	11 014	11 968	12 416	13 971	11 453	11 921
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	-1 834	6 573	-897	470	253	1 034	295	-2 479	94	177
Bergverksdrift	563	769	923	219	204	403	184	132	39	99
Industri	19 745	18 850	21 534	5 418	3 617	5 296	5 535	7 086	4 193	6 147
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	4 322	4 760	5 964	1 184	905	1 815	1 667	1 577	769	1 513
Tekstil- og bekledningsindustri	177	161	264	43	54	67	58	85	23	28
Trelast- og trevareindustri	504	489	378	124	65	89	116	108	81	108
Treforedling	1 424	982	887	251	109	223	230	326	138	176
Forlag og grafisk industri	1 727	1 534	870	256	199	178	195	297	145	180
Oljeraffinering, kjem. og mineralsk industri	2 676	2 342	2 025	825	365	434	508	719	528	768
Kjemiske råvarer	2 550	2 281	2 247	635	410	546	510	782	389	578
Metallindustri	1 609	1 956	3 466	715	450	654	866	1 497	1 030	1 410
Verkstedindustri	3 454	3 146	3 930	978	770	900	1 084	1 176	681	810
Bygging av skip og oljeplattformer	813	816	1 002	306	195	252	190	364	265	464
Møbelindustri og annen industri	489	382	501	101	96	138	112	155	144	112
Kraftforsyning	4 875	4 222	4 874	1 451	748	1 060	1 265	1 801	847	1 468
Vannforsyning	1 365	1 193	1 129	378	206	234	309	380	199	250
Bygge- og anleggsvirksomhet	3 552	3 651	3 639	940	943	890	851	955	895	925
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	10 660	11 040	9 797	3 008	2 625	2 369	2 317	2 486	2 706	2 818
Hotell- og restaurantvirksomhet	1 734	1 633	1 699	386	400	421	455	422	365	377
Rørtransport	4 692	604	1 993	104	433	359	569	631	156	141
Utenriks sjøfart	13 162	16 298	8 672	1 917	4 112	1 283	679	2 597	611	2 458
Transport ellers	11 383	14 404	14 408	4 041	4 134	4 314	2 740	3 220	2 533	2 416
Post og telekommunikasjon	7 086	7 994	9 726	2 211	2 305	2 537	2 461	2 423	2 223	1 766
Finansiell tjenesteyting	7 413	7 691	7 996	1 941	2 003	1 961	1 985	2 047	2 034	2 043
Boligtjenester (husholdninger)	43 107	47 830	50 288	12 814	12 440	12 063	12 457	13 329	12 461	11 781
Forretningsmessig tjenesteyting	24 974	25 658	20 972	6 821	6 160	5 367	4 726	4 718	4 787	4 501
Offentlig administrasjon og forsvar	17 299	16 170	16 025	4 808	4 128	3 648	3 667	4 581	3 670	3 889
Undervisning	8 648	8 148	7 475	2 138	1 985	1 850	1 763	1 877	2 128	1 972
Helse- og sosialtjenester	12 361	11 637	11 005	3 487	2 446	2 438	2 804	3 317	3 095	2 453
Andre sosiale og personlige tjenester	8 449	8 125	7 811	2 099	1 949	1 869	1 977	2 017	1 913	1 911
Fastlands-Norge	190 459	196 974	196 390	53 880	47 800	48 701	47 431	52 459	45 211	46 794

Offentlig forvaltningsvirksomhet	42 297	38 860	37 201	11 338	9 079	8 438	8 941	10 744	9 264	8 796
Statsforvaltningen	16 945	15 265	14 904	4 693	4 001	3 287	3 241	4 375	4 642	4 056
Sivil forvaltning	12 103	12 082	11 858	3 588	3 302	2 456	2 715	3 385	4 104	3 393
Forsvar	2 718	3 183	3 046	1 105	700	831	526	990	538	663
Kommuneforvaltningen	25 352	23 595	22 297	6 645	5 077	5 151	5 700	6 369	4 623	4 740
Markedsrettet virksomhet	186 685	180 621	167 270	43 596	41 682	42 585	39 886	43 118	35 424	40 711
Ikke markedsrettet virksomhet	85 143	..	..	..	..	..	..	..	22 101	20 780

Tabell A23. Bruttoinvestering i fast realkapital.
Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	2000	2001	00:4	01:1	01:2	01:3	01:4	02:1	02:2
Bruttoinvestering i fast realkapital i alt.	-1,5	-4,6	-3,8	-8,1	-5,9	-3,2	-0,8	-9,6	-2,9
Bygg og anlegg	0,3	-3,4	-4,0	-2,2	-2,0	-2,6	-6,3	-5,1	-4,9
Oljeboring, oljeleting, olje- og gasrørledning	-17,3	28,5	4,0	32,5	20,0	27,5	34,1	-9,6	-11,5
Oljeutvinnings- plattf. borerigger og moduler	-26,6	-33,2	-5,9	-58,9	-13,7	-10,3	-34,7	8,5	-10,9
Skip og båter	5,5	-48,1	-49,7	-25,3	-78,1	-77,4	29,2	-85,1	93,9
Transportmidler	13,9	1,5	0,3	18,9	32,5	-11,8	-25,3	-29,8	-36,4
Maskiner og utstyr	-0,1	5,9	-3,5	2,2	3,7	7,2	9,7	6,3	6,6
Jordbruk og skogbruk	-2,3	-1,2	-2,2	-3,2	-2,4	-1,6	2,4	2,2	1,8
Fiske,fangst og fiskeoppdrett	64,6	-37,2	17,8	-7,6	-60,2	-41,0	-29,0	-79,5	-11,3
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester . .	-15,1	-10,1	0,5	-33,2	-1,0	5,6	-3,0	2,5	-7,0
Utvinning av råolje og naturgass.	-27,6	4,3	-15,6	-6,2	-5,3	7,4	22,8	4,0	-0,4
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning.	..	..	..	-95,1	110,2	-38,0	..	-62,9	-82,9
Bergverksdrift	36,6	20,0	-5,3	45,8	75,9	1,4	-39,6	-80,8	-75,6
Industri	-4,5	14,2	-15,1	2,6	3,2	15,9	30,8	15,9	16,1
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	10,1	25,3	-15,4	8,0	60,8	3,5	33,2	-15,0	-16,6
Tekstil- og bekledningsindustri	-9,2	64,1	-23,6	23,0	86,9	52,6	96,3	-57,5	-57,7
Trelast- og trevareindustri	-2,9	-22,7	-16,5	-24,1	-32,5	-21,5	-12,7	23,5	21,1
Treforedling	-31,1	-9,6	-34,8	-67,9	20,8	10,9	30,0	26,5	-20,9
Forlag og grafisk industri	-11,2	-43,3	-63,1	-28,1	-77,9	-0,1	16,2	-27,3	0,8
Oljeraffinering, kjem. og mineralsk industri	-12,5	-13,5	3,3	-16,3	-20,4	-5,2	-12,9	44,8	76,8
Kjemiske råvarer.	-10,5	-1,5	-26,8	-9,3	-8,4	-14,9	23,2	-5,1	6,0
Metallindustri	21,6	77,2	55,4	46,5	43,5	80,8	109,4	128,8	115,8
Verkstedindustri	-8,9	24,9	-11,8	49,7	-7,1	58,2	20,3	-11,5	-10,0
Bygging av skip og oljeplattformer.	0,4	22,7	1,6	33,0	39,3	4,3	18,9	35,9	83,7
Møbelindustri og annen industri	-21,9	31,3	-33,7	13,2	38,1	16,3	54,1	50,5	-19,2
Kraftforsyning	-13,4	15,4	-14,6	3,7	3,2	23,7	24,1	13,2	38,5
Vannforsyning	-12,6	-5,4	-16,8	-12,6	-11,6	-2,0	0,6	-3,3	6,8
Bygge- og anleggsvirksomhet	2,8	-0,3	2,2	-0,9	-0,8	-1,3	1,6	-5,1	4,0
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	3,6	-11,3	0,3	-5,5	-10,2	-11,5	-17,4	3,1	19,0
Hotell- og restaurantervirksomhet	-5,8	4,0	-13,2	-4,5	3,8	7,9	9,4	-8,7	-10,5
Rørtransport	-87,1	229,8	-38,7	229,3	94,4	210,0	505,5	-64,0	-60,9
Utenriks sjøfart	23,8	-46,8	-41,3	-24,9	-77,4	-78,9	35,5	-85,1	91,5
Transport ellers	26,5	0,0	2,6	21,9	18,8	-17,9	-20,3	-38,7	-44,0
Post og telekommunikasjon	12,8	21,7	8,7	24,8	34,5	20,1	9,6	-3,5	-30,4
Finansiell tjenesteyting	3,7	4,0	2,3	3,4	3,1	3,9	5,5	1,5	4,2
Boligtjenester (husholdninger)	11,0	5,1	8,7	3,3	6,7	6,8	4,0	0,2	-2,3
Forretningsmessig tjenesteyting	2,7	-18,3	-2,2	-10,8	-10,4	-20,4	-30,8	-22,3	-16,1
Offentlig administrasjon og forsvar.	-6,5	-0,9	-8,6	19,1	-9,2	-5,4	-4,7	-11,1	6,6
Undervisning	-5,8	-8,3	-4,1	-8,3	-9,3	-2,4	-12,2	7,2	6,6
Helse- og sosialtjenester	-5,9	-5,4	-8,7	-7,3	-5,6	-4,3	-4,9	26,5	0,6
Andre sosiale og personlige tjenester	-3,8	-3,9	-13,2	-3,7	-3,2	-4,5	-3,9	-1,8	2,2
Fastlands-Norge	3,4	-0,3	-2,4	2,2	0,7	-1,1	-2,6	-5,4	-3,9
Offentlig forvaltningsvirksomhet	-8,1	-4,3	-10,7	3,8	-9,3	-5,6	-5,2	2,0	4,2
Statsforvaltningen	-9,9	-2,4	-12,5	21,8	-13,0	-7,6	-6,8	16,0	23,4
Sivil forvaltning	-0,2	-1,9	-2,1	22,4	-17,1	-4,2	-5,7	24,3	38,2
Forsvar	17,1	-4,3	4,4	19,0	1,8	-21,9	-10,4	-23,2	-20,2
Kommuneforvaltningen	-6,9	-5,5	-9,4	-7,0	-6,8	-4,4	-4,2	-8,9	-8,0
Markedsrettet virksomhet	-3,2	-7,4	-5,7	-13,4	-8,6	-5,7	-1,1	-15,0	-4,4
Ikke markedsrettet virksomhet	..	..	..	..	..	..	..	..	..

Tabell A24. Bruttoinvestering i fast realkapital.
Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	2000	2001	00:4	01:1	01:2	01:3	01:4	02:1	02:2
Bruttoinvestering i fast realkapital i alt.	5,9	3,5	7,2	6,6	4,8	2,6	0,1	-1,3	-3,0
Bygg og anlegg	5,2	5,2	5,8	6,3	5,3	4,7	4,5	3,0	2,7
Oljeboring, oljeleting, olje- og gasrørledning	9,4	1,8	13,9	7,4	4,7	1,1	-4,5	-0,9	-5,9
Oljeutvinnings- plattf. borerigger og moduler	19,1	6,2	19,9	3,9	5,7	3,8	12,1	1,5	0,5
Skip og båter	51,4	20,4	97,7	17,3	64,5	86,5	-22,9	42,7	-42,2
Transportmidler	7,7	6,3	-1,2	11,9	-1,1	2,5	10,6	0,4	2,0
Maskiner og utstyr	1,3	-1,0	1,5	3,3	1,1	-1,6	-5,5	-6,9	-5,7
Jordbruk og skogbruk	3,0	1,4	2,9	4,3	2,4	1,6	-2,3	-2,8	-1,5
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	10,7	9,2	7,8	9,4	18,8	14,3	-8,4	4,0	-17,9
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester . .	6,9	4,2	10,0	6,1	5,3	2,5	1,7	-0,2	-2,9
Utvinning av råolje og naturgass	7,3	3,2	10,4	6,1	5,4	2,5	-1,0	-0,2	-3,0
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	3,8	-24,9	8,0	3,9	5,1	3,3	-9,0	1,1	-0,0
Bergverksdrift	4,4	1,7	5,1	3,5	2,1	2,1	-0,6	-5,3	-2,3
Industri	2,4	0,5	2,8	4,0	1,9	0,5	-2,2	-4,4	-3,5
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	3,4	1,7	4,0	4,7	1,8	1,2	0,4	-3,0	-1,2
Tekstil- og bekledningsindustri	1,7	0,9	1,4	3,2	0,8	0,9	-0,5	-5,1	-5,8
Trelast- og trevareindustri	2,5	0,1	2,9	5,1	0,8	0,2	-3,6	-5,7	-1,3
Treforedling	1,6	-1,0	2,3	3,4	0,5	-0,6	-5,0	-3,2	-4,3
Forlag og grafisk industri	1,9	0,1	2,3	3,2	1,4	0,0	-2,9	-3,1	0,4
Oljeraffinering, kjem. og mineralsk industri	2,4	1,1	2,5	5,0	2,0	0,3	-1,0	-7,2	-5,6
Kjemiske råvarer	1,5	-0,8	1,6	3,3	1,3	-0,9	-4,3	-5,8	-5,1
Metallindustri	2,3	0,3	2,2	3,4	2,5	1,6	-2,5	-2,2	-5,0
Verkstedindustri	1,8	-0,1	1,9	3,8	1,3	-0,4	-3,4	-6,1	-3,6
Bygging av skip og oljeplattformer	3,1	0,1	3,9	3,3	1,9	1,3	-3,2	-4,7	-4,1
Møbelindustri og annen industri	1,7	-0,6	2,1	3,7	1,2	-0,9	-4,8	-6,1	-3,9
Kraftforsyning	2,7	0,4	2,7	3,8	1,2	0,3	-1,6	-2,8	-2,8
Vannforsyning	5,2	4,4	5,5	5,9	5,0	3,8	3,4	3,4	3,0
Bygge- og anleggsvirksomhet	2,9	1,1	2,8	5,3	0,2	0,8	-1,7	-3,0	-0,2
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	2,9	0,9	2,9	5,5	0,3	0,4	-2,9	-4,1	-1,4
Hotell- og restaurantvirksomhet	3,1	2,3	3,2	5,2	2,3	1,8	-0,0	-1,5	-1,0
Rørtransport	1,6	7,5	-2,8	11,9	8,7	4,5	8,8	-1,2	-0,7
Utenriks sjøfart	21,3	18,9	60,5	16,4	61,0	92,5	-23,4	42,8	-41,0
Transport ellers	9,1	6,0	9,4	9,9	5,4	0,8	5,1	-3,2	-9,9
Post og telekommunikasjon	1,9	-0,6	2,1	3,8	1,0	-1,7	-5,1	-6,3	-3,7
Finansiell tjenesteyting	2,5	2,2	2,4	5,7	1,9	1,6	-0,4	-3,3	-2,3
Boligtjenester (husholdninger)	5,2	5,4	5,8	6,3	5,4	5,1	4,8	3,3	3,0
Forretningsmessig tjenesteyting	4,5	2,5	4,7	6,0	3,2	1,3	-1,1	-1,8	-0,9
Offentlig administrasjon og forsvar	4,1	3,1	4,3	5,5	3,4	3,1	1,2	-0,2	0,2
Undervisning	3,9	4,0	4,2	6,0	4,4	3,4	2,0	0,2	-0,0
Helse- og sosialtjenester	3,9	3,1	4,4	5,5	3,7	2,8	1,0	-0,7	-0,3
Andre sosiale og personlige tjenester	4,2	3,2	4,7	5,6	3,3	2,6	1,5	-0,3	0,6
Fastlands-Norge	4,4	3,1	4,7	6,1	3,6	2,3	0,8	-1,2	-1,3

Offentlig forvaltningsvirksomhet	4,2	3,5	4,6	5,6	3,9	3,3	1,6	0,2	0,4
Statsforvaltningen	4,2	2,8	4,4	5,4	3,4	2,9	0,4	-0,4	-0,1
Sivil forvaltning	-11,4	3,3	-11,0	5,3	4,0	3,3	1,3	-0,2	0,4
Forsvar	4,0	1,0	3,5	6,1	1,6	1,1	-2,6	-2,5	-3,7
Kommuneforvaltningen	4,3	3,9	4,7	5,8	4,2	3,6	2,4	0,9	1,0
Markedsrettet virksomhet	57,0	6,6	66,7	13,1	7,8	5,3	0,3	5,0	-1,5
Ikke markedsrettet virksomhet	..	..	..	..	..	..	..	..	..

Tabell A25. Eksport. Løpende priser. Millioner kroner

	1999	2000	2001	00:4	01:1	01:2	01:3	01:4	02:1	02:2
Eksport i alt	486 232	686 473	698 876	193 763	180 329	176 388	174 388	167 772	156 961	163 842
Varer	359 438	531 215	533 991	152 379	139 266	134 541	130 766	129 418	119 683	125 211
Råolje og naturgass	159 228	306 624	301 613	90 803	79 352	75 779	77 632	68 850	65 423	71 379
Skip, nybygde	5 884	5 801	7 281	2 784	1 266	2 433	2 921	661	3 001	994
Skip, eldre	3 675	3 865	5 854	653	1 660	1 004	1 612	1 577	448	807
Oljeplattformer og moduler, nye	46	513	75	2	3	2	54	16	10	4
Oljeplattformer, eldre	4 715	67	3 164	21	11	36	18	3 099	8	17
Oljevirkksomhet, diverse varer	231	167	138	40	38	33	43	24	29	28
Andre varer	185 659	214 178	215 866	58 076	56 936	55 254	48 486	55 191	50 764	51 982
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	9 415	10 881	9 286	2 863	2 467	2 402	2 123	2 294	1 979	2 270
Bergverksprodukter	2 321	2 643	3 060	707	623	706	813	918	623	642
Industriprodukter	173 005	198 634	202 219	53 922	53 514	51 987	45 331	51 388	47 671	48 620
Nærings- og nytelsesmidler	24 434	24 933	25 964	8 066	7 321	5 701	5 086	7 856	6 486	5 323
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	2 499	2 452	2 447	690	629	594	591	633	588	574
Trevarer	3 204	3 152	2 824	794	732	734	657	701	698	709
Treforedlingsprodukter	12 122	13 237	14 020	3 087	4 074	3 511	3 285	3 150	2 871	2 923
Grafiske produkter	779	680	582	177	173	134	131	144	151	138
Raffinerte oljeprodukter	17 759	29 844	26 329	7 993	7 051	7 505	6 233	5 540	5 586	6 248
Kjemiske råvarer mv.	14 680	15 964	18 317	4 344	5 109	4 960	4 216	4 032	4 069	4 128
Kjemiske og mineralske produkter	11 047	13 687	13 027	3 576	3 432	3 315	2 952	3 328	3 271	3 490
Metaller	33 764	41 387	38 900	10 058	10 678	10 449	9 249	8 524	9 151	9 259
Verkstedprodukter	48 748	48 868	55 158	13 846	13 112	13 917	11 857	16 273	13 661	14 718
Andre industriprodukter	3 969	4 430	4 651	1 291	1 203	1 167	1 074	1 207	1 139	1 110
Elektrisk kraft	918	2 020	1 301	584	332	159	219	591	491	450
Tjenester	126 794	155 258	164 885	41 384	41 063	41 847	43 622	38 354	37 278	38 632
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	55 515	74 246	81 241	20 201	21 027	20 904	20 140	19 170	17 794	18 025
Oljevirkksomhet, diverse tjenester	438	844	875	228	216	207	219	233	217	223
Oljeboringstjenester mv.	3 072	5 476	5 021	1 874	1 382	1 240	1 091	1 308	1 354	1 385
Rørtransport	5 622	5 389	5 918	1 325	1 660	1 455	1 544	1 259	1 469	1 570
Reisetrafikk	18 776	18 067	18 352	3 116	3 537	4 672	6 773	3 370	3 463	4 845
Andre tjenester	43 371	51 236	53 478	14 640	13 241	13 369	13 855	13 014	12 981	12 584
Samferdsel	8 853	11 762	12 596	3 136	3 265	3 291	3 292	2 748	2 607	2 521
Finans- og forretningstjenester	27 964	32 119	31 898	9 321	7 978	8 064	7 945	7 911	8 307	8 017
Tjenester ellers	6 554	7 355	8 984	2 183	1 998	2 014	2 618	2 355	2 067	2 046

Tabell A26. Eksport. Faste 1999-priser. Millioner kroner

	1999	2000	2001	00:4	01:1	01:2	01:3	01:4	02:1	02:2
Eksport i alt	486 232	500 366	521 299	131 881	130 149	124 915	128 433	137 801	127 094	131 179
Varer	359 438	367 334	389 007	97 949	97 942	92 169	92 904	105 993	95 914	98 302
Råolje og naturgass	159 228	169 668	178 502	45 068	44 911	40 494	44 654	48 443	43 387	45 206
Skip, nybygde	5 884	5 258	6 305	2 425	1 150	2 072	2 476	607	2 632	938
Skip, eldre	3 675	2 926	4 518	409	1 201	725	1 285	1 306	350	678
Oljeplattformer og moduler, nye	46	490	69	2	3	2	50	15	9	4
Oljeplattformer, eldre	4 715	67	3 164	21	11	36	18	3 099	8	17
Oljevirkksomhet, diverse varer	231	152	123	35	34	29	38	21	27	28
Andre varer	185 659	188 774	196 328	49 989	50 631	48 811	44 383	52 501	49 501	51 431
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	9 415	9 779	9 604	2 862	2 439	2 394	2 169	2 603	2 206	2 532
Bergverksprodukter	2 321	2 340	2 747	649	555	606	740	846	534	577
Industriprodukter	173 005	174 507	183 225	46 010	47 457	45 728	41 342	48 698	46 458	47 934
Nærings- og nytelsesmidler	24 434	23 865	24 431	7 561	6 944	5 515	4 842	7 130	6 243	5 325
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	2 499	2 404	2 377	674	616	571	592	598	554	532
Trevarer	3 204	3 225	2 948	833	741	759	682	765	826	760
Treforedlingsprodukter	12 122	12 112	12 456	2 807	3 433	3 066	2 974	2 983	2 811	2 999
Grafiske produkter	779	732	559	178	174	112	116	156	146	111
Raffinerte oljeprodukter	17 759	16 770	16 364	3 741	4 361	4 002	3 855	4 146	4 623	4 361
Kjemiske råvarer mv.	14 680	14 422	16 954	3 884	4 618	4 454	3 982	3 900	4 074	4 133
Kjemiske og mineralske produkter	11 047	13 407	12 409	3 453	3 323	3 148	2 754	3 184	3 069	3 337
Metaller	33 764	34 809	34 539	7 971	8 972	9 044	8 276	8 247	8 668	9 264
Verkstedprodukter	48 748	48 522	55 771	13 657	13 162	13 939	12 236	16 434	14 368	16 052
Andre industriprodukter	3 969	4 239	4 418	1 251	1 113	1 119	1 031	1 156	1 078	1 060
Elektrisk kraft	918	2 148	751	468	181	83	133	354	304	387
Tjenester	126 794	133 032	132 291	33 932	32 208	32 746	35 529	31 808	31 180	32 877
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	55 515	56 087	54 693	14 256	13 565	13 555	13 769	13 805	13 487	13 800
Oljevirkksomhet, diverse tjenester	438	808	806	212	202	190	201	213	201	203
Oljeboringstjenester mv.	3 072	4 899	4 487	1 594	1 243	1 091	979	1 175	1 233	1 388
Rørtransport	5 622	5 839	6 293	1 509	1 636	1 472	1 633	1 552	1 472	1 951
Reisetrafikk	18 776	17 340	17 317	2 965	3 347	4 345	6 421	3 205	3 259	4 511
Andre tjenester	43 371	48 059	48 694	13 395	12 215	12 094	12 526	11 858	11 528	11 023
Samferdsel	8 853	11 150	11 613	2 923	3 060	3 018	3 020	2 514	2 372	2 324
Finans- og forretningstjenester	27 964	29 823	28 711	8 399	7 266	7 194	7 083	7 168	7 260	6 861
Tjenester ellers	6 554	7 087	8 371	2 073	1 890	1 882	2 423	2 176	1 896	1 838

Tabell A27. Eksport. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	2000	2001	00:4	01:1	01:2	01:3	01:4	02:1	02:2
Eksport i alt	2,9	4,2	2,7	3,4	4,0	4,8	4,5	-2,3	5,0
Varer	2,2	5,9	0,9	5,3	5,1	4,8	8,2	-2,1	6,7
Råolje og naturgass	6,6	5,2	3,7	3,6	1,2	8,3	7,5	-3,4	11,6
Skip, nybygde	-10,6	19,9	165,2	64,2	303,2	52,9	-75,0	128,9	-54,7
Skip, eldre	-20,4	54,4	-62,2	100,5	-27,7	40,5	219,7	-70,8	-6,4
Oljeplattformer og moduler, nye	964,5	-85,9	-91,5	-83,2	89,5	-89,4	688,9	231,7	99,2
Oljeplattformer, eldre	-98,6	..	-98,8	10,0	111,8	-5,3	..	-27,3	-52,8
Oljevirksomhet, diverse varer	-34,2	-19,4	24,1	3,1	-24,1	-16,2	-39,2	-21,7	-4,6
Andre varer.	1,7	4,0	0,4	4,9	5,8	-0,0	5,0	-2,2	5,4
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske.	3,9	-1,8	-0,7	10,2	1,5	-7,6	-9,1	-9,5	5,8
Bergverksprodukter	0,8	17,4	14,6	8,6	7,5	20,1	30,4	-3,8	-4,8
Industriprodukter	0,9	5,0	-0,3	5,0	7,4	1,5	5,8	-2,1	4,8
Nærings- og nytelsesmidler	-2,3	2,4	0,8	19,6	5,5	-8,1	-5,7	-10,1	-3,4
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	-3,8	-1,1	-1,2	6,3	1,5	0,5	-11,3	-10,1	-6,7
Trevarer	0,7	-8,6	-4,5	-10,8	-7,1	-8,4	-8,1	11,5	0,1
Treforedlingsprodukter	-0,1	2,8	-11,1	7,9	-3,7	1,1	6,3	-18,1	-2,2
Grafiske produkter	-6,0	-23,7	-18,0	-18,5	-36,7	-28,7	-12,3	-16,3	-0,5
Raffinerte oljeprodukter.	-5,6	-2,4	-25,2	-6,9	-10,5	-0,4	10,8	6,0	9,0
Kjemiske råvarer mv.	-1,8	17,6	-1,8	29,1	29,0	13,5	0,4	-11,8	-7,2
Kjemiske og mineralske produkter	21,4	-7,4	20,3	-3,9	-9,5	-8,8	-7,8	-7,6	6,0
Metaller.	3,1	-0,8	-2,7	-11,8	4,3	3,5	3,5	-3,4	2,4
Verkstedprodukter	-0,5	14,9	7,8	13,2	20,5	4,8	20,3	9,2	15,2
Andre industriprodukter.	6,8	4,2	13,9	4,4	14,1	9,4	-7,6	-3,1	-5,2
Elektrisk kraft	134,0	-65,0	173,3	-48,8	-86,5	-81,4	-24,3	67,9	366,8
Tjenester.	4,9	-0,6	8,1	-2,1	1,1	5,1	-6,3	-3,2	0,4
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	1,0	-2,5	-0,1	-5,9	-0,1	-0,6	-3,2	-0,6	1,8
Oljevirksomhet, diverse tjenester	84,5	-0,2	77,8	-5,0	-0,9	4,6	0,8	-0,0	7,3
Oljeboringstjenester mv.	59,5	-8,4	104,4	8,1	-2,3	-5,8	-26,3	-0,8	27,3
Rørtransport	3,9	7,8	7,3	-12,8	13,2	41,7	2,8	-10,0	32,6
Reisetrafikk.	-7,6	-0,1	-9,7	-2,7	-1,9	-1,3	8,1	-2,6	3,8
Andre tjenester.	10,8	1,3	16,2	3,5	2,7	13,1	-11,5	-5,6	-8,9
Samferdsel.	25,9	4,2	33,1	35,5	6,9	-3,9	-14,0	-22,5	-23,0
Finans- og forretningstjenester	6,6	-3,7	11,0	-6,1	-1,4	10,8	-14,7	-0,1	-4,6
Tjenester ellers	8,1	18,1	17,1	4,3	13,2	57,5	5,0	0,3	-2,3

Tabell A28. Eksport. Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	2000	2001	00:4	01:1	01:2	01:3	01:4	02:1	02:2
Eksport i alt	37,2	-2,3	30,7	12,2	5,8	-6,0	-17,1	-10,9	-11,5
Varer	44,6	-5,1	35,0	9,2	4,9	-8,0	-21,5	-12,2	-12,7
Råolje og naturgass	80,7	-6,5	54,3	12,4	11,7	-11,1	-29,5	-14,7	-15,6
Skip, nybygde	10,3	4,7	13,0	7,2	12,4	8,5	-5,2	3,6	-9,8
Skip, eldre	32,1	-1,9	56,2	25,4	11,0	-11,7	-24,5	-7,4	-14,1
Oljeplattformer og moduler, nye	4,8	3,8	6,5	5,3	5,5	3,6	1,4	0,5	0,4
Oljeplattformer, eldre	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oljevirkksomhet, diverse varer	9,8	2,5	11,1	8,4	3,5	0,6	-1,3	-2,5	-11,0
Andre varer	13,5	-3,1	12,8	5,5	-1,8	-5,8	-9,5	-8,8	-10,7
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	11,3	-13,1	-1,5	-9,6	-16,9	-14,8	-11,9	-11,3	-10,7
Bergverksprodukter	12,9	-1,4	2,6	-1,0	3,6	-6,4	-0,4	3,9	-4,5
Industriprodukter	13,8	-3,0	13,8	6,1	-1,6	-6,0	-10,0	-9,0	-10,8
Nærings- og nytelsesmidler	4,5	1,7	8,6	4,9	-1,3	-0,4	3,3	-1,4	-3,3
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	2,0	0,9	3,0	-0,8	2,8	-1,5	3,4	4,0	3,6
Trevarer	-2,3	-2,0	-2,2	0,3	-1,9	-2,4	-3,9	-14,4	-3,5
Treforedlingsprodukter	9,3	3,0	10,7	14,1	3,6	-2,2	-4,0	-13,9	-14,9
Grafiske produkter	-7,1	12,1	7,4	20,6	30,8	11,3	-7,2	4,3	3,5
Raffinerte oljeprodukter	78,0	-9,6	72,5	11,4	11,1	-16,6	-37,4	-25,3	-23,6
Kjemiske råvarer mv.	10,7	-2,4	6,8	2,4	-0,1	-4,9	-7,6	-9,7	-10,3
Kjemiske og mineralske produkter	2,1	2,8	3,1	5,3	4,4	0,7	0,9	3,2	-0,7
Metaller	18,9	-5,3	18,2	12,7	-7,6	-8,4	-18,1	-11,3	-13,5
Verkstedprodukter	0,7	-1,8	5,1	1,3	-2,5	-3,7	-2,3	-4,6	-8,2
Andre industriprodukter	4,5	0,7	2,0	6,2	-3,9	-0,8	1,2	-2,3	0,4
Elektrisk kraft	-6,0	84,3	-1,1	80,1	130,3	107,9	33,7	-11,9	-39,4
Tjenester	16,7	6,8	17,8	21,8	8,1	0,8	-1,1	-6,2	-8,1
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	32,4	12,2	31,0	40,9	13,8	2,3	-2,0	-14,9	-15,3
Oljevirkksomhet, diverse tjenester	4,5	3,9	6,0	5,3	5,5	3,6	1,4	0,5	0,4
Oljeboringstjenester mv.	11,8	0,1	15,6	6,5	3,0	-1,0	-5,3	-1,3	-12,2
Rørtransport	-7,7	1,9	-9,8	6,3	8,3	0,3	-7,6	-1,6	-18,6
Reisetrafikk	4,2	1,7	3,9	3,3	3,4	0,6	0,1	0,6	-0,1
Andre tjenester	6,6	3,0	9,9	8,0	2,9	1,4	0,4	3,9	3,3
Samferdsel	5,5	2,8	7,4	3,3	3,2	3,6	1,9	3,0	-0,5
Finans- og forretnings tjenester	7,7	3,2	12,3	10,8	2,6	0,1	-0,5	4,2	4,3
Tjenester ellers	3,8	3,4	3,8	3,4	4,2	3,1	2,8	3,1	4,0

Tabell A29. Import. Løpende priser. Millioner kroner

	1999	2000	2001	00:4	01:1	01:2	01:3	01:4	02:1	02:2
Import i alt	393 755	439 963	441 869	113 442	111 354	111 566	108 107	110 842	97 881	103 349
Varer	276 291	301 621	302 459	77 596	78 454	75 821	70 588	77 596	67 400	70 144
Skip, nybygde og eldre	11 386	18 684	11 663	2 756	4 627	2 147	2 985	1 904	423	1 237
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	2 305	5 267	1 161	249	26	51	117	967	95	52
Oljevirkksomhet, diverse varer	6 307	2 466	2 681	294	473	214	600	1 394	292	345
Andre varer	256 293	275 204	286 954	74 297	73 328	73 409	66 886	73 331	66 590	68 510
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	8 496	8 745	9 151	2 409	2 602	2 324	1 832	2 393	2 738	2 139
Råolje	2 076	1 807	1 598	765	372	402	328	496	134	202
Bergverksprodukter	3 428	3 629	3 558	847	1 090	872	798	798	757	815
Industriprodukter	241 511	260 844	270 602	70 193	68 744	69 024	63 449	69 385	62 650	65 196
Nærings- og nytelsesmidler	13 023	13 732	14 717	3 705	3 316	3 580	3 899	3 922	3 321	3 625
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	17 875	18 840	18 477	4 454	5 145	3 723	5 445	4 164	4 996	3 669
Trevarer	4 981	5 762	6 025	1 567	1 475	1 535	1 447	1 568	1 371	1 585
Treforedlingsprodukter	6 928	7 693	7 022	2 188	1 909	1 668	1 667	1 778	1 686	1 648
Grafiske produkter	4 041	4 018	3 712	1 139	947	820	882	1 063	917	800
Raffinerte oljeprodukter	9 723	13 707	12 973	3 859	3 215	3 383	3 419	2 956	2 800	3 186
Kjemiske råvarer mv.	9 526	11 115	11 480	2 764	2 905	3 218	2 867	2 490	2 504	2 728
Kjemiske og mineralske produkter	26 284	28 301	29 236	7 333	7 329	7 310	7 060	7 537	7 050	7 818
Metaller	20 253	24 930	24 864	6 266	6 157	7 078	5 898	5 731	5 497	6 395
Verkstedprodukter	100 104	102 512	105 273	28 090	27 096	26 504	24 047	27 626	24 883	25 810
Andre industriprodukter	9 545	10 414	10 570	3 125	2 528	2 525	2 435	3 082	2 630	2 630
Transportmidler mv. u. tilsv norsk prod.	19 228	19 820	26 253	5 703	6 722	7 680	4 383	7 468	4 995	5 302
Elektrisk kraft	782	179	2 045	83	520	787	479	259	311	158
Tjenester	117 464	138 342	139 410	35 846	32 900	35 745	37 519	33 246	30 481	33 205
Driftsutgifter ekskl. bunkers, skipsfart	27 154	39 619	37 830	10 948	9 566	9 816	9 241	9 207	9 171	9 570
Oljevirkksomhet, diverse tjenester	4 169	2 650	1 778	472	478	440	421	439	399	415
Driftsutgifter ekskl. bunkers, oljeboring	3 901	5 544	6 612	1 484	1 630	1 648	1 299	2 035	1 416	1 669
Reisetrafikk	38 181	39 305	38 789	8 797	7 634	9 805	13 302	8 048	7 019	9 345
Andre tjenester	44 059	51 224	54 401	14 145	13 592	14 036	13 256	13 517	12 476	12 206
Samferdsel	4 406	4 849	5 568	1 292	1 390	1 487	1 294	1 397	1 447	1 484
Finans- og forretningstjenester	23 600	25 795	25 345	6 709	6 700	6 555	6 258	5 832	5 856	5 266
Tjenester ellers	16 053	20 580	23 488	6 144	5 502	5 994	5 704	6 288	5 173	5 456

Tabell A30. Import. Faste 1999-priser. Millioner kroner

	1999	2000	2001	00:4	01:1	01:2	01:3	01:4	02:1	02:2
Import i alt	393 755	406 472	406 535	101 768	99 693	100 919	100 841	105 081	94 121	100 374
Varer	276 291	284 427	284 347	71 285	71 186	70 121	67 234	75 807	67 819	71 209
Skip, nybygde og eldre	11 386	15 338	8 753	1 928	3 446	1 519	2 289	1 499	325	1 050
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre . .	2 305	4 878	893	183	20	37	88	748	72	44
Oljevirkosomhet, diverse varer	6 307	2 376	2 466	273	441	196	552	1 277	271	315
Andre varer	256 293	261 835	272 235	68 901	67 278	68 368	64 306	72 282	67 151	69 800
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske . . .	8 496	8 488	8 611	2 212	2 305	2 311	1 780	2 215	2 363	2 128
Råolje	2 076	1 009	1 034	408	233	224	194	382	103	132
Bergverksprodukter	3 428	3 770	3 896	919	1 176	927	872	919	823	968
Industriprodukter	241 511	248 400	257 474	65 291	63 273	64 465	61 145	68 590	63 648	66 429
Nærings- og nytelsesmidler	13 023	13 375	14 148	3 541	3 198	3 494	3 791	3 665	3 203	3 609
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	17 875	18 893	18 580	4 310	5 134	3 891	5 378	4 177	5 196	4 267
Trevarer	4 981	5 607	6 151	1 472	1 466	1 545	1 481	1 658	1 525	1 676
Treforedlingsprodukter	6 928	7 076	6 595	1 978	1 777	1 543	1 589	1 686	1 598	1 645
Grafiske produkter	4 041	4 059	4 133	1 161	1 026	919	961	1 226	1 023	991
Raffinerte oljeprodukter	9 723	8 120	8 164	1 980	1 931	1 972	2 079	2 184	2 692	2 300
Kjemiske råvarer mv.	9 526	10 581	10 429	2 417	2 456	2 907	2 736	2 329	2 562	2 721
Kjemiske og mineralske produkter	26 284	27 668	27 175	6 780	6 608	7 031	6 743	6 794	6 770	7 521
Metaller	20 253	22 080	22 578	4 844	5 351	5 965	5 477	5 784	5 712	6 355
Verkstedprodukter	100 104	102 089	106 145	28 321	26 158	26 055	24 325	29 607	26 402	27 690
Andre industriprodukter	9 545	10 429	10 626	3 021	2 556	2 550	2 500	3 021	2 653	2 871
Transportmidler mv. u. tilsv norsk prod. . . .	19 228	18 423	22 750	5 466	5 612	6 593	4 086	6 459	4 313	4 784
Elektrisk kraft	782	168	1 220	71	290	440	314	176	214	143
Tjenester	117 464	122 045	122 188	30 483	28 507	30 799	33 608	29 274	26 302	29 164
Driftsutgifter ekskl. bunkers, skipsfart	27 154	27 434	26 752	6 973	6 635	6 630	6 735	6 752	6 597	6 750
Oljevirkosomhet, diverse tjenester	4 169	2 542	1 638	438	446	403	387	402	370	379
Driftsutgifter ekskl. bunkers, oljeboring	3 901	5 343	6 195	1 403	1 530	1 542	1 214	1 909	1 335	1 603
Reisetrafikk	38 181	38 440	38 405	8 638	7 436	9 634	13 275	8 061	7 037	9 662
Andre tjenester	44 059	48 286	49 198	13 031	12 461	12 591	11 997	12 149	10 963	10 770
Samferdsel	4 406	4 467	4 721	1 150	1 237	1 232	1 137	1 114	1 167	1 263
Finans- og forretningstjenester	23 600	23 964	22 570	6 027	6 012	5 763	5 568	5 227	4 990	4 434
Tjenester ellers	16 053	19 854	21 906	5 854	5 211	5 595	5 292	5 808	4 806	5 074

Tabell A31. Import. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	2000	2001	00:4	01:1	01:2	01:3	01:4	02:1	02:2
Import i alt	3,2	0,0	-1,1	-2,2	-0,5	-0,5	3,3	-5,6	-0,5
Varer	2,9	-0,0	-4,3	-3,2	-1,6	-1,7	6,3	-4,7	1,6
Skip, nybygde og eldre	34,7	-42,9	-23,8	-22,7	-70,1	-40,9	-22,2	-90,6	-30,9
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre . .	111,6	-81,7	721,1	-99,6	394,5	-40,5	308,8	267,9	18,2
Oljevirkksomhet, diverse varer	-62,3	3,8	-78,8	-37,2	-77,1	1,6	367,6	-38,6	60,6
Andre varer.	2,2	4,0	-2,7	5,4	4,7	0,8	4,9	-0,2	2,1
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske. . . .	-0,1	1,4	-6,7	-0,7	4,8	1,8	0,1	2,5	-7,9
Råolje.	-51,4	2,5	-22,7	65,5	340,1	-52,6	-6,3	-55,9	-41,2
Bergverksprodukter	10,0	3,3	5,5	26,4	-10,8	-0,9	0,0	-30,1	4,4
Industriprodukter	2,9	3,7	-2,4	4,8	4,0	0,6	5,1	0,6	3,0
Nærings- og nytelsesmidler	2,7	5,8	-0,1	8,7	6,9	4,6	3,5	0,1	3,3
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	5,7	-1,7	2,7	0,2	-2,2	-1,9	-3,1	1,2	9,7
Trevarer	12,6	9,7	4,6	7,7	8,5	9,8	12,6	4,0	8,5
Treforedlingsprodukter	2,1	-6,8	0,5	-1,6	-5,7	-4,1	-14,8	-10,0	6,6
Grafiske produkter	0,4	1,8	-2,9	3,8	5,3	-7,3	5,6	-0,3	7,8
Raffinerte oljeprodukter.	-16,5	0,5	-21,5	-5,3	-2,2	-0,3	10,3	39,4	16,6
Kjemiske råvarer mv.	11,1	-1,4	-6,3	-9,5	-0,2	7,8	-3,6	4,3	-6,4
Kjemiske og mineralske produkter	5,3	-1,8	-3,4	-6,0	-1,7	0,5	0,2	2,4	7,0
Metaller.	9,0	2,3	-13,9	5,0	-8,2	-2,9	19,4	6,7	6,5
Verkstedprodukter	2,0	4,0	4,8	4,6	3,8	2,8	4,5	0,9	6,3
Andre industriprodukter.	9,3	1,9	3,6	5,7	3,1	-0,7	0,0	3,8	12,6
Transportmidler mv. u. tilsv norsk prod. . . .	-4,2	23,5	-20,6	45,6	41,8	-8,2	18,2	-23,1	-27,4
Elektrisk kraft	-78,5	626,3	-56,3	302,8	..	..	147,2	-26,3	-67,6
Tjenester.	3,9	0,1	7,3	0,3	2,1	1,9	-4,0	-7,7	-5,3
Driftsutgifter ekskl. bunkers, skipsfart	1,0	-2,5	-0,1	-5,9	-0,1	-0,6	-3,2	-0,6	1,8
Oljevirkksomhet, diverse tjenester	-39,0	-35,6	..	-16,2	-52,8	-46,1	-8,3	-16,9	-6,0
Driftsutgifter ekskl. bunkers, oljeboring	37,0	15,9	47,5	20,6	-4,0	13,9	36,1	-12,8	4,0
Reisetrafikk.	0,7	-0,1	-0,4	1,2	1,8	2,2	-6,7	-5,4	0,3
Andre tjenester.	9,6	1,9	10,1	2,0	8,6	4,8	-6,8	-12,0	-14,5
Samferdsel.	1,4	5,7	7,4	19,5	12,0	-3,7	-3,1	-5,7	2,5
Finans- og forretningstjenester	1,5	-5,8	-10,0	-11,6	-0,2	3,9	-13,3	-17,0	-23,1
Tjenester ellers	23,7	10,3	43,8	19,0	18,6	7,9	-0,8	-7,8	-9,3

Tabell A32. Import. Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	2000	2001	00:4	01:1	01:2	01:3	01:4	02:1	02:2
Import i alt	8,2	0,4	10,3	7,9	2,3	-2,5	-5,4	-6,9	-6,9
Varer	6,0	0,3	8,1	7,4	3,0	-2,7	-6,0	-9,8	-8,9
Skip, nybygde og eldre	21,8	9,4	41,1	24,4	17,7	0,7	-11,2	-3,0	-16,7
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre . .	8,0	20,4	33,5	24,4	14,6	7,5	-5,0	-0,7	-13,7
Oljevirkksomhet, diverse varer	3,8	4,8	5,7	5,3	5,5	3,6	1,4	0,5	0,4
Andre varer	5,1	0,3	7,3	6,9	3,4	-2,4	-5,9	-9,0	-8,6
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske . . .	3,0	3,2	17,1	11,8	-0,7	2,4	-0,8	2,7	-0,1
Råolje	79,1	-13,7	35,6	-1,4	6,2	-4,9	-30,8	-18,3	-14,6
Bergverksprodukter	-3,7	-5,1	-12,2	-4,9	-0,1	-10,2	-5,8	-0,7	-10,5
Industriprodukter	5,0	0,1	7,2	6,6	2,9	-2,4	-5,9	-9,4	-8,3
Nærings- og nytelsesmidler	2,7	1,3	5,5	1,7	0,3	1,0	2,3	0,0	-2,0
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	-0,3	-0,3	2,8	2,3	2,4	-1,8	-3,5	-4,0	-10,1
Trevarer	2,8	-4,7	9,0	1,2	-2,9	-4,8	-11,2	-10,6	-4,8
Treforedlingsprodukter	8,7	-2,1	12,0	3,7	-1,4	-5,6	-4,7	-1,8	-7,3
Grafiske produkter	-1,0	-9,3	3,7	-7,3	-9,9	-7,7	-11,6	-2,9	-9,5
Raffinerte oljeprodukter	68,8	-5,9	72,3	13,3	7,4	-5,5	-30,5	-37,5	-19,3
Kjemiske råvarer mv.	5,0	4,8	16,1	24,8	11,1	-7,5	-6,5	-17,4	-9,4
Kjemiske og mineralske produkter	2,3	5,2	8,1	14,3	2,6	1,7	2,6	-6,1	-0,0
Metaller	12,9	-2,5	29,4	4,8	12,2	-1,9	-23,4	-16,4	-15,2
Verkstedprodukter	0,4	-1,2	0,3	4,7	0,3	-3,4	-5,9	-9,0	-8,4
Andre industriprodukter	-0,1	-0,4	3,3	-1,2	1,2	0,1	-1,4	0,2	-7,5
Transportmidler mv. u. tilsv norsk prod. . . .	7,6	7,3	-0,7	10,2	4,8	0,4	10,8	-3,3	-4,9
Elektrisk kraft	6,5	57,3	-1,1	76,8	92,5	67,6	26,2	-18,8	-38,0
Tjenester	13,4	0,7	15,1	9,1	0,5	-2,1	-3,4	0,4	-1,9
Driftsutgifter ekskl. bunkers, skipsfart	44,4	-2,1	43,0	18,6	-2,6	-7,2	-13,2	-3,6	-4,2
Oljevirkksomhet, diverse tjenester	4,2	4,1	5,4	5,3	5,5	3,6	1,4	0,5	0,4
Driftsutgifter ekskl. bunkers, oljeboring	3,8	2,9	5,0	5,2	3,7	1,8	0,8	-0,4	-2,6
Reisetrafikk	2,3	-1,2	1,6	2,2	-1,9	-2,2	-2,0	-2,8	-5,0
Andre tjenester	6,1	4,2	9,4	8,5	4,5	1,8	2,5	4,3	1,7
Samferdsel	8,5	8,7	12,5	6,7	10,3	6,4	11,6	10,3	-2,6
Finans- og forretningstjenester	7,6	4,3	13,8	12,3	4,2	-0,1	0,2	5,3	4,4
Tjenester ellers	3,7	3,4	3,6	4,0	3,9	3,1	3,1	1,9	0,4

Tabell A33. Driftsregnskapet overfor utlandet. Løpende priser. Millioner kroner

	1999	2000	2001	00:4	01:1	01:2	01:3	01:4	02:1	02:2
Eksport i alt.	486 232	686 473	698 876	193 763	180 329	176 388	174 388	167 772	156 961	163 842
Varer	359 438	531 215	533 991	152 379	139 266	134 541	130 766	129 418	119 683	125 211
Tjenester	126 794	155 258	164 885	41 384	41 063	41 847	43 622	38 354	37 278	38 632
Import i alt	393 755	439 963	441 869	113 442	111 354	111 566	108 107	110 842	97 881	103 349
Varer	276 291	301 621	302 459	77 596	78 454	75 821	70 588	77 596	67 400	70 144
Tjenester	117 464	138 342	139 410	35 846	32 900	35 745	37 519	33 246	30 481	33 205
Eksportoverskudd	92 477	246 510	257 007	80 321	68 975	64 822	66 281	56 930	59 080	60 493
Inntekter	60 667	70 233	81 493	20 061	20 116	21 166	19 755	20 456	22 143	22 239
Lønn	2 040	2 160	2 280	540	570	570	570	570	600	600
Renteinntekter	32 874	43 436	51 951	13 176	13 398	13 552	12 196	12 805	14 760	13 249
Aksjeutbytte mv.	4 391	5 252	7 245	1 200	651	2 805	1 773	2 016	1 219	3 362
Reinvestert fortjeneste	8 260	7 759	6 781	2 150	2 436	1 241	1 575	1 529	2 258	1 651
Løpende overføringer	13 102	11 626	13 236	2 995	3 061	2 998	3 641	3 536	3 306	3 377
Utgifter	86 765	97 097	105 114	29 511	25 801	29 009	23 169	27 135	24 245	24 736
Lønn	5 694	6 485	6 090	1 917	1 525	1 555	1 496	1 514	1 508	1 547
Renteutgifter	35 529	45 443	47 435	14 809	12 926	12 786	10 068	11 655	10 867	8 654
Aksjeutbytte mv.	10 447	24 250	28 602	965	9 368	15 222	2 310	1 702	10 750	5 847
Reinvestert fortjeneste	10 716	-3 007	-5 379	4 085	-4 264	-7 417	2 817	3 485	-5 618	989
Løpende offentlige overføringer	8 120	9 648	11 073	3 897	2 056	2 598	1 866	4 553	2 091	2 841
Andre løpende overføringer	16 259	14 278	17 293	3 838	4 190	4 265	4 612	4 226	4 647	4 858
Overskudd på rente og stønadsbalansen	-26 098	-26 864	-23 621	-9 450	-5 685	-7 843	-3 414	-6 679	-2 102	-2 497
Overskudd på driftsbalansen	66 379	219 646	233 386	70 871	63 290	56 979	62 867	50 251	56 978	57 996
Kapitaloverføringer til utlandet, netto	909	1 683	840	1 046	164	384	232	60	-872	225
Anskaffelser av patenter, lisenser mv, netto	450	-818	-25	-53	-6	1	-23	3	-2	-9
Netto finansinvesteringer	65 020	218 781	232 571	69 878	63 132	56 594	62 658	50 188	57 852	57 780

Tabell A34. Sysselsatte personer. Lønnstakere og selvstendige. 1000

	2000	2001	00:4	01:1	01:2	01:3	01:4	02:1	02:2
I alt	2 304,4	2 315,5	2 301,4	2 301,8	2 321,9	2 324,3	2 313,5	2 313,4	2 330,2
Jordbruk og skogbruk	76,9	72,9	75,6	72,8	71,8	73,8	73,0	71,0	71,0
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	16,9	16,4	16,9	15,7	17,6	16,9	15,3	14,7	17,0
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	22,6	22,6	21,8	22,5	22,8	22,8	22,2	22,7	23,0
Utvinning av råolje og naturgass	15,4	15,1	14,7	14,9	14,9	15,3	15,1	15,2	15,3
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	7,2	7,5	7,1	7,5	7,9	7,6	7,1	7,5	7,7
Bergverksdrift	3,9	3,8	3,8	3,7	3,8	3,8	3,7	3,7	3,9
Industri	301,1	296,3	296,9	294,6	299,7	297,3	293,8	293,9	298,3
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	54,3	53,2	53,3	51,3	53,6	54,4	53,4	52,1	52,6
Tekstil- og bekledningsindustri	8,4	8,0	8,4	8,4	8,4	7,7	7,5	7,6	8,2
Trelast- og trevareindustri	15,5	15,5	15,8	15,9	15,2	15,6	15,3	15,2	15,4
Treforedling	9,8	9,9	9,7	10,1	10,2	9,6	9,5	9,6	9,5
Forlag og grafisk industri	38,1	36,8	37,4	37,3	36,9	37,2	36,0	36,9	35,8
Oljeraffinering, kjem. og mineralsk industri	23,6	22,9	23,7	22,1	24,2	23,0	22,3	22,3	23,6
Kjemiske råvarer	8,4	8,5	8,4	8,5	8,6	8,5	8,4	8,3	8,2
Metallindustri	15,2	14,6	14,5	15,0	15,0	14,3	14,3	14,5	14,3
Verkstedindustri	77,6	77,6	77,2	77,3	77,9	77,4	77,9	77,5	79,6
Bygging av skip og oljeplattformer	34,7	34,5	33,2	33,7	34,5	35,0	34,9	35,1	36,0
Møbelindustri og annen industri	15,4	14,7	15,2	15,1	15,1	14,4	14,2	14,8	14,9
Kraftforsyning	16,4	15,6	16,1	16,0	15,7	15,7	15,0	14,6	14,5
Vannforsyning	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Bygge- og anleggsvirksomhet	138,0	140,8	140,2	136,2	142,0	142,9	142,0	139,3	143,8
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	324,3	322,1	319,9	324,1	325,2	318,8	320,4	321,0	327,7
Hotell- og restaurantvirksomhet	68,1	65,8	66,6	65,7	67,7	65,6	64,1	65,0	65,6
Rørtransport	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3
Utenriks sjøfart	44,3	43,1	44,3	43,2	42,4	43,7	42,9	42,8	42,4
Transport ellers	112,2	111,6	111,4	110,3	112,0	113,3	110,9	110,4	109,3
Post og telekommunikasjon	46,2	45,9	46,0	47,0	46,6	45,4	44,5	44,7	44,4
Finansiell tjenesteyting	48,1	48,1	47,4	47,8	47,4	48,6	48,6	48,8	48,5
Boligtjenester (husholdninger)	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Forretningsmessig tjenesteyting	221,2	231,1	225,2	228,2	231,3	233,5	231,5	231,0	231,5
Offentlig administrasjon og forsvar	160,1	159,0	160,7	159,8	158,2	158,6	159,5	159,7	157,5
Undervisning	177,0	180,4	177,8	180,9	179,3	178,7	182,9	183,3	183,5
Helse- og sosialtjenester	434,6	445,9	438,9	441,3	444,0	449,7	448,6	451,8	453,0
Andre sosiale og personlige tjenester	89,9	91,6	89,1	89,5	92,0	92,7	92,2	92,7	92,9
Fastlands-Norge	2 237,2	2 249,5	2 234,9	2 235,8	2 256,5	2 257,4	2 248,1	2 247,7	2 264,5

Offentlig forvaltningsvirksomhet	713,6	725,2	719,3	720,8	722,0	727,7	730,3	733,6	734,8
Statsforvaltningen	159,4	158,0	160,1	158,5	157,0	158,2	158,5	268,1	267,4
Sivil forvaltning	118,9	120,5	119,8	121,0	119,1	120,7	121,4	232,1	231,7
Forsvar	40,5	37,5	40,3	37,5	37,9	37,4	37,1	36,0	35,7
Kommuneforvaltningen	554,2	567,2	559,2	562,3	565,0	569,5	571,8	465,5	467,4

Tabell A35. Sysselsatte personer. Lønnstakere og selvstendige.
Prosentvis endring fra samme periode året før

	2000	2001	00:4	01:1	01:2	01:3	01:4	02:1	02:2
I alt	0,4	0,5	0,3	0,8	0,4	0,2	0,5	0,5	0,4
Jordbruk og skogbruk	-3,1	-5,2	-4,4	-4,3	-8,2	-4,9	-3,4	-2,5	-1,2
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	1,1	-3,1	5,8	-2,3	3,4	-4,2	-9,2	-6,5	-3,3
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester . .	-7,5	0,0	-9,1	-3,4	0,2	1,6	1,7	1,1	1,0
Utvinning av råolje og naturgass	-4,5	-2,0	-5,6	-7,4	-3,3	0,3	2,9	2,1	2,9
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	-13,1	4,2	-15,7	5,7	7,5	4,3	-0,6	-0,7	-2,6
Bergverksdrift	-0,9	-2,1	-0,7	-2,0	-2,1	-3,3	-0,9	-0,9	1,3
Industri	-2,4	-1,6	-1,3	-2,0	-1,6	-1,8	-1,1	-0,2	-0,5
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	-0,5	-2,0	-1,7	-4,0	-3,0	-1,3	0,1	1,6	-1,8
Tekstil- og bekledningsindustri	-1,3	-4,8	-1,2	0,6	-4,1	-4,8	-10,7	-9,8	-2,2
Trelast- og trevareindustri	-1,8	0,2	4,6	6,2	-1,4	-0,9	-2,9	-4,1	0,9
Treforedling	-0,1	0,4	-1,3	4,2	2,5	-3,3	-1,4	-4,3	-7,0
Forlag og grafisk industri	-1,8	-3,4	-1,9	-3,9	-4,6	-1,6	-3,5	-0,9	-2,8
Oljeraffinering, kjem. og mineralsk industri	-1,9	-3,1	0,2	-4,9	2,4	-3,7	-6,1	1,0	-2,5
Kjemiske råvarer	1,3	1,2	1,3	5,7	0,4	-1,4	0,5	-2,8	-4,8
Metallindustri	-0,5	-3,8	0,0	-3,0	-3,8	-6,8	-1,4	-3,4	-4,6
Verkstedindustri	-2,2	0,0	1,2	-0,1	-0,1	-0,6	0,8	0,3	2,2
Bygging av skip og oljeplattformer	-10,3	-0,5	-10,4	-6,1	-0,5	-0,0	5,0	4,2	4,3
Møbelindustri og annen industri	1,3	-4,7	0,7	-2,8	-5,0	-4,3	-6,8	-2,0	-1,1
Kraftforsyning	-2,9	-5,1	-3,8	-3,4	-6,8	-3,0	-7,2	-8,5	-7,3
Vannforsyning	4,6	1,2	4,7	1,0	1,1	1,4	1,1	2,7	1,8
Bygge- og anleggsvirksomhet	1,5	2,0	3,6	3,1	2,4	1,3	1,3	2,3	1,3
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	1,0	-0,7	0,3	-0,1	-0,9	-1,8	0,1	-0,9	0,8
Hotell- og restaurantvirksomhet	0,7	-3,4	-0,5	-1,9	-2,7	-5,4	-3,8	-1,1	-3,1
Rørtransport	-0,0	0,0	-	-	-	-	-	-51,6	-3,1
Utenriks sjøfart	-1,4	-2,8	-2,8	-1,6	-4,3	-2,0	-3,2	-1,1	-0,0
Transport ellers	0,1	-0,5	-0,2	-0,3	-0,4	-0,7	-0,5	0,0	-2,4
Post og telekommunikasjon	1,9	-0,8	2,4	1,6	0,2	-1,7	-3,1	-4,9	-4,8
Finansiell tjenesteyting	-0,4	-0,0	-2,7	-0,9	-2,4	0,8	2,4	2,0	2,3
Boligtjenester (husholdninger)	-0,7	-3,3	-0,9	2,4	-5,1	-5,0	-5,1	-5,4	-6,3
Forretningsmessig tjenesteyting	4,1	4,5	4,8	6,1	4,8	4,4	2,8	1,2	0,1
Offentlig administrasjon og forsvar	-2,6	-0,7	-2,6	-0,4	-0,6	-0,9	-0,7	-0,1	-0,4
Undervisning	0,6	2,0	0,2	1,9	1,3	1,8	2,9	1,3	2,3
Helse- og sosialtjenester	2,3	2,6	1,9	2,7	2,8	2,7	2,2	2,4	2,0
Andre sosiale og personlige tjenester	1,0	1,9	-1,4	-0,4	2,6	1,9	3,4	3,6	1,0
Fastlands-Norge	0,6	0,6	0,5	0,9	0,5	0,2	0,6	0,5	0,4
Offentlig forvaltningsvirksomhet	0,7	1,6	0,4	1,6	1,8	1,6	1,5	1,8	1,8
Statsforvaltningen	-0,4	-0,9	-0,1	-0,6	-0,9	-0,9	-1,0	69,2	70,3
Sivil forvaltning	0,7	1,4	1,0	1,6	1,4	1,3	1,3	91,8	94,6
Forsvar	-3,3	-7,5	-3,3	-7,1	-7,5	-7,5	-8,0	-4,0	-6,0
Kommuneforvaltningen	1,0	2,3	0,6	2,2	2,6	2,3	2,2	-17,2	-17,3

Tabell A36. Utførte timeverk. Lønnstakere og selvstendige. Aggregert næring. Millioner

	1999	2000	2001	00:4	01:1	01:2	01:3	01:4	02:1	02:2
Utførte timeverk i alt	3 207,2	3 172,5	3 142,2	826,2	838,1	765,5	719,5	819,1	780,7	794,4
Jordbruk, skogbruk og fiske	187,2	180,4	168,7	46,0	44,5	41,0	40,0	43,2	40,5	41,7
Utvinning av råolje og naturgass inkl. tjenester. . .	41,0	37,6	37,1	9,5	9,9	9,1	8,7	9,5	9,3	9,5
Industri og bergverksdrift	479,3	461,1	452,1	119,7	120,1	111,6	102,6	117,8	111,6	115,6
Kraftforsyning	25,2	24,2	22,7	6,2	6,3	5,5	5,2	5,7	5,3	5,3
Bygge- og anleggsvirksomhet inkl. off. forv.	221,1	221,0	222,6	59,2	57,3	54,7	51,4	59,1	54,1	57,5
Tjenesteytende næringer ekskl. off. forvaltning. . .	1 415,7	1 417,1	1 406,0	367,0	375,4	342,4	324,5	363,7	347,4	352,0
Offentlig forvaltningsvirksomhet	854,6	847,8	849,6	223,1	229,2	205,3	190,8	224,4	216,7	216,9
Fastlands-Norge	3 082,4	3 053,0	3 026,2	795,8	807,5	737,4	692,0	789,3	752,0	765,4

**Tabell A37. Utførte timeverk. Lønnstakere og selvstendige. Aggregert næring.
Prosentvis endring fra samme periode året før**

	2000	2001	00:4	01:1	01:2	01:3	01:4	02:1	02:2
Utførte timeverk i alt	-1,1	-1,0	-3,2	-1,6	-0,8	-0,5	-0,9	-6,8	3,8
Jordbruk, skogbruk og fiske	-3,6	-6,5	-5,8	-6,6	-7,8	-5,3	-6,2	-8,8	1,7
Utvinning av råolje og naturgass inkl. tjenester. . .	-8,2	-1,3	-11,5	-5,3	-0,7	1,1	0,3	-5,7	4,7
Industri og bergverksdrift	-3,8	-2,0	-4,1	-3,5	-1,4	-1,2	-1,6	-7,1	3,6
Kraftforsyning	-4,1	-6,1	-7,2	-5,8	-7,4	-3,0	-7,9	-14,9	-2,9
Bygge- og anleggsvirksomhet inkl. off. forv.	-0,0	0,7	0,3	0,3	1,6	1,2	-0,0	-5,6	5,2
Tjenesteytende næringer ekskl. off. forvaltning. . .	0,1	-0,8	-2,5	-1,0	-0,5	-0,7	-0,9	-7,5	2,8
Offentlig forvaltningsvirksomhet	-0,8	0,2	-3,5	-0,7	0,3	0,8	0,6	-5,5	5,7
Fastlands-Norge	-1,0	-0,9	-3,0	-1,5	-0,6	-0,4	-0,8	-6,9	3,8

Tabell B1: Bruttonasjonalprodukt, regnskap og prognose

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	prognoser	
							2002	2003
Danmark	2,5	3,0	2,5	2,3	3,0	0,9	1,9	2,2
Frankrike	1,1	1,9	3,5	3,0	3,6	2,0	1,4	3,0
Italia	1,1	2,0	1,8	1,6	2,9	1,8	1,5	2,8
Japan	3,5	1,8	-1,1	0,7	2,4	-0,4	-0,7	0,3
USA	3,6	4,4	4,3	4,1	4,1	1,2	2,5	3,5
Storbritannia	2,6	3,4	3,0	2,1	3,0	2,2	1,9	2,8
Sverige	1,1	2,1	3,6	4,5	3,6	1,2	2,1	3,2
Tyskland	0,8	1,4	2,0	1,8	3,0	0,6	0,7	2,5

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 71.

Tabell B2: Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner, regnskap og prognose

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	prognoser	
							2002	2003
Danmark	2,5	2,9	2,3	0,2	-0,4	0,6	1,2	1,9
Frankrike	1,3	0,1	3,6	3,2	2,9	2,9	2,1	2,6
Italia	1,2	3,2	3,2	2,4	2,7	1,1	1,4	2,5
Japan	2,4	0,8	0,1	1,2	0,6	0,4	-0,4	0,5
USA	3,2	3,6	4,8	5,0	4,8	3,1	3,0	2,6
Storbritannia	3,8	3,8	3,8	4,2	4,1	3,9	3,1	2,5
Sverige	1,4	2,0	2,7	3,9	4,6	0,2	2,5	2,7
Tyskland	1,0	0,6	1,8	3,1	1,4	1,1	0,6	1,8

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 71.

Tabell B3: Konsum i offentlig forvaltning, regnskap og prognose

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	prognoser	
							2002	2003
Danmark	3,4	0,8	3,1	1,8	0,6	1,4	1,3	0,8
Frankrike	2,2	2,1	-0,1	2,0	2,3	2,1	1,9	1,5
Italia	1,0	0,2	0,2	1,3	1,7	2,3	1,1	0,6
Japan	2,8	1,3	1,9	4,5	4,6	3,2	2,5	2,2
USA	0,5	1,8	1,4	2,2	2,9	3,1	4,2	4,2
Storbritannia	1,2	0,1	1,5	2,8	3,3	2,7	2,8	4,0
Sverige	0,9	-1,2	3,2	1,7	-0,9	1,4	1,3	0,9
Tyskland	1,8	0,3	1,2	1,6	1,2	1,7	1,4	0,9

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 71.

Tabell B4: Bruttoinvesteringer i fast realkapital, regnskap og prognose

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	prognoser	
							2002	2003
Danmark	4,0	10,9	10,1	1,0	10,7	0,0	2,8	2,9
Frankrike	0,0	-0,1	7,2	6,2	6,2	2,8	-0,1	3,2
Italia	3,6	2,1	4,0	5,7	6,5	2,4	1,5	4,4
Japan	6,8	1,0	-4,0	-0,8	3,2	-1,7	-5,8	-4,3
USA	8,4	8,9	10,3	7,9	6,7	-0,7	-0,7	5,5
Storbritannia.	4,7	7,1	13,2	0,9	3,9	0,1	-0,2	3,3
Sverige	5,0	-1,1	8,5	9,6	5,0	1,5	-0,4	3,1
Tyskland	-0,8	0,6	3,0	4,2	2,3	-4,8	-2,3	2,3

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 71.

Tabell B5: Eksport av varer og tjenester, regnskap og prognose

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	prognoser	
							2002	2003
Danmark	4,3	4,1	4,3	10,8	11,5	3,1	2,9	6,9
Frankrike	3,1	12,1	8,2	3,9	13,3	1,1	-2,0	7,8
Italia	0,6	6,4	3,4	0,3	11,7	0,8	2,3	7,2
Japan	6,5	11,2	-2,3	1,4	12,4	-6,6	1,9	9,0
USA	8,2	12,3	2,1	3,2	9,5	-4,5	-2,8	7,3
Storbritannia.	8,2	8,3	3,0	5,4	10,3	1,0	0,7	8,8
Sverige	3,5	13,7	8,4	6,5	10,3	-1,4	2,5	9,3
Tyskland	5,1	11,2	6,8	5,6	13,2	4,7	3,2	7,5

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 71.

Tabell B6: Import av varer og tjenester, regnskap og prognose

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	prognoser	
							2002	2003
Danmark	3,5	10,0	8,9	3,3	11,2	3,8	2,4	6,6
Frankrike	1,4	7,2	11,9	4,2	15,4	-0,2	-1,7	7,9
Italia	-0,3	10,1	8,9	5,3	9,4	0,2	1,8	6,9
Japan	13,2	1,2	-6,8	3,0	9,6	-0,5	-5,6	3,1
USA	8,6	13,7	11,8	10,5	13,4	-2,7	2,3	8,8
Storbritannia.	9,6	9,7	9,6	8,9	10,9	2,8	2,6	8,3
Sverige	3,0	12,5	11,2	4,4	11,5	-3,9	1,4	8,0
Tyskland	3,1	8,3	8,9	8,5	10,0	0,1	2,2	7,3

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 71.

Tabell B7: Privat konsumdeflator, regnskap og prognose

Prosentvis endring fra foregående år

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	prognoser	
							2002	2003
Danmark	2,1	2,2	1,3	2,6	3,0	2,1	2,1	2,1
Frankrike	1,9	1,4	0,6	0,2	1,2	1,2	1,5	1,4
Italia	4,4	2,2	2,1	2,1	2,8	2,9	2,5	2,1
Japan	-0,1	1,0	-0,1	-0,5	-1,1	-1,5	-1,6	-1,7
USA	2,1	1,9	1,1	1,6	2,7	1,9	1,4	1,8
Storbritannia.	3,1	2,3	2,7	1,5	0,6	1,5	2,3	2,3
Sverige	1,4	2,3	1,0	1,0	0,9	1,6	2,4	2,4
Tyskland	1,7	2,0	1,1	0,4	1,4	1,8	1,4	1,6

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 71.

Tabell B8: Lønnskostnader pr. sysselsatt, regnskap og prognose

Prosentvis endring fra foregående år

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	prognoser	
							2002	2003
Danmark	2,9	3,8	4,1	3,0	4,0	4,5	4,2	4,2
Frankrike	1,8	1,7	0,7	1,9	1,6	2,1	2,4	2,4
Italia	4,8	3,2	-0,8	2,4	2,7	3,0	2,7	2,3
Japan	0,2	1,6	-0,7	-1,2	0,5	-0,1	-1,3	-1,1
USA	2,5	3,2	5,0	4,3	5,6	5,1	3,1	3,5
Storbritannia.	3,0	3,9	6,0	4,8	3,4	5,2	4,0	4,2
Sverige	6,2	3,5	4,1	1,0	7,5	5,0	4,6	4,5
Tyskland	1,0	0,7	1,0	1,1	1,3	1,6	2,6	2,6

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 71.

Tabell B9: Sysselsetting, regnskap og prognose

Prosentvis endring fra foregående år

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	prognoser	
							2002	2003
Danmark	1,1	1,6	0,4	0,9	0,7	0,4	0,2	0,4
Frankrike	0,3	0,6	1,7	2,1	2,5	1,5	0,4	0,8
Italia	0,5	0,4	1,1	1,2	1,9	2,0	1,5	2,0
Japan	0,4	1,1	-0,7	-0,8	-0,2	-0,5	-1,5	-0,4
USA	1,5	2,3	1,5	1,5	1,3	-0,1	-0,4	1,4
Storbritannia.	1,1	2,0	1,1	1,3	1,0	0,8	0,3	0,0
Sverige	-0,6	-1,1	1,5	2,2	2,2	2,0	0,2	0,7
Tyskland	-0,3	-0,2	1,1	1,2	1,6	0,2	-0,3	0,5

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 71.

Tabell B10: Arbeidsledigheten, regnskap og prognoseProsent av arbeidsstyrken¹⁾

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	prognoser	
							2002	2003
Danmark	6,3	5,3	4,9	4,8	4,4	4,3	4,3	4,2
Frankrike	12,1	12,2	11,5	10,8	9,4	8,7	9,2	9,0
Italia	11,7	11,8	11,9	11,5	10,7	9,6	9,1	9,0
Japan	3,4	3,4	4,1	4,7	4,7	5,0	5,8	6,0
USA	5,4	4,9	4,5	4,2	4,0	4,8	5,6	5,3
Storbritannia	7,9	6,5	5,9	6,0	5,5	5,1	5,3	5,3
Sverige	8,0	8,0	6,5	5,6	4,7	4,0	4,2	4,0
Tyskland	8,5	9,4	8,9	8,2	7,5	7,4	7,8	7,6

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 71.

¹⁾ Vanlig brukte definisjoner.**Tabell B11: Korte renter, regnskap og prognose**

Prosent

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	prognoser	
							2002	2003
Danmark	3,9	3,7	4,1	3,3	4,9	4,6	3,6	4,2
Frankrike	3,9	3,5	3,6	3,0	4,4	4,2	3,3	3,9
Italia	8,8	6,9	5,0	3,0	4,4	4,2	3,3	3,9
Japan	0,6	0,6	0,7	0,2	0,2	0,1	0,1	0,0
USA	5,4	5,7	5,5	5,4	6,5	3,7	2,3	3,8
Storbritannia	6,0	6,8	7,3	5,4	6,1	5,0	4,2	5,1
Sverige	5,8	4,1	4,2	3,1	4,0	4,0	4,1	4,9
Tyskland	3,3	3,3	3,5	3,0	4,4	4,2	3,3	3,9

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 71.

Tabell B12: Budsjettbalanse, regnskap og prognose

Prosent av BNP

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	prognoser	
							2002	2003
Danmark	-1,0	0,4	1,1	3,2	2,5	2,8	2,2	2,3
Frankrike	-4,1	-3,0	-2,7	-1,6	-1,4	-1,4	-2,0	-1,8
Italia	-7,1	-2,7	-3,1	-1,8	-0,6	-1,5	-1,4	-1,3
Japan	-4,9	-3,7	-5,5	-7,1	-7,4	-7,1	-8,0	-7,8
USA	-2,2	-0,9	0,3	0,8	1,7	0,5	-1,0	-0,7
Storbritannia	-4,4	-2,2	0,4	1,1	1,6	1,0	-0,8	-1,3
Sverige	-3,1	-1,6	2,1	1,3	3,7	4,8	2,1	2,4
Tyskland	-3,4	-2,7	-2,2	-1,6	1,2	-2,7	-2,8	-2,1

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 71.

Tabell C1: Makroøkonomiske hovedstørrelser for Norge, regnskap og SSBs prognoser

Prosentvis vekst fra foregående år der ikke annet fremgår

	1995	1996	1997	1998	1999	2000*	2001*	prognoser		
								2002	2003	2004
Realøkonomi										
Konsum i husholdninger og ideelle org. . . .	3,7	6,5	3,2	2,7	3,3	3,5	2,5	2,9	2,8	3,5
Konsum i offentlig forvaltning	1,5	3,1	2,5	3,3	3,2	1,2	2,0	2,5	1,6	2,6
Bruttoinvesteringer i fast kapital	3,9	10,3	15,5	13,1	-5,6	-1,4	-4,6	-0,1	2,5	1,6
- Utvinning og rørtransport	-14,3	-5,7	24,9	22,2	-13,1	-31,6	7,2	3,2	6,3	1,2
- Fastlands-Norge	13,3	11,5	11,8	8,6	-0,1	3,4	-0,3	-1,9	0,3	1,8
- Bedrifter	19,3	19,9	9,3	8,2	0,7	0,3	-1,3	-4,0	0,5	0,7
- Bolig	10,6	2,9	12,1	7,8	3,0	11,0	5,1	-2,7	-0,2	5,9
- Offentlig forvaltning	5,1	5,0	18,0	8,6	0,5	-8,1	-4,3	5,2	0,2	-0,5
Etterspørsel fra Fastlands-Norge.	4,6	6,5	4,5	3,9	2,6	2,9	1,8	1,9	2,0	3,0
Eksport	4,9	10,2	7,7	0,6	2,8	2,9	4,2	1,0	2,2	3,5
- Råolje og naturgass	9,2	13,7	2,9	-4,4	-0,8	6,6	5,2	2,9	2,9	4,0
- Tradisjonelle varer	4,4	10,5	8,6	3,5	4,0	1,7	4,0	1,6	1,6	4,9
Import	5,7	8,8	12,4	8,5	-1,8	3,2	0,0	1,8	4,9	4,2
- Tradisjonelle varer	9,3	10,5	8,4	9,2	-1,3	2,6	4,0	2,4	3,0	3,2
Bruttonasjonalprodukt.	4,6	5,3	5,2	2,6	2,1	2,4	1,4	1,3	1,5	2,6
- Fastlands-Norge	3,8	4,2	4,9	4,1	2,7	1,9	1,2	1,2	1,3	2,7
Arbeidsmarked										
Utførte timeverk i Fastlands-Norge	1,0	1,6	2,5	2,3	0,6	-1,0	-0,9	-0,8	-0,2	0,6
Sysselsatte personer	2,1	2,0	2,9	2,5	0,8	0,4	0,5	0,1	0,3	-0,4
Arbeidstilbud	1,7	2,1	2,1	1,6	0,5	0,8	0,6	0,5	0,6	0,2
Arbeidsledighetsrate	4,9	4,8	4,0	3,2	3,2	3,4	3,6	3,9	4,2	4,8
Yrkesandel, nivå	69,9	71,2	72,5	73,4	73,4	73,6	74,1	74,1	74,1	73,7
Lønninger og priser										
Lønn per normalårsverk	3,3	4,4	4,8	6,6	5,3	4,3	5,0	5,2	4,6	4,4
Konsumprisindeksen (KPI)	2,4	1,2	2,6	2,3	2,3	3,1	3,0	1,2	2,1	2,0
KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer ..	..	..	..	..	..	..	2,6	2,4	2,1	2,1
Eksportpris tradisjonelle varer	6,9	-1,6	0,0	1,0	0,6	13,5	-3,1	-8,9	1,6	2,5
Importpris tradisjonelle varer	0,5	-0,1	-1,2	1,1	-2,5	4,8	0,4	-6,8	-0,0	2,4
Boligpris	7,6	8,5	10,9	9,7	9,4	14,0	7,2	2,3	5,3	9,4
Inntekt, renter og valuta										
Husholdningenes realdisponible inntekt . . .	3,0	3,8	4,1	5,9	2,8	2,3	1,3	4,1	2,9	3,7
Husholdningenes sparerate, nivå	4,6	2,2	2,8	5,8	5,5	4,7	4,6	6,1	5,8	6,1
3 måneders rente, NOK	5,5	4,9	3,7	5,8	6,5	6,8	7,2	7,0	6,9	6,7
Utlånsrente, banker, nivå.	7,9	7,2	6,0	7,4	8,4	8,1	8,8	8,6	8,4	8,3
Realrente etter skatt, nivå	2,9	3,8	1,6	3,0	3,6	2,6	3,1	4,9	3,9	3,9
Importveid kronekurs**	..	-0,2	-0,5	2,2	-1,2	2,6	-3,1	-7,5	-0,5	1,7
Utenriksøkonomi										
Driftsbalansen, mrd. kroner	36,6	70,7	70,5	0,5	66,4	219,6	233,4	221,3	215,4	224,2
Driftsbalansen i prosent av BNP	3,9	6,9	6,3	0,0	5,4	15,0	15,4	14,6	13,8	13,6
Utlandet										
Eksportmarkedsindikator.	8,3	4,9	8,2	10,6	6,5	10,7	0,3	1,9	7,6	7,1
Prisvekst ECU/euro-området	2,6	2,1	2,0	1,5	1,2	2,3	2,6	2,2	1,9	2,1
3 måneders rente ECU/euro	5,9	4,4	4,2	4,2	2,9	4,4	4,2	3,4	4,3	4,4
Råoljepris (kroner per fat)	108	133	135	96	141	252	220	196	195	198

Kilder: Statistisk Sentralbyrå, Norges Bank og OECD.

* Foreløpige tall.

Publikasjonene kan bestilles fra:

Statistisk sentralbyrå
Salg- og abonnementservice
N-2225 Kongsvinger

Telefon: 62 88 55 00
Telefaks: 62 88 55 95
E-post: salg-abonnement@ssb.no

eller:
Gnist.Akademika
Offentlige publikasjoner
Møllergt. 17
Postboks 8134 Dep.
N-0033 Oslo

Telefon: 22 11 67 70
Telefaks: 22 12 05 51
E-post: offpubl@sio.uio.no

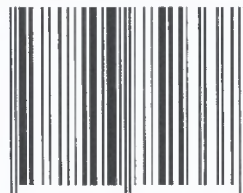
ISBN 82-537-5133-8 Trykt versjon
ISBN 82-537-5134-6 Elektronisk versjon
~~ISBN 0800-1110~~

Pris (inkl. mva):
Institusjonsabonnement: kr 1 000,- per år
Privatabonnement: kr 540,- per år
Enkeltnummer: kr 170,-

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway

ISBN 82-537-5133-8

9 788253 751337